

T.C.

**NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR
ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

RAGIP ÖNEN'İN HAYATI, ŞİİRLERİ, ARAŞTIRMA VE İNCELEME

YAZILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Safiye İrem USANIR

Niğde

Ağustos, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM
DALI

RAGIP ÖNEN'İN HAYATI, ŞİİRLERİ, ARAŞTIRMA VE İNCELEME
YAZILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Safiye İrem USANIR

Danışman
Dr.Öğr. Üyesi Namık ASLAN
Üye: Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ
Üye: Prof. Dr. Nedim BAKIRCI

Niğde
Ağustos, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ragıp Önen’in Hayatı, Şiirleri, Araştırma ve İnceleme Yazıları” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım....../.../...(Tarih)

(İmza)

ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI

Safiye İrem USANIR

ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Namık Aslan danışmanlığında Safiye İrem Usanır tarafından hazırlanan "**Ragıp Önen'in Hayatı, Şiirleri, Araştırma ve İnceleme Yazıları**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

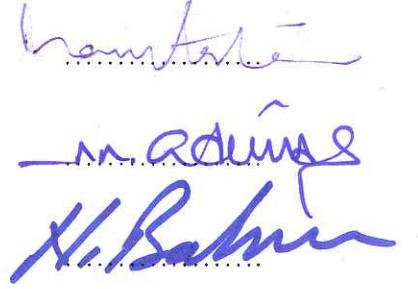
Tarih: 28/08.2019

JÜRİ :

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Namık Aslan

Üye : Prof. Dr. Mehmet Çeribaş

Üye : Prof. Dr. Nedim Bakırcı

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.*

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Niğde ilinin bilinen tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Bu sebeple de çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Stratejik açıdan da önemli bir konuma sahip olan Niğde, önemli sanatçılar yetiştirmiştir. Bu çalışmada yer verilen Ragıp Önen, Niğde için hem çok önemli bir şair hem de Niğde'nin tarihini, Niğde'de yaşamış önemli ilim insanları ve sanatçıları tanıtmış bir araştırmacıdır.

Bu çalışma; giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Giriş kısmında Ragıp Önen'in hayatı ve kısaca edebî şahsiyeti üzerinde durulmuştur.

Ragıp Önen'in Şiirleri başlıklı birinci bölümde, sanatçının Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesinde bulunan şiirlerinin yanında Yeşil Bor ve Niğde'nin Sesi gazetelerinde yayımlanan şiirleri yer almaktadır. Şair, defterde bulunan şiirleri kendine göre tasnif etmiştir. Bu tasnif şu şekildedir: Dinî Duygular, Millî Duygular, Marş ve Şarkılar, Kaside ve Gazeller, Hiciv ve Mizah, Koşmalar, Manzum Mektuplar ve Hatıralar, Eşim Azize'ye, Ölüm ve Ağıtlar Kıt'alar ve Mektuplar, Hayat Hikâyesi ve Şiirler. Bu çalışmada, "Şiir Demeti" adlı defter ve "Yeşil Bor" gazetesinde bulunan şiirler üzerine yeni bir tasnif çalışması yapılmıştır. Yapılan tasnifte şiirler konularına göre beş bölüme ayrılmıştır.

Ragıp Önen'in Araştırma ve İnceleme Yazıları başlıklı ikinci bölümde, sanatçının Yeşil Bor ve Niğde'nin Sesi gazetelerinde yazdığı yazıların ulaşılabilen kısımlarına yer verilmiştir. Bu yazılar verilirken konularına göre tasnif edilmiştir. Bu yazılarda Ragıp Önen, Bor'un tarihi, Bor'da yaşanan siyasi ve sosyal konular, Bor'un tarihî yerleri, Bor'un geçmişte yaşamış şair ve edipleri gibi konuları ele almıştır.

Sonuç kısmında ise Ragıp Önen'in hayatı, şiirleri ve inceleme yazılarında ortaya çıkan genel yargılar ana hatlarıyla dile getirilmiştir.

Kaynakça bölümünde, çalışma sürecinde faydalanılan kaynaklar bulunmaktadır.

Ekler bölümünde, yazarın ulaşılabilen belge ve fotoğrafları yer almaktadır. Bunlar arasında kendisinin oluşturduğu hayat hikâyesi de mevcuttur.

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında desteklerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Dr.Öğr. Üyesi Namık ASLAN'a, her koşulda yardımına başvurabildiğim hocam Sayın Prof. Dr. Nedim BAKIRCI'ya, çalışmayla ilgili belge bulmamda yardımcı olan Sipahi Eczanesinin sahibi Hacı Emin ATLI'ya ve üzerimde emeği olan herkese şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim sürecince desteklerini esirgemeyen aileme ve aynı zamanda yol arkadaşlarım Sinem CEYLAN ve Yakup ÜNAL'a teşekkürü borç bilirim.

Safiye İrem USANIR

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ RAGIP ÖNEN'İN HAYATI, ŞİİRLERİ, ARAŞTIRMA VE İNCELEME YAZILARI

USANIR, Safiye İrem
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr.Öğr. Üyesi Namık ASLAN
Ağustos 2019, 250 sayfa

Bu çalışmada; kütüphaneci kimliğinin yanı sıra şiir, makale, hikâye, biyografi türündeki çalışmalarıyla Niğde ilinde tanınan Ragıp Önen'in hayatı, şiirleri, araştırma ve inceleme yazıları incelenmiştir. "Ragıp Önen'in Hayatı, Şiirleri, Araştırma ve İnceleme Yazıları" adlı bu çalışma; giriş, iki bölüm, sonuç, kaynakça ve eklerden oluşmaktadır. Giriş kısmında, yazarın ulaşılabilen yakınlarından, Niğde eşrafından ve Bor Halk Kütüphanesinden elde edilen bilgilerle yazarın hayatına kısaca değinilmiştir. Giriş bölümünü, Önen'in şiirlerinin yer aldığı ikinci bölüm izlemektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde Yeşil Bor ve Niğde'nin Sesi gibi yerel gazetelerde yazarın yazdığı araştırma ve inceleme yazıları yer almaktadır. "Sonuç" bölümünde, Ragıp Önen'in Türk edebiyatındaki yeri ve Niğde ili için önemi belirlenmeye çalışılmıştır. "Kaynaklar" kısmında, çalışmanın hazırlanmasında faydalanılan referansların künyeleri yer almaktadır. "Ekler" bölümünde ise yazarla ilgili belgeler ve fotoğraflar bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ragıp Önen, Bor Kütüphanesi.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

RAGIP ÖNEN'S LIFE, POEMS, RESEARCH AND REVIEW ARTICLES

USANIR, Safiye İrem

Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Dr. Namık ASLAN

August 2019, 250 pages

In this thesis study; Ragıp Önen's life, poems, research and analysis articles were investigated. He is known librarian identity as well as his poems, articles, stories and biographies in Niğde province. This thesis consists of three sections as conclusions, bibliography and annexes. In the first section, the life of the author was briefly mentioned with the information obtained from the author's relatives, Niğde notables and Bor Public Library. The first section is followed by the second section of Önen's poems. In the third part of the study, the research and analysis articles of the author are published in local newspapers such as Yeşil Bor and Niğde'nin Sesi. In the "Conclusion" section, Ragıp Önen's place in Turkish literature and its importance for Niğde province are tried to be determined. The "Resources" section contains the references which used in the preparation of the thesis. In the "Annexes" section, there are documents and photographs related to the author.

Key Words: Ragıp Önen, Bor Library.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1
Ragıp Önen'in Hayatı.....	1
Ragıp Önen'in Edebî Şahsiyeti	2
I. BÖLÜM: RAGIP ÖNEN'İN ŞİİRLERİ	10
1.1. Dinî Konuları İşleyen Şiirler	10
Münacat	10
Ya Resulullah	10
Allah Allah Diyelim	11
Aman Nefsim.....	12
1.2. Millî Konuları İşleyen Şiirler	13
Günün Hortlağına	13
23 Nisan Çocuk Bayramı.....	13
Kurtuluş	14
Cumhuriyet'in On İkinci Yıl Dönümü	15
27 Mayıs Dolayısıyla.....	16
İkinci Cihan Harbi 1939 Savaş Destanı.....	17
Bor Gençlik Marşı	21
Kütüphaneciler Marşı	21
Kütüphane Destanı	22
Övgü	24
Halkevi Çocuğuna	25

Sayın Üstadım Hicri Göncel Bey'e	26
Yeşil Bor'a.....	27
İkinci Yıla Girerken.....	28
1.3. Bireysel Konuları İşleyen Şiirler.....	29
Bir Şarkı.....	29
Akçay'da Çınar Şarkısı.....	29
Kadeh Kasidesi	30
Bizim Gazel	31
Bir Gün Olsun.....	32
Gönül	33
Münevver Yıldız'a.....	34
Hayal Bağında	35
Bahar.....	37
Bahar Yağmuru.....	38
Öt Kuşum Öt.....	39
Üzülme.....	40
Saadet.....	42
Saadet Perisi	42
Yan Bakma	43
Erdek'te Deniz Sahilinde.....	44
Şaban Pınarı'nda.....	45
İnci Boncuk.....	46
İtiraf	47
Yeni Şiir Örnekleri	47
Ayvalık'ta Ali Ağa'ya Giderken Vapurda.....	48
Mersin'de Deniz	49
Gün Batarken.....	50

Bahar Sabahı.....	51
Günler Birer Asırdır.....	53
-Onu Beklerken-	53
-Gelince-	54
-Ayrılınca-	54
Üstün Park'ta	54
Pencerem Ah, Pencerem Ah, Pencerem	55
Karşılarken.....	56
Şahlanan Arzularım	57
Ayancık'a Sırrı'ya Mektup	59
Kıymetli Gelinim Gülten'e	61
Aysel ve Sırrı'ya	62
Nezihe ve Naci'ye	63
Ahmetçiğime	64
Siz, Biz.....	65
Dede Paşa'nın Resmi Karşısında.....	66
Dede Paşa'ya	66
Askere Giderken Arkadaşlarla Vedalaşma	67
Sevgili Arkadaşım Talat'a	68
Görünür.....	69
Vedalaşma	70
Pırıl'ın Doğumunun Beşinci Yıl Dönümü.....	71
Nazan'ın Resmi Karşısında	73
Puna'ma Birinci Mektup	74
Akçay'da Çınar ve Çınar Hoteli	75
Akçay'da Deniz	76
Muzaffer Bey'le Nadire Hanım'ın Evlenme Yıl Dönümü Münasebetiyle.....	77

Tellüm ve Teselli	79
Aşk Oyunları.....	80
Azize'nin Ayancık'ta Arabadan Feci Şekilde Düşmesi Üzerine.....	82
Azize'ye.....	83
İstanbul'dan Dönerken	84
Ada Vapurunda.....	85
Azize'ye Ayancık'tayken	85
Sana Bakarken	86
Sona Doğru	87
Ormanlarımız.....	88
Selamlar	88
Hasret.....	89
Akçay'da Bayram	90
Sevgili Kızımız Vekila'ya	90
Bahtım	91
Bu Gövdeyi Deldiler.....	91
Boşluktaım Ben	92
1.4. Eleştiri Ve Mizah Konularını İşleyen Şiirler.....	93
Ne Çok da Poturum Var	93
Vah Sana Vah	93
Eyne Van, Eyne Boz Beygir.....	94
Taşlama.....	95
(Şiir Demeti).....	95
İçim, Tışım.....	95
Taşlama.....	96
İlahi İhsan	97
Haydut ve Hainlere	98

İlk Hedefler Beyannamesi İçin	99
Ölme Eşeğim Ölme	99
Memurun Ağzından.....	100
Çingeneden Bay Olmaz, Soysuzdan Olmaz Paşa.....	101
Bir Kaymakam İçin	102
Sanki Biz de Adam mıyız?	103
Halil Nuri Yurdakul'a.....	104
Halkevi Genel Kurulunda.....	105
Halk İçin Halkevleri Açıldı	105
Hakikat.....	107
Günün Şımarık Kadınına	108
Halil Nuri Yurdakul'a.....	109
Bir Çilekeşin Hatıra Defterinden.....	109
Bor Destanı.....	110
Bir Bayram Günü Toplantısında Sunulan Hediyeler.....	112
Ne Hâldeyim Ben, Ne Hâldeyim Ben?.....	114
Bundan evvelki karım Hatice'ye yazdığım:	115
1.5. Ölüm Konusunu İşleyen Şiirler.....	115
Ata'mın Ölümü.....	115
Sevgili Sırrı'mın Ölümüne	116
Kara Bakarken	117
İlk Ölüm Yılı Dönümü Ağdı, Gelenlerin Ağzından.....	118
Her Şey Senin	119
Haluk'un Kazaen Ölümü Dolayısıyla Babası Vedat Bey'e İttihaf:.....	120
Ah	121
Büyük Acı Karşısında.....	122
Azizesiz Geçen İlk Bayram	124

Babama	124
Dede Paşa'nın Ölümü Üzerine	125
Halil Nuri Yurdakul'un Ardından	126
Bir Azize'nin Ruhuna	127
Bekliyor Onu Toprak	128
II. BÖLÜM: RAGIP ÖNEN'İN ARAŞTIRMA VE İNCELEME YAZILARI	129
2.1. Bor'da Gerçekleşen Sosyal ve Siyasi Olayları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları	129
2.1.1. Bor'da Devrim Hareketleri.....	129
2.1.2. Bor Gençler Yurdu	131
2.1.3. Niğde İli Öğrencileri Yurdu	133
2.1.4. Köy, Mahalle ve Soyadları.....	135
2.1.5. Mahalle, Köy ve Soyadları II	136
2.2. Bor'un Gelişmesine Katkı Sağlayan Önemli Şahsiyetleri Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları.....	139
2.2.1. Kerim Sebatî ve Gençlik Hareketleri.....	139
2.2.2. Halil Nuri Yurdakul ve Gençlik Hareketleri	141
2.2.3. Halil Nuri Bey ve Gençlik Hareketleri	142
2.2.4. Kore'ye Gidecek Kurmay Albay Asım Eren Borludur	144
2.2.5. Yüce Şehidimiz Albay Nuri Pamir'in Hayatı ve Hatıraları.....	145
2.2.6. Pirizade Asım Bey ve Bor'a Dair Notlar -I	149
2.2.7. Pirizade Asım Bey ve Bor'a Dair Notlar - II.....	151
2.2.8. Pirizade Asım Bey ve Bor'a Dair Notları - III	152
2.3. Bor'da Bulunan Tarihî Yapıları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları	153
2.3.1. Bor'da Sarı Saltık Türbesi	153
2.3.2. Bor'da Sarı Saltık Türbesi	155
2.4. Bor'da Eski Eserler	157
2.4.1. Kale Camii	157

2.4.2. Sultan Alaaddin Camii.....	158
2.4.3. Sarı Cami	159
2.5. Geçmişte Bor'da Yaşamış Şairler, Yazarlar ve Sanatçıları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları.....	160
2.5.1. Geçmişte Bor Şair ve Edipleri.....	160
2.5.2. Mehmet Şanî.....	161
2.5.3. Kemalî	167
2.5.4. İbrahim Kudsî.....	172
2.5.5. Ülfetî.....	173
2.5.6. Muhtaci.....	175
2.5.7. Asumanî.....	176
2.5.8. Pirizade Binbaşı Mehmet Es'at Bey.....	178
2.5.9. Ahmet Kuddusî.....	182
2.6. Meşhur Olmuş Borlu Hattatlar.....	187
2.6.1. Yakup Hindi Bin Yusuf.....	187
2.7. Güncel Durumları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları.....	187
2.7.1. Kısmet Olmayan İftar (Hikâye).....	187
2.7.2. Köy Davası.....	189
2.7.3. Köy Davası II	190
2.7.4. Gıybet-Çekiştirme	191
2.7.5. Kahvehanelerimiz.....	192
2.7.6. Mübarek Ramazana Girerken.....	193
2.7.8. Yüz Dükkânı Yakıp Yıkan Büyük Yangın	194
2.7.9. Dinimizin Esasları.....	195
2.7.10. Halkın Dili Hakkın Dili.....	197
2.7.11. Genel Ahlak Eğitimi.....	198
2.7.12. Dine Doğru II	200

2.8. Kütüphane ve Kütüphaneciliği Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları..	201
2.8.1. Kütüphane Davamız	201
2.8.2. Okumaz Olsun Böyle Çocuklar	203
2.8.3. Kütüphaneler ve Kütüphanemiz	204
2.8.4. Kütüphanemize Gelen Yeni Kitaplar	206
2.8.5. Kütüphanemize Gelen Yeni Kitaplar II.....	208
2.8.6. Kütüphanemize Gelen Kitaplar III	209
2.9. Bor'un Tarihi ve Coğrafi Konumunu Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları.....	210
2.9.1. Osmanlı Devri'nde Bor	210
2.9.1.1. Bor Barut Fabrikası	210
2.9.1.2. Coğrafi Durum.....	211
2.9.1.3. Üzden'in Her Sene 1000 Amele ile Ayaklanması.....	212
2.9.1.4. Bir Asker Toplama Fermanı ve Ulemanın İştiraki.....	214
2.10. Ayanlık Ve Eşraflık Ne İdi?	215
2.10.1. Numanzade Molla Ağa'ya Verilen Ayanlık Buyruktusu	215
2.11. Celali İsyancıları ve Bor.....	217
2.12. Celali İsyancıları ve Bor II.....	218
2.13. Celali İsyancıları ve Bor III	220
2.14. Bor İsmi Üzerine Araştırmalar	222
2.15. XV. Asırda Bor	224
2.16. Kara Günler	225
2.16.1. Millî Mücadele Günlerinden Hatıralar	225
2.16.3. Karanlıkta Patlayan Mavzer	228
2.16.4. Paşa Camii'nin Muhafaza Altına Alınması	230
2.17. Mektup Türünde Yazılmış Yazılar ve Ragıp Önen'in Hayat Hikâyesi	232
2.17.1. Mektuplardan Parçalar.....	232

2.17.2. Kısaca Hayat Hikâyesi	236
2.17.3. Bir Örnek Adam Kaybettik.....	237
SONUÇ.....	240
KAYNAKÇA	242
EKLER	243
ÖZ GEÇMİŞ.....	250

GİRİŞ

Ragıp Önen'in Hayatı

Ragıp Önen, 1903 yılında Niğde ilinin Bor ilçesinin Armutlu Mahallesi'nde doğdu. Palükoğullarından Mustafa Önen'in oğludur. İlkokulu altı dershanelik Bor Numune Mektebinde okumuştur. 1918'de Niğde Sultanisine kaydoldu fakat son sınıftan okulu terk etti. Hayatı hakkında çok geniş bilgiye sahip olunamamıştır. Ulaşılan bilgiler Şiir Demeti ve Defter-i Güldeste'nin içinde bulunan yazarın kendisinin kaleme aldığı biyografilerden alınmıştır. Bu bilgilere göre Ragıp Önen 1931 yılına kadar babası ile birlikte ticaretle uğraşmıştır. Babasının ani ölümü ile ticari işleri bozuldu. Bunun üzerine iki yıl Öğretmen vekilliği yaptı.

1933 yılında İstiklâl Harbi Gazilerinden Halil Nuri Yurdakul'un açıp Maarif Vekâletine (Milli Eğitim Bakanlığına) devrettiği, Halil Nuri Bey Kütüphanesine memur olarak tayin edildi. Kütüphanenin ilk memurudur. Otuz yıl bu kütüphanede bir tek memur olarak çalıştı. Sabit Önen adında bir oğlu vardır. 30 yıl Bor'da görev yaptıktan sonra 1963 yılında Ankara İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümüne tayini çıktı. Burada 7 yıl görev yapar. Kütüphane memurluğunun yanı sıra halk şiiri tarzında yazdığı şiirleri, araştırmaları, incelemeleri de bulunmaktadır.

Bor tarihi, şairleri, şiirleri, yaşayanları konusunda önemli bilgi ve belge derleyen sanatçı Bor ilçesi için önemli çalışmalarda bulunmuştur. Şer'i mahkeme sicil defterlerini incelemiş, günümüzde önemli bilgilere kaynaklık etmiştir. Ragıp Önen, uzun yıllar Niğde'nin Sesi ve Yeşil Bor gazetelerinde araştırma ve inceleme yazılarını yayımlamıştır. 30 yıl Bor'da, 7 yıl Ankara'da çalıştıktan sonra emekli olur ve Akçay'a yerleşir. 1996 yılında ise hayatını kaybeder.

Ragıp Önen'in Edebî Şahsiyeti

Ragıp Önen Bor'da ve Ankara'da yıllarca kütüphane memurluğu yapmıştır. Sadece memurluk yapmakla kalmamış yazın alanında da kendisini geliştirmiştir. Ragıp Önen, hem şiir tarzında hem de düzyazı tarzında toplumu aydınlatacak eserler vermiş önemli bir şahsiyettir.

Araştırmamız esnasında Bor Kütüphanesinden Ragıp Önen'e ait kendisinin “Şiir Demeti” şeklinde isimlendirdiği defter incelendi. Ragıp Önen defterde bulunan şiirleri kendisi daktilo etmiş ve Bor'da bulunan kütüphaneye defterini bırakmıştır. Akçay'da yaşadığı yıllarda da Bor'a geldikçe defterine ilaveler yaptığı kütüphane çalışanlarınca ifade edilmiştir. Bu defterde Önen, şiirlerini kendisine göre tasnif etmiştir. Defterde yapılan tasnif şu şekildedir:

1. Dinî Duygular
2. Millî Duygular
3. İkinci Cihan Harbi
4. Marşlar ve Şarkılar
5. Kaside ve Gazeller
6. Hiciv ve Mizah
7. Koşmalar
8. Manzum Mektup ve Hatırat
9. Eşim Azize'ye
10. Ölüm ve Ağıtlar
11. Müfredler.

Ragıp Önen'in kendi yaptığı tasnife baktığımızda önce dinî konular gözümüze çarpmaktadır. Sanatçı dinî duyarlılıkla eserlerini yazarken Allah ve peygamber sevgisi, hac yolculuğu esnasındaki tecrübeleri, Allah'tan istekleri ve dualarına şiirlerinde yer vermiştir. Dinî konuları ele aldığı eserlerinde münacaat, naat, koşma, taşlama tarzlarından yararlandığını görmekteyiz. Bazı şiirlerinde en içten duygularıyla Allah'a yakarmış, ona sevgisini dile getirmiştir:

*“Her taraftan gelen mümin kulların
Dönerler beytini Allah diyerek
Rızanı kazanarak kastiyle senin
Dönerler beytini Allah diyerek.”*

dizelerinde hac yollarında Allah’a duyduğu içten sevgiyi dile getirmiştir. Bazı eserlerinde ise Allah sevgisini taşlama tarzında şiirleriyle ifade etmiştir:

*“Teslim olup benliği birliğe veremedin,
Varlıklardan soyunup yokluğa eremedin,
Mürşidliğin feyzine ulaşıp iremedin.”*

dizelerinde müminliğini hakkıyla yapmayanları eleştirerek Allah’a olan bağlılığını dile getirmiştir.

Ragıp Önen’in eserlerinde dinî duyarlılığın yanında millî duygulara da çok önem verdiğini, yazdığı eserlerden anlayabiliriz. Ragıp Önen, Türkler için önemli olan millî günleri unutmamış, bu konuyla ilgili dizeler yazmıştır. Cumhuriyet’in on ikinci yıl dönümü dolayısıyla yazdığı:

*“İşte bugün kükreyip şahlanan Türk’ün atı,
Zincirlerini kırarak özgürlüğe kavuştu,
İşte bugün devirdi ezici saltanatı,
Tüfekliler, hainler bugün yurttan savuştu.”*

dizeleri millî günlere ve aynı zamanda millî değerlere verdiği önemi göstermektedir.

Sanatçı, her daim halkın ve gençlerin yanında olduğunu hissettirmiştir. Özellikle gençlerin eğitimi, Bor, Bor’un gelişmesi gibi konularda faydacı anlayışla eserler vermiştir. Bu konulara yer verdiği marş ve şarkı türünde yazdığı eserleri de bulunmaktadır. Bor’da bulunan gençler için yazdığı “*Bor Gençlik Marşı*” bu tarzda yazdığı şiirlerin en güzel örneklerindedir. Bu şiirde:

*“Hülyamızı süsleyen yurt, rüyamıza olur konu,
Aşıkınız küçük büyük, Leyla diye sevdik onu,
Yüceltmektir amacımız, bu isteğin yoktur sonu.*

*Bor gençliği savaşıyor birliğine güvenerek,
Başarıyla doldu bir yıl geleceğe olsun örnek.”* marşıyla Bor’daki gençlere birlik ve beraberliği aşıladığını ve onları geleceğe dair cesaretlendirdiğini görüyoruz.

Sanatçının marşlarının ve millî duyguları işleyen eserlerinin yanında günlük durumlara yer verdiği güzel şarkı örneklerini de görmekteyiz. Ömrünün son kısmını geçirdiği Akçay’da yazdığı “Akçay’da Çınar Şarkısı” adlı eserinde Akçay’a olan sevgisini ve Akçay’da sahip olduğu huzuru en samimi hâliyle okuyuca hissettirmiştir:

*“Neşeler, kahkahalar orayı etmiş mesken,
Gülü şen gülşeni şen, gecesi gündüzü şen,
Ben de şenlendim evet, bin derdile gamlı iken.*

Ömrüm oldukça unutmam, onu zevkle anarım.” dizelerinde duygularını en içten hâliyle dile getirmiştir.

Ragıp Önen, halk edebiyatçısı kimliği ile tanınmış; bu doğrultuda çok kaliteli eserler vermiş bir sanatçıdır. Fakat halk edebiyatçısı olmasına rağmen “Şiir Demeti” adlı eserinde sanatçının aruzu kullanarak, divan edebiyatı geleneğinden yararlanarak kaleme aldığı eserleri de bulunmaktadır. Bunlar kaside, gazel ve şarkı türünde yazılmıştır:

*“Neş’e-i bezm-i safadır, aşikâr olsun kadeh,
Gamze-i yar-ı vefadır, payidar olsun kadeh.*

*Vakt-ı demde ol peri, nazla hıraman eylesin,
Göğsüne güller takınsın, nevbahar olsun kadeh.*

*Döşesin âşıklara hüsn-u cemalinden bisat,
Beklesin eyyam-ı vaslı, intizar olsun kadeh.”*

şeklinde yazılmış “kadeh” redifli kasidesi divan edebiyatı geleneği ile yazdığı şiirlerine örnek gösterilebilir.

Ragıp Önen, kendi hayatından izler taşıyan bireysel konulu şiirlerinin yanında hiciv ve mizah tarzında da şiirler yazmıştır. Eleştirileri yaparken toplumu doğruya yöneltme hedefinin olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır:

*“Memur olmak bugünçin mahrum olmak demektir,
Yaşamakçin tek çare, ne bulursan yimektir,
Fırsatını kaçırın eşek oğlu eşektir.
Elinde yoksa kozun Allah acısın sana,
Ya namusa kıy beyim yahut kıymalı cana...”*

dizeleriyle doğru gördüklerini çekinmeden dile getirdiğini görüyoruz. Sanatçının eserlerinden ve yaşam tarzından anladığımız üzere topluma faydalı olmak için hiçbir şeyden çekinmemiştir. Bu durumu da “Kütüphaneciler Marşı” adlı eserinde tüm içtenliği ile dile getirmiştir:

*“Okumak, öğrenmektir bizde edilen konu,
Nihayetsiz ufuktur, bilginin gelmez sonu,
Karşılıksız veririz isteyene biz onu.
Etrafa etek etek ışıkları saçarız,
Dileyene mutluluk yollarını açarız.”*

dizelerinden bu durum en iyi şekilde çıkartılabilir. Ragıp Önen, gençlere sadece kendisi faydalı olmaya çalışmamış aynı zamanda çeşitli kişi ve kurumları eserleriyle tanıtmıştır. Halkevlerini ve Halil Nuri Yurdakul’u tanıttığı şiirleri bunlara örnek gösterilebilir.

Ragıp Önen bu çalışmaların yanında daha önce de sözünü ettiğimiz gibi halk edebiyatçısı kimliği ile kaliteli eserler vermiştir. Koşmalar, güzellmeler, taşlamalar, ağıtlar bu tarzda yazdığı başarılı örnekler arasındadır. Özmel (2009: 233) de “Daha çok koşmalarında başarı sağlamış, sade bir ifade tarzı vardır.” şeklindeki görüşüyle Ragıp Önen’in koşmalarındaki başarıyı vurgulamıştır. Aynı zamanda yakınlarını erken kaybettiği için ölüm duygusunu en içten şekilde yaşamış ve bunu da ağıtlarına yansıtmıştır. Şiirlerinden anladığımız üzere babasını, evladını ve eşlerini kaybetmek onu derinden yaralamıştır. Bunu da eserlerine en kalbî duygularıyla yansıtmıştır:

*“Yokluğun bir başka acı veriyor,
Bir sancı çıkarken bini giriyor,
Kanadım koparıp, kolum kırıyor,
Binde bir derdimi yazamam babam.”*

dizelerinde babasının ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Ragıp Önen, sadece kendi çevresinde yaşamını yitirenler için değil, toplumu ilgilendiren önemli şahsiyetlerin ölümünden de üzüntü duymuş ve bunları da şiirlerinde dile getirmiştir. Bunlar arasında Mustafa Kemal Atatürk, Halil Nuri Yurdakul gibi önemli isimler vardır:

*“Kendimi bilmem nasıl eşe dosta anlatsam,
Beni öksüz bıraktı göklere uçtu Ata'm.
Öldü artık dünyanın kızıl saçlı güneşi,
Bir daha gelmeyecek ve gelmemişti eşi.”*

dizeleri Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirdiği şiirinden bir kısımdır.

Ragıp Önen'in aynı zamanda Yeşil Bor ve Niğde'nin Sesi gibi yerel gazetelerde de şiirleri yayımlanmıştır:

*“Yeşil Bor'un her yaprağı,
Ülkemize olsun Burak,
Gölgelesin bu toprağı,
Dallar atıp uzatarak.”*

dizeleri Yeşil Bor için yazılmıştır. Şairin Niğde'nin Sesi gazetesinde çok az eseri bulunmaktadır. Niğde'nin Sesi gazetesinde bulunan şiirleri ve yazıları Yeşil Bor'da da bulunduğundan çalışmamızda tekrar yer almamıştır.

Ragıp Önen'in Şiir Demeti, Yeşil Bor ve Niğde'nin Sesi gazetesinde bulunan şiirleri dışında “Defter-i Güldeste” adını verdiği ünlü şairlerin şiir derlemelerinden oluşan muhtemelen kendisinin daktilo ettiği bir defteri daha vardır. Araştırmamız sırasında bu deftere, Bor'da eczacı olan Hacı Emin Atlı'dan ulaştık. Kendisi Ragıp Önen defteri yazdığı anda okumak için ricada bulunup defterin bir kopyasını edinmiştir.

Aslan (2012: 45) da Defter-i Güldeste ile ilgili “Bu hatıra defteri belli ki Sayın Önen’in kırk yıllık memuriyetinin ve vefatına kadar geçen yirmi yıldan fazla bir zamanın birikimidir.” şeklindeki görüşüyle defterin önemini vurgulamaktadır.

Ragıp Önen’in şiirleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacak olursa genellikle hece ölçüsünü kullanmıştır fakat az da olsa aruzla yazdığı divan tarzında şiirleri de vardır. Şiirlerinin tamamı sade ve günlük bir dille yazılmıştır. Eserler oluşturulurken iklikler, üçlükler, dörtlükler, beşlikler kullanılmış; belirli bir kalıba bağlı kalınmamıştır.

Ragıp Önen, sadece şiirleriyle değil aynı zamanda araştırma ve inceleme yazılarıyla da dikkatleri üzerine çekmektedir. Yazılarını ağırlıklı olarak Yeşil Bor gazetesinde yayımlamıştır. Niğde’nin Sesi gazetesinde az miktarda yazısı bulunmaktadır. Aynıları Yeşil Bor’da da bulunduğu için çalışmada ayrıca yer verilmemiştir. Ragıp Önen düzyazı tarzında verdiği eserleriye halk kültürüne, edebiyata, dile, kültüre, sanata, siyasete kadar birçok konuda kıymetli bilgiler sunmuştur. “Geçmişte Bor Şair ve Edipleri” başlığıyla seri yazı yazmış ve bu sanatçıların unutulmasını engellemiştir. Bu sanatçıları arasında Mehmet Şanî, Kemalî, İbrahim Kuddusi, Ülfetî, Muhtacî, Asumanî, Pirizade Mehmet Esat, Ahmet Kuddusî gibi değerli isimler yer almaktadır. Önen, bu sanatçıların hayatı, edebî şahsiyeti ve bazı şiirlerinden örneklerle yer vermiştir.

Ragıp Önen aynı zamanda Bor’u konu alan birçok yazı yazmıştır. Bor’un siyasi ve sosyal durumu, Bor’daki gençlik hareketleri, Bor’un gelişimine katkı sağlayan önemli şahsiyetler, Bor’un tarihi, Bor’da bulunan tarihî eserler gibi eserleri buna örnek gösterilebilir. Bu yazılarla Bor’u ve Borluyu aydınlatmaya çalışmış, bu yolda olan kişileri de eserlerinde tanıtmıştır:

“Bize bu yüksek imanı ve temiz heyecanı veren ne idi ve kim idi? Gençliğin ilk çağlarda bu gibi realitelere daha çok bağlı ve ruhen bu gibi hissiyat ile daha fazla olup olduğu iddia edilebilir. Fakat bizim o zaman yaptığımız çok canlı ve muvaffakiyetli hareketleri Halil Nuri Yurdakul’un rehberliğine kadar bir daha ve tam bir başarı ile gösteremediğimize bakılırsa içimizde saklı kabiliyetleri ve ruhumuzdaki sönmeyen hürriyet ateşini zaman zaman deşen ve körükleyen kuvvetli bir elin vücudu kendiliğinden hiss olunur. Yüksek tahsilini tıbbiyede ikmale çalışırken yakalandığı

kalp hastalığı yüzünden mektebini bitiremeden memleketine dönen merhum Kerim Sebati Bey; yüksek kültürü, fitri zekâsı ile gençliğe yol gösterebilecek kabiliyet ve haslette idi. Olgun bir muhitte yetişmiş, Namık Kemal'in tutuşturduğu hürriyet meşalesinden nur almıştır. Hastalığı yüzünden bir meslek adamı olmayınca ana yurdu olan Bor'da oturarak halka hizmet etmeyi düşündü.” şeklindeki yazısıyla gençliğin aydınlatılması, gençlere rehber olan isimlere verilen değer ispat edilir niteliktedir. Sanatçı, gençlerin okuması ve gelişmesi için elinden gelen her şeyi yaptığını yazılarında hissettirmektedir. “Niğde İli Öğrencileri Yurdu” başlıklı yazısında, Ankara'ya okumaya giden öğrencilerin barınma ihtiyacının karşılanması için yapılanları anlatmıştır. Yapılan çalışmaları bu yazıyla halka da duyurmuştur.

Bor'da yaşanan güncel olayların yanında Bor'un tarihi ile ilgili araştırmalar yapmış ve bunları da Yeşil Bor'da yayımlamıştır. “Osmanlı Devri'nde Bor” başlıklı seri yazısında barut fabrikası, Bor'un coğrafi durumu ve Üzden'in ayaklanması üzerinde durmaktadır. Bunlar dışında Bor'un tarihini ilgilendiren “Celali İsyancı ve Bor” başlıklı seri yazısı da bulunmaktadır. Bu yazılarıyla Bor'un tarihi hakkında bize bilgi vermektedir. “Bor'da Eski Eserler” başlıklı seri yazıyla ise Bor'da bulunan Kale Camii, Sultan Alaaddin Camii, Sarı Cami tanıtılmıştır. Bu eserlerin acı durumda olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Bor'da bulunan Sarı Saltık Türbesi ile ilgili geniş kapsamlı bir yazısı da bulunmaktadır. Yine Bor'un geçmişiyle ilgili “Bor İsmi Üzerine Araştırmalar” başlıklı bir yazı yazmıştır. Bu yazıda çeşitli kaynaklara göre Bor isminin anlamı üzerinde durmuştur.

Kütüphaneciliğe gönül vermiş bir isim olan Ragıp Önen, düzyazılarında da kütüphane ve kütüphanecilikle ilgili konularda yazmış ve halkın okuma bilincine katkı sağlamıştır:

“Bizim kitaplığımıza gelince vatansever değerli hemşerimiz Halil Nuri Yurdakul'un bundan yirmi sekiz yıl evvel beş bin cilt kitapla açıp memleket maarifine armağan ettiği bu müessese gerek hükûmetin gerekse müessesesinin ve hemşerilerimizin münevverlerin yardımı ile büyük bir varlık hâline gelmiş ve birçok vilayetlerin mahrum bulunduğu nurlu bir meş'ale haline gelmiştir. Kitaplığımızda 1954'ten beri ödünç kitap verme servisi hizmettedir. İsteyen okuyup iade etmek üzere kitap alabiliyor. Bilhassa uzun kış gecelerini değerlendirmek için hemşehrilerimi bu servisten faydalanmaya davet ediyorum. Liseli, ortaokullu ve enstitülü gençlerimiz

yeni tedris usulü karşısında ellerinde ve evlerinde yardımcı kitapları olmadığından bütün ödevlerini kitaplıkta hazırlamaktadırlar. Kız ve erkek öğrencilerle her gün dolup taşan kitaplığımız bir bakıma okul özelliği taşımakta ve bununlada övünmekteyiz.” ifadelerinden anladığımız üzere Ragıp Önen Bor’daki gençlerin okumasına büyük katkı sağlamıştır.

Ragıp Önen bu konular dışında din-ahlak eğitimi, kendi hayatından izler taşıyan olaylar ve güncel konulara yer vermiştir. Bunlar dışında mektup türünde yazdığı yazıları ve otobiyografisi yer almaktadır.

Ragıp Önen, yazılarını yazarken halkın anlayabileceği tarzda sade bir dil kullanmaya özen göstermiştir. Yazılarında samimi bir hava dikkat çekmektedir.

I. BÖLÜM: RAGIP ÖNEN'İN ŞİİRLERİ

1.1. Dinî Konuları İşleyen Şiirler

Hac Yollarında

Münacat

Her taraftan gelen mümin kulların
Dönerler beytini Allah diyerek,
Rızanı kazanarak kastiyle senin,
Dönerler beytini Allah diyerek.
Kalpleri imanla, aşk ile dolu,
İstekle aştlar uzakça yolu,
Uzatırlar göklere ümitle kolu,
Dönerler beytini Allah diyerek.
Gerçek bizimlesin her an, her zaman,
Seninle doludur her yer, her mekân,
Bizlere verirsin burada eman,
Dönerler beytini Allah diyerek.
İşledikse bizler hesapsız günah,
Basuhun tövbesi, estağfirullah.
Gafursun, rahimsin, kerimsin Allah.
Döneriz Kâbe'ni Allah diyerek.

(Şiir Demeti, 20 Nisan 1976)

Kâbe Yollarında

Ya Resulullah

Geldik huzuru pâkine Resulullah Efendimiz.
Yüzümüz sürdük hâkine Resullullah Efendimiz.
Seni hasretle özledik, ta ezelden gönül verdik,
Çok şükür murada erdik, Resulullah Efendimiz.
Sen ey Sultan-ı Evliya, âlemlere verdin ziya,
Nazar buyur bizden yana, Resulullah Efendimiz.

Tazim ile baş eğeriz, Salâtu Selam ederiz,
Şefaatinı dileriz, Resulullah Efendimiz.
Bizler Râci, sensin Râci, derdimizin tek ilacı,
Sevindir bunca muhtacı, resulullah Efendimiz.
Cihânın Ruyu Enveri, insü cinnin peygamberi,
Nasip et bize Kevseri, Resulullah Efendimiz.
Sevgimiz, aşkımız galip, lütfuna cümlemiz tâlip,
Bu âciz ümmetin Ragıp, Resulullah Efendimiz.

(Şiir Demeti, 7 Nisan 1976)

Allah Allah Diyelim

Gelin kardaşlar hep birden - Allah Allah diyelim
Şevk ile canu dilden - Allah Allah diyelim.
Koyup şu, bu fikrini - Terk edip kibri, kini
Anıp Mevlâ zikrini - Allah Allah diyelim.
Gamı, kederi atıp - Rıza evinde yatıp,
Benliğı pula satıp - Allah Allah diyelim.
Kitab-ı Hak uğrunda - Diz çöküp huzurunda,
Sabahın ilk nurunda - Allah Allah diyelim.
İdelim çokça taat - buyruğuna itaat,
Her dakika, her saat- Allah Allah diyelim.
Kalbimiz idelim saf - etmeyelim boşa laf,
Dileyerek bolca af - Allah Allah diyelim.
Olmayalım tek kanat - Burda geçilir Sırat,
İstiyorsak mükâfat - Allah Allah diyelim.
İki âlemde sohbet - Muhabbettir, muhabbet,
Aşka vererek kuvvet - Allah Allah diyelim.
Sevgilinin çok nazı - hem ağırdır cihazı,
Onu etmek için razı - Allah Allah diyelim.
Ragıp'san budur kelim - Habibullah'a selam,
Doğru yol bu vesselam - Allah Allah diyelim.

(Şiir Demeti)

Aman Nefsim

Aman nefsim, yaman nefsim – Beni derde salan nefsim,
Yollarını alıp ele – Zelil, hakir koyan nefsim.
Kapıp her şeyi elimden – Kaçırır zikri dilimden,
Saptırır beni yolumdan – Her şeyimi soyan nefsim.
Ben nefsimi yenemedim – Gemin tutup binemedim.
Sarp yerdeyim, inemedim – Yarı yolda koyan nefsim.
Düşmanımı sanma uzak – Tışa bakma, içime bak,
Her yanıma kurmuş tuzak – Can evime dolan nefsim.
İblis midir, nedir adı? – Şeytanlığın tek üstadı,
Bahçemde ot bırakmadı – Her biteni yolan nefsim.
Ragıp günah sendedir – Şu doymayan bedendedir,
Er olana o bendedir – Beni aciz bulan nefsim.
Yüzü kara bir kulum, affet beni Allah'ım.
Şaşırdım doğru yolum, affet beni Allah'ım.
Sana kulluk etmedim, doğru yola gitmedim,
Buyruğunu tutmadım, affet beni Allah'ım.
Nefsime oldum esir, işledim günah kesir,
Asi oldum hem şerir, affet beni Allah'ım.
Şeytanın yolunu tuttum, benlik davasın güttüm,
Emirlerin unuttum, affet beni Allah'ım.
Geldim yine kapuna, muhtacım ihsanına,
Merhamet eyle bana, Affet beni Allah'ım.
Gafursun hem Rahimsin hem Şefik hem Kerimsin,
Daim affi seversin, affet beni Allah'ım.
Kurtar nefsin elinden, hem şeytan-ı Laiden,
Olsun hidayet senden, affet beni Allah'ım.
Tutup habli metini, arayıp bulam seni,
Kendine yâr et beni, affet beni Allah'ım.
İçir aşk şarabından, tattır vuslat bağından,
Ragıb'ı cemalinden mahrum etme Allah'ım.

(Şiir Demeti)

1.2. Millî Konuları İşleyen Şiirler

Günün Hortlağına

Dur: Alçalt sesini, nefesin orada kesilsin,
Sen gayyalara doğru akacak kıpkırmızı selsin.
Tufanlarını yok edecek deryalara dalma!
Şeytanlığı öğret babana, kol dahi salma.
Bir anda söner, bin güç ile yaptığın ikbal,
Miferdeki suret değil, buradaki kartal.
Gördüğün bir kal'a çetin ve yolu haylice dardır.
Hem bil ki bu yurdun aslan yelesi sahibi vardır.
Tarihi açıp Türk adına namına bakta,
Tazim ile dur, el pençe olup bekle ayakta,
Sor Varna'yı, Niğbolu'yu, şanlı Mohaç'ı.
Kaç devletin orada yatar taht ile tacı,
Her savleti, dosta deva düşmana dertmiş.
Bir baltacımız mahvetmiş iken sahn-ı Perut'u.
Hırsın satın almış salıvermiş Ceberut'u.
Yıldırılmaz bizi ne kasırga ne de tufan,
Akmakta damarlarda o asil, o temiz kan.

(Rusların Kars'ı, Ardahan'ı istemeleri üzerine yazıldı.)

(Şiir Demeti)

23 Nisan Çocuk Bayramı

Sevgili yurttaşlarım, sevgili kardeşlerim,
Bayramınızı kutlar, sözlerime başlarım.
Erginlik güneşinin doğduğu büyük güne,
Katıldık işte yine hep sevine sevine.
Gülsün bütün içiniz güzel yüzünüz gibi,
Hayat bahçelerinin birer ümit çiçeği.
Goncamızı sevginiz meltemiyle açarız,
Yurdumuza muhabbet kokuları saçarız.
Mutlu bayram gününü Ata'mız verdi bize,
Böylece hak kazandı en üstün sevgimize.

Bizi gören bulan o, bizi anlayan oydu,
Zümrüt taşları attı, başına bizi koydu.
Benliğimize ancak onunla sahip olduk,
Türk'e inan güveni onun sözünde bulduk.
Sonsuz yetkileri bize vermişti Ata'm,
Kutsal öğütlerini hiçbir gün unutamam.
Aziz cumhuriyeti gençliğe ısmarladı,
İnanın yaşayacak eseri, yüce adı.
Gerekirse bu yolda hep birden öleceğiz,
Şerefle ay yıldızı göklere dikeceğiz.
Birer müthiş atomdur kemiğimiz, etimiz,
Yaşasın Türk çocuğu, yaşasın milletimiz...

(Şiir Demeti, 1949)

Kurtuluş

Haydi millet, yetişelim imdadına vatanın,
Zira vatan bıraktığı emanettir Ata'nın.
Şâd edelim ruhlarını şu toprakta yatanın.

Çalışalım canımızı, malımızı verelim,
O sevimli İzmir'e biz muzafferden girelim.

Keselim ellerini bize sefer sunanın,
Aldatarak hile ile bize zincir vuranın,
Emelini kıralım hemen alçak Yunan'ın.

Çalışalım, çarpışalım, kanımızı verelim,
Ya ölelim ya son nefeste arzumuzu irelim.

Annemizin niçin böyle kollarını kessinler,
Hem de koyup darbelerle niçin böyle ezsinler?
Arkasında, önünde dolaşarak gezsinler.

Bağrışalım, çağrışalım, ezikleri direlim
Lekeleri tarihten ebediyen silelim.

Evimize canı girmiş bacımızı kapacak,
Daha birçok arzulara, fikirlere sapacak.
Becerirse birdenbire temelinden yıkacak.

Çalışalım, çarpışalım, merdane biz ölelim,
Nasıl yapar fikrini o, o zamanlar görelim.

Gözlerini bulandırmış, hırsı, kini, garazı,
Görememiş, seçememiş kara ile beyazı,
İnönü'yle Sakarya'da yedi güzel piyazı.

Heman fırsat bu fırsattır, dostumuza varalım.
Bıyığını silmeden, hatırını soralım.

(Şiir Demeti)

İstiklal Savaşı esnasında Niğde Sultanisinde iken yazdığım ilk şiirim.(1337-1921)

Cumhuriyet'in On İkinci Yıl Dönümü

Bu toplanış, bu sevinç bir tarihin sesidir,
Bir ulusun hayata ergin gürlemesidir.
Geçmişin kara yaşlı günlerini atarak,
Işık dolu yollara kıvançla girmesidir.

İşte bugün kükreyip şahlanan Türk'ün atı,
Zincirleri kırarak özgürlüğe kavuştu,
İşte bugün devirdi ezici saltanatı,
Tüfekliler, hainler bugün yurttan savuştu.

Bu toplanış bir seldir, egemenliğin seli,
Bir ulusun gecedен gündüze koşmasıdır.
Sarp yarlardan atlayıp, devirip her engeli,
Alnı açık, başı dik, gürleyip koşmasıdır.

İşte bugün anladık bu yurdun sahibiyiz,
Hiçbir bağımız yok, özgürüz her alanda,
Ne bir sultan kuluyuz, ne bir şahsa köleyiz.
Ağa da biz, bey de biz, halk da biziz, hakan da.

Hep bir olup toplandık, başında Atatürk'ün,
Bu yol bizi hayata, gençliğe götürecektir,
Dileğimiz budur hep, amentüsü bu Türk'ün:
Türkiye Cumhuriyeti, şanlı hüküm sürecek...

(Şiir Demeti, Bor, 29.06.1935)

27 Mayıs Dolayısıyla

Ulusuma, soyuma, ırkıma, ırkdaşıma,
Seslenirim yürekten, temiz vatandaşıma.

Uçuruma atıldık, düştük bütün milletçe,
Yok oldu varlığımız bir anda bir gecede.

Parti ihtirasatı, piç at gibi şahlandı,
Fırsat bekleyenler yol bulup ayaklandı.

Saldırdılar hep birden millet iradesine,
Düştüler artlarına düşman sürercesine...

Tertemiz alınlara, hep kapkara yaftalar,
Vuruldu boyunlara, amansızca halkalar.

Şerefler, haysiyetler, bir paralık edildi,
Türk'e yakışmayacak adilikler edildi.

Binbir yalan dolanla kandırdılar orduyu,
Çünkü sandıklardan hiç almamışlardı oyu.

Bir tarafta ezildi genç yaşta Eminsular,
Fakülteden kovuldu nice bilgin hocalar.

Bir marifet sayıldı ülkede sağın solu,
Gençlere geçit oldu, Mau ve Lenin yolu...

Yassı Ada'ya sürüldü memleket seçkinleri,
Üç büyüğü asmakla geçmemişti kinleri.

Atatürk hem diktatör hem muhteris değildi,
Her dönemde meclisin oylarıyla seçildi.

Bunlar sanki Selanik'i, hem Girit'i aldılar,
Fetih hakkı olarak, hep temelli kaldılar.

Hakikat yavaş yavaş çıkmaktadır ortaya,
Bir asır deva olmaz açtıkları yaraya,

Benim kanım şudur ki bir zamanlar gelecek,
O masum şehitlerin heykeli dikilecek...

(Şiir Demeti)

İkinci Cihan Harbi 1939 Savaş Destanı

Otuz dokuz yılı savaş destanı,
Tanrı yardımıyla gelecek dile.
Bir ateş çıkararak yaktı her yanı
Üç yıldır dolmadı bu müthiş çile.

Alman ejderi kaldırdı başı,
O soktu dünyaya kanlı savaşı,
İtalyayla Japon iş arkadaşı,
Silvak, Macar, Romen onlarla bile.

Evvela hiç sessiz Rur'a girildi,
Avusturya ve Çek bahşış verildi,
Üç haftada Lehler yere serildi,
Varşova dayandı, fakat nafiye.

İngiliz de attı sonradan şafak,
Anladı sulh ile bitmiyor nifak,
O zaman kuruldu birçok ittifak,
Polonya, Yonan, Sırp, Fransa ile.

Rus arkadan Leh'i vurmaya kalktı
Estonya'dan tutup Baltık'a sarktı,
Kahraman Fin'e de kancayı taktı,
Fakat o ders verdi bu azgın file.

Siperde bekledi bir kış Fransa,
Majino kâfiydi dünyalar yansa,
Öyle bir daldı ki baloya, dansa
Romanlar neşrine oldu vesile.

Hitler Belçika yolunu açtı,
İngiliz sıkışıp Dunkirk'ten kaçtı,
Fransızlar Som'da boşa savaştı,
Bütün bir ülkeyi kaptırdı sile.

Norveç'e uzandı ateşten bir kol,
İtalya aradı Balkanlar'da yol,
"Meteksas" dediki sefire defol,
Hemen harbe girdi, sulhu red ile.

Faşistler yiyordu Elen'den tokat,
Dayıları Hitler geldi fakat
Sırp lar bir vuruşta oldular sakat,
Belgrad verildi ateşe yile.

Yalnız kalmıştı bir an İngiliz,
Herkes sanmıştı ki çökecek o diz,
İmdada yetişti neyse ki Deniz,
Hem de güvenerek Mister Çorçil'e.

Japonlar ezerken dört yıldır Çin'i,
Anklosaksona beslermiş kini,
Baskına uğradı divlerin ini,
Yaman başarıldı bu düzen bu hile.

Mağrur Amerika pek güç uyandı,
Japon bir hamlede Hint'e dayandı,
Filipin, Singapur kana boyandı,
Güneş çocukları döndü aş ile.

Her ayda batıyor bir milyon gemi,
Balıklar buldular insandan yemi,
İngiliz arıyor bu derde emi,
Yağdırıp bombalar Lil ile Kil'e.

Şehirler çöküyor, sönüyor ocak
Dört tonluk bombalar atıyor uşak,
Birde diyorlar ki şilep uçacak,
Bu yangın sürececek birçok nesile...

Kırk bir yazı Alman Rusya'yı vurdu,
Karşılaştı orada on milyon ordu,
Bu savaş galibi birazcık yordu,
İki taraf kanı döndü sebile...

Ne kadar etse de almayı murat,
Hâlâ dayanmakta Stanlingrat,
Nazizme burası olmakta Sırat,
Sanmam ki alınır "Bokun" eliyle...

Türkiye tarafsız kaldı bil neden?
Çünkü sakındı o her tehlikeden,
Çok teklifler yaptı Papen'le Eden
Kıbrıs'ta ne diller döktü vekile.

Barışın sancağın İnönü çekti,
Ordusu kuvvetli hem gözü pekti,
Savaşta çok büyük iş görecekti,
Onu aldatmadı Vait, Cemile...

Dokuz yüz kırk iki eylülün başı,
Şimdi dörde bastı bu harbin yaşı,
Eğer sorarsanız ekmeği, aşı
Yokluk kasırgası çöktü her ile.

Açlıktan yüz değil gövde karardı,
Elli yüz gramla gözler karardı,
Mamur kıtaları sefalet sardı,
Avrupalı döndü birer sefile.

Kimseye kalmadı bunda diyecek,
Bizde de yok oldu varken yiyecek,
Sırta kadem bastı tonla giyecek,
Gün doğdu birtakım alçak rezille.

Tüccarda arama namus ile ar,
İki lira oldu bir metre astar,
Mazlum köyümüzde sanma insaf var,
Büyük servet oldu bir iki 'Kile'.

Esnafa dünyayı versen doymaz,
Kanundan hiç korkmaz, sözden utanmaz,
İnsanlık hissile yüreği yanmaz,
Din, iman olmuştur onlarda zile.

Bostancıyı sorma bir mirasyedi,
Patatis altmış, soğan yüz dedi,
Rakıya, şaraba o kıtlık verdi,
Güç kuvvet yetmiyor bir yük zibile...

Maaşa bakanlar şaşırdı yolu,
Haciz kararıyla cepleri dolu,
Bir parmak bal sürdü Bay Saracoğlu,
Bağlandı ümitler bu tatlı dile.

Kalpler duymaz oldu vicdanlar sağır,
Önen ister küfret ister bağır,
Kimin parası var o gelir ağır,
Alt olanın canı çıka ezile...

Burada tükensin bu dertli konu,
Dir isen ne olur bu işin sonu,
Kâhine sorunuz ben bilmem onu,
Bakarak söylesin fala, remile...

(Şiir Demeti, 06.09.1942)

Bor Gençlik Marşı

Ülkü bize bayrak oldu, koşuyoruz nurlu yolda,
Hedefimiz haktır bizim, gözümüz yok sağda solda,
Vatan için çalışırız her bölümde, her bir kolda.

Bor gençliği çalışıyor birliğine güvenerek,
Başarıyla doldu bir yıl, geleceğe olsun örnek.

Hülyamızı süsleyen yurt, rüyamıza olur konu,
Aşıkınız küçük büyük, Leyla diye sevdik onu,
Yüceltmektir amacımız, bu isteğin yoktur sonu.

Bor gençliği savaşıyor birliğine güvenerek,
Başarıyla doldu bir yıl geleceğe olsun örnek.

Gem vurduramaz kendisine, kükreyerek şahlanan at,
Ata'mızdan aldık dersi, elimizde vardır berat,
Kaptırmayız emaneti, hep üstüne gerdik kanat.

Bor gençliği savaşıyor birliğine güvenerek,
Başarıyla doldu yıllar, asırlara olsun örnek.

(Şiir Demeti, 19.06.1950)

Kütüphaneciler Marşı

Güneş gibi nurları bütün cihanı kaplar,
İçinde tahtlar kuran sonsuz hazine saklar.
Gerçek hayat kaynağı dergilerle kitaplar.

Etrafa etek etek ışıkları saçarız,
Dileyene mutluluk yollarını açarız.

Okumak, öğrenmektir bizde edilen konu,
Nihayetsiz ufuktur, bilginin gelmez sonu,
Karşılıksız veririz isteyene biz onu.

Etrafa etek etek ışıkları saçarız,
Dileyene mutluluk yollarını açarız.

Kütüphaneciler hep sevgi dolu kalp taşır,
Okuru hoş karşılar ona candan yaklaşır,
Dertlilerin derdine ortak olur, paylaşır.

Etrafa etek etek ışıkları saçarız,
Dileyene mutluluk yollarını açarız.

(Şiir Demeti, 23.06.1968)

Kütüphane Destanı

Bir destan düzeyim talih üstüne,
Okutayım dostlarımın dostuna,
Zorla oturtular keçi postuna,
Durma bu kılları, durma say diye...

Otuz yıl bu işe vermiştim emek,
Cansıza can kattım, canım vererek,
Geçti iki yıl da eski dikerek,
İrsin muradına bayan, bay diye.

Genç ve güçlü idim girdiğim zaman,
Her şeyimi verdim bu yolda heman,
Başıma kar yağdı, gözüme düman,
Katlandım bunlara bir olay diye...

İrecektim baş şehirde murada,
Sevenlerim zira çoktu orada,
Ölüm yoktu artık bana karada,
Doğacak üstüme güneş, ay diye.

Bekliyorken gayretime mükâfat,
Koptu tam merkezden bir acip afat,
Attı beni yerin dibine kat kat,
Bir feryat çıkardım, anam vay diye.

Ne ziya var, ne heva var, ne menfez,
İşitilmez cana yakın tek bir ses,
İzinsiz kimseler alamaz nefes,
Dinliyoruz feryatları nay diye.

Genç, ihtiyar toptan yüzleri sarı,
Gülen damlar çökmüş, olmuşlar karı,
Yaşa da bakmıyor, köyün muhtarı,
Düvene koşuyor taze tay diye.

Rutubetten kemiklerin sızılar,
Korkarım ki sökülecek azılar,
Gözlükle de okunmuyor yazılar,
Bir de derler yüz binleri say diye.

Taburalar yüksek, sandalye kırık,
Çitelere sarıl, tavanlara çık,
İçimden geliyor, isyan, hıçkırık,
Çekilmez bu işten, hemen çay diye.

Bir yanda tekniğe sarılmış biri,
Keşaneler kurumuş, bırakmış yeri,
Buranın azizi, bu işin piri,
Kuyuda oturmuş, hem saray diye.

Baştakine diyemeyiz günahsız,
Çıkarsın buradan dememiz haksız,
Nasıl tutabilir bizi parmaksız,
Kim demiş onunçin bu kolay diye.

“Önen” kim kurtarır bizi buradan,
Daha nice yıllar geçer aradan,
Acısın da hâlimize Yaradan,
Ahiret muradı versin pay diye...

(Şiir Demeti, 18.8.1965, Ankara Kediseven Sokağı)

Övgü

Bu ne çalışma ya Rab, bu didinme, bu uğraş,
Bir mukaddes cihat bu, ülkü uğrunda savaş.

Aklı durur insanın bu tükenmez gayrete,
Kıymet biçilmez asla, bu muazzam hizmete.

Yazmakçın tarihini, mülkün, mülkiyelinin,
Hatırasını yâd etmek, yurda hizmet edenin.

Ölümsüz kılmak için yaşayanı öleni,
Kimliği, kişiliği, ödevi, eski yeri.

Batan çıkan kanunlar, ferman, nizam, evamir,
Etraflıca derlendi, kaydedildi hep bir bir.

Birkaç kuşak öncesi yaşamış kimselerin,
Değerli ve değersiz yazılan her eserin.

Yazarı, yazılanı bulup göstermek için,
Gece gündüz hiç durma çalış, uğraş ve didin.

Sokulup mahzenlere binlerce dergi, kitap,
Okuyup her olayı madde, fasıl, bab bab.

Deryalara dalarak inci aramak gibi,
Elemek kum çölünü, bulmak için zerreyi.

Günler, aylar gün yüzü görmesi o gül çehre,
Zevkten ve eğlenceden sanırsın ki bi behre.

Gönül arzusu neyse fakat beden isyanı,
Ölümün eşiginde aldı götürdü anı.

Dönmedi o yolundan, can verip gam alacak,
Bir ödev başaracak, ebedi nâm alacak.

Yaşatırken binlerce yurda hizmet edeni,
Ölümsüzlük bulacak onun fani bedenini.

Birçok devrin yüzüne ayna tutan bu kitap,
Anlatır olayları, ne varsa hata, sevap.

Hakikatler meşheri sekiz cilt bu dev eser,
Yalnız yurda değil, cihana hizmet eder.

Dilerim Tanrı'mızdan, mükafatı o versin,
Daha birçok eserler nasip etsin, göstereyin.

Ömrünü, devletini uzun etsin daima,
Ragıp bu övgüyü saygıyla sunar ona...

(Şiir Demeti, 05.03.1973)

-Behçet Kemal'e İthaf-

Halkevi Çocuğuna

Ellerinde meşale, gözlerinde iki kor,
İçi inanla dolu, ruha inan taşıyor.

Yuvarlanan bir çığdır, Erciyes yamacından,
Coşan, büyüyen nehir Türk'ün öz amacından.

Bir özlü kaynaktan, o almış hızını çağlar,
Bu coşuştan irkilir, eğilir bütün dağlar.

Tutuşturan bir lavdır, akan eriten bir lav,
Islak odunlar bile oluyor önünde kav.

O nurdan kadehiyle ruha nan dağıtır,
Uçmakta kevser sunan Ali'nin ortağıdır.

Ağzında İsrail'in ruh üfleyen nefesi,
Ulusal kalkınmaya çağırıyor herkesi.

Yüzünde bir büyü var, sözlerinde bir büyü,
Kim içmez o ellerden sunulan bengi suyu.

Kalbim ateşle doldu, gönlüme de serinlik,
Kaynadı içerimde millî his, millî benlik.

İster inansız olsun, hissizse, körse, neyse,
Koşmaktadır işiten bu özlü, berrak sese.

O ses ki Ata'mızın sevgilerini taşır,
Ona koşan elbet, öz Kâbe'ye yaklaşır.

Güneş gibi her yerin, gökler gibi herkesin,
Bir yanık bülbüldür, Türk'ün, ulusal sesin.

Her kalbe girmek için binbir güzellik taşır,
Tekellüfsüz, riyasız, her gence o yaklaşır.

Eğilir yerlere dek bir inci bulmuş gibi,
Çırpınır önlerinde, kuş olmuş yunmuş gibi.

Onu dinleyen bütün âşık olur, mest olur,
Doğar başka âleme bir bezm-i elest olur.

Gazi, yurttta bir güneş, bunlar birer kevkebi,
Seyre acep kim doyar, bu haşmetli mevkebi.

Dirim ki bu yıldızın ben de peyki olsam,
Onlarla ışıldasam, onlarla parıldasam.

Bu yüce kahramanın Behçet Kemal'dir adı,
Sarsılmaz bir bütünlük yaratmaktır maksadı...

(Şiir Demeti, 25.03.1957)

Sayın Üstadım Hicri Göncel Bey'e

Sen nesin üstadım söyleyim sana,
Kendine buhranlar düzmedesin sen,
Şifalar sunarsın her susayana,
Fazilet denilen efsanesin sen.

Divane değilsin, irfan dilisin,
İlim, Nur Dağı'nın sonsuz selisin,
Büyüktür düşüncen, uludur hissin,
İnsanlık yolunda son gayesin sen.

Savaşın sakindir, fakat sürekli,
Savletin kemalden hiç değil farklı,
Cehl-i taasüptür dümenin şekli,
Hülasa, Nebi'den kinayesin sen.

Eserin kalptedir, elde değildir,
Namın, şanın ancak dilde değildir,
Yerin uçurumda, belde değildir,
Gönülde yer tutan bir danesin sen...

*Bu şiir Hicri Bey'in inkisara uğrayarak yazdığı bir şiirine cevap olarak yazılmıştı.
Hicri Bey şöyle diyordu:*

Kervan göçer gider üstüme konmaz,
Ünüm var, uğursuz bir haneyim ben,
Durnam uçar gider, göğsüme konmaz,
Baykuşlar tüneyen viraneyim ben.

Yeşil Bor'a

Yeşil Bor'un her yaprağı.
Ülkemize olsun Burak,
Gölgelesin bu toprağı,
Dallar atıp uzatarak.

Derman getirsin dizlere,
Işık aktarsın bizlere,
Dönsün derya denizlere,
İçimizden gitsin kurak.

Pirler, civanlar özensin,
Körpe dimağlar bezensin,
İlim helva olup yensin,
Ün alsınlar usta çırak.

Önen katıl bu savaşa,
Tuz biber ol pişen aşı,
Yeşil Bor'da sen de yaşa,
Gizlenmeyi artık bırak.

(Yeşil Bor, 25 Mart 1949)

İkinci Yıla Girerken

Ülkü bize bayrak oldu koşuyoruz nurlu yolda
Hedefimiz haktır bizim, gözümüz yok, sağda solda,
Vatan için çalışırız, her bölümde, her bir kolda

Bor gençliği savaşıyor birliğine güvenerek
Başarı ile doldu bir yıl, geleceğe olsun örnek
Hülyamızı süsleyen yurt, rüyamıza olur konu
Âşıkıyız küçük, büyük Leyla diye sevdik onu
Yüceltmektir amacımız bu isteğin yoktur sonu

Bor gençliği savaşıyor, birliğine güvenerek
Başarı ile doldu bir yıl gençliğe olsun örnek

Gem vurduramaz kendisine kükreyerek şahlanan at
Ata'mızdan aldık dersi, elimizde sağlam berat
Kaptırmayız emaneti, hep üstüne açık kanat

Türk gençliği savaşıyor birliğine güvenerek
Başarı ile doldu yıllar, asırlara olsun örnek.

(Yeşil Bor, 04 Mart 1950)

1.3. Bireysel Konuları İşleyen Şiirler

Bir Şarkı

Gül mevsimi bülbülle ötüp gülle konuşmak,
Bir şi'r-i füsün bestelemek mevsim-i terde.
Gönlün yeşeren pembe hayaliyle buluşmak,
İshak gibi tekrarlayarak aşkı seherde...

Zevkin ulaşılmaz göğü üstünde uçarken,
Ruhun kararan vechini ümmid ile silmek,
Hüsnün derecek, koklayacak goncası varken,
Aklın bize bahşettiği fırsatı bilmek.

Bir kerre bahar geçmede ömrün güzerinden,
Nakşolmuş iken çehrene bak, bunca zerafet,
Kalksın da melâl örtüsü ol nur üzerinden,
Bir gün gibi doğ ufkuma sevgili afet...

(Şiir Demeti)

(18.04.1949 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

Akçay'da Çınar Şarkısı

Yaşadıkça çınar altında bütün gamdan uzak,
Başka yerlerde geçen günlere her an yanarım.
Bu hayal âlemini ruhuma bir bir yazarak,
Ömrüm oldukça unutmam, onu zevkle anarım.

Hiç doyulmaz denize, kaplıcaya, buzlu suya,
Fıskiyeli bahçeleri göğsüne işlenmiş oya,
Yaradan sun'i ile Akçay'ı etmiş ihya,
Ömrüm oldukça unutmam, onu zevkle anarım.

Orada gör sen güzeli, hem de levent boyla posu,
Gül bedenden süzülür öyle nefis aşk kokusu,
Sevgi orada içilir renkli kadehler dolusu,
Ömrüm oldukça unutamam, onu zevkle anarım.

Neşeler, kahkahalar orayı etmiş mesken,
Gülü şen, gülşeni şen, gecesı gündüzü şen,
Ben de şenlendim evet, bin derdile gamlı iken.
Ömrüm oldukça unutmam, onu zevkle anarım.

(Şiir Demeti, 17.08.1968, Akçay)

Kadeh Kasidesi

Neş'e-i bezm-i safadır, aşikâr olsun kadeh,
Gamze-i yar-ı vefadır, payıdar olsun kadeh.

Vakt-ı demde ol peri, nazla hıraman eylesin,
Göğsüne güller takınsın, nevbahar olsun kadeh.

Döşesin âşıklara hüsn-u cemalinden bisat,
Beklesin eyyam-ı vaslı, intizar olsun kadeh.

Omzuna alsın beyaz tül ol arusu bî bedel,
Başına örtsün duvağın, lalezar olsun kadeh.

Önce hasretle solan çehremiz laal eylesin,
Sonra şem-i hüsnümüzle gülizar olsun kadeh.

Şevkimiz arttıkça artsın, buseçin oldukça cam,
Derdimiz alsın götürsün, rüzıgâr olsun kadeh.

Âşık-ı peymaneyiz, gayriye etmez iltifat,
İsteriz mestan içinde abidar olsun kadeh.

Sermişiz hep postları viraneyi kişver bilip,
Hükmümüz kaplar cihanı, zîvekar olsun kadeh.

Vuslatın zevkiyle en dar izbeler keşânemiz,
Kaynaşır hercaî ruhlar, işvekâr olsun kadeh.

Bir alay Mecnunlarız, Leyla'nın ancak Kays'ı var,
Kadrimiz bilsin bizim çün zar u zâr olsun kadeh.

Hep büyüklük kaydın attık artık zülfünün hüddamımız,
Dileriz matbuu içre tacidar olsun kadeh.

İzzeti artsın demeden, halkına versin refah,
Nazenin ellerde gezsin, şehriyar olsun kadeh.

Cem ögünsün verdiği çün sihr onun endamına,
İsmi ni haşre iletsin, nâmüdâr olsun kadeh.

Her zaman etmezse cana biz gedaya rağbetti,
Yerlere düşsün, kırılınsın, tarumar olsun kadeh.

Meyle mest olmak yaraşmaz, iç şarab-ı aşkı sen,
Her iki âlemde “Ragıp” şuledar olsun kadeh...

(Şiir Demeti, 15.12.1948)

Bizim Gazel

Buna ülfet mi desem, gam biliyor yâri bizi,
Bu nasıl sevgilidir ki, yakıyor nâri bizi.

Yüklenip durmada minnet, bu çürük gövdeye hep,
Kalb-i histen o muhakkak sanıyor âri bizi.

Her gelen mihnete oldukça gönül den melceh,
Her gelen derd-i bela bildi emektarı bizi.

Hepte matem yağıyor neşe, sevinç gelse bile,
Görüyor taliimiz her zaman ağyari bizi.

Tâ uzaktan kaçıyor arzu, emel, neşe, hayat,
Varlığın nerde misafir edecek dâri bizi.

Koklasak gül soluyor, gonca kökünden kuruyor,
Feleğin çoktan unutmuş, reh-i gülzârı bizi.

Yerin üstünde uçarken haşerat üstümüze,
Ben eminim boğacaktır Âdem'in nârı bizi.

Hiç ümit etme ki 'Ragıp' gülecek tâliimiz,
Tanrım ukbada huzur içre bırak bari bizi.

(Şiir Demeti)

Bir Gün Olsun

Bir gün olsun şadüman olsam dedim, gün bulmadım,
Sofra-i bezm-i hayatı hiçte gülgün bulmadım.

İstedikçe cân-ı dilden hemdem olmak yâr ile
Hane-i can-ı dili cananla meskûn bulmadım.

Bittesadüf rasladım sa ol peri-i naza ben,
İnbisâtın görmedim, haliyle memnun bulmadım.

Diledim ki, yüz sürem payine, damanın tutam,
Bir gez olsun ben gedayı buna me'zun bulmadım.

Keyfeder, cümbüş yapar gördüm onu ağyar ile
T'aliimdir bu dedim, kimseyi maznun bulmadım.

Dehri koydum akl-ı iz'anın yanılmaz veznine,
Bu pazar-ı işü nuşta bir tevazun bulmadım.

Ehl-i diller gerçi binbir derd ile nalan olur,
İçlerinde 'Ragıbâ' sen gibi mahzun bulmadım...

Arkadaşım Talat Gün'ün iltifatı:

Şi'r-i bercestenle çektim bir ziyafet kendime,
Devrin eş'arında san'at, nükte, mazmun bulmadım.

(Şiir Demeti)

Sen bu virân haneyi lütfunla abâd eyledin,
Ey gönüller fatihi, dilhastayı şâd eyledin.

Vâkıfı esrar-ı dil mi, yoksa Mesih-i gün müsün?
İntizârı mevt iken, ihyayı icad eyledin.

Yar-ı bahtım sait oldu leb-i gülgün ile
Ehli derdi bir nazarla gamdan azâd eyledin.

Afitab-ı hüsn ile perveneveş yananları,
Layık-ı ihsan bilip cennete is'at eyledin.

Kalblere hükm eylemek, dildar için bir zevk imiş,
Âdet-i uşşakı ifham ile irşad eyledin.

Nazeninim hüsnünü vesfa eger olmuş ise Ragıp,
Arifâne bir gazelle nazmı inşâd eyledin.

Gönül

Gönlün ne gamı var, ne de durağı,
Renkler diyarına kurmuş otağı,
Muhabbet fişkırır ovası, dağı,
Dereden dereye çağlamak ister.

Bir görpe çocuktur yoktan anlamaz,
Doyduğunu bilmez, toktan anlamaz,
Silahtan, piçaktan, oktan anlamaz,
Kendini sevgiye bağlamak ister...

Yakıp yıkmak ister akıl bendini,
Aşkın kemendine atıp kendini,
Mecnun gibi tutmaz dostlar pendini,
Leyla diye kalbi dağlamak ister.

Kırık fenerdir o yandıkça sönen,
Görünmez etrafta pervane dönen,
Hicranlar yoldaşı bu dertli Önen,
Geceli, gündüzlü ağlamak ister.

(Şiir Demeti)

Münevver Yıldız'a

Söz duymaz gönlümü zincire vurdum,
Beni hayalinle üzme aman git.
Kaderin yoluna gitmeyi kurdum,
İradem bağı, çözme aman git.

Örme etrafıma o süslü ağı,
Deli gönül takmaz zinciri, bağı,
Muhabbet yolunun fettan tuzağı,
Güzel gözlerini süzme aman git.

Peri-i hüsnünü ben ezberledim,
Gamzeni, hâleni bir bir belledim,
Hayalimde öptüm, hem de elledim,
O gül dudakları büzme aman git.

Temaşa evinin ey güzel kızı,
Sevda güneşinin nurlu yıldızı,
Kalbime çökmeden fazlaca sızı,
Şu sonsuz âlemde yüzme aman git.

Ey Önen bu gönül sevdadan geçmez,
Sevgili bir özge sevdalı seçmez,
Kalpleri yoklayıp, gönülü deşmez,
Nafile koşmalar düzme aman git...

(Şiir Demeti)

Nasıl karşı durulur bu gönül isteğine,
Eşsiz güzelliğiyle ufkuma doğdu yine.

Renk renk açılan bir bahar, ay yüzlü bir gelincik,
İnci bakışlarıyla pek nadide bir çiçek.

Menevişli gözleri hülya dolu, aşk dolu,
Açılır önünüzde tatlı bir ümit yolu.

Nazlı edalar ile öyle gülüşü var ki,
Çağlayan bir neşedir, hayat ufkuna sanki.

Akar nazarlarında zekâ parıltıları,
Gamsız şetaret ile bayıltıyor ruhları.

Latif mevce hâlinde sesindeki nağmeler,
Aşka susamışlara fısıldar neler neler.

Rüyalı bir âlem o, hayat, neş'e ve sevinç,
Açmaz mı kanadını bu varlığa gönül hiç?

(Şiir Demeti)

Sevgilim gel pencereye kırma gönlümü gönlümü,
Dime sakın niçin, niye kırma gönlümü gönlümü.

Aşkıyla dolup taşıdığım, hayaliyle uğraştığım,
Pervanece dolaştığım, kırma gönlümü gönlümü.

Bakışın canlar eritir, gören diyor o peridir,
Sevgim hüsnün eseridir, kırma gönlümü gönlümü.

Susadım geldim çeşmeye, derdim dayanmaz deşmeye,
Gel hicranı üleşmeye, kırma gönlümü gönlümü.

Kalbim perişan hastadır, içimde elemde yastadır,
Felek zulümde ustadır, kırma gönlümü gönlümü.

(Şiir Demeti)

Hayal Bağında

Kırk yıl hayal bağında
Yüklerle ayırık söktüm.
Küteklenmiş bahtıma,
Kovalarla su döktüm.

Boşaymış emeklerim,
Açtıramadım zambak,
Serabımı anladım,
Saçlarıma bakarak.

Yumurcak arzularım
Bezsiz, kundaksız kaldı.
Çıkın çıkın dileğim
Yük altında bunaldı.

Daha ne bekliyorum
Bozkırlaşan yollarda
Ümidim kırık sandal
Hayalim boş bir ada...

Bırakın dostlar bırakın
Yanıyorum içte bakın,
Kurtarmayın beni sakın
Bırakın dostlar bırakın.

Deryalara atılayım
Rüzgârlara katılayım
Haraç, mezat satılayım,
Bırakın dostlar bırakın.

Sormayın bu yanlış niçin,
Kurbanıyım ben bir hiçin,
Dövüneyim için için,
Bırakın dostlar bırakın.

Aşk bağırimi paralasın,
Yâr gönlümü yaralasın,
Dost cürmümü karalasın
Bırakın dostlar, bırakın.

(Şiir Demeti)

(04.04.1949 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

Bahar

Dağlar, bayırlar,
Gönül aşmak peşinde,
Dolaşacak kırları,
İlkbahar güneşinde.

Çiçek dolu bahçeler
Yeşillikle örtülü
Bülbüldeki nağmeler
Çılrırımış içte gülü

Çemen boy vermiş dize
Hatmi duvaklı gelin
Menekşe kanmaz söze,
Lale der buna gelin.

Sular bu efsanenin
Şi'rini besteliyor,
Rüzgâr kanatlarıyla
Gönülü tazeliyor.

Gökler renk renk boyalı,
Yamaçlar pembe ve mor,
Gurup binbir oyalı,
İçinde yanıyor kor.

Servlerin üstünden
Ayın doğuşu başka,
Sevdalılar orada
Sarılmışlardır aşka.

Yıldızlara baksam
Şölen yukarda derim
Cenneti nedir tasam,
Uçmaktır şimdi yerim.

Semada yüzbinlerce
Avizeler asılı
Tabiatın bu gece
Şöleni var hâsılı.

İster arzı incele
İster semayı seyret,
Gördüğün her güzele
Diyeceksin Afrodit...

(Şiir Demeti)

Bahar Yağmuru

Başakların boynu bükük,
Öksüz öksüz bakıştılar,
Hep bir olup büyük küçük
Göklere avuç açtılar.

Yüce Tanrı baktı yere,
Kurumuş hep pınar, dere,
Emir verdi meleklerle
Kuraklıkla savaştılar.

Esmer bulut kümелendi,
Günün yüzü minelendi,
Eleklerden su elendi,
Yere bereket saçtılar.

Başlayınca bir sağanak,
Pencereye koştı yumak,
Toplandı hep çelik çomak,
Çocuklar eve kaçtılar.

Gökler bir ses ile yandı,
Yamaçlar kana boyandı,
Kıyametler kopa sandı,
Dereler dolup taştılar.

Tanrı yine dedi ki dur
Bir de baktım dindi yağmur,
Gün getirdi ışık ve nur,
Neşe sürur kaynaştılar.

Yeşil dallar cici bici,
Gül takındı elmas, inci,
Başaklarda gör sevinci,
Birbiriyle sarmaştılar.

(Şiir Demeti)

Öt Kuşum Öt

Öt kuşum öt, bahar da bahçe de hep senindir,
Gök kubbeler otağın, dağ bayır meskenindir,
Düğümlenen hasreti nağmelerinde dindir,
Öt kuşum öt, bahar da bahçe de hep senindir.

İşte dallar yeşerdi, işte açtı sarı gül,
Çemenleri süsledi menekşe, lale, sümbül,
Cıvılda hiç durmadan neşeyle ağla ve gül,
Öt kuşum öt, bahar da bahçe de hep senindir.

Geçici bir hasretçin bu kadar inlemek ne,
Kıştan taze can bulur sevdiğin gelir yine,
Kavuşursun visale, kavuşursun her sene,
Öt kuşum öt, bahar da bahçe de hep senindir.

Benim gibi kalbin de ümidin de boş değil,
Ufkun kapalı değil, dört tarafın loş değil,
Şu zavallı gönlümün hiçbir yeri hoş değil,
Öt kuşum öt, bahar da bahçe de hep senindir.

(Şiir Demeti)

(24.06.1949 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

Üzülme

Kaderin elinde oynanan zarsın,
Ne bekler felekten neler umarsın,
Bırak isteğince eğirip sarsın.

Üzülme attığım gele diyerek,
Düşmedim bir pamuk ele diyerek.

Konmazsa başına talihin kuşu,
Tırmanır durursun hep dik yokuşu,
İller dolu alır, sen al da boşu,

Üzülme attığım gele diyerek,
Düşmedim bir pamuk ele diyerek.

Etrafa kulak ver dikkatlice bak,
Mümkün mü yıkımsız saltanat kurmak,
Aşırı gülüşün sonu ağlamak,

Üzülme attığım gele diyerek,
Düşmedim bir pamuk ele diyerek.

Çözülmez bilmece dünyadaki hep,
Hamakat oluyor edbare sebep,
Şanstır hakikatte medrese, mektep.

Üzülme attığım gele diyerek,
Düşmedim bir pamuk ele diyerek.

(Şiir Demeti, 28.01.1945)

Ne talih suyu var ne baht çorbası,
Elimde boş durur saadet tası,
Zulmetin kaynağı var mihnetin hası,
Şu kuru gönülden bıktım vallahi.

Mutlu sandıkların, onlar da zebun,
Haricî görünen yaldızlı füsün,
Derde deva için ellerini sun,
Kırılır kollarm, düşer vallahi.

Asam yok, hem yaya yola çıkmışım,
Fasıllar içinde bir kara kısım,
Var mı bilmem benim bir ta'li eşim,
Ben bu dirlikten bıktım vallahi.

Hayatta gezmedim giryesiz, gamsız,
Saksıda çiçeğim hep solgun, cansız,
Açılan yaralar azmada emsiz,
Çaresiz, perişan kaldım vallahi...

(Şiir Demeti, 11 Kasım 1926)

**

Çektiğim hüsranslar güzelim yeter,
Baharın nefesi visal kokuyor,
Bulutlar üstünde aşk melikesi,
Macera-yı aşka misal kokuyor.

Hicran evlerinin avareleri,
Yaralı kalbine elem sokuyor,
Aşk şarabının son badeleri,
Mestanin gönlünden emel okuyor.

Gönül bacaları hüsrans ocağı,
Aşkın ateşiyle yanmış tütüyor,
İstekle açılmış güller kucağı,
Bülbüle naz ile işve okuyor.

(Şiir Demeti, 1924)

Hicran ne demekmiş şimdi anladım,
Ayrı günlerimden memnun kalmadım,
Her günü bir yıla ölçtüm sevgilim,
Elemsiz, figansız bir an bulmadım.

Bir daha sevdim seni, yok bir daha inandım,
Aşkının ateşinde bir diken gibi yandım,
Şu vahşi yoksuzluğu elemle yaşadıkça,
Mihnetli günlerimizi bir bayram gibi andım.

(Şiir Demeti, 28.12.1931)

Saadet

Akar saadet ırmağı,
Şırl şırl şırl şırl.
Geçtiği yol irem bağı,
Pırl pırl pırl pırl.

Altın olur kara toprak,
Zümrüt olur her bir yaprak,
Neşideler okuyarak,
Mırl mırl mırl mırl.

Gönül aşkıyla bulanır,
Gözler hicranla sulanır,
O peri bahta dolanır,
Fırl fırl fırl fırl.

Değişmez bizdeki durum,
Bahçemize yağar kurum,
Kör talihle boğuşurum,
Hırl hırl hırl hırl.

(Şiir Demeti, 10.12.1956)

(04.04.1949 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

-Hicri Bey üstadımıza-

Saadet Perisi

Bir hayalin peşinde dere aştım, dağ aştım,
Ona yetişmek için ömrüm boyu savaştım,
Arkasında, önünde yalvararak dolaştım.

Çektim çektim gelmedi, kaçtı eli elimden,

İltifat şöyle dursun hoşlanmadı yelimden.

Ferhat gibi durmadan yıllarca deldim dağı,

Mecnun gibi terk ettim malı, mülkü, otağı,

Kerem gibi figânla geçti hep gençlik çağı.

Yalvardım yakardım da anlamadı dilimden,

İltifat şöyle dursun hoşlanmadı yelimden.

Özenmeden pek çoğu oluyorlar bermurat,

Namertler bile gördü ondan bolca iltifat,

Bu zavallı Önen'e ya tektirdir ya tokat,

Ya zorluca bir tepmik yidim orta belimden,

İltifat şöyle dursun, hoşlanmadı yelimden.

Derdin nedir ki hocam, sayıversen derdimi,

Av oldum ızdıraba, mihnetin oldum yemi,

Zelzeleler, tufanlar basar her an ülkemi.

O saadet perisi geçmez asla ilimden,

İltifat şöyle dursun, hoşlanmadı yelimden.

(Şiir Demeti)

Yan Bakma

Yan bakma, aslanım, gel doğru yola,

Şu boş emelleri atıver gitsin.

Yaramaz metağı çıkar pazara,

Arayan bulunur, satıver gitsin.

Niçin bakıyorsun, her bir güzele,

Kollara, göğüse, minik ellere,

Ceylan bakışlı tutı dillere,

Gözün yum, kaşın çatıver gitsin.

Sonbaharı aştın ne kaldı kışa,

Nerdeyse girecek yaşın altmışa,

Çoktan karlar yağdı, buruşmuş başa,

Otur hem yerine, yatıver gitsin...

Fani güzelliğe hiç verme gönül,
Sararır laleler açmaz olur gül,
Sen kendine sadık Leyla ara, bul,
Onun aşkıyla yan, yaniver gitsin...

(Şiir Demeti, 1963)

Erdek'te Deniz Sahilinde

Ne kadar uzakta sanırdım hayatı,
Meğer bir günlük yol bile değilmiş,
İnsanda istek olsun yeter,
Biraz da zevk alma niyeti...

Güzellikler serilmiş önümüze,
Kucaklaşmak istiyor sevgili,
Gel gel diye el etmekte,
Neşideler okuyarak türlü dillerde...

Deniz sakin ve masmavi,
Motorlar martılar gibi süzülüyor,
Gönül ister istemez takılıyor,
Manalı gözlere dalmış gibi.

Açtım duygu teyibimi,
Filmin çekiyorum tabiatın,
Ahizeye çarpan sesler o kadar çok ki,
Nasıl sığdıracağım bilmem,
Bu kadar haz ve taşan keyfimi...

Her sandalda hayatımdan parça var,
Karşiki ada hayalimle dolu,
Neşe, sevinç ayaklanmış,
Donatarak sağı, solu...

Deniz yaprak yaprak açılıp örtülüyor,
Beyaz güvercinler kanat çırpıyor üstünde,
Gönül denizim de dalga dalga şimdi,
Muhabbet martıları uçuyor göğsünde.

Çınarın gölgesi serin,
Rüzgâr yelpazeliyor saçlarımı,
Etrafımda gördükçe seviniyorum,
Oğullarım, torunlarım, yeğenlerime,
Çok sevgili karımı...

(Şiir Demeti, 21.07.1964)

Şaban Pınarı'nda

Tabiat dile gelmiş bu bağda, bu bahçede,
Yarışa çıkmış gibi her varlık bir neşede.

Serviler boy boy atmış uzanmışlar göklere,
Peçe olmuş güneş göğsünü gere gere.

Okşuyor serin rüzgâr ince zarif dalları,
Dost elinde yelpaze sanırsın her yaprağı.

Süslüyor dört bir yanı türlü açmış her çiçek,
Etrafında dolaşır Pırıl isimli melek.

Seslenir hiç durmadan pınardan akan sular,
Kulaklara akseder her dem çıkan hu hular.

Çayırlar bu görkeme ayrı güzellik katmış,
Yaratan Niğde'de bu görkemi yaratmış.

Ragıp'a fısıldadı, dedi ilham perisi,
Hayalleri süslesi artık bundan gerisi...

(Şiir Demeti, 22.07.1973, Niğde)

İnci Boncuk

İki minicik kedim var,
Biri Boncuk, biri İnci,
Hep benimle yatıp kalkar,
Çok görmeyin bu sevinci.

Boncuk papatya sarısı,
Beyaz müllerle karışık.
Hercai gibi bakışı,
O kadar şık, o kadar şık.

Babam İnci'ye Hülya der,
Pek yakışır ona bu ad,
Ben güvercin diyecektim,
Ah olsaydı iki kanat.

Öyle bakışları var ki,
Sarılırlar birbirine,
Çiçek demetidir sanki
Islatsın gül yerine.

Oyunları pek neşeli,
Dokununca pıh pıh yapar,
Vurmak için kalkan eli,
Bir görmeli, bir görmeli.

Bütün zevkim ve eğlencem
Tutup onları okşamak,
Pek boş olur gündüz gecem,
Hicran onlarsız yaşamak.

(Şiir Demeti, 05.06.1945)

İtiraf

Yenemediğim bir arzunun elinde
Öyle avareyim ki,
Şu ikindi vaktinde
Sabah neşideleri okuyorum,
Gördüğüm gençlik rüyaları...
İçim emel dolu,

Kuşlarla cıvıldaşıp,
Kelebeklerle uçuyorum,
Konmak istemiyorum çiçeklere.

Yolda, izde,
Rastladım mı bir güzele,
Hop hop ediyor yüreğim,
Öylesine kaynıyor kanım...

Kolay değil bunu açıklamak,
Gelin kulağınıza söyleyeyim:
Sakın kınamayın dostlarım,

Ne yapayım, ne edeyim,
Tacım yokki hediye,
Tahtım yok ki, terk edeyim...

(Şiir Demeti)

Yeni Şiir Örnekleri

Bulutlar kucaklıyor, mor yamaçlı dağları,
Ağaçlar dizi dizi, koyu yeşil ve sarı,
Arılar, sinekler ve kelebekler,
Uçuyorlar birbiri ardınca,
Tasarlıyorlar bir çiçeğe konmayı...

Çeşmeden su dolduran güzel kız,
Niçin beyaz kollarını suya daldırdı?
Göğsüm körük gibi indi, kalktı.
Başladım solumaya,
Niçin olamadım kayıtsız...

Bunalıyorum, duramayacağım odamda,
O güzel benden habersiz,
Bense gagalıyorum
Ağaçtaki kuş gibi
Kendi gövdemi...

(Şiir Demeti)

Ayvalık'ta Ali Ağa'ya Giderken Vapurda

Gök rengi almış deniz,
Yeşiller giymiş yamaç,
Ürpertiyor suları,
Buseleri meltemin.

Dağlar büküle büküle,
Her telinde inciler,
Seyrine doyulmuyor,
Dans eden martıların.

Tabiat hep böyledir,
Geçmez asla baharı,
Ayrı güzelliği var,
Her diyarın, her yerin.

Çevremde kahkahalar,
Neşe, sevinç sesleri,
Çekmemişler sanırım,
Çilesini kaderin.

Ben de bu ihtişamdan,
Almak isterdim zevki,
İsterdim fakat yazık,
Elindeyim kaderin.

Güzelden, güzellikten,
Zevk alması mümkün mü?
Kalbinde iki yara,
Taşıyan bir pederin.

(Şiir Demeti, 14.09.1986)

Mersin'de Deniz

Mâi sular sakin, duru,
Sanki gülümseyen bir yüz,
Meltemlerle göğsü dolu,
Martılar da ayrı bir süs.

Kıyılarda duyulan ses,
Aşkın bir başka nağmesi,
Gelir gider alır nefes,
Bitmez anın teranesi.

Bu güzelin etekleri,
Rüzgâr elinde yelpaze,
Oynamak, coşmak isteği,
İle coşar, hep bu taze.

Süslenmiştir baştan başa,
Parkın çiçek, çemenleri.
Taç giydirmiş gibi başa,
Pırıl pırıl geceleri.

Nihayetsiz bu sularda,
Gönül dolup dolup taşar,
Duygularda, hülyalarda,
Binbir arzu, emel yaşar.

Bu şehirde geçirdiğim
Günlerim hep öyle geçti,
Deniz oldu tek sevgilim,
Gönlüm ancak onu seçti.

(Şiir Demeti, 07.11.1974)

Gün Batarken

Bulutlar kınalandı, güneş batıyor diye,
Yamaçta göçler dağlar daldı kızıl örtüye.

Kapladı her yöreyi, günün parıltıları,
Elmaslarla bezendi ağaçların dalları.

Çevrem çimen, çiçektir, yemyeşil bir yerdeydim,
İçmek için bu kurumu duygumu yere serdim.

Çekici bir güzellik sarıyorsa gölgemi,
Uçmaklara benzettim şu bayındır ülkemi.

Doya doya bakarken karşıya kızıl dağa,
Çiçin karanfillerle geldim dudak dudağa.

Çiçeklere göz koydum, kuşlara gönül verdim,
Hep görkemden bin kıvanç, sonsuz sevgiler derdim.

Esti serin serin yel, gönle açıklık verdi.
Baylan baylan bakışlarla gün yuvasına girdi,

Bu eşsiz güzelliği sanımla kucakladım.
Değerli sevgisini can evimde sakladım.

Dinlerken düzenini kuşların seve seve,
Gözüm doymuş, gönlüm şen sevinçle geldim eve...

(Şiir Demeti, 16.05.1934)

(İlk dil inkılabında Türkçe kelimelerle yazılmış ve Niğde mecmuasında çıkmıştır.)

Bahar Sabahı

Coştu bütün güzellik, yeşil giydi dağ dere,
Bulutlardan süzüldü, günün altın ışığı.
Etek etek serpildi, neşe sevinç her yere,
Tabiatta kalmadı ızdırap kırıışığı.

Bu füsunlu sabahı müjdeledi serçeler,
Bülbüller yanık yanık nağmeler okumakta,
Her tarafta duyuldu ilahi neşideler,
Görmek için bu şi'ri Halik bile ayakta.

Serviler yükselerek göğe baş uzattılar,
Sevgiliyi saklayan dağlara imrenerek,
Günün zevkini en çok kendileri tattılar,
Doğuşu ve batışı önce ve son görerek...

Bu renk renk mavilikle yükselen dağları ben,
Semalar kadar engin gözlere benzetirim.
Gün yamaçlar ardına girip tekrar çıkarken,
Sadakatin timsali iki sevdalı derim.

Bulut gün olmayınca heyecansız bir yürek,
Ümidini kaybeden kalpler kadar karanlık,
Güneş fakat en zerrin nurlarını serpererek,
Coşkun gönüller gibi topluyor birçok varlık.

Gök bir gelin otağı, yer yeşeren bir gönül,
Bahar aşkın, sevginin lâhutlaşan şi'ridir.
Her iki bahçeden de toplananlar bolca gül,
O dünyadan gam alan bahtiyarın biridir.

(Şiir Demeti, 04.05.1958)

Gözlerinde dolaşan o gizli parlıtı ne?
Bakışın yaman bir ok, dokunuyor kalbime.

Zaman zaman göz veren bir yarayı deşiyor,
Hüsran dolu ruhumda acılar birleşiyor.

Masum bir sevgi orada ilk yarayı açmıştı,
Filiz vermedi lakin kökü kalbe yapıştı.

İnce damarlarıyla her yerimi sarıyor,
Her an sokulmak için girecek yer arıyor.

Solmuyor, kurumuyor, büyüyor için için,
Bilmem niçin ölmüyor, yaşıyor bilmem niçin?

Bir yaşayış yasası onu ezmişti önce,
Canlanıyor o fakat seni her an görünce.

Bu gövdesiz ağaca yaşayışı veren ne:
Bakışların can verir yarı donmuş gönlüme.

(Şiir Demeti)

Ey ömrüme baharı, yaşayışı veren gül,
Masum hatıralarla avutmakta bu gönül.

Gördüğümde hem sevinç hem de keder uyanır,
Sevinç o anda gider keder yalnız kalır.

Ey sevgi âleminin eşsiz, güzel güneşi,
Uçmağımın perisi, alih Venüs'ün işi.

Aramızda duvar var, tırmanılmaz aşılmaz,
Kader denen güçtür o, onunla savaşılmaz.

Bu ilahi sevgiyi yaşatalım ruhta biz,
Çünkü ruha açıktır dere, tepe, dağ, deniz.

Ey sevgilim aşkınla şu pervane döneni,
Sevdiğinin kapusundan uzak tutma Önen'i.

(Şiir Demeti)

Günler Birer Asırdır

Günler birer asırdır, yolları bekleyene,
Ümit fakat atıyor, asırlara kolunu,
Hülyasile veriyor bir teselli sevene,
Vefasız Leylaların bekletiyor yolunu.

Sönen ümitlerime hayaller ekleyerek,
Sevgiliden gelecek haberi bekliyorum.
Bazen şüphelerle titreyip, ürpererek,
Yoksa aşkı soldu mu, unuttu mu diyorum.

O zaman toplanıyor içimde acı sisler,
İsyân seli kabarıp yatağından taşıyor,
Kemiriyor beynimi bulanık, gizli hisler,
Visal kuşu yuvadan uçup uzaklaşıyor.

Unuttuysa, doluysa kalbi o yaramazın,
Gönlü oyuncak bilen bir çocukmuş demek,
Heyecanlar içinde yaşadığım şu yazın,
Nasibi işte budur: Hayal ile sevişmek.

(Şiir Demeti)

-Onu Beklerken-

Oynatır kalbimi bir ayak sesi,
Beklerim acaba gelir mi diye,
Beklerim istekle bu hür kafesi,
Gönlümü etmekçin ona hediye.

-Gelince-

Tutunca elimi minicik bir el,
Hayatın yeniden müjdesi gelir,
Kaynaşır içimde bir tatlı emel,
Ruhum ufuklara doğru yükselir...

-Ayrılınca-

Ayrılınca fakat gönlümün eşi,
Başlar oynamaya acıklı dram,
Yakar derunumu firkat ateşi,
Vahşi harabeyi andırır odam...

(Şiir Demeti)

Üstün Park'ta

Şu çarpınan bir gönül, havuzsa kalbe örnek,
Ufukta sönen günün acısıyla solmakta,
Pırıldamakta göğsü, rüzgârla gerinerek,
Hicranlar besteliyor, hasretiyle uzakta...

Tatlı güzelliğiyle parlıyor sema bugün,
Yamaçlar daha renkli, bulutlar daha süzgün,
Ebedî neşelere çevrilmiş sanki hüznün,
Varlık kadehler gibi ruhlara boşalmakta.

Uçmaktan haber verir bahçenin her köşesi,
Resm olur bakışlara arzunun gizli sesi,
Akasyanın zakkuma uzanırken busesi,
Latif bir aşk havası esiyor Üstün Park'ta...

(Şiir Demeti)

(31.05.1949 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

Pencerem Ah, Pencerem Ah, Pencerem

(Ateş Kerem, Tutuş Kerem, Yan Kerem)

İşime gün doğardı, gönlüme cihan dolar,
Açılıp kapandıkça pencereler, kapılar.

Kulaklarım çağlayan şelaleyi dinlerdi,
Dünyama oydu ışık, gözlerime o ferdi.

Bir fısıltı işitsem, ufak bir ses işitsem,
Koşardım pencereye nerede isem, ne isem.

Görebilmek için onu bazen bir gün beklerdim,
Bir defa da görünce bir daha görsem derdim.

Mümin huşu ile imanı tam içi saf,
İderdim pencereden her zaman onu tavaf.

Nefsimi, gururumu çoktan vermişim yele,
Kul olup bağlanmışım ben o kalpsiz güzele.

En ufacık tarizden bir anda kırılan ben,
Anlamaz olmuşum asla istihfaftan, gülmeden.

Sevdası onun beni deliye döndürmüştü,
Ah bu çılgın gönüle bir de ayrılık düştü...

Ayrılık of, kalpleri yakan yıkan ayrılık,
Emelleri söndüren, ruhu sıkkan ayrılık.

O çıkmasa yoluma, yıldırımlar çıkaydı,
Tufanlar başkaldırıp yeryüzünü yıkaydı.

Bir ölüm değil miydi, en acı şeyin sonu,
Ayrılık tattırıyor, her defa bana onu.

Şimdi zulmette eşsiz taliin elindeyim,
Şimdi asıl çılgınım, şimdi asıl deliyim.

Cennet bildiğim yerler zindan oluyor bana,
Parçalanıyor içim bakıversem o yana.

Karşımda duruyor hep, o haile, o dram,
Perdede oynar durur, benim öksüz maceram.

Katlinin fermanını mahkûm bir defa dinler,
Durmadan tekrarlanır, karşımda benimkiler.

Görmemek için onu, örsem diyorum duvar,
Bilmem ki kapatır mı, sıralansa Toroslar...

(Şiir Demeti)

Karşılarken

Vekil değildi benim trenden beklediğim,
Nasıl olsa o yoldan gelecekti sevdiğim.

Tanır beni o yollar, en başta tanır Şosa,
Kaç taşını fırlatır, yetişmek için Toros'a...

Haftalarca, aylarca bir ümidin peşinde,
Kavrularak yanmıştım, intizar ateşinde.

Fakat şevkim solmamış, ümidim sönmemişti,
Gözlerim aydın olsun bugün şansım değişti.

Vekili görmek için herkes gelirken vecde,
Ben putumu bularak önünde ettim secde.

Değişti birdenbire cihanın manzarası,
Bir bakışla kapandı gönüllerin yarası.

Kapladı arşı bütün çayır, çimen, çiçek,
Kavuşmuşuz bahara gözümle gördüm gerçek.

Gözlerimde seyrettim açılmış menevişi,
Kulaklarım işitti en nağmeli deyişi.

Yüksekten akan suydum daha bir dakika önce,
Ruhum sükûn bulmuş artık onu görünce.

Bakışında okurken aşkımın kitabını,
Bir ilahi vahiy gibi işittim hitabını.

Her kelimesi bir ciltten daha üstündü bana,
Benim her şeyim odur iman ettim ben ona.

Göz ucuyla bir yandan uğurlarken vekili,
Hoş geldin derim sana, cihan değer sevgili...

(Şiir Demeti)

Şahlanan Arzularım

Şahlanan arzularım ne deri, ne de ette,
Gönlüm boşalan deniz, dolmak ister elbette.

Her an tırmanıyorum uçsuz bucaksız dağı,
Bu çetin yolculuğun olmayacak durağı.

Onu aşmak emelim, onu bulmaktır tasam,
İsterse her adımda düşsün, kırılısın asam.

Susadıkça hayata o verse kanla zehir,
Aşkımın yaylasında bulacağım panzehir.

Işık aktarmak için kâbuslu gecelere,
Güneşe başvuracak, çıkacağım göklere.

İçimde güneşleniyor nihayetsiz boşluklar,
Beynimde tufanlarım, ruhumda zelzele var.

Lav püskürten dağ gibi ateşler saçıyorum,
Her adımda bir gayya, bir dūzah açıyorum.

Yalvarırım Tanrı'ya gözyaşımla bütün gün,
Ona kavuşmadıkça bulmayım diye sükûn.

İstemiyorum eriyip bin haddeden çekilmek,
Tek emelim katına ulaşıp, erebilmek.

Hayal avcılığıyla kapanmıyor gözlerim,
Acı bir iniltidir baştan başa sözlerim.

Hasreti alev elev yakıyorken ruhumu,
Geceler görmemiştir gözümü yumduğumu.

Onsuz her taraf boşluk, onsuz her taraf hâli,
Doyuruyor bu devi ancak onun hayali.

Ne geçici bir heves, ne kırılır bir istek,
Aşkının arıları, gönlümün yaptığı petek.

Sevginin olmuşları o peteğin balları,
Ömrümün tek baharı, çiçeklenmiş dalları.

Gözlerime aktıkça, gözlerinin ışığı,
Izdıraplı günlerin gidecek, kırışığı.

Tatlı parıltılarla büyüyüp serpilecek,
Kuruyan bu gövdeye taze hayat verecek.

Seni ölene kadar delice seveceğim,
Sen de beni öyle sev, benim güzel çiçeğim.

(Şiir Demeti)

Nefes nefes, soluk soluk,
Yâr yâr diye seslenirim.
İçi üzgün benzi soluk,
Yâr yâr diye seslenirim.

Çökmüş, yıkılmış yanlarım,
Akar bağrıma kanlarım,
Figansız geçmez anlarım,
Yâr yâr diye seslenirim.

Kemendine odur çeken,
Önümde salınıp seken,
Bu aşkı gönlüme eken,
Yâr yâr diye seslenirim.

Nere baksam o aynadır,
Her şey onu hatırlatır,
Hayali aklım oynatır,
Yâr yâr diye seslenirim.

Gözlere nur ondan gelir,
Gönle surur ondan gelir,
Kalbe gurur ondan gelir,
Yâr yâr diye seslenirim.

Gezer yanımda gölgesi,
Tatlı tatlı gelir sesi,
Coşar da görmek hevesi,
Yâr yâr diye seslenirim.

Sevgisinden başı dönen,
Alev alev yanıp sönen,
Uydu, durak görmez Önen,
Yâr yâr diye seslenirim...

(Şiir Demeti)

Ayancık'a Sırrı'ya Mektup

Anlıyorum, Allah versin, keyfiniz pek yolunda,
Kaynananın oğlu sağda, gelini solunda.

Bir görmeli kimde vardır bu fiyaka, bu caka,
Sarılmalar, sevişmeler, neşe, sevinç, kakhaha.

Hikâyeler anlatılır; nükte, fıkra söylenir,
Aysel türlü şarkı söyler, ana oğul eğlenir.

Doktor gider ödevine, başlar yemek faslı,
Patatesler, çorba, pilav baş listede asılı.

Bundan sonra hep girilir hazırlık için odaya,
Ya ruhuya, sinemaya, ya denize bakmaya.

Anne sanki bir melektir, gelin ise bir huri,
Görüyorum ta buradan doktordaki gururu.

Doğrusu ya kendisi pek sevimli bir erkek,
Nezakette, ferasette, şehavette bir örnek.

Fakat yazık bu civanın vardır bir tek eksiği,
Hiç imkânsız olacaktır onun bütün dediği.

İsbatı şu, keyfi için beni koydu yalnız,
Yalvarırım yakarırım annenizi salınız.

Günler değil, aylar değil insaf edip bırakmaz,
Şu hâlime hiç acımaz, gözyaşıma hiç bakmaz.

Beni görmez onun gözü, burada ne yaparım,
Mecnun gibi dolaşırım, hangi yola saparım.

Biri aldı radyomu, biri aldı karımı,
Zaten evvel vermiş idim hep yoğumu, varımı.

Her binekten indirdiler, bıraktılar pek yaya,
İnsaf yahu kıyılır mı bu derece babaya...

Biz burada yaparız, bir de bunu diyelim,
Hiç canımız istemez ki şunu alıp yiyelim.

Gerçi Solmaz eksiksizce bişiriyor aşları,
Çorbaları, köfteleri, hatta Arap aşları.

O elmalar, o hevenkler, toplanan şeyler yazdan,
Töbe yenmez iştahıyla çünkü geçmez boğazdan.

Akşam olur bi gariplik çöker evden içeri,
Öksürükten anlaşılır ancak hayat eseri.

Solmaz örer oyasını, kaldırmadan başını,
Nene eski hâlin arar düşünmeden yaşını.

Baba durmaz fala bakar; yorar kitap, gazete,
İsteksizce gider gelir komşulara davete.

Ne içkiden alır zevki, ne kâğıttan, tavladan,
Tek çare şu hasretine kavuştursun yaratan...

Gözünüzden öptüğümü mektubuma eklerim,
Yolcumuzun hareket müjdesini beklerim...

(Şiir Demeti, 20.02.1959)

Kıymetli Gelinim Gülten'e

Sevgili kızım, gelinim Gülten,
Ne kadar memnunum şu anda bilsen.

Lütfedip yine mektup salmışsın,
Hatırım sorup, gönlüm almışsın.

Sevgi bahçesinden yapmışsın demet,
Her kelime başka hürmet, nezaket.

Her satır inciden yapılmış dizi,
Dile getirmişsin ahvalinizi.

Kıvançla seyrettim, zevkle okudum,
Duygumu tezgâha koyup dokudum.

Şükran ve sevgidir her bir telleri,
Nakşeyledim ona düşünceleri.

Gönlüm ferah şimdi içerim rahat,
Gördükçe sizlerden hürmet, iltifat.

Kalbin tertemizdir, suretin güzel,
Seni Allah verdi kızıma bedel.

Dilerim ömrünüz ziyade olsun,
Yuvanız sevinçle, neşeyle dolsun.

Başkaca sesler de duyulsun evde,
Sevineyim ben de olunca dede...

Ben ki unutulmuş garip bir pederim,
El açıp Allah'a dua ederim...

(Şiir Demeti, 21.3.1959)

Aysel ve Sırrı'ya

Ne kadar sevindim bilseniz,
Okudukça okudum mektubunuzu,
Gözümde hayaliniz dile geldi,
Yanımda duyuldu sesiniz.

Ağacımın yaprağı, dalımın meyveleri,
Hayatımın goncası, gönül bağlarım,
Sizi görmek saadetiyle mestim,
Hayaliniz ve mektuplarınızla gidiyor hasretim.

Şakıyın bülbüller gibi eğlenin, gülün,
Eksilmesin bir an neşideleriniz,
Ben sade durmadan dinleyim,
Gaşyolarak hep sizleri.

Gülsün taliiniz gülsün bahtınız,
Sağlık ve neşelere bürünsün,
Hep varlıklarla bezensin,
Ebedî ve bahtlı olsun tahtınız.

Sırrı'm, Aysel'im, Can'im,
Hasretle gözlerinizden öper,
Hepinizi birden,
İştihakla kucaklarım.

(Şiir Demeti, 10.09.1960)

Nezihe ve Naci'ye

Sevimli Nezihe, sevgili Naci,
Resmim ne güzel belirtmiş,
O anda duyduğum kıvancı...

Kanatlanıp uçmuştum,
Bahtiyarlık semasına,
Kollarımda iki melek,
Erdim zevkin maverasına...

İçimde o haz, o sevinç,
Hayal âlemindeyim her an,
Kalbimi eyliyor tehyiç,
O resme baktığım zaman...

Hep o saadet yılına,
Neler borçluyuz neler,
Yeşerdi bütün fidanlar,
Verdi çeşitli meyveler...

Tanrı uzattı elini,
Etrafıma sıra sıra,
Dizdi her boy, her güzellikte,
Oğlu, yiğeni, gelini...

Çok şükür acılar dindi,
Yüzümüz şen, gönlümüz ferah;
Azaltmasın sevincimizi,
Artırsın dilerim Allah...

(Şiir Demeti, 04.01.1959)

Ahmetciğime

Bana öyle dokundu ki kayalığın inleyişi,
Her nağmesi andırıyor, kıvılcımlı bir ateşi.

Beyim kendi isteğiyle girivermiş dar kafese,
Kim aldırır, aman yandım kurtarınız, beni dese.

Görüyorum pek munismiş eğilmeyen o mağrur baş,
Uyar oğlu bile değil, kılıbıksın sen arkadaş.

Ah o cins-i hâtifler ki, takılıyorlar hep tokayı,
Yazık olsun hiç çıkmadı soyumuzdan kabadayı.

Gülmek bize düştü beyim, düşünmek de düştü size,
Uçan kuşun zeynet verir bazı bazı evimize.

Söndürdüğün lamba bizim hanemize ışık oldu,
Orada bir ev boşaldıysa, burada birçok yuva doldu.

El üstünde tutuyoruz emanettir diye onu,
Beyim biraz sabırlı ol, hasretliğin gelir sonu.

Benim sözüm hep şakadır, acısı var tatlısı var,
Durumundan müştekiyim, ben de sana senin kadar.

Ayrılığın acıları saadete olsun eşik,
Sevginizin mahsulünü sarmalasin süslü beşik.

Tevekkül ol hem Allah'a, olma sakın sen derbeder,
Bugün biri veren Tanrı, yarın onu iki eder.

Hasretlikmiş aşkın en çok tadılacak ağız tadı,
Daha fazla seveceksin bundan böyle sen hayatı.

Eğer bize sorarsanız, yol bekleriz, yolcu bekler,
Muradınız versin Rabb'im, boş çıkmasın hep emekler.

Her şey normal, inan bana bizler için çekme kaygı,
Büyük küçük cümlemizden beyimize saygı.

(Şiir Demeti, 22.06.1950)

-Ahmet ve Hayat'a-

Siz, Biz

Beyim mektup bekliyor, sadece şimdi bizden,
Biz bakalım beyimden neler neler bekleriz?

Sizden sonra sarardı soldu bağ-ı muhabbet,
Biz anladık tek elden beslenen çiçekleriz.

Bir araya gelince neşe alır, verirdik,
Şimdiyse bir kedere binlerce dert ekleriz.

Kışa çevrildi bütün iç ve dışın baharı,
Aşağıda buz kırar, damda kar kürekleriz.

Sizler ay, güneş olup yurdumuza gelseniz,
Sultan geliyor diye yerlerden etekleriz.

Bütün bir ilçe halkı hep böyle dilemekte,
Bu arzu umumidir, sanmayın ki tekleriz.

Dünyalık düşüncesi, sakın sizi üzmesin,
Namınıza yazılmış, doldurulmuş çekleriz.

Sizlere kavuşursak, dünyamız olur cennet,
Bizlerse o cennete muhafız melekleriz.

Sizler ne isterseniz isteyin ey çocuklar,
Bizim bütün arzumuz, hep sizleri bekleriz...

(Şiir Demeti, 10.06.1950)

Dede Paşa'nın Resmi Karşısında

Doyamam bakmaya cemaline ben,
Yüzünde Envâr-ı Muhammed'i var.
Severim zatını billahi özden,
Bu sevgi günbegün durmadan artar.

Kavuştum nihayet işte resmine,
Yakışmış billahi Ümran ismine,
Sultana konukluk yapan cismine,
Ben değil, melaik gıptayla bakar.

Seçilmiş kulusun yüce Allah'ın,
Hem halifesi Resulullah'ın,
Mürşid-i Kâmil'i büyük dergâhın,
Sözlerin zemzemdir her içen kanar.

Tevazu iklimin ulu şahısın,
Ledün ilminin padişahısın,
Ragıp'ın lütufkâr bir penahısın,
Hep kalbin merhamet, şefkatle çarpar.

(Şiir Demeti, 02.05.1964)

Dede Paşa'ya

Nasıl arz edeyim hâlim hünkâra,
Defterimde ak yok, hepsi kapkara,
Nefsin ellerinde oldum maskara,

Bu yüzle huzura nasıl varayım,
Değersiz bir akça, bir kalp parayım.

Denizde gemiye yön veremedim,
Hakikat yoluna bir giremedim,
Marifet menzilin hiç bilemedim.

Bu yüzle huzura nasıl varayım,
Değersiz bir akça, bir kalp parayım.

Şeyhimin yüzüne hasretim fakat
Onda tecelli etmiş cümle hakikat,
O olmuş cümle Halik'a mir'at.

Her derde dermandır ona varayım,
Affına sığınıp, hem yalvarayım.

Nazarları kimya, o zat-i Ekber,
Beldemizi teşrif eylemiş meğer
Bu mücrimi kabul ederse eğer,

Ayağını öpmeye koşup varayım,
Affını dinleyip, hem yalvarayım.

(Şiir Demeti, 29.06.1973)

Askere Giderken Arkadaşlarla Vedalaşma

Rasim, Emin gel kahveye gidelim,
Son günümde biraz sohbet edelim.

Sizlerden ayrılırsam yakında,
Şu senenin en revnaklı gününde.

Sizler benim eğlencemi paylaşın,
Bayramlarda, düğünlerde kaynaşın.

Kalbinizde samimiyet özensin,
Vefa, sıdk ruhunuzda bezensin.

Nezahetle kurun daim otağı,
İskender de çözemesin o bağı.

Kuvvetlensin her saniye muhabbet,
Kuvvet bulsun gün geçtikçe uhuvvet.

Beni, fakat ben garibi unutman,
Benim ismim üzerine kül atman.

Benim şulem ruhunuzda sönmesin,
Bezminizde su bardağım dönmesin.

Emin dedi: Ragıp sen ne dersin?
Ben Emin'im, bu da Rasim bilirsin.

İnsan olan unuttur mu kardeşi,
Biz değiliz vefasızların eşi.

Senden sonra birleşirsek bir gece,
Sohbet kızı kor yüzüne bir peçe.

Mehtap olsa donuk olur ziyası,
Gül açılrsa kirlî olur beyazı.

Gülsek bile sonunda var giryemiz,
Oynasak da sönük olur neşemiz.

Emin doğru diyor dedi Rasim de,
Devam etti sonundaki yasımda.

Dedi, birgün toplansak da mesela,
Yâd etsek kardeşleri evvela.

Seni görür o tabloda gözümüz,
Seni görür her bakışta özümüz.

Vedalaştık bu duyguyla oradan,
Hiç bozmasın kardeşliği Yaradan...

(Şiir Demeti, 1926)

Sevgili Arkadaşım Talat'a

*“ Dinle neyden kim hikâyet etmede,
Ayrılıklardan şikâyet etmede.”*

Güneşte akşamları çıkarken gurbet ele,
Yayılr sam rüzgârı etrafa ılık ılık,
Tabiat inleyerek gelir de birden dile,
Ölüm değil de nedir, can yakan bu ayrılık.

Sararır benzi birden, meyvesi dökülünce,
Daldan düşen yapraklar ağacın gözyaşları,
Ümitler hayal olup yokluğa gömülünce,
Gövdeler sanki olur, eğri mezar taşları.

Her duyana elemeler bağışlayan bu acı,
Yaralı yüreklere ne acı oklar atacak bil:
Çıktı yine karşıma o insafsız umacı,
Sen sabır ver Allah'ım, dayanmak kabil değil...

(Şiir Demeti, 18.10.1949)

-Kemerhisar Hatırası-

Görünür

Her şeyi görüş başkadır eşhas arasında,
Âbâd görünen yer bazıya berbat görünür.

Görünür bazıya renksiz, en güzel kâşane,
Kimine yer damı âlâ, hem de kat kat görünür.

Şosada gezemez bazısı taştan yol arar,
Kimine dere, dağ, taş dahi asfalt görünür.

Bize sorsan güleriz köydeki ahvalimize,
İçimiz burkulur amma yine dilşat görünür.

Çuval üstünde pinekler dururuz günlerce,
Reis-i belde yanında yine rahat görünür.

Yüze tuttum diye bahçeyi Bay Mustafa bak,
Ağaç üstünde duran meyveyi tadat görünür.

Sineğin cevri düşünür Bayan Nadide hep,
Bir selamet köşe gördüm diye pek şad görünür.

Hayal bin renge boyar, bazen olur nakşiyeyi,
Bindiği nallı öküz gözlerine at görünür.

Arkadaş yok, roman kalmadı eyvah diyerek,
İçi gülse hariyenin, yüzleri hep mat görünür.

Sevdiniz mi burayı diye sorsam şahinura,
Yavrucuk ne bilir, boynu büküp tat görünür.

Düpedüz yolları aşmayı bilmez de Önen,
Ruhu rafı delevек gibi Ferhat görünür.

(Şiir Demeti, Ağustos 1942)

-Pınar'ın ilkokulu bitirmesi-

Vedalaşma

Annemin ellerinden sıkıca tuta tuta,
Karışık duygularla gelmiş idim okula.

İçimde eziklikler, kalbimde boşluk vardı,
Gözlerim hep annemi, evimizi arardı.

Sonra okşayan bir ses beni çekti kendine,
Gönlümle giriyordum, tutuldum kemendine.

Öğretmenimdi benim, onu hemen sevmiştim,
Öğrencisi olmanın onuruna ermiştim.

Okulum benim için cennet gibi bir yuva,
Her sabah geliyordum oraya koşa koşa.

Tatil günleri bile burayı özlüyordum,
Arkadaşlarla olmak bir başkadır diyordum.

Tam beş yıl oluyor ki bu inançla yaşadım,
Her türlü bilgilere yaklaştım adım adım.

Kıymetli öğretmenim bıkmadan, usanmadan,
Bilgi aktardı bize her konuda dünyadan.

Ondaki bu ilgiyi, çalışmayı görerek,
Hayatımda hep onu almak isterim örnek.

Üzdük ise kendini, affetsinler bizleri,
Ölçüsüzdür sevgimiz, kalbimizdedir yeri.

Benliğimiz verdiği bilgiyle manalaştı,
Ne yazık ki ayrılık günlerimiz yaklaştı.

Bir tarafta okulu bitirmek mutluluğu,
Bir tarafta arkadaş ve öğretmen yokluğu.

İçimi şu iki his kapladı bilmem neden,
Mezun olmak sevinci, ayrılmak hüznü sizden.

Okulum, öğretmenim, sınıf arkadaşlarım,
Sizleri hiç unutmam saygı ile anarım.

Hepinize hayattabaşarılar dileği,
Hafize Öğretmen'e sonsuz minnet ve sevgi.

(Şiir Demeti)

Pırıl'ın Doğumunun Beşinci Yıl Dönümü

Hoş geldiniz baylarım, hoş geldiniz bayanlar,
Toplandı bir araya bizi sevip sayanlar.

Günümüz kutlu olsun, törenimiz de kutlu,
Bugünlere erişmek bizler için ne mutlu.

Beş yaşına giriyor bu gece Pırıl'ımız,
Saadetler taşısın her girecek yılımız.

Kovalasın durmadan aydınlık, ferah yıllar,
Mesut bir geleceğe ersin bütün yavrular.

Ayrı ayrı hepsine iyi günler dileriz,
Onlar hayat buldukça biz murada ereriz.

Ömrümüzü vermişiz uğruna çocukların,
Didinip uğraşmamız, her şeyimiz onların.

Ana baba evlada verir bütün varını,
Yeter ki emekleri boşa çıkarmasın Tanrı.

Bu dileğin ardından gecemizi açalım,
Zevk edip eğlenelim, neşe, sevinç saçalım.

Koysun hoş bir plağı Sabitciğim pikapa,
Eller uzansın birden neşe verecek kaba.

Bu gece şerefine kadehleri devirin,
Yeşilaycılara birer bardak su verin.

Alalım gamını hayatın şimdi bizler,
Başlasın bundan sonra şarkılar, tatlı sözler.

Güldürücü fikrayı Nusret Bey'den bekleriz,
Sayın hanendeleri hep birden etekleriz.

Eğerce Azize'miz okumaya başlarsa,
Dalarız âlemler ne gam kalır, ne tasa.

Dile getirir ise Suna bize denizi,
Yüceltir ruhumuzu, sevindirir hepimizi.

Bayan Beyhan sanırım dileğimizi kırmaz,
Onun tatlı nağmesi hiçbir yerde duyulmaz.

Kayhan da katılırsa Sevim ile bu saza,
Varı olan vermeli, değmez doğrusu naza.

Bilmem ki Yusuf Bey de bir hatıra yapar mı,
Abdullah Bey'in bilmem bir diyeceği var mı?

Agâh Bey'le Ahmet Bey böyle pas mı geçecek,
Yavrulardan var mıdır bu neşeye girecek.

Ragıp'a alkışlamak düşecek bu bezimde,
Bir değersiz armağan sunuyor size hem de...

(Şiir Demeti, 09.09.1963)

Nazan'ın Resmi Karşısında

Elimizi öpmeye gelmiş Nazan kızımız,
Baktım gül yüzüne, cinsin hasret sızımız.

Kucaklayalım şevkle, bağrımıza basalım,
İhtiram mevkiine götürerek asalını.

Herkes can atıyordu bir an onu görmeye,
Muhabbet bağlarını tazeleyip örmeye.

Kabul oldu neyse cümlemizin dileği,
Sevdi okşadı herkes, emsalsiz meleği.

Elden ele geçtikçe, sevimli güzel Nazan,
Akıyordu gözlerden sevinç yaşları bazen.

Ninesi bırakmıyor resmi bir an elinden,
Dedesinin maniler dökülüyor dilinden.

Öyle bir eda ile bakıyordu yumurcak,
Kollarımı açarak diyorum kucak kucak.

Hiç de yadırgamıyor çevresini, muhiti,
Nasıl da gülüyor bak dedesinin iti.

Zaman zaman atıyor beni uzak hayale,
Bir vecd ile diyorum o Rabb-i Zülcelal'e.

Bu minicik yavruyu sen gelinlik taze yap,
Ondaki hüsnü anı kıskanmalı afitap.

İyi huyu iffeti, her sahada bilgisi,
Toplansın üzerinde bir ülkenin ilgisi.

Emsaliyle bezensin bu nazlı güzel vatan,
Bir de erkek kardeş var, ey her şeyi yaratan.

Emsali kesersin Allah'ım lütf eder de,
Üçüncü dördüncüye düşmekte var kaderde.

Heman Allah cümleye uzun ömürler versin,
Tatlı hayallerimizi hakikate çevirsin.

Dilerim ki hayattan daha da çok zevk alın,
Saadetle yaşayın sevgililer, hoş kalın...

(Şiir Demeti, 14.11.1951)

-Sevgilerinde Riya Bulunmayan Çocukların Aşısı mıyım?-

Puna'ma Birinci Mektup

Üç yaşında bir dostum var,
Başşehirde adı Puna:
Neşe alır, neşe satar,
Hayran olur insan buna.

Söyler benim miniciğim,
İniciğim iniciğim.

Sarı saçlar lüle lüle,
Benzer o çok gonca güle,
Yaklaşır da güle güle,

Söyler benim miniciğim,
İniciğim iniciğim.

Bakışları gönlü çeker,
Huyu tatlı kendi şeker,
İnisine diller döker,

Söyler benim miniciğim,
İniciğim iniciğim.

Saklandıkça köşe bucak,
Çağırırım kucak kucak,
Pek de nazlı bu yumurcak,

Söyler benim miniciğim,
İniciğim iniciğim.

İni, ini, ini, ini,
Tekrar eder sevdiğini,
Hiç unutmam Puna'm seni

Söyler benim miniciğim,
İniciğim iniciğim.

(Şiir Demeti, 30.08.1948)

Akçay'da Çınar ve Çınar Hoteli

İnmiş huzur perisi çınarın dallarına,
Dizilmiş keklikler yeşil yapraklarına.

Yelpazeler durmadan her melek bir yaprağı,
Cennetten bir köşe bu, burası irem bağı.

Buz gibi suları ile fiskiyeler, çeşmeler,
Sade bedenler değil, ruhlar dahi serinler.

Burada günlük hayatın yok olur endişesi,
Gözlerde güler durur yaşamının neşesi.

Hayaller çiçeklenir, emeller yemiş olur,
Hasretliler burada murada ermiş olur.

Tarihin efsanesi bu çınarda saklıdır,
İzzet Ağa durmadan övünmekte haklıdır.

Baba melikesi burada vermişti şölen,
Belkısı Süleyman'a burada aşkı öğretten.

Mısır'ın sahibesi füsunlu Kleopatra,
Burada sevgi sunmuştu Romalı aşığına.

Zeliha Yusuf için burada yunup taranmış,
Güzel Helene'de bu sularda yıkanmış.

Şimdi dal altında bir Mecnun bir Leyla var,
Yaşıyorlar hayatı her zaman onlar kadar.

Denizin berrak suyu yeniden hayat verir,
Çınarsa tılsımıyla her murada erdirir.

Banyo için koşanlar, inci şehir Akçay'a,
Seve seve gelmeli bu muhteşem çınara.

Dünya altüst edilse hiç bulunmaz modeli,
Övülmeye layıktır elbet Çınar Hoteli...

(Şiir Demeti, 15.08.1967)

Akçay'da Deniz

Akçay'da deniz munis bir sevgilidir,
Esen hafif yel ise o güzelin dilidir.

Değdikçe yüzlerine meltemlerin busesi,
Duyulur tatlı tatlı suların neşidesi.

Gerinerek ürperir bu doyulmaz temastan,
İçerler sevgiyi yudum yudum gümüş tastan.

Günün ışıkları onda renkler yaratır,
Altın taraklarıyla saçlarını taratır.

Giydirir türlü libas o emsalsiz bedene,
Ne şairane desen, sanattan söz edene.

Değişir elbisesi durmadan o güzelin,
Davetliler önüne çıkıyor sanki gelin.

Ilık nefesleriyle vuslata yaklaştıkça,
Bir heyecan duyulur, çekinilir çocukça.

Sonra seni sardı mı onun müşfik kolları,
Açılır hep önünde mutluluğun yolları.

O sular da yıkanmak, gerdeğe girmek demek,
Saadete ulaşmak, murada ermek demek.

Hayalimde yaşıyor, gimiyor asla izi,
Çınarı, tatlı suyu, denizi ah denizi...

(Şiir Demeti, 20.08.1967)

Muzaffer Bey'le Nadire Hanım'ın Evlenme Yıl Dönümü Münasebetiyle

Aldık ele maşayı, sokmak için ateşe,
Bulduk iki gözceğiz, külleri deşe deşe.

Bu ateşten bir alev çıkacak işte bugün,
On yedi yıllık evli, tekrar ediyor düğün.

Hazırladım gizlice bu düğüne armağan,
İşte ilham perisi, işte gönlüme doğan.

Hediyenin olamaz her zaman çoğu azı,
Ne yapalım olurmuş, çobanda çam sakızı.

Fakat bu çam sakızı, sedefte bir incidir,
Meclise şevk vermede emsalsiz, birincidir.

Sevişiniz, gülünüz, hem atınız kahkaha,
Neşenizden günümüz şenlensin bir kat daha...

Vazifeyi evvela hoşça taksim etmeli,
Bezmimiz sona kadar, intizamlı gitmeli.

Bu düğünde sadıçlık hem verilsin Gönen'e,
Kutlulamak şerefi bahş edilsin Önen'e.

Kaynatalık mevkii hiç şüphesiz ülküde,
Sırrı ini oluyor, Hayat ise görümce.
Gelinde atmaz şafak, elbet onu görünce.

Gönül'ü, Feride'yi ziynet diye takarız,
Şu taze evlilerin keyiflerine bakarız.

Otursunlar yan yana, hem girsinler kol kola,
Önlerine baksınlar bakmayıp sağa sola.

Berber el öpsünler, Süha'dan başlayarak,
Reveranslar yaparak, hem boyunlar kırarak.

Sonra gelsin cazımız, başlasınlar çalmaya,
Bu gece ahdeyledik, felekten gam almaya.

Gelin ile güveyimiz olsunlar bize örnek,
Gönül de cûşa gelsin bu örneği görerek.

Nazan ile Feride oynarlar ise şayet,
Bugün bizim olamaz, zevkimize nihayet.

Evimiz, mahallemiz neşemizden inlesin,
Ahmetciğin Mersin'de kulakları çinlesin.

Kahve pişirsin gelin, hem şeker tutsun gelin,
Telini saysın diye, güveyiye post verin.

Kemal Bey de çok sever latifeyi, şakayı,
Korkarım sabahadek kurtarmazlar yakayı.

Şefaât için ancak varsınlar Azize'ye,
Kıyamaz o bilirim otuz beşlik tazeye.

Biz de izin verelim kıymayalım gençlere,
Tanrım bu mutluluğu cümlemize göstere.

Senede bir evlenme, doğrusu bu çok iyi,
Biz de olmak isteriz, hem gelin, hem güveyi.

Dileyelim her evli, bir yastıkta kocasın,
Fakat bütün bayanlar memnun etsin kocasın.

Allah fırsat versin de her günü kutlayalım,
Hoş vakitler geçirdik bugünü mutlulayalım...

(Şiir Demeti, 08.09.1956, Bor)

Tellüm ve Teselli

Deniz yine coşkun,
Pür hiddet-i haşmet.
İder sahile niyet,
Bir ızdırab-ı acz ile yorgun,
Sürüklenir ne kadar etse de heybet,
Döner gider elbet.

Zavallı kitle-i millet,
Zavallı beşeriyet,
Bir lisan-ı gayz ile birden,
El uzatır, göğe yerden.

Bir hâkimin gözü bazan,
Kuvvetli görür kendini bir an,
Kudrette eyler kendini zan,
Birdenbire bir gün,
Bir saika, bir afeti gün,
Yıkar ahir o gururu,
Bir parça sururu...

Ey gönlümün dileği, nuhbe-i âmal,
Gam etme firaktan, bu iftiraktan,
Aşk melikesi olmasın paymal.
Bir gün bu elem perdesi birden
Bir kahkaha olur,
Hüsrân elemi, derdi azabı,
Bir rüya gibi güya, birden hiç olur.
Göstermez bize bu ızdırabı...

(Şiir Demeti, 03.12.1926)

Aşk Oyunları

Biteviye dalgalar doğdu sahili,
Kıyı sessizce dayandı
Bu coşkun hücumlara.
Mermer bir silsileydi o,
Çok da sağlamdı...
Fakat sular yılmadı,
Döndü tekrar, daha da hızlandı,
Şahlanarak atıldı yamaçlara...
Sanki degecekti kanadı bulutlara...
Bu tükenmez hamleler,
Yorulup didinmeler,
Yumuşattı mermeri.
Kalbi lime lime söküldü,
Çakıl ve kum gözyaşları yerine,
Sevgilinin kucağına döküldü...
Güldü vuslat bu sevişme oyununa,
Girdi sular kayaların koynuna...
Esti rüzgâr,
Dik yamaçlara sarıldı,
Bir istekle dört bucağa yayıldı.
Granitti yamaçlar,
Boşa idi bu gayretler, amaçlar,
Fakat rüzgâr ümidini kesmedi,
Esti, esti,
Lodos olup, poyraz olup seslendi.
Fırtınalar, boralar,
Açtı dağda küçük büyük yuvalar,
Girdi rüzgâr içeri,
Bu da aşkın bir başkaca zaferi...
İne çıka, ine çıka
Bir yumuşak ipte oymuştu kuyu taşını.
Düşe kalka, düşe kalka

Karınca da kazanmıştı duvara çıkma savaşını.

Gide gele, gide gele,

Taşlıklarda izler bırakmıştı yaya.

Fakat gönül işi böyle mi ya?

İşte bülbül:

O sevdalı hep yalvardı gülüne,

Gül bir vakit acımadı bülbüle.

Neşideler, nağmeler,

Usanmadan tekrarladı her seher.

Sevgiliye beğendirmek hevesi böylece,

Yaratıldı aşkın ölmez bestesi.

O garibin bağı kanı, gözü yaşı durmadı.

Ne yazık,

Hiçbir vakit vuslata yol bulmadı,

Her atılış ona oldu bir diken,

Cihan cihan olalı,

Hep duyulur bu meşakkat, bu mihen...

Bir âşıkta öyledir

Hicran deler bağrını, durmadan içi kanar.

Koştukça o ışığa, kolları kanatları,

Pervane gibi yanar.

Yok ise karşılık

Cefadan kadeh sunar...

İşte ben de böyleyim,

Kaptırmışım bu gönlü,

Bir duymaza neyleyim..

(Şiir Demeti, 16.02.1959, Ayancık)

Azize'nin Ayancık'ta Arabadan Feci Şekilde Düşmesi Üzerine

Bakın şu feleğin yolsuz işine,
Azize'nin neler gelmiş başına,
Yine hedef olmuş kaza taşına,

Şu kara yazgıya, şu talihe bak,
Böyle mi seviyor seveni Allah?

Kaçıncı düşüş bu kaçıncı kaza,
Sayısız hastalık, bitmeyen eza,
Nedir bunca kahr, neden bu ceza,

Şu kara yazgıya, şu talihe bak,
Böyle mi seviyor seveni Allah?

Gül yüzü güler de bahtı hiç gülmez,
Sevinmek ister de, sevinci bilmez,
Başından mihnetler, dertler eksilmez,

Şu kara yazgıya, şu talihe bak,
Böyle mi seviyor seveni Allah?

Nazlı kelebek diye değemez iken,
Şöyle kıyasıya sevemez iken,
Yine mi deşildi o nazik beden?

Şu kara yazgıya, şu talihe bak,
Böyle mi seviyor seveni Allah?

Ragıp'ın burada boynu büküldü,
Ümit fideleri yine söküldü,
Hem başına kaynar sular döküldü,

Şu kara yazgıya, şu talihe bak,
Böyle mi seviyor seveni Allah?

(Şiir Demeti, 24.04.1959)

Azize'ye

Geldim seni buralardan almaya,
Kalk güzelim, evimize gidelim.
Sakın kıyma, yalnızca salmaya,
Kalk güzelim, evimize gidelim.

Kalksın artık hasretliğin perdesi,
Gelsin artık yuvamızın neşesi,
Dinleyelim o ahenkli şen sesi,
Kalk güzelim evimize gidelim.

Sürüsünden ayırıp da meletme,
Her nefeste bir ah edip inletme,
Tükenmeyen yolların bekletme,
Kalk güzelim evimize gidelim.

Bahçemizde açtı türlü çiçekler,
Şakayıklar, yaseminler, kekikler,
Çayırlar, çimenler hep seni bekler,
Kalk güzelim evimize gidelim.

Bitmedi mi şu feleğin cefası,
Sürülmez mi bu dünyanın sefası,
Niçin tutmaz sevgilinin duası,
Kalk güzelim evimize gidelim.

Ne yapsın Ragıp'ın sabrı tükendi,
Çektiği mihnetin yoktur menendi,
Dinlemez teselli, dinlemez pendi,
Kalk güzelim evimize gidelim.

(Şiir Demeti, 26.04.1954)

İstanbul'dan Dönerken

Otomobille gönlüm öyle yarış ediyor,
Biri yola gidiyor, biri sana gidiyor.

Durmasa, hiç durmasa, uçsa diyorum teker,
Ben gölünden ayrılmış balık imişim meğer.

Gitmekle ölçüyorum, dönüşün sevincini,
O zaman arzum birdi, şimdi buluyor bini.

Gözümden siliniyor, dağ, tepe, ova, şehir,
Anladım hakikatte bunların timsali bir.

Sende toplanmış gördüm nehiri, denizleri,
Her varlık misaliktir, duruyor dizi dizi.

Hayalin karşımdadır, cismin fakat uzakta,
Mütebessim gül yüzün ay gibi parlamakta.

Tasvirin kapladıkça aynadaki yerini,
Görmüyor, duymuyorum senden başka birini.

Binbir güzelliğin artık bir renge bürünüyor,
Nere baksam oradan, sevgilim görünüyor.

Çeşitli nağmelerde duyduğum sesler senin,
İtrilıyor uzaktan, ruhumu gül bedenin.

İçimde kavuşmanın iştiyakı o kadar,
Camiden eve koşan bir güveyi hazı var.

Ey benim otuz yıllık eşim, aşım, sevgilim,
Yüz yıl daha yaşasak sana doymuş değilim.

Ey dünyanın biricik melekleşmiş kadını,
Allah'ım hiç bozmasın ağzımızın tadını.

(Şiir Demeti, 20.06.1953)

Ada Vapurunda

Tasvir için denizi buldum şimdi misali,
Oynaşan dalgacıklar andırıyor visali.
Işıklarda yanıp, tatlılaşan sularda,
Görünüyor sanırım sevgilimin hayali.

Denizin hiç durmadan değişen endamına,
Canlanan duygum verebilmek için mana,
Hayalimde beliren gül çehreye bakar da,
Gözümün aynasında ne ada var, ne yalı.

Karada ve deryada hatıran var, resmin var,
Tebessüm tatlıdır, renklenen sular kadar.
Adaların yükselen ihtişamı hep sende,
İçimde coşan sular deniz gibi dalgalı...

(Şiir Demeti, 15.06.1954)

Azize'ye Ayancık'tayken

Mağmun bir heva, ufuk kapalı yağmurdan sisten.
Bir ürperti var içimde, öylesine sokakta yok amma.
Yine uçuyorum bilmem ki neden,
Hamd olsun rahatım da iyi.
Arzunun bütün olmuş meyveleri sarkıyor dallardan,
Uzansam alacağım, neyi istersem neyi,
Fakat zerre kadar tat almıyorum bir şeyden.
Dostların ve yakınların, manasızlaştı iltifatları.
Sokulmuyorum yanlarına,
Sarmıyor beni konuşmaları.
Dereden, tepeden birer bahane bularak,
Uzaklaşıyorum hepsinden.
Yapayalnız bahçede dolaşmak,
Seyredip taze çiçekleri, gidip dereye bakmak,
Irmak almayan suları,

Görüp kurtulmak istiyorum derdimden.
Hepsi boş oyalanmanın, değersiz tabiat güzelliği
Ve çayır çimen ben sanki bir boşluğa düştüm.
Bir durgunluk var bende, hâlim şimdi tıpa tıp,
Yakıtsız bir motor,
Yahut da susuz bir değirmen.
Kanatlarıma rüzgâr çarpmıyor,
Gönül bahçesinin kuşu susmuş.
Yanımda bir cıvıltı arıyorum,
Boşa ötmesin daldaki kuş.
O teraneyi beğenmiyorum,
Başka bir sestir beni ancak gaşyedip, sevindiren.
Nedir bu içimdeki eziklik, bu için için ağrı,
Nedir beni alabildiğine
Zevksiz, gayesiz, perişan eden,
Bunu herkes anladı sevgilim, bir sır olmadan
Çıktı artık.
Her hâlimle anlatıyor, saklayamıyom ki,
Evet, senin yokluğun bu,
Senin hayalindir gözümde tüten.
Şunu itiraf edeyim ki zevkim, neşem, hayatım,
Hülasa her şeyimsin, Azize'm sen...

(Şiir Demeti)

Sana Bakarken

Gözlerin derinleşti, döndü sonsuz engine,
Pırıltılar karıştı duru beyaz rengine,
Tutuşturdu kalbimi o tatlı bakışların.

Bahar gibi can verdi kurtararak ölümden,
Tebessümün giderdi yarı donmuş gönlümden,
Vahşi soğukluğunu nihayetsiz kışların.

Bir mahmur süzülüşle çekti zorla kendine,
Kurbanlık koyun gibi bağladı kemendine,
Aşk ve sevda okudu ruha şuh akışların.

Dalga dalga çarptıkça ruhuma civilteler,
Yosunlaşmış gönlümün paslarını sildiler,
Sonu feyizli bahar, elemli yağışların...

(Şiir Demeti)

Sona Doğru

Grubun füsunlu ihtişamında
Sezilir güneşin veda busesi
Ömrünse kararan son akşamında
Yaşamın duyulmaz, kesilir sesi.

Dalında yemyeşil duran her yaprak
Gelecek hazanın aniyle titrer
Gözlerse ağaran saça bakarak
Üzülüp bir hâlden bir hâle girer.

Esmeye başlar da sonbahar samı
Kırışır, büzülür, bozultur beden.
Ne kadar onarsan o harap damı
Geriye gelir mi hiç elden giden?

Önen, sen artık hayali bırak
Nefsin emir eri olduğun yeter,
Azığın tamamsa hiç çekme keder,
Bu oyun ya bugün ya yarın biter...

(Şiir Demeti, 09.01.1984, Ankara)

Ormanlarımız

(Bir Öğrenci Ağzından)

Kuş olup uça gönlüm, yurdumun ormanına,
Sevgimi sunabilsem yaprağına, dalına.
Yeşillerden giyinse türlü türlü giyecek
Onlar gibi boy atıp başım göğe degecek
Yorgunluğum giderdi, gölgesinde otursam
Duyarak şen cıvıltılar, kalmazdı asla tasam.
Yurdumu o süslüyor, yuvamı o yapıyor,
Bizi birçok afetten ormanlar kurtarıyor.
O olmasa ne serinlik ne ısınmak olurdu,
Koynunda saklamakta her türlü kuşu, kurdu.
Evimizin çatısı, yazı tahtam ve sıram,
Onun faydalarını anlatamam, sayamam.
Bu güzelin canına kastedip kıyanlara,
Sen bir alçaksın derim, insan demem onlara...
Dileğim benim şudur: Koruyalım biz onu,
Bu vahşi saldırışın gelmeli artık sonu.
Vatanımı sevenler bu iş için özensin,
Yurdun her dağı, taşı ağaçlarla bezensin.
Öğrencinin de olsun bu işte biraz payı,
Emekler gitmez boşa kazanırlar duayı...

(Şiir Demeti, 01.02.1986, Akçay)

Selamlar

Torunlarım Pırıl, Pınar
İlden ile esen rüzgâr
Okşayıcı elleriyle
Size selam sevgi sunar.

Şu denizin dalgasında,
Göçmen kuşun yuvasında
Hayalimin sahrasında,
Gözüm, gönlüm sizi arar.

Nasıl değişti de yerim?
Mukaddermiş bu iş derim,
Hem hoşlanır, yerinirim,
Veremedim tam bir karar.

Çiçek, çimen her taraf hoş,
Gir denize sahilde koş,
Gözüm doymuş, gönlümse boş,
Duygularım neye yarar?

(Şiir Demeti, 10.05.1986, Akçay)

Hasret

Ey benim sevdiğim, beni sevenler,
Can kuşu uçmadan ayrıldı beden,
Gurbet iller oldu Önen'e mesken.
Beklerim bir haber gelir mi diye...

Bahtım indirmede beni düzlüğe,
Yolumda açıldı, uçurum dere,
Hayat gavgasından aldım çok bere,
Beklerim bu deney biter mi diye...

Kaderim atmakta hiç durmadan taş,
Her kazaya hedef şu köhnemiş baş,
Kurudu gözlerim, akamaz oldu yaş,
Beklerim bir derman, gelir mi diye...

Kırılırsa bir gün tuttuğum asam,
O zaman son bulur elemim, tasam,
Şu gurbet illerde ölür kalırsam,
Beklerim bir zâir gelir mi diye...

(Şiir Demeti, 25.05.1986, Akçay)

Akçay'da Bayram

Bir başka âlemdir Akçay bayramı,
Göremezsın bir tek kapı çalanı,
Komşunun bile yok hatır soranı,
Kimseler kimseyi sorup aramaz.

Nerde o eski âdet, an'ane?
Her yer benziyordu düğün evine,
Sen de koşar idin seni sevene,
Misafir dolardı odalar almaz.

Hacısın, hocasın, dedesin ama
Elini öpecek bulunur sanma.
Kimse muhtaç değil senin duana,
Bir oğul vardır ki anayı anmaz.

Sen bir gariipsin, gurbet ildesin,
Yuvana dönmeden kesilmez sesin,
(Ragıp) sevgiden yoksul değilsin,
Hem iller, illerin derdiyle yanmaz.

(Şiir Demeti, 07.08.1987, Akçay)

Sevgili Kızımız Vekila'ya

Sen nasıl varlıksın söyleyim sana,
Baharı getiren aylar gibisin,
Neş'eler yayılır bütün cihana,
Gönüller fetheden diller gibisin.

Acılar yok olur seni görünce
Arzular, emeller senin yolunca,
Değişik renklere taze bir gonca,
Hasretle aranan yeller gibisin.

Bilgiye, görgüye her zaman talip,
Çalışır, uğraşır olursun galip,
Duana muhtaçtır, bu deden Ragıp,
Kırklar, yediler, birler gibisin...

(Şiir Demeti)

Bahtım

Saadete buyur derim,
Yosma dönüp selam vermez.
Yalvarırım, el öperim,
Rüyamıza olsun girmez.

Başkasına koşar hemen,
Şans dağıtır tümen tümen,
Bizim şansımıza Yemen,
Çıkar asla sevindirmez.

İller için dolu petek,
Zevk eğlence etek etek,
Bize sabah akşam kötek,
Akıl ermez, akıl ermez.

Önen boşa kovalama,
Konmayacak o kuş dama,
Bahıt kızı her adama,
Gönül vermez, gönül vermez.

(Yeşil Bor, 25 Nisan 1949)

Bu Gövdeyi Deldiler

Her bir güzel gönülde taze fidan bitirir,
Kanat takar uçurur, pembe mor ufuklara,
Nice durgun suları tayfunlara çevirir,
Ulaşmak emelleri, civildeşen ruhlara.

Her bakışın sonunda doğar ümit yıldızı,
Hülyalara kurulur, altın tahtlı otağlar,
Her güzel sevgisiyle kalbe düşürür sızı,
Her güzelin ardından gülmeyen bahit ağlar.

İsterse göz önünde, isterse gözden uzak,
Hepsi de birer birer bu gönlü çeldiler,
Hepsi de ayrı ayrı birer pusu kurarak
Hepsi de birer okla bu gövdeyi deldiler.

(Yeşil Bor, 10 Ekim 1949)

Boşluktayım Ben

Yurdumdan, yuvamdan, evimden uzak,
Düşmüşüm sokağa boşluktayım ben.
Düzülmüş ruhuma sayısız tuzak,
Kapanmış kapılar boşluktayım ben.

Güneşim kararmış, yıldızım sönük,
Samyeli esmekte hep bana dönük,
Belim büklüm büklüm suratım çökük,
Dert yükü taşıyor bu zayıf beden.

Neden son bulmuyor bu çetin uğraş,
Bitsin artık derim bu verdiğim savaş,
Diksinler başıma Fatihali taş,
Okusun garibe hep gelip geçenler.

Topraktan gelmişim, girem toprağa,
Sonsuzun ışığı dolsun koynuma,
Kavuşturursun Rabb'im yakınlarıma,
Kalanlar ah deyip olsunlar hep şen.

(Şiir Demeti, 18.12.1992)

1.4. Eleştiri Ve Mizah Konularını İşleyen Şiirler

İsmail Emre'ye

Ne Çok da Poturum Var

Sel önüne katıldım, yuvarlandım ne kadar,
Yükseklerden atıldım, ne çok da poturum var.
Kaynatıldım aş gibi, biçildim ağaç gibi,
Yontuldum bir taş gibi, ne çok da poturum var.

Akıl, bilgi taşlarım; her gün nefsi taşlarım,
Boşadır savaşlarım, ne çok da poturum var.
Nefsim benim engerek, kıvrılmış çörek çörek,
Urmaya bir er gerek, ne çok da poturum var.

Yolum uğrar yokuşa, çıkamıyorum başa,
Gayretim gider boşa, ne çok da poturum var.
Ölmez bu nefis ölmez, teslim olup gömülmez,
Özlerim nasip gelmez, ne çok da poturum var.

Potur: pürüzlü, budaklı

(Şiir Demeti)

Vah Sana Vah

Son akşamın yaklaştı, gün belki doğmayacak.
Şu bükülen beline, şu ağarmış saça bak!
Ömür boyu kalbini, nefesine ettin çırak.

Nedametle kıvranıp çekmedin candan bir âh,

Vah sana nefis uşağı, hâlin haraptır vah vah.

Durma sen hülyalardan, rüyalardan medet um,
Dünyalığı kucakla, ahirete göz yum,
Önünde açılmakta nihayetsiz uçurum.

Nedametle kıvranıp çekmedin candan bir âh,

Vah sana nefis uşağı, hâlin haraptır vah vah.

Ne mürşidin ikazı, ne tenbihler, ne itâp,
Ne tecrübe, ne misâl, ne vaizler, ne kitap,
Günah içinde yüzdün, işlemedin tek sevap.

Nedametle kıvranıp çekmedin candan bir âh,

Vah sana nefis uşığı, hâlin haraptır vah vah.

Son nefesi hatırla, son demini bir düşün,

Allah Allah demeye yetecek mi gücün!

Korkarım yeis içinde buruşacaktır yüzün.

Nedametle kıvranıp çekmedin candan bir âh,

Vah sana nefis uşığı, hâlin haraptır vah vah.

(Şiir Demeti, 18.11.1978)

Eyne Van, Eyne Boz Beygir

Kaf Dağı'nın ardında aradığın o devlet,

Sende hani o kuvvet, sende hani o gayret

Heyben dünya malları, kalbin dopdolu şehvet.

Bu hâlini her gören iderler seni tektir,

Alay edip hem derler (Eyne Van, Eyne Beygir).

Her işlerin taklittir, onda dahi gerisin

Ölmeden ölme nerde, gözü gönlü dirisin.

Edep erkân kaçgını, yoldan sapmış birisin.

Bu hâlini her gören iderler seni tektir,

Alay edip hem derler (Eyne Van, Eyne Beygir).

Teslim olup benliği birliğe veremedin,

Varlıklardan soyunup yokluğa eremedin,

Mürşidliğin feyzine ulaşıp iremedin.

Bu hâlini her gören iderler seni tektir,

Alay edip hem derler (Eyne Van, Eyne Beygir).

Gerçi bütün hayatın Eyyub'u aratmadı,

Elemle yoldaş oldu, dünya zevki tatmadı,

Ne yazık bu sınavlar pişmanlık yaratmadı.

Bu hâlini her gören iderler seni tektir,

Alay edip hem derler (Eyne Van, Eyne Beygir).

(Şiir Demeti, 12.04.1978)

Taşlama

Bir fiskeye dayanamazsın,
Camdan mıdır sende yürek,
Arı dahi sokuverse,
Akrep olur, ya engerek...

Aşka, hicrana düşmeden,
Emel berzahın geçmeden,
Dest-i bâkiden içmeden,
Dirsin yârla sefa sürek...

Cefanın ol arkadaşı,
Gamı bırak, rıza taşı,
Nefsin ile kıl savaşı,
Er olana meydan gerek...

Yollar uzak ve çok çetin,
Sevdiğinden al hep kuvvetin,
Çünkü odur “habli metin”
Ragıp bir yol bul severek...

(Şiir Demeti)

İçim, Tışım

Bilselerdi içimi,
Kim bakardı yüzüme,
Tışıma imrenipte,
Sen bana insan deme...

Şu kalbin altında
İki ayrı şahıs var,
Suratım adam amma,
İçim ifrit, canavar.

O canavar beslenir
Şehvet ile kin ile
Sureta uğraşırım,
İnsanlıkla, din ile.

İçim şeytanın evi,
Yüzüm melek mi melek,
Gizlerim iç yüzümü,
Usluca görünerek...

Fakat ben bıktım artık,
İçimi saklamaktan,
Bir olsa içim tışım,
Nasip gelseydi Hak'tan.

(Şiir Demeti, 1940)

Taşlama

Nerden gelip, nerde durdun,
Oldun hayatta derbeder
Kendi kendini unuttun,
Acep bu yol nere gider...

Ne bir Leyla'ya kul oldun,
Aşkı ile yanıp soldun,
Ne bir şeyda bülbül oldun
Yaşlar döküp çektin keder.

Hani o yârin sevgisi,
Hani sevginin vergisi,
Gülü, sümbülü, nergisi,
Hiçbirinden yoktur haber.

Geçemedin henüz "Lâ"dan,
Haberin yok "İllâ"dan,
Ne selam beklersin Leyla'dan
Bu hâlini görüp ne der...

Nasıl çiçek, nasıl renksin,
Değişirsin pek döneksin.
Sen mi dostu seveceksin,
Başta kavak yeli eser...

Gönül evinde pâk değil,
Dosta layık konak değil,
Ragıp sana etmez meyil,
Ömrün boşa olur heder...

(Şiir Demeti)

İlahi İhsan

İbret ile baksan eğer,
Gök yağdırır yer sergiler,
Nimet yağar hiç durmadan,
Gündüz gece tabe seher.

Lütf-ı Hüdâ coşar durur,
Cisme gıda, gönle surur,
Ruhu neş'eyle doldurur,
Sonu gelmez atiyeler.

Ol emriyle şu boz toprak,
Çayır çimen, ağaç yaprak,
Dağ bayır hep donatarak,
Gösteriyor binbir hüner.

Sayılmaz Rabb'in ihsanı,
Hem verip akli, iz'anı,
Onun hamdin, şükrün dener.

Ragıp uyan aç gözünü,
Hakk'a yöneltip özünü,
Bağla Mevla'ya özünü,
Aşk-ı Mevla cihan değer.

(Şiir Demeti)

Haydut ve Hainlere

Bu nasıl kangren, bu nasıl yara?

Bu nasıl tükenmez kanlı macera.

Bu nasıl mel'anel, nasıl hıyanet?

Vatana, millete bunca ihanet.

Kendi öz yurduna kurmuş da pusu,

Ne millî duygu var, ne Hak korkusu...

Var mıdır dünyada yurdunu satan?

Binlerce fitneyle halkı aldatan.

Tarih yazmamıştır, bu türlü hain,

İnsaflı bunlardan İblis-i Lain.

Kazıklı voyvoda düşman kazıklar,

Neron da bu kadar olmadı gaddar.

Bunlar Yezid'den de daha aşağı,

Ya Ermeni ya Rum ya Moskof uşağı.

Ya soysuzdur bunlar yahut da bir piç,

Bu kadar denaat görülmemiş hiç.

Fakat bilsinler ki ah yerde kalmaz,

Öz bünye içinde mikrop bırakmaz.

Göründü ufukta parlak bir ziya,

Görev düştü yine şanlı orduya,

Geçti başımıza paşamız Evren,

Koştular yanına yurdunu seven.

Ümidin yitirmiş gibiydi herkes,

Yeni alabildik derin bir nefes.

Askerin, polisin candan gayreti,
Çok şükür kurtardı mazlum milleti

(Şiir Demeti)

İlk Hedefler Beyannamesi İçin

Hayretle okudum beyannameyi,
Nasıl yorumladın ahvali paşam?
İşitip, duyduğun her teraneyi,
Sergiledin sanki zevali paşam.

Ben de çağırayım bir içli türkü,
Nasıl kullandılar, bu öksüz mülkü,
Taputluğa koyup, yüzlerce Türk'ü,
Çaldılar üstünde kavalı paşam.

Yücelle Tonkuç satıpta dini,
Öğrenmedi çocuk Allah'ın ismini,
Particilik zehri hep aşılar gibi,
Aldattılar birçok avalı paşam.

Kır ve kiraçlıydı şu zümrüt ova,
Ocak, aş görmezdi milyonca yuva,
Haraç mezat idi, tencere tava,
Hatta giyemezdi çuvalı paşam.

İsteriz yükselsin şu nazlı vatan,
Hem de incinmesin kefensiz yatan,
Seni kandırıp da, seni aldatan,
Sonra zor verirler, suali paşam...

(Şiir Demeti)

Ölme Eşeğim Ölme

Ne devletlerde akıl, ne fertte muhakeme,
Medeniyet kudurdu, aldı azıyı gеме.
Gayeler suya düştü, döndü abdal serseme.

Sen otur bir köşede bu günleri geçer de
“ Ölme eşeğim ölme, yonca büyüsün de ye.”

Izdırap dağılırken etrafa kucak kucak,
İhtirasla menfaat tutuyor köşe bucak,
Bu kudurmuş ejderi kim kolundan tutacak?

Adaletin kılıncı doğru yolu seçer de
“Ölme eşeğim ölme, yonca büyüsün de ye.”

Liranın kuruş oldu değeri piyasada
Çoğuna bu iş kekâ, ehl-i maaş tasada
Değişiklik umma dur ev mirde yasada.

Hesapla işin yoksa teşrinler gelsin diye
“Ölme eşeğim ölme, yonca büyüsün de ye.”

Rüşveti, hırsızlığı ne için kınamalı,
Namusu harcıyoruz çoktan tükettik malı,
Sen ol da gel parlatan ahırda çifte halı.

İdecek Karacoğlu neler neler hediye
“Ölme eşeğim ölme, yonca büyüsün de ye.”

Kimden kime etmeli şikâyet, azarı
Devlette esnaf gibi topluyor yoğu varı,
Divanece ararız bir yandan da gaddarı.

Şimdi tabir etmişti bütün yollar keseye
“Ölme eşeğim ölme, yonca büyüsün de ye.”

Resmî ağız cilalı, matbuatsa dalkavuk
Bizi tavus gösterip giymek ister kavuk,
Tüyü, tozu hep atıp olduk bir uyuz tavuk.

Bakışıp durmaktayız dökülen tek daneye,
“Ölme eşeğim ölme, yonca büyüsün de ye.”

(Şiir Demeti)

Memurun Ağzından

Neden seçtik bu yolu yahut düştük içine,
Tanımaz oldu kimse, döndük sokak piçine,
Hedef olduk her söze, hedef olduk her kine,

Çekildik bin haddeden, bin elekten süzüldük,
Buruşmuş hıyar gibi büzüldükçe büzüldük.

Memur olmak bugünçin mahrum olmak demektir,
Yaşamakçin tek çare, ne bulursan yimektir,
Fırsatını kaçıran eşek oğlu eşektir.

Elinde yoksa kozun Allah acısın sana,
Ya namusa kıy beyim yahut kıymalı cana...

Gözlüğü at gözünden, kalemi elden bırak,
Ya bakkala yamak ol, ya bir şoföre çırak,
Ya göğsünün üstüne bir parti rozeti tak.

Ya çoluk çocuk aç yatıp aç kalkarsın,
Ya namusu harcar, ya ırzını satarsın.

Ne yapılmışsa şayet bir kin için yapıldı,

Memuru mahrum etmek bir marifet sanıldı,

Bu yolda öc alanlar bu hesapta yanıldı.

Onlara bir gün elbet mazlumun değer âhı,
Tanrı da bağışlamaz bu muazzam günahı.

(Şiir Demeti)

Çingeneden Bay Olmaz, Soysuzdan Olmaz Paşa

Onu tanımak kolay, burnu kalkık, kafa dik,
Görmezlikten gelir o, selam almaz üstelik.
Reveranslar büyüğe, küçüğe yok metelik,
Böylesini gördün mü, şu hikmeti yaz taş:

Çingeneden bay olmaz, soysuzdan olmaz paşa.

En bariz karakteri, kendinde bulunmayan
Asalete, şerefe pek amansız bir düşman,
Gözü döner, köpürür onu gördüğü zaman,
Böylesini gördün mü şu hikmeti yaz taş:

Çingeneden bay olmaz, soysuzdan olmaz paşa.

İster ki maiyeti yere kadar eğilsin,
Her emre boyun eğsin, evet efendim desin,
İnce arktan gelene gözün yumsun, görmesin,
Böylesini gördün mü şu hikmeti yaz taş:

Çingeneden bay olmaz, soysuzdan olmaz paşa.

Önce namus ehlini etrafından dağıtır,
Eğri dil, eğri elden tam bir kadro yaratır,
Kaçırılmaz fırsatlar çıkarmanı aratır.
Böylesini gördün mü şu hikmeti yaz taşta:

Çingeneden bay olmaz, soysuzdan olmaz paşa.

Bu şiir huysuz bir kütüphane müdürü için yazılmıştı.

(Şiir Demeti, 20.08.1965)

Bir Kaymakam İçin

Bir zirzop bir gider de uslusu gelir sandım,
Yandım Tatar ağası, bu işte de aldandım.
Aydın eski eninden yıldız olurmuş, kandım.

Gelende de cinnetin bir türlü eser yeli,
Başka ile zer yağar bizim ile zır deli.

Ne olur bir defa da iyisi gelse derim,
Gelecek o büyüğü Hızır'a benzetirim,
Tanrı'ya dua eder, içimden özenirim.

Her gelende muhakkak cinnetin eser yeli,
Başka ile zer yağar, bizim ile zır deli.

Bor'a gelen kendini her şeyden üstün bilir,
Kanun yürümez olur, akıl mantık eksilir,
Başka kümeste tavuk, bizde horoz kesilir.

Hepsinde cinnetin bir türlü eser yeli,
Başka ile zer yağar, bizim ile zır deli.

Memleketin şansını mı, bu bir hikmet mi nedir?
Tesadüf mü bunları seçer seçer gönderir?
Sanmayın bu lütfuna bazen de ara verir,

Her gelende muhakkak cinnetin eser yeli,
Başka ile zer yağar, bizim ile zır deli.

Şimdi başımızdaki fermanlı bir Don Kişot,
Günde bin çam devirir, her dakika kırar pot,
Bu kılıkta ağcübe kayt etmemiş Hererot:

Kafasında daima cinnetin eser yeli
Başka ile zer yağar bizim ile zır deli.

Bizim reis de zirzop, bizimki başka deli,
Arslanımı illaki bir yörürken görmeli,
Fırsat bulup rest çekmek gece gündüz emeli,
Sallandıkça kafada cinnetin eser yeli
Başka ile zer yağar, bizim ile zırdeli.

(Şiir Demeti)

Sanki Biz de Adam mıyız?

Meze, kadeh dem olmayız
Sofra kurup cem olmayız
Bir yaraya em olmayız

Sanki biz de adam mıyız?

Evimizin yıkık damı
Yaz kış açık durur camı
Bahtımızın eser samı

Sanki biz de adam mıyız?

Geyemeyiz bir acer don
Takamayız gözlük, kordon
Diyemeyiz monşer, pardon

Sanki biz de adam mıyız?

Esemeyiz yeller gibi
Akamayız seller gibi
Coşamayız eller gibi

Sanki biz de adam mıyız?

Barda, palasta yatamaz
Gerçeğe yalan katamaz
Kimseye çalım satamaz

Sanki biz de adam mıyız?

Dert bağının konuğu çok
Zevk, neşeye karnımız tok
Hedef bilir bizi her ok

Sanki biz de adam mıyız?

Önen: böyle dilemedik
Hayat nedir bilemedik
Kahkahayla gülemedik

Sanki biz de adam mıyız?

(Şiir Demeti)

1954 mebus seçimi dolayısıyla

Halil Nuri Yurdakul'a

Hani nurlu ışıklar gölgeyi boğacaktı,
Hani alnımız açık, gönlümüz paktı,
Hani millet efendi, emrindeki çırağı?

Demokrasi yoluna uçurumlar kazıldı,
İt kalmadı meydana hepsi seğmen yazıldı.

Bilir insan kadrini, adamı adam seçer,
Çapulcu alayından insan ne hayır bekler,
Boşa çıkar şüphesiz didinmeler, emekler.

Demokrasi yoluna uçurumlar kazıldı,
İt kalmadı sokakta, hepsi seğmen yazıldı.

Cebbare takımı yine mevki aldılar,
Ehli namus içine korku, dehşet saldılar,
Haysiyet sahipleri bir köşede kaldılar.

Demokrasi yoluna uçurumlar kazıldı,
İt kalmadı sokakta hepsi seğmen yazıldı.

Körlüğümüz söylenir, nankörlükte kazandık,
İl yaktı çubuğunu, biz ateşine yandık,
Bu günleri görünce, dünü hasretle andık.

Bu hüküm 28 Mart 54'te kazıldı,
İt kalmadı sokakta, hepsi seğmen yazıldı.

(Şiir Demeti)

Halkevi Genel Kurulunda

Kalktı biri ayağa, didi beni dinleyin,
Burada birlik gerektir ayrılık doğru olmaz.
Bu kapuya yönelin kul olun bencileyin
Sipsivri insan olmaz, doğru mudur söyleyin.

Bir ağızdan bağırdı, çok doğru hakkınız var
Kavakta nar biter mi nah şöyle kafam kadar

Siz burayı sanmayın Ali Ağa'nın hayatı,
Öyle herkese birden denemez haydi girin,
Korumak borcumuzdur, bilgilerden bu adı,
Kölesiz sultan olmaz, doğru mu cevap verin:

Bir ağızdan bağırdı, çok doğru hakkınız var
Kavakta nar biter mi nah şöyle kafam kadar?

Bu çeşmeden haşa ki su akmaz demiyoruz,
Fakat bin el susarsa destimiz kolay dolmaz,
Biz bu sütlü memeyi asırlar emiyoruz
Sonu düşünmek gerek bu hakikat red olmaz.

Bir ağızdan bağırdı, çok doğru hakkınız var
Kavakta nar biter mi nah şöyle kafam kadar?

Gelin ilk önce şurada hep birden söz edelim,
Sapmayalım sakın ha, zerrece sağa sola
Hepimiz ant içelim sonra buradan gidelim,
Gen başkan kabul etti, bir de sisten sorula.

Bir ağızdan bağırdı, çok doğru hakkınız var
Kavakta nar biter mi nah şöyle kafam kadar?

(Şiir Demeti, 29.3.1936)

Halk İçin Halkevleri Açıldı

Sunuldu için diye tatlı, buzlu bir Kevser,
Kavrulmuş dudaklarda kalmayacaktı eser,
Bir de baktım su tası başka ellerde gezer,

Kısmet olmaz anladım bu kevserden bize hiç
“Öyle ise Yâ Ali doldur doldur kendin iç.”

Yine sezmiş azığı, bizim eski tilkiler,
Lütf eyleyip evlere gösterdiler ilgiler,
Bir tarafta can çeker susuzluktan bilgiler.

Kısmet olmaz anladım bu kevserden bize hiç
“Öyle ise Yâ Ali doldur doldur kendin iç.”

Yer tutmuş her kapıda ya bir bey, ya bir ağa,
Son model toplar gibi dizilmiş sağa sola,
Bu çalı dikeninden girilir mi bu bağa,

Kısmet olmaz anladım bu kevserden bize hiç
“Öyle ise Yâ Ali doldur doldur kendin iç.”

Binbir kılığa girer, çıkar yine karşına,
Her devire uyararak, geçmek ister başığa,
Kusar bir gün zehrini, fırsat bulup aşına.

Kısmet olmaz anladım bu kevserden bize hiç
“Öyle ise Yâ Ali doldur doldur kendin iç.”

(Şiir Demeti)

*İnsanların dostu yoktur, dostluk ancak saadet ve bahtiyarlığındır.
Napolyon*

Niçin sitem ideyim, yok diye beni anan,
Hayali sevgiliye neyse ki geçer nazım.
Odur beni arayan, derdime odur yanan,
Ses gelmez başka yerden arşa çıksa avazım.

Her yaprağım dert dolu, her sayfam dolu keder,
Ömrümü baştan başa serapla ettim heder,
Mümkün müdür dost tuta benim gibi derbeder,
Büyüsünün kurbanı bir garip sihirbazım.

Kazara gol attımsa olmaz penaltı dendi,
Çelme atayım dedim, o tuşla beni yendi,
Zaten yok olan varım şöyle böyle tükendi,
Henüz akort yapmadan düştü kırıldı sazım.

Âdemoğlu değil mi kıldan döner demişler,
Taşlanmazmış bir ağaç olmayınca yemişler,
'Önen' her bahit size mukadderdir bu işler,
Ne dimeye hakkım var, böyleyse alın yazım.

(Şiir Demeti, 22.11.1947)

(20.03.1950 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

Hakikat

Ne Hakk'a tapan gördüm, ne hakikat arayan,
Adalet melikesi şimdi kaldı yayan,
Riya, yalan, tabasbus günün geçer akçası,
Selam da bekleyemez hem dalkavuk olmayan,
Bu devirde mertliğe, necabete bakan yok,
Şeref, namus sözünü binlercedir kınayan,
Evete efendime dilleri dönmeyenin,
Allâme olsalar da emeği olur ziyan.
İntisap yapabilmek en ileri başarı,
İsterse yan gel uzan, varsa seni koruyan.
Adamın adamı var, adamın da adamı,
Giremez bu nesebe şecereyi saymayan.
Saygı da bir taraflı olursa devamsızdır,
Gözetmektir kapıyı, ancak işe yarayan.
Sofrada yer bulamaz ne kadar aç olsa da,
Yumurta sarısını anaya ayırmayan.
İşildayan sözleri ziya gerektir önce,
İstiraba alıştı zaten içi kanayan.
Bir köşede dövünsün, can virsin ister onlar,
Ateş nedir bilir mi kıvılcımda yanmayan.
Taraftar olacağın yaşamak istiyorsan,
Var mı bi tarafları bir arayıp tarayan,
Taraftsızlık yolumu devlet bile bıraktı,
'Ragıp' ittifakını sen de et bari ayan...

(Şiir Demeti)

Günün Şımarık Kadınına

Ne kadar yükselse de, göğe çıksa da kadın,
Takılır kanadına hayali bir maksadın.
Değişir durur rengi, altın iken pul olur,
Bakarsın sultandır o, bir bakarsın kul olur.

Ulaşsa da tekniğin, hayatın ilmine o,
Bir türlü yol bulamaz mantığın mimine o.
Hüsnünün esiridir çirkini de güzeli de,
Cahili de bu soydan, entelektüeli de...

İster sokağın malı, ister evin, mektebin,
Örtüsü yok üstümde terbiyenin, edebin.
Süslemek çılgın gibi, görünmek baştan başa,
Ne evliliğe saygı, ne mevkie, ne yaşa...

Birbirine bakarak, daha üstün giyinmek,
Gerekirse bu yolda yerlere kadar kadar inmek.
Feda etmek kendini, şahlanan zevki için,
Bazen her şeyi verir, uğrunda hemen hiçbir.

Sanki bir et meşheri kul, göğüs, boyun, bacak,
Korkarım bu sergiye mahremler de çıkacak...
Avlanmak amacıyla kurulmuş birer pusu,
Bu kadar alçalısa insan şaşar doğrusu.

Erkek düşerse şayet, onun elile düşer,
İksir diye sunduğu müskiratla gevişer,
En büyük emelleri biçti onun orağı,
Azmin uçurum yeri, iradenin durağı.

Beşeriyet bunlardan her gün almakta yara,
Hiçbir mahlûk bu kadar olmamıştır maskara.
Cemiyet bu gibiden bilmem ki neler bekler,
Tek ide şu onlarda: açılmalı etekler...

(Şiir Demeti)

Halil Nuri Yurdakul'a

Yine bilinmedi yolun doğrusu,
Gerçek ile yalan şimdi bir oldu,
Daha dün din, iman, namus uğrusu,
Bugünün velisi, benim dir oldu.

Ülkü örtüsüne yoktan bürünen,
Bugün dinli, yarın dinsiz görünen,
Tembel, cahil şurada burada sürünen,
Her gün için türlü aşlar yer oldu.

Fırsatını bulup külah kapmamak,
Ağa ile beye kulluk yapmamak,
Hakk'a karşı eğri yola sapmamak,
Alınlardan çıkmayacak kir oldu.

Yurdakul olmayı ülkü edinen,
Vatan için, gençlik için didinen,
Başka yerde çokça kadri bilinen,
Bor da orman kaçağıyla bir oldu...

(Şiir Demeti, 12.07.1935)

Bir Çilekeşin Hatıra Defterinden

Geldim daireye sobalar yanmaz,
Ceryan kesilmekten bıkıp usanmaz,
Ağamız bizleri arayıp sormaz.

Soğuktan damarda donuyor kanım,
“Benim de canım var ben de insanım.”

Dokuzu, on biri geçmez derece,
Büzüle büzüle oldum bir cüce,
Yâ sabur oluyor dilimde hece,
Ağrıyor durmadan belimle yanım,
“Benim de canım var, ben de insanım.”

Kaç defa eyledim hâlden şikâyet,
Cefaya verilsin diye nihayet,
Pişkindir maşallah yukarı gayret.
Söz duyurmak için olmalı hanım,
“Benim de canım var ben de insanım.”

Ay geçer bir defa gelmez hademe,
Silmek süpürmekte kaldı dedeme,
‘Önen’ gücenirler fazla söyleme...
Sussa da kalemim, söyler lisanım,
“Benim de canım var ben de insanım.”

(Şiir Demeti, 16.1.1969, Cebeci)

Bor Destanı

Bir başka düzendir Bor’un gidişi,
Aransa bir yerde bulunmaz eşi,
Öğrenmek istese bunu bir kişi,
Söyleyim ona ben hep birer birer.

Bağlar, bahçeler her taraf dolu,
Irmaklar, dereler hem sağı solu,
Her adımda bir göl kapatır yolu,
Gübreler paçadan içeri girer.

Evleri tamamen kerpiç yapılı,
Dolambaçlı yollu, hem han kapılı,
Her biri bir başka namda tapulu,
Bir mülkte iki yıl oturmaz bir er.

Yarısı işsizdir, yarısı esnaf,
Faiz parasıyla dizili saf saf,
Fakat hiçbirinde arama insaf,
Koyunda cebinde ne varsa direr.

Belediye bir otlak olmuştur hele,
Başkanı yontulmaz, yazganı ile
Maaşlar ödenir mal satmak ile
Üyeler hep cahil bendedir birer.

Bay reis kart gelin gibi süzülür,
Bir büyük gördü mü hemen büzülür,
Üstüne toz konar diye üzülür,
Saylavın durmadan üstünü siler.

İlçebay bulmuştur zorluca bayı,
Ka bayı tanıyor, tınmaz ilbayı,
Cumhurun millete verdiği payı,
Vermem der illaki ayağı direr.

Saylavsa ha varmış ha yokuş gibi,
Kentinde o fakat kudurmuş tipi,
Bütün komidyanın elinde ipi,
Bor'daki devrimi hiç sevmez, yerer.

İnkılabın Bor'da görünmez izi,
Ayırmak isterler nurundan bizi,
Kapansam nerdeki Ata'mın izi,
Ki ona yalvaran murada erer.

(Şiir Demeti, 11.05.1935)

Bir Bayram Günü Toplantısında Sunulan Hediyeler

Safa geldiniz baylar, hoş geldiniz bayanlar,
Bir arada yapalı her yıl mutlu bayramlar.

Toplanıp geldik diye çok şey umarsınız,
Fakat şu hikâyeyi bilir, hatırlarsınız:

Boş tası bizim hoca gösterip komşulara,
Demiş evde yağ olsa, koyardım size çorba.

Olsaydı takatimiz, biz de sunardık neler,
Fıstıklı rahat lokum, türlü şekerlemeler.

Hediyemiz sadece bir piyango olacak,
Beklediğimiz sizden müsemmanızdır ancak.

İhsanımız baylarsa kırılmasın bayanlar,
Latife latif gerek, başlıyor armağanlar.

Okudukça ben buradan alsın herkes hissesin,
İster kalksın ayağa ister evet desin.

Belediye başkanı çıkıyor seferlere,
Ya göklere uçarız, ya ineriz yerlere.

Güler mal müdürünün zekâ dolu gözleri
Bir “ve” için döndürür bütün evrakı geri.

Niçin böbürlenmesin, haklıdır bence doktor,
Çünkü onu tartacak elde terazi yoktur.

Hayyam’a pek benziyor sayın müfettişimiz,
Bozuldu bezm-i yâran, nolur bizim işimiz.

Sırrı’yı meşgul etti, geldi gitti kaygısı,
Gidenin acısı var, gelenin de saygısı.

Millî eğitim memuru bilmem nasıl yapacak,
Parçalanmış gövdeyi demirle kaynatacak.

Albay bizden hoşlanır, biz albayı severiz,
Her an onun emrinde kaytan bıyıklı eriz.

Yolumuz pek mi sapa, yorgun mudur bu ne hâl,
Toplantıya pek nazlı geliyor Topçu Kemal.

Gelmezse bezmimize nolur bizim hâlimiz,
Evcek neşe kaynağı çünkü Mehmet Ali'miz.

Görüyorum maşallah J.B.Ka'nın boyunu,
Bir şey diyemem ona bilmiyorum huyunu.

Yargıcı yorduysa da seçim gürültüleri,
Sanırım hep tanıdı şehri, köylüleri.

Gelir gelmez avına tüfeği attı avcı,
Çantasında kekliği geziyor şimdi savcı.

Sorgucuya sorulmaz bilirim ama sorgu,
Gençlerle kaynaşmalı, beğenmişlerse Bor'u.

Tabucıya ya keşif ya olmalı pırafı,
Hele dursun başkası koyveriniz rafa.

Sert başak vermededir mücadeleye hızı,
Böcek avcısı olduk tutturuyor cız cızı.

İnzivayı pek sever belediye tabibi,
Dalmış tatlı uykuya uyandırmam Habibi.

İstikbal istemeyiz bize yeter dünümüz,
Gözümüz aydın olsun geldi Talat Gün'ümüz.

Hünerveran-ı asrız, üstad-ı dehre dengiz,
Neşe verir bizlere, meclisin gülü Cengiz.

Bir kuağı çocuklu erkek görürsen hemen,
Kimdir diye sorma Ali Galip ztrkmen.

Piposuyla Bay Salih hatırlatıyor bizi,
Karikatrmzde yer tutan İngiliz'i.

Hakkıdır bay ktibe söylense türlü Şarkı,
nk onsuz dönmüyor ortaokulun arkı.

Bir varmış bir yokmuş demeyiniz Haydar'a,
Bulunur Hızır gibi gelmiş iseniz dara.

Necati gazeteden daha önemli yayım,
Hiç teehhr etmeden hemen nakleder bayım.

Dağarcıkta ne varsa bir dağıttı Ragıp,
Alacaklı kalmıŐsa, boş yere olur talip.

(Şiir Demeti)

Ne Hâldeyim Ben, Ne Hâldeyim Ben?

Karım mrm bitmeden mezara koydu beni,
Tüm sırtıma giydirdi diken diken kefeni,
Azrail yanaŐmıyor vakti gelmedi diye,
Başımda dolaŐıyor, dev cüsseli zebani.

İnsafsızca sallıyor dilindeki hançeri,
Suratından akıyor, gayzı, kini, nefreti.
Deli yapmak, ıldırtnmak bütün gaye, emeli,
Kederinden ölecek canım çıkmıyor diye.

Ne de çok günah iŐlemiŐim bilemem,
Kaderim böyle imiş, defterimde silemem,
Çektiğim cefaları dŐmanıma dilemem,
Destan olurdu yazsam başıma gelenleri.

Ragıp, bu işkenceye asla layık değildin,
Her emre boyun eğdin, hakikate eğildin,
Can virdin, canan virdin, gönül yaptın,
Mal ve sevenlerim yok dime, yaradan sevsin seni...

(Şiir Demeti, 07.08. 1991, Akçay)

Bundan evvelki karım Hatice'ye yazdığım:

Hatice'ye sen içten bak,
İşi temiz, kalbi berrak,
Sağlığına kavuştukça,
Evimizde doğar şafak.

1.5. Ölüm Konusunu İşleyen Şiirler

Ata'mın Ölümü

Kendimi bilmem nasıl eşe dosta anlatsam,
Beni öksüz bıraktı göklere uçtu Ata'm.

Öldü artık dünyanın kızıl saçlı güneşi,
Bir daha gelmeyecek ve gelmemiştii eşi.

Bütün bir cihan ondan alıyordu nurunu,
...¹ yıktı acunun bu yüksek gururunu.

Mademki ona kıydın, onu götürdün ecel,
Yıldırım ol, tufan ol, veba ol bana da gel.

...² yakalayarak Rabb'a götüreceğim,
Acımı haykırarak, gayzımı dökeceğim.

Bakıyoruz ardından Ata'm nerdesin diye,
Canımızı veririz ah bir dönse geriye.

Gözler bütün yaş dolu, boğazlarda hıçkırık,
Ağzlar kilitlenmiş, kol kırık, kanat kırık.

¹ Silik durumda bulunduğundan kelime anlaşılammıştır.

² Silik durumda bulunduğundan kelime anlaşılammıştır.

Ölümü genç ihtiyar herkesi yandırıyor,
Eviden bir cenaze çıkmış andırıyor.

Dünyayı görüyoruz boyanmış gibi kana,
Nasıl da bağlanmıştık Ata'mız bilmem sana.

Bugün de bağımızı asla çözmüş değiliz,
Gençlere rehber olacak milyonca eseriniz.

Sarsılmaz bütünü bir kuvvet bölmeyecek,
Mustafa Kemal öldü, eseri ölmeyecek.

(Şiir Demeti, 12.11.1934)

(12.09.1956 tarihinde Yeşil Bor gazetesinde de yayımlanmıştır.)

Sevgili Sırrı'mın Ölümüne

Sonu gelmez yolculuğa çıktın evladım pek erken,
Bir ateş yağdı yuvaya sen ayrılıp gider iken.

Üstümüze düşen ateş yakmadadır kalbimizi,
Hep çevirip kavuruyor potasında her an bizi.

Darbesini duyuyoruz içimizde bir hançerin,
Yıkıntılar çöküntüler duyuyoruz derin derin.

Gitti seninle çocuğum rahatımız, huzurumuz,
Mahzun mahzun dolaşiyor etrafta çift kuzumuz.

Çırpınıyor bir taraftan annen, baban, taze eşin,
Bir köşede boynu bükük düşünüyor tek kardeşin.

Akın akın taziyete geliyorlar eş ve dostlar,
Hepsi seni anlatarak gözyaşı döküyorlar.

Seni kimler gördü ise, arkadaşlık etti ise,
Hepsi içten üzülüyor, kapılıyor büyük ye'se.

Çünkü bir melek idin yoktu senin bir emsalin,
Pek güzeldi o gül yüzün, boyun, bosun hem endamın.

Kimselere benzemezdi Rabb'im bir tek yaratmıştı,
O ne tatlı konuşmaydı, o ne tatlı bir bakıştı.

Elin açık, kalbin açık, sever idin sen herkesi,
Sana felek nasıl kıydı, nasıl aldı seni ecel?
Seve seve hep verirdik canımızı sana bedel.

Yaşamının bundan sonra ne tadı var, ne tuzu var,
Sönmeyecek ateşimiz hep yanacak haşre kadar.

Dileğimiz şimdi budur, tekimizi hak saklasın,
Ona uzun ömür versin, onu bize bağışlasın.

Seni Tanrı'm cennetinde nimetiyle buluştursun,
Aden'inde, Firdevs'inde ayrı ayrı köşkler kursun.

Bizleri kavuştursun iman tezce size,
Yolumuzu uzatmasın yalvarır Rabb'imize...

(Şiir Demeti, 09.06.1966)

-Kaybolan Sevgiliye-

Kara Bakarken

Kardan kefen büründü dağ, dere, tepe, bayır,
Beyaz kürkleri giyindi hep birden çemen, çayır.

Döndü mezar taşına ayaktaki ağaçlar,
Çekildi yuvasına görünmez oldu başlar.

Bir bakıma tabiat ölümü sergiledi,
Bu yok oluş gerçekte devamlı da değildi.

Taptaze bir doğuşla o yine canlanacak,
Bu sevimsiz örtüyü üzerinden atacak.

Fakat ben hep baktıkça karşıdaki karlara,
Kanamakta durmadan içirimdeki yara.

Oturduğum şu yerde o giymişti kefen,
Ürpererek bakarım bu acı olaya ben.

Görüyorum burada son bulan bir hayatı,
O gidince kalmadı evimizin hiç tadı.

Benim dünyam burada son nefesi vermişti,
Ecele boyun eğmiş, beyaz gömlek giymişti.

O gönüller fatihi, o meclisler bülbülü,
O hakikat aşığı, yuvamızın tek gülü.

Senelerce hastalık bulutuyla savaştı,
Bulutttan kurtuldukça etrafa ziya saçtı.

Her gittiği yerlerde çoğaldıkça sevgiler,
Kimi onu öz anne, abla, bacı bildiler.

Saygı, sevgi kurardı o gönüller üstüne,
O bağlılık yaşıyor, bütün kalplerde yine.

Gün geçtikçe yokluğun acısı çoğalıyor,
Oturduğu köşeden gözler onu arıyor.

Izdırap içimizde oluyor düğüm düğüm,
Hakikat olsa derim rüyada her gördüğüm.

Ayrılığın pek derin acılar verdi bize,
Mekânın Firdevs olsun budur duam Azize...

(Şiir Demeti, 18.02.1979)

-Azize'ye-

İlk Ölüm Yıl Dönümü Ağdı, Gelenlerin Ağzından

Özleyerek geldik seni görmeye,
Nerede o güzel yüz, o gül cemalin?

Sarmıştı bizleri yolda bir korku,
Nasip olmayacak diye visalin.

Yaslara bürünmüş olarak geldik,
Yakup, yandırıyor bizi melalin.

Gözyaşlarımızla baktık köşene,
Öksüz yavrulara dönmüş mekânın.

Ne güzel konuşur, nasıl gülerdin,
Büyülerdi bizi senin o hâlin,

İçten bir sevgiyle sarmıştı bizi,
Hazinesi vardı sende vefanın.

O kadar çoktu ki seni sevenler,
Her zaman her yerde anılır namın.

Yokluğun pek acı günler yaşattı,
Her an ağlatıyor bizi zevalin.

Kapanıp kabrine etsek dualar,
Ne yazık uzakta kaldı mezarın.

Burada yaptığımız bunca dualar,
Rahmetin yağdırsın yüce Allah'ın.

Eşin acımızı dile getirdi,
Kabrinin başında duyarsın ahın.

(Şiir Demeti, 05.11.1940)

-Sırrı'nın Ölümü Üzerine-

Her Şey Senin

Bu âleme düşmüş yolum,
Bir an hayat, bir an ölüm,
Kapında bir aciz kulum,

Her şey senin, her şey senin.

Perdedeki bu görünen,
Eserindir hep bu düzen,
Gerçek birdir, sen ile ben,
Her şey senin, her şey senin.

Her bir dem, her mevcudat,
Emrindedir hep mahlukat,
İster isyan, ister tâat,
Her şey senin, her şey senin.

İçmdeki arzu, emel,
Beyhudedir, yoktur temel,
Ne var ise çirkin güzel,
Her şey senin, her şey senin.

Boşa çıksa emeklerim,
Mülk senindir, ben neylerim,
Ne hakla şekva eylerim,
Her şey senin, her şey senin.

Bu iş niçin böyle deme,
Kader hük eyler ademe,
İsyan etmek ne haddime,
Her şey senin, her şey senin.

Senin ile kim yarışır,
İşlerine kim karışır,
Ragıp küser, hem barışır.
Her şey senin, her şey senin.

(Şiir Demeti, 08.07.1966)

Haluk'un Kazaen Ölümü Dolayısıyla Babası Vedat Bey'e İttihaf:

Ey Tanrı'nın aciz kulu,
Dünya mihnet ile dolu,
Aşmak gerek bu sarp yolu,
Yazgı elbet yerin bulur,
Allah'ın dediği olur.

Sen ister al çokça tedbir,
Her ülkeden Lokman getir,
Verse deva, olur zehir,
Yazgı elbet yerin bulur,
Allah'ın dediği olur.

Sakın deme bu zulümdür,
Pek zamansız bir ölümdür,
Bu, bize göre yorumdur.
Yazgı elbet yerin bulur,
Allah'ın dediği olur.

Vurma başını taşlara,
Feryat figan etmez para,
Teslim olup şifa ara,
Yazgı elbet yerin bulur,
Allah'ın dediği olur.

Hani baban, anan nerede?
Hepsi sessiz yatar yerde,
Toplanıyor hep mezerde,
Yazgı elbet yerin bulur,
Allah'ın dediği olur.

Sen, ben birer sebepleriz,
Kapıda nöbet bekleriz,
Ödev bitince gideriz,
Yazgı elbet yerin bulur,
Allah'ın dediği olur.

(Şiir Demeti, 15.10.1966)

-Kızım Nimet'imin Feci Ölümü-

Ah

Artık dayanamıyorum,
Bu volkanlı ateşe,
Çıtırdayan alevlere,
Sabah, akşam, gündüz, gece...

Her dakika bir ölüm acısı,
Bu mu diyorum benim yavrumun alın yazısı,
Koca presler altında kemiğim, etim,
Gözümünden ve gönlümden çıkmıyor,
Yol üstünde perişan yatan,
Sevgili kızım Nimet'im...
Parçalayın gelin beni,
Mademki bilemedim,

Ciğerparemi iyi etmeyi,
İnsan değilmişim ben,
Ahmak ve serseri.
En doğru adıyla,
Deniyim, evet deni...

Neye yarar çırpınmam, nedametim,
Bir alçağın ihaneti ile
Uçtu gitti elimden,
Sevgili biricik kızım Nimet'im.

(Şiir Demeti)

Büyük Acı Karşısında

Fırtına ve bora,
Vahşi homurtularla
Koşup yakaladılar teknemi,
Ne aman verdiler, ne zaman.

Bir şamata, bir hora,
Yuvarladılar denize,
En kıymetli nesnemi.
Bıraktılar beni kırık tahta ile
Ummanlar ortasına...

Bu ne sorgu, ne sual?
Ne bitmez muhakeme,
Dokunuyor gönlüme
Her hareket, her hâl.

Öyle sersemledim ki,
Sayıyorlar bir iki,
Nerde ise çekecek,
Gece yüzlü çingeneler,
Boğazımdaki ipi...

Titriyor bacaklarım
Arıyorum solu, sağı,
Yok etrafta dayanacağım
Kesildikçe dizlerimin bağı.
Dibi oyulmuş kayalar gibi,
Boşluğa yuvarlanacağım.

Sancıdı içim yine,
Yapıştı ciğerime
Doymak bilmeyen uzun tırnaklı
Ve açgözlü birçok gene...

Neden yaşıyorum, neden?
Ne göreceğim kaldı dünyada,
Her an ölüm azabı tattıran
Şu facialı hayatımın
Izdırabını çekecek
Ömrümün sonuna kadar
Bu acı bitmeyecek.

Bir zelzele bir tufan,
Gözümde parlayıp sönecek,
Izdırabımla birlikte
Bir çukura gömüleceğim.

(Şiir Demeti)

Azizesiz Geçen İlk Bayram

Bayram geldi her eve, sevene, sevgiliye,
Büzüldüm ben köşemde bilmem ne diye.

Ne kadar çok olsa da el öpüp el sıkacak,
Nerede o tatlı bakış, hani o tatlı kucak?

Kendi yok her köşede duruyor hatırası,
Gün geçtikçe artıyor, yüreklerde yarası.

Yine onsuz geçerken şu kurban bayramı günü,
Görüyorsunuz sanırım ihtiyar öksüzünü.

Geçmişin hatırası onu ayakta tutan,
Gördüğü rüyalarıdır şöyle böyle yaşatan.

Düşlerime girerek, konuşup görüşerek,
Ruhen ayrı değildir, bu aşıkâr bir gerçek.

Bakıyorum tazesin ve mutlusun orada,
Devamını dilerim ben beş vakit duada.

Melek gibi resminle, rüyalarla oyala,
Yalnız bırakıp da kondurma başka dala...

(Şiir Demeti, 21.10.1980)

-Ölümünden Sonra Malların Haczi Üzerine-

Babama

Baba, bak hâlimiz ne yaman oldu,
Acılar boşandı, zehirler doldu,
Ömrümüzden günde bir bahar soldu,
Kaderin ettiğın sayamam babam.

Yokluğın bir başka acı veriyor,
Bir sancı çıkarken bini giriyor,
Kanadım koparıp, kolum kırıyor,
Binde bir derdimi yazamam babam.

Ambarlar boşaldı, paralar bitti,
Kalmadı bağların, bahçeler gitti,
Fidanlar, tarlalar bizi terk etti,
Bir yere ayağım basamam babam.

Malların ellerden ellere düştü,
Başına binlerce kargalar uçtu,
Avanın soysuzu icranın puştı,
Kimseye ağzım açamam babam.

Çoğu ölümünü bir fırsat bildi,
İyilik ettiklerin düşman kesildi,
Borcunu hepsi defterden sildi,
Kimseden bir habbe alamam babam.

Elimizde olanı bankalar aldı,
Bir yandan mülklere hacizler saldı,
Torunların bağısız, bahçesiz kaldı,
Tutup da bir yere salamam babam.

Şöyle bir kuşanıp giyemez oldum,
Derdimi kimseye diyemez oldum,
Zehirsiz bir lokma yiyemez oldum,
Elemsiz bir yerde duramam babam.

(Şiir Demeti)

Dede Paşa'nın Ölümü Üzerine

Acıyla öğrenim Hakk'a dönmüşsün,
İrcii emrine boyun eğerek,
İlahi ışıktan yanıp sönmüşsün,
Kalplere iman nurun ekerek.

Sende toplanmıştı ilimle kemal,
Ne ulvi haletti o sendeki hâl,
Eşsiz yaratmıştı, Rabb'im zülcelal,
Anlamıştım Hakk'ı sende görerek.

Nefesin gül kokar, sözlerin inci,
Hikmetler düzerdin, gönül çekici,
Öğretirdin bize aşkı, sevinci,
İlim ve tevazuda dersler vererek.

Hakkı, hakikati bir bir bellettin,
Paha biçilmeyen öğütler ettin,
Şefkat, merhamette emsalsiz tektin,
Karşılardın bizi sultan diyerek.

Devrimizin kutbu bilirdim seni,
İstekle bağladın yoluna beni,
Ufulün işitti ihvanlar yeni,
Ragıp ağıt düzdü yaşlar dökerek.

(Şiir Demeti)

Halil Nuri Yurdakul'un Ardından

Bir yıldız daha söndü vatan ufuklarında,
Bir öksüzlük duyuldu yurdun her bucağında.

Ansızın bir kasırga sarıverdi her yanı,
Beklenmedik bir anda ecel götürdü anı.

O bir yurt aşığıydı, bir vatan bekçisiydi,
Fedakârlık örneği, kahramanın biriydi.

İstiklal Savaşı'nın namlı, şanlı gazisi,
Şahametlerle dolu baştan başa mazisi.

Tarihe mal etmekçin ismini bu uğurda,
Birçok eser yaptırmış, bırakmıştı bu yurda.

Bor, Kayseri, Erciş'te, Niğde, Dört Yol, Maraş'ta,
Her gittiği yerlerde hem Hazar'da, savaşta.

Kitaplıklar, müzeler, yol, köprü, cami, hamam,
Nice büyük hizmetler, anlatamam, sayamam.

O önce soyadını Yurdakul diye seçti,
Bütün ömrü gerçekten Yurdakul olup geçti.

Menfaatten, maddeden o hep uzak yaşadı,
Her zaman anılacak saygıyla temiz adı.

En son bir ödev de yaptı Hicaz yolunda,
Teslim etti ruhunu iş bu yolun sonunda.

Ulu Tanrı'm orada da makamın yüceltsin,
Kabrini gül bahçesi, yerini cennet etsin...

(Şiir Demeti, 03.03.1970)

Bir Azize'nin Ruhuna

Seni daim ararım, yüreğim yana yana
Hayat suyumdun benim şifa sunardın bana,
Doyamazdım her an gül yüzüne bakmaya

Acı yokluğun beni ilden ile uçurdu,
Kaderim yollarıma mihnetten pusu kurdu.

Dünyanın ihtişamı gönlümü doyurmuyor
Diktiğim fidanlarım buruşuyor, kuruyor,
Yaşıyor sanma beni, iskeletim duruyor.

Acı yokluğun beni ilden ile uçurdu,
Kaderim yollarıma mihnetten pusu kurdu.

Neyi tutmak istesem çıkıyor elim boşa,
Ne kadar da sakınsam çarpıyor başım taşa,
Dizde takat kalmadı hayale koşa koşa.

Acı yokluğun beni ilden ile uçurdu,
Kaderim yollarıma mihnetten pusu kurdu.

(Şiir Demeti, 13 Mayıs 1991, Akçay)

Bekliyor Onu Toprak

El titrer, ayak titrer,
Gözlerde kalmadı fer,
Alnındaki kırışık
Dürölü katmer katmer.

Beli bükölü öne,
şak şak idiyor çene,
Sahip değil bedene,
Yalpa yaparak gider.

Anlaşılmaz didiği,
Tatsız gelir yediği,
Durmaz akar sidiği,
Bazen üstüne ider.

Tatsız onca yaşamak,
Ne istek var ne tamah,
Bekliyor onu toprak,
Ömürse ayak direr...

(şiir Demeti)

II. BÖLÜM: RAGIP ÖNEN'İN ARAŞTIRMA VE İNCELEME YAZILARI

2.1. Bor'da Gerçekleşen Sosyal ve Siyasi Olayları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.1.1. Bor'da Devrim Hareketleri

Topçu icadı azgın derebeylerinin burç ve barınaklarını kal'alar ile birlikte nasıl başlarına göçürmüş ise, Fransa İnkılâb-Kebir ile başlayan demokrasi hareketleri de hükümdar kanlı ve keyf saltanatlarına son vermeye çalışmış ve böylece halk hâkimiyetleri kurulmaya, insanlık hür düşünüp hür yaşamaya başlamıştır.

Avrupa'da 18. yüzyılda doğan erkinlik güneşi birçok ülkeleri köleliğin ve zulmün karanlıklarından kurtararak ilmin ve terakkinin nurlu yollarında dev adımlarla ilerlemişler ve insanlık âleminde layık oldukları mevkileri almışlardır.

Ne yazık ki sevgili yurdumuz güneşi balçıkla sıvamaya uğraşan zalim sultanların koyu ve ezici istibdadı altında her türlü terakkiden mahrum olarak yakın zamanlara kadar inim inim inlemiştir.

Memleket başta saray, vüzera, eyalet valileri, kadılar, beyler ve ağalar, zabtiye, tahsildarlar ve köy muhtarları ellerinde asırlarca zincirli bir esaret içerisinde yaşıyor, bu silsile birbirine sımsıkı bağlı bulunuyordu.

Büyük Reşit Paşa ve Mithat Paşa, Namık Kemal ve arkadaşlarının açtıkları hürriyet savaşını nihayet Atatürk büyük bir celâdetle kazanmış, milletin talihine vurulan bu kördüğümü koparıp atmıştır. Her ne kadar bu müthiş ejderin başı koparılmış ise de asırların kökleştirdiği tahakküm ve tağallup silsilesini tamamen söküp atamamış, esaret zincirinin her halkası başı kesildikten sonra da hareket eden haşarat gibi yurdun her köşesinde ayrı ayrı zehirlerini saçmaya devam etmişlerdir. Ancak rejimin koruyucu vasfından aldıkları kuvvet ve ruhlarındaki sönmeyen hürriyet aşkı ile bazı il ve ilçede harekete geçen münevver zümre, mezbuhane gayretlerle kendi hak hürriyetlerini bu ezeli müstebitlerin ellerinden almaya uğraşmışlar, pek çetin boğuşmalar olmuş bu genç ve tecrübesiz silahşorler birçok defalar inhizama uğramışlarsa da içlerindeki imanı kaybetmeyerek ve zaman zaman coşarak kendilerine emin yollar açmaya çalışmışlardır.

Sevgili güzel Bor'umuz bu cidâle en çok sahne olan yerlerden biridir. Bor gençliği ve münevveri ağalık ruhunu ezebilmek için pek çok çıkışlar, savletler yapmış, bazen pek parlak neticeler almış ise de iyi idare edilemediği ve araya nifak sokulduğu için bu gayretler istenilen hedefe ulaşamamış. Bazen de pek acı kayıplara mâl olmuştur. Kırk beş senelik hayatımda bu vakaların birçoğuna uzaktan ve yakından şahit oldum. Tesadüfler beni bizzat bu cidâlin içine aldı. Bugün yeni bir hamle karşısındayız: Bor münevverleri Kemalizmin nurlu ışığına bürünerek ruhlarından kopan temiz duyguları şahikalardan inen coşkun seller gibi akıtmak, kurak gördükleri her çevreyi köpüklü dalgalar ile sulamak istiyorlar. Bu asil hareketleri kıvanç ve gururla karşılamamak kabil değil. Onlara bizzat burada minnet ve şükran hislerimi açıklarken bu genç elemanlara bilmedikleri ve tarihe mâl olmuş çalışma ve didinmelerden hatıralar anlatmak, misaller vermek istiyorum. Maksadım onların daha kuvvetli ve isabetli adımlar atmalarına kendilerini hiçbir tesire kaptırmadan dosdoğru bir yolda inançla yürümelerini sağlamaktır. Bu vesile ile de hayatını şerefle bitirmiş ve hâlâ da aramızda müsterih bir kalple yaşamakta olan o günün fikir ve kahramanlarını tanıtmış olacağım.

Ayrı ayrı makalelerde aydınlatmaya çalışacağım bu hatıralar:

1. Kerim Sebati ve Gençlik Hareketleri
2. Bor Gençler Yurdu ve Türk Ocağı
3. Bor Muallimler Birliği
4. Halil Nuri Yurdakul ve Gençlik Hareketleri

vesaire olacaktır. Bu konuların ehemmiyetini ve ağırlığını biliyorum. Yazılarımda her şahsa layık olduğu mevkiyi vermeye çalışacak ve bu meyanda hiçbir şahsı kötüleyecek değilim. Sadece eski bir devrin mirası olan ağalık zihniyetinin sökülüp atılması için yapılan gayretleri belirterek memleket tarihinin bilinmesi lazım bir köşesini elimden geldiği kadar açıklayacağım.

Bilmeyerek yapacağım yanlışlardan şimdiden özür diler, bu işte kafa ve kol olanların tam selâhiyetle bu yanlışları düzeltmelerini son bir vazife olarak kendilerinden rica eylerim.

(Yeşil Bor, 4 Nisan 1949)

2.1.2. Bor Gençler Yurdu

1339-1923 Mayıs tarihinde faaliyete geçen Gençler Yurdu evvela Hükûmet Meydanı'nda büyük bir miting tertip etti. Yurdun maksat ve gayesi açıklanarak bütün memleket halkı yardıma davet edildi. Savaştan yeni dönmekte olan er ve subay kahraman gazilerimiz de bu teşebbüsü memnuniyetle karşılamışlar, kürsüde ateşli nutuklar söyleyerek bizleri desteklemişlerdi.

O zamanlar millî hislerin coştığı bir devre idi, bu davet candan kabul edildi, az zamanda çok para meydana geldi. Belediyenin altındaki bir daire yurt merkezi yapıldı, lazım gelen bir mobilyadan başka zengin bir kitap dolabına sahip olduk.

Gençlik, okumaya teşvik ediliyor, müzik ve lisan dersleri verdiriliyordu. Hükûmet dairelerinde halkı bizâr eden (bugün git yarın gel) baştansavarlığı ile mücadele ediliyor, işlerini gördüremeyenlere yardım ediliyor ve şahsi menfaati için kitlenin cehaletini istismar edenlerin aşırı hareketlerine mani olmaya çalışılıyordu. Memleket ticaretini ellerinde bulunduran Hristyanların yerlerini yavaş yavaş Türk tacirlerine terk etmeleri için halkı onlarla alışveriş yapmaya teşvik ediyor, köylerde bu konu üzerinde konferanslar verdiriliyordu.

Bir kısmından burada bahsettiğim bu güzel hareketler maalesef uzun sürmedi. Menfaati haleldar olanların aramıza saçtığı nifak tohumları pek çabuk filizlendi, birbirimizi beğenmez ve sevmez olduk, sureti haktan görünerek sonradan aramıza üye olarak girenlerin yerleştirdikleri kundaklarla makine işlemez bir hâle geldi.

1926 senelerinde dinlenmek üzere memleketine gelen çok kıymetli üstadımız ve değerli şairimiz İbrahim Hicri Göncel, bu atâlet ve derbederliğimizi beğenmeyerek Gül Dikenleri başlığı altında gençliğe hitaben on beş kıt'alık bir destan yazmış ve Niğde gazetesinde neşretmişti. Gençliğe çok kıymetli bir ders olan ve Yeşil Bor'da tekrar intişarını faydalı gördüğüm bu destandan şimdilik birkaç kıt'ayı buraya alıyorum:

1
Gönlümün seslerinden topladım bu destanı
Edası hoş değildir, küskünü var, şeni var
Gençlere sunmak için derdim bu armağanı
İçinde kır gülleri, kıraç fesleğeni var.

3

Zaman gençleri bilmem niçin böyle derbeder
Genç ihtiyardan beter, ihtiyar gençten beter
Pek az kimsede gördüm sağlamca bir karakter
Her yel önünde dönen çok yel değirmeni var.

9

Kendini halkla yalnız menfaatle müşterek
Zanneden halkçı beyler pek az olmasa gerek
Emeksiz bir servetin üstünde sivrilerek
Halka burun ucile bakan nice denî var.

Bu sıralarda Türk Ocakları büyük bir faaliyete geçmişti, birçok il ve ilçede şubeler açılıyordu. Bu iş için hükûmet emvali metrukeden münasip görülen binaları ocaklar emrine veriyor ve namlarına tapu ediyordu, Hicri Göncel'in de teşvikiyle yeniden bir araya gelen arkadaşlar merkeze müracaat ederek Bor'da da Türk Ocağı şubesi açılmasını kararlaştırdılar, bu topluluğa Cevdet Ülkü ve Rasih Şahap gibi yeni gençler de katılmışlardı.

Merkez teklifimizi büyük bir memnuniyetle karşıladı. Büyük Türk şairi Mehmet Emin Yurdakul, ocak reisidir. Sonradan Ahmet Bilgin'e satılan (muvakkaten hükûmet konağı olan) binanın merkezin yardım ile tapusu alındı.

Gençler Yurdu'nun elde kalan eşya ve kitapları da Ocağa devredildi. Başlangıçta Ocak çok enerjik hamleler yaptı, haksızlıklara karşı pek amansız davranan gençler, baba ve ağabeylerinin yolsuzluklarına dahi göz yummadılar ve onları matbuat yolu ile hesaba çektiler. Mübadil olarak gelen yeni vatandaşlarımızın dilleri üzerinde hassasiyetle duruldu, Türkçe öğrenmeleri ve Türkçe konuşmaları için çok gayret sarf edildi.

Fakat bu çalışma sonradan gevşetildiği ve hatta üzerinde hiç durulmadığı içindir ki aradan bunca yıllar geçmesine rağmen onlar Arnavutça konuşmakta âdeta ısrar etmekte ve toplu yerlerde muaşeret usullerini bile çiğneyerek (Yeşil Bor'da gençlerin temas ettikleri gibi) millî his ve vicdanı yararlanmakta devam etmektedirler.

Türk Ocağına muvazi olarak çalışan bir teşekkülde (Bor Muallimler Birliği) idi, bu birliği hemen hepsi Borlu olup kasaba ve köylerde öğretmenlik eden gençler

kurmuşlar ve çok canlı çalışmaları ile memlekete nâfi olmaya başlamışlardı. “Bu birliğin elemanları ve faaliyetleri hakkında aydınlatıcı bir yazıyı hâlâ burada vazife görmekte olan sayın hocalarımızdan rica ederim.”

Her iki teşekkül de ilk hızını gayip ederek yavaş yavaş sönmeye yüz tuttuğu bir sırada ocaklar ve birlikler tamamen kaldırılmış olduğundan bunlar da maziye karışmış, eşya ve kitapları ise şunun bunun ellerinde kalmıştır.

(Yeşil Bor, 12 Mayıs 1949)

2.1.3. Niğde İli Öğrencileri Yurdu

Bor Talebe Okutma ve Koruma Birliğinin sayın kurucusu kıymetli hemşehrilerimizden Nafi Demirkaya büyük gayretler ve emekler harcayarak Ankara’da Niğde İli Öğrencileri Yurdu adı altında muazzam bir talebe yurdunun meydana gelmesine önayak oldu.

Talebe yurtları bugün için kültür hayatının temel direği ve son merhalesi olmuş, devletin dürüştüğü ilim hazinesinin altın anahtarlarını ellerine almışlardır. Ecdadımız ilim ehline ve taliplerine büyük kolaylıklar göstermişler; onlara türlü haklar, imtiyazlar vermişlerdir. Fatih ile Kanuni’nin Külliyesi (üniversite) sayısız medreselerden başka zengin konakları taşradan gelen fakir ve heveskâr talebelere nihayetine kadar açık bulunduruldu. Osmanlı vezirlerinin ve idare adamlarının çoğu uzak yerlerden gelerek saraylarda ve konaklarda yetiştirilmiş fakir çocuklardır.

Bugün çocuk okutmak ve hele yüksek tahsil yaptırmak o kadar güç bir hâl almıştır ki buna muvaffak olmak için ya çok zengin olmak gerek veya yüksek tahsil muhitinde yaşamak bahtiyarlığında bulunmak lazımdır hatta bazı katı yürekli yüksek tahsilin zenginlere ait bir imtiyaz olması gerektiği fikrini ileri sürerek fakir ve mütevassıt aile çocuklarının bu istekten vazgeçmelerini hodbince müdafaa ederler.

Bu fikir tahakkuk ederse Orta Anadolu’nun ve yüksek yaylanın saf ruhlu ve temiz kalpli, karakteri sağlam çocuklarının pek çoğu tahsil nimetinden mahrum olacak, diğer taraftan verdiği rehavet ve sefahat içinde yetişen ekserisi gevşek iradeli ve hakiki hayattan bihaber büyük şehir ve zengin çocukları ise vatan gemisin kaptanlığını edecekler, kasırgalı ve dalgalı denizlerde millet mukadderatını zayıf ellerinde tutacaklardır.

Bugünün maddi dünyasında konaklarında ve mutfaklarında hasbî olarak çocuk büyütüp yetiştiren büyük kalpli insanlara pek az tesadüf edilir fakat fertlerin yapamadıkları bu işi şimdi cemiyetlerin üzerlerine alması icap ediyor.

İşte yukarıda kıvançla bahsettiğimiz Niğde İli Öğrencileri Yurdu da bu yüksek görüşlerin tesiri altında meydana gelmiş ve bu uğurda çalışan fedakârlar ise karşılığı hiçbir zaman ödenmeyecek çok değerli büyük bir iş yapmışlardır.

Niğde İli Öğrencileri Yurdu 1946 senesinde Ankara'da Yenişehir'de bir apartman kiralamak suretiyle faaliyete geçmiş bir taraftan bağrına bastığı yurt yavrularının her türlü ihtiyaçlarını temin etmiş ve diğer taraftan da müstakil bir bina kurmayı kararlaştırarak Kurtuluş Caddesi'nde satın aldığı geniş bir arsa üzerinde beş katlı ve 50 odalı ve her türlü konforu havi çok güzel bir yurt yaptırmaya muvaffak olmuştur.

...³ de ilinden ve gerisi başka illerden olmak üzere 155 Türk yavrusu yatıp kalkmakta ve yarının güzideleri arasına katılmaya hazırlanmaktadır. Bu muazzam işin kendi kendine olup bittiğini ve bir yel değirmeni gibi herhangi bir yerden esen rüzgârla dödüğünü düşünmek en yumuşak tabiri ile hafiflik olur. Geçen yıl bir aralık Ankara'ya uğradığımda kaç defa Nafi Demirkaya'yı ziyaret etmek istedimse onu öğrenci yurdunda hummalı suretle çalışır buldum. Başkanlığı altında toplanan Niğde ili seçkinleri omuzlarına aldıkları ağır yükün altından kalkabilmek için bütün enerjileriyle çalışıyor ve didiniyorlardı.

Merkezdeki bu hummalı çalışmanın il ve ilçelerimizde de reaksiyonu duyulacak ve merkeze muvazi olarak oralarda da kendi çapında bir çabalama elbette bu mutlu teşebbüsü yaşatacak ve daha verimli bir hâle koyacaktı. Niğde'yi ve diğer köy ve ilçeleri bilmiyorum esefle söyleyeyim ki bizim Bor ve havalisinde şimdiye kadar bu işle ilgili ciddi bir hareket göremedim. Zaman zaman büyük hamleler ve hareketler yapmış olan kışlasını ve ortaokulunu kendi emeği ve alın teriyle kurmuş bulunan Borluların Öğrenciler Yurdu işinde de bigâne kalacağını zannetmiyorum yeter ki bu işle candan ilgilenecek gayretli ve müteşebbis birkaç zat ortaya çıksın.

³ Gazete sayfasının bu kısmı yıpranmış olduğundan cümle anlayışlamamıştır.

Ellerinde yayın vasıtası gibi büyük avantajları bulunan Gençlik Derneği gençlerinin davayı benimseyerek harekete geçmeleri beklenir. Esasen bugün üyelerinin birçoğu bu hayırlı yuvanın hatırlı havasile teneffüs etmekte ve müşfik sinesinde barınmaktadırlar, bunlar tedrisat zamanlarında yurt dâhilinde bir yabancı gibi değil o evin öz sahibi gibi ve yapıcısı gibi hassasiyetle üzerine titremeleri ve o yuvanın nizam ve asayişine iyi örnekler vermelerini isteriz.

Memleket işlerinde her fesakarlıktan kaçınmayan büyüklerimizin etrafında hepimizin hürmet ve sevgiden sarsılmaz birer saf teşkil etmemiz ve onlara her türlü yardımı esirgememenin millî ve ahlaki ...⁴

(Yeşil Bor, 23 Ocak1950)

2.1.4. Köy, Mahalle ve Soyadları

Genç bir nehir keline yatak yapıncaya kadar nasıl birçok yerleri su altında bırakır, yer yer göller ve bataklıklar meydana getirirse, inkılabın hoyratça akışları da zaman zaman ana fikirler ve düşünceler uyuşturucu tesirleri yapmaktan hâli kalmaz ve onları sele kapılmış birer kütük gibi sürükler, götürür.

İşte bizde mahalle ve köy adları değişikliğinde ve soyadı edinme işlerinde o kadar çıkmaz ve yanlış yollara sapmış bulunuyoruz ki hatalarımızı zaman denilen adil hâkim yüzümüze çarpmakta ve bizleri hak ve hakikate davet etmektedir. İnsan vekâleten bu işlerdeki gafletimizin fecaatini anlayamaz. Adam sen de ne olmuş ki işte manasını bilmediğimiz Arapça, yerlerine öz Türkçe isimlerle adlandırdık der, geçer.

Hakikat hiç de böyle değil kardeşlerim. Biz bu davada daha duygulu ve hassas davranmaz isek tarihî büyük bir vebal altında kalmış oluruz.

Ben de bu hakikatlere ancak memleket tarihi ve bazı büyüklerin hayatları üzerinde çalışmaya başladığım zaman vakıf oldum. Mesela, biz Borluların nereden geldiğimizi, hangi kabile veya oymaktan olduğumuzu araştırdığımda, köy isimleri dikkatimi çekti, baktım ki çoğu Oğuz kabilesinin boy ve budunlarıdır. Kayı, Bayat, Bayındır, Bereke, Cücü, Büğdüz gibi...

⁴ Gazete sayfasının bu kısmı yıpranmış olduğundan cümle anlaşılammıştır.

Çukurkent, Akçakent gibi isimler ise Türklerin kasaba ve köy manasına kullandıkları, kenti mahalın hususiyetleri ile birleştirerek meydana getirdikleri halis Türkçe adlarıdır. Biz malasef hiçbir tetkik ve tahlile girişmeden bunları değiştirmiş ve âdeta Türklüğümüzün izlerini silmiş bulunuyoruz. Cücü'nün Oğuz kabilerinin bir boyu olduğunu bile düşünmeyerek Balcı'ya çevirmiş diğerlerinde de aynı gafleti göstermişlerdir.

Mahalle isimlerinde de aynı hata içindeyiz. Hacı Mahmut, Hacı Mehmet, Hacı Muhsin, Şeyh İlyas gibi isimleri alarak yerlerine bugünün mefahirini anlatan isimler koyduk. Pekiyi, bugün niçin bir mahalleye şükran duygusu olarak büyüklerimizden birisinin adını koyuyoruzda, ecdadımızın dün bu maksat ve bu hisle koydukları adları kaldırıp atıyoruz. Buna hakkımız var mı?

Yeniden tahsis edilen bir yeri adlandırırken onları tesis ve temin edenlerin adlarını koymak nasıl insani bir vecibe ise, vaktiyle o şerefi hak etmiş atalarımızın isimlerini velev ki Hacı, Hoca ve Şeyh olsun muhafaza etmek o derece mukaddes bir vazife, bir borçtur. İsimleri değiştirmek o isme hak kazananların hatırasına hürmetsizlik olduğu gibi soyumuzu ve tarihimizi de öğrenmemize mani olur. Hacı Mahmudun, Orhan Gazi'nin arkadaşları olmadığına veya millî bir kahraman olduğundan şüphe edilmeye ve memleketimizde türbesi bulunan Sarı Saltık'ın silah arkadaşları olmadıklarına bizi kim temin eder? Elimizde birer senet ve birer vesika olan bu yer ve mahalle adlarını unuttuğumuz gün aslımızı ve tarihimizi de unutuyoruz demektir. Bu acıklı duruma bir nihayet vermek için hiç vakit geçirmeden Vilayet ve Umumi Meclise müracaat etmeli, vaktiyle yapılan bu hataları tashih ettirmelidir. (Soyadları hakkında düşüncelerimi gelecek yazımda sunacağım.)

(Yeşil Bor, 16 Şubat 1952)

2.1.5. Mahalle, Köy ve Soyadları II

Ara sıra şöyle bir mektup alıyorum: Ben falan oğlu filanım, babamdan veya ninemden işitiğime göre aslımız Borlu imiş ve bize falanoğulları derlermiş, size çok rica ederim, Bor'da ailemizden kimler vardır? Bildirirseniz minnettar oluruz. Aslını öğrenmek istiyorsan bir hemşeriye yardım elini uzatak isterseniz, nüfustan araştırır, ihtiyaçlardan sorarsınız, nafile, bir ipucu yakalamak kabil değil. İşte size canlı bir misal:

Niğde Lisesinde resim öğretmenliği yapan Sabri Aykaş isminde bir zat var. Bu zat bir seneden beri sık sık Bor'a gelerek soyunu araştırmaktadır. Diyor ki: Dedem Hacı Mustafa Sabri Bor'dan ve Ali Hocalardan imiş, Hicaz'a gitmiş, orada kalmış; Ferraşlık yapıyormuş, sonra Silvan'a naip olmuş. Babam Hüseyin Lütfi ise birçok memuriyetlerden sonra Dersim Vilayet Mektupçuluğu yapmış ve Diyarbakır'da vefat etmiş. Ben Siverek'te doğmuşum fakat biz aslen Borlu olduğumuzdan hiçbir yerin nüfusuna yerli olarak kaydedilmedik. Hep yabancı defterlerinden yabancı defterlere nakledildik, şimdi ecdadımın yurduna geldim, ailemi bulup nüfuzumuzu Bor'a naklettireceğim, bizim de bir yurdumuz yuvamız olsun. Aman bana yardım edin diye yalvarıyor. Bizzat kendisi de biz de sağı solu araştırdık. Her çareye başvurduk bir netice alamadık. Sebebi ne, bu adamın iddiası uydurama mıydı?

Hayır, Sabri Bey'in iddiası doğrudur, yanlışı yoktur hatta ben Pirizadelerden gelen bir kitabın kenarında Ali B. Ahmed al-Şehirbi Hoca zade diye kayda da tesadüf ettim.

Bu acıklı hadiseler karşısında hepimizin irkilmemeiz ve dehşet duymamız lazımdır. Zira görülüyor ki, soyumuzu sopumuzu kaybetmek üzereyiz.

Hiçbirimizin elinde ne şeceremiz ve ne de aile tarihimiz var; ecdattan beri bizi tanıtabilecek aile adlarımız, lakaplarımız Soyadı Kanunu'ndan sonra da gafletlerimizin kurbanı olmuşlar; türlü şekiller almışlardır. Soyadı Kanunu'ndan evvel de, Soyadı Kanu'ndan sonra da gafletlerimizin kurbanı olmuşlardır. Soyadı Kanunu'ndan evvel:

- 1- Ali Hocaların soyundan bir kadı veya müftü gelmiş ise artık Ali Hocalık unutulmuş, müftüzade, kadızade olmuştur. Müftülük ve kadılık birer mansıp olduğundan başka ailelere intikal etmiş ve bir kasabada müteahhit müftüzadeler, dadızadeler meydana gelerek işler karma karışık olmuştur.
- 2- Yine Ali Hocalardan bir laik yetişmiş de kendisine Asumani Turabi mahlasını koymuş ve şöhret de yapmış ise yine onun evlatları Asumanizade, Turabizade olmuşlar. Ali Hocalık yine kaybolmuştur.

Soyadlarımızı bu keşmekeşten kurtarmak ve onları değişmez bir hâle koymak için 934 senesi kabul edilen Soyadı Kanunu ise yanlış anlayışımız ve hatalı tatbikimiz yüzünden bizi büyük bir çıkmaza sokmuştur, şöyle ki:

Kanuna göre soyadı özel addan sonra gelir ve Türkçe olmayan ve yüz kızartıcı manalar taşıyan soyadı olarak alınmaz. Kanunda eski isimler tamamen değışecek gibi bir kayıt olmadığından ve soyadı değıştirme işine iki senelik bir mühlet de verildiği hâlde biz, sanki bir dünyadan öbür dünyaya göçer gibi her şeyimizi soyunarak ne olduğunu bilmediğimiz bir kisveye bürünmekten kendimizi alamadık, cahilimiz de âlimimiz de aynı sele kapıldılar.

Hele “-ak, -al, -er, -ay, -men, -man” ekleriyle teşkil ettiğimiz bitişik kelimeler soyumuzun hangi milletten olduğunu unutturacak kadar garibeler doğurdu. U. Çerçel, S. Etensel, T. Semker, V. Berkand, S. Ögelman, Y. Korman, R. Luten, F. Melen gibi. Gazete ve radyolarda sık sık rastladığımız Bayer Peker mülakatı, Erden Sadak görüşmeleri haberler ise bunların kim olduklarını anlayabilmek için oldukça geniş kültüre ihtiyaç olduğunu bize anlattı.

Bu yanlışlıklarda kitlenin büyük hataları olduğu gibi maalesef kanunumuzda da oldukça mühim aksaklıklar vardır. İslavlarda, Anglo-Saksonlarda, Cermenlerde vesair bazı milletlerde soyadının mümeyyiz bir vasfı, bir özelliği olduğu hâlde bizde hiçbir karakter taşımamaktadır.

Öteden beri kullanmakta olduğumuz oğlu veya Gil ile nihayetlenen eklerle meydana getirilerek soyadları özel addan sonra kullanılsa idi, hiç de bu gibi yanlışlıklara ve acayıplıklara düşmeyecektik.

Hele çok şükür, gittiğimiz yolun fecaatini anlayan kıymetli mütefekkirlerimizden bazıları kanunun neşrinden itibaren açıldıkları ilmî münakaşa ve mücadelelerle umumi efkarı tenvir ederek harekete getirdiler. Şimdi her yerde harıl harıl soyadı tashih davaları görülmekte, oğlu ile nihayetlenen eski aile adları ihya edilmektedir. Başta Profesör Ziyaeddin Fındıkoğlu olmak üzere Dr. Rıza Nur Prof. Hıfzı Veled, H. Namık Orkun’un isimlerini şükran ve minnetle anabiliriz.

Vatandaşa rehberlik etmek üzere soyadı tashihi davaları için kitaplar yayımlanmış ve bir tanesi de kitaplığımıza gelmiştir.

Şeref dolu tarihimizi, asil soyumuzu kaybetmemek ve nesilden nesile devam ettirmek istiyorsak bir taraftan mahalle, köy ve soyadlarımızı tashihe uğraşırken diğer

tarafından da elimiz kalem tuttuğu kadar memleket ve aile tarihimizi yazmaya çalışalım, bir batın ihmalcilik hepimizi karanlığa gömmeye kâfi gelecektir.

(Yeşil Bor, 23 Şubat 1952)

2.2. Bor'un Gelişmesine Katkı Sağlayan Önemli Şahsiyetleri Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.2.1. Kerim Sebati ve Gençlik Hareketleri

Onu hatırladıkça gençliğin en zevkli ve heyecanlı günleri gözlerimin önüne gelir, kendimin olduğu kadar arkadaşlarımın da o zaman bir başka yaratılıştaki olduğumuza inanır gibi olurum.

Ne idi o günler... Hepimizde vatan ve memleket sevgisi, millî his ve duygular büyük bir heyecanla kaynaşır ve coşardı memleket işlerinde olduğu gibi. Arkadaşlara ait işlerde de büyük bir hassasiyet gösterir, üzerimize aldığımız bir ödevi başarabilmek için her fedakârlığa seve seve katlanırdık.

Bize bu yüksek imanı ve temiz heyecanı veren ne idi ve kim idi? Gençliğin ilk çağlarda bu gibi realitelere daha çok bağlı ve ruhen bu gibi hissiyat ile daha fazla olup olduğu iddia edilebilir. Fakat bizim o zaman yaptığımız çok canlı ve muvaffakiyetli hareketleri Halil Nuri Yurdakul'un rehberliğine kadar bir daha ve tam bir başarı ile gösteremediğimize bakılırsa içimizde saklı kabiliyetleri ve ruhumuzdaki sönmeyen hürriyet ateşini zaman zaman deşen ve körükleyen kuvvetli bir elin vücudu kendiliğinden hiss olunur.

Yüksek tahsilini tıbbiyede ikmale çalışırken yakalandığı kalp hastalığı yüzünden mektebini bitirmeden memleketine dönen merhum Kerim Sebati Bey; yüksek kültürü, fitrî zekâsı ile gençliğe yol gösterebilecek kabiliyet ve haslette idi. Olgun bir muhitte yetişmiş, Namık Kemal'in tutuşturduğu hürriyet meşalesinden nur almıştır. Hastalığı yüzünden bir meslek adamı olmayınca ana yurdu olan Bor'da oturarak halka hizmet etmeyi düşündü. O esnada bu küçük kasabada da hatırı sayılır bir istibdat hüküm sürüyor, eşraf-ı memleket adı altında 3-5 bey veya ağa her gelen idare amirlerini ellerinde bulundurarak halkın bütün hak ve hürriyetlerini istismara uğraşıyorlardı. Onların emir ve idareleri olmadan kuş kanadını kıpırdatamaz bir hâle gelmişti. Bu haksız ve yolsuzlukları tenkit etmek şöyle dursun, mahallî örf ve âdete

uymaz giyinip kuşanmak bile bu zümrenin gayz ve kinini celbe kâfi gelebilirdi. Nitekim Kerim Sebatî, ceket ve pantolonla gezdiği için dinsizlikle itham edilmiş ve “Con” adını almıştı. Jön Türklerde bu kelime; yeni fikirli, münevver ruhlu insanlara bir hakaret olarak söylenirdi. Bir defa birden cevri ile o zamanın belediye reisi Kerim Bey’e öfkelenerek: “Siz Conlardan bu memlekete ne hayır gelecek?” demesi üzerine Kerim Sebatî masadan kaptığı yazı hokkasını mürekkebiyle beraber reisin yüzüne fırlatmak cesaretni göstermiş ve o andan itibaren de büyük bir cidâl başlamıştır.

Kerim Bey gençliğin yegâne güvenilecek ve dayanılacak bir mesnet olduğunu anlamış ve etrafına topladığı nurlu ve imanlı gençlerle oldukça kuvvetli bir cephe teşkil etmişti. Hepimizin derdine en evvel koşan, saadet veya felaketlerimize en önce iştirak eden o idi. Kendisi çok cömert ve çok mültefit, mütevazı bir adamdı. Sevdiğini ifrat derecesinde sever ve ifrat derecesinde iltifat ederdi. Çok ince kalbi olması ve hastalığı olması dolayısıyla az bir şeyden kırıldığı olur fakat dargınlığı uzun sürmezdi. Mektep Müdürlüğünden aldığı maaş ile diğer gelirlerini hep fakir fukaranın veya iş ve dostunun ihtiyacına sarf eder, ekseriya borçlu gezerdi. Birçok defa ödünç para alarak başkalarına yardım ettiğini, şayet ödünç almazsa yardım yapamadığı için kederinden kalp krizleri geçirdiğini ve günlerce ağlamalı olarak şuna buna dert yandığına şahit oldum.

Her gün ya kendi evinde veya başka bir arkadaşın evinde yapılacak işler orada kararlaştır, herkes üzerine düşen ödevi itirazsız kabul ederdi. Düğünlere ve derneklere, ölüm ve taziyelere toplu olarak giderdi. Sokaklar kalabalığımızla dolar, odalar hepimizi alamazdı. Bu şekilde gençliğin toplanması ve hırsızlıklara karşı yükselen sesler, Müteğalli Bey’i o kadar kızdırmış ve kuşkulandırmış idi ki bu birliği bozmak için Niğde Meclis-i Umumîsine kadar tesi edilmiş gençliğe zahir oldukları için Borlu Mektep Müfettişi Mustafa Asım ile Niğdeli müfettiş Hilmi Gültekin’in tahsisatları kestirilmek suretiyle vazifelerine son verdirilmiş ve bu muhitten uzaklaştırılmışlardı. Bu darbeyi takip eden müdürlük ödevinin muallimliğe çevrilmesi Kerim Bey’i fevkalade sarsmış ve bu üzüntüler içinde hastalığı ziyadeleşerek bundan yirmi yıl önce gözlerini hayata yummuştur.

Kıymetli hatıraları kalplerimizin derinliklerinde minnet be şükranla yaşayan bu aziz ölüye Allah gani gani rahmet eylesin. Yattığı yerler nur olsun.

(Yeşil Bor, 11 Nisan1949)

2.2.2. Halil Nuri Yurdakul ve Gençlik Hareketleri

1933 senesi ilk ayları... Kudretin ince eli yine tabiat keşfinde nakış dokumakta. Bahar melikesi kalın örtüsünü atmış, bütün bütün ihtişam ile gözleri kamaştırmaktadır. Fakat bizim yönümüz başka tarafa dönük.

Yılların dondurdğu kalplerimizi bir başka güzel büyüledi. Kâinatı ısıtan güneşin yanında ruhları ısıtan bir başka güneş doğmuş.

Bu güneş asırlarca Bor'un aradığı inkılap, hürriyet güneşi, benlik ve beraberlik güneşidir. Atatürk inkılabının altın ışıklarına kara perde tutanlara yazıklar olsun! İşte o mektebin yiğit bir kulun kat kat yamalı perdeyi yırttı. Bütün Borluların gözleri aydın! Sözüne ve özüne güvenilir bir kahramanla el ele verdiler. İstiklal Savaşı'nda küçük rütbesine rağmen pek büyük işler başaran kendi başına cepheler kurup arslanlar gibi savaşı ve nihayet askerî müzede kahramanlar köşesinde yer alan Halil Nuri Yurdakul bu hizmetleriyle de yetinmeyerek yeni ödevler peşinde koşuyor. Kanlı kılıcını kışlasına şanla asan asker şimdi zekâ ve irfan süngüsünü geriliğin, teğallübün göğsüne daldırarak.

Evet, 1933 ilkbaharı Bor görülmedik faaliyete sahne olmakta. Onun kararmış ufkunda yeni bir güneş doğmaktadır. Daha mektep sıralarında ana yurdu olan Bor'da bir kitaplık kurmayı düşünen Halil Nuri, talebeliğinde başladığı bu önemli işe Millî Mücadele yıllarında da devam etmiş, harpten sonra Harbiye Mektebi Muallimliğiyle İstanbul'da Muhafız Alayı Mülhakkılığı ile Ankara'da bulunduğu sıralarda bu iki ilim merkezinden faydalanarak zengin bir kitaplık meydana getirmiştir. Emellerine erişmek amacı ile 1932 senesi sonlarına doğru Niğde'de 41. fırkaya memuriyetini naklettiren Sayın Yüzbaşı Halil Nuri, kitaplarını kamyonlarla doğruca Bor'a taşıtmış ve gelir gelmez de belediyenin meclis salonunda kütüphanesini açmaya muvaffak olmuştu.

Halil Nuri Bey Niğde'ye gelince oradaki vazifesini hiç sekteye uğratmadan hatta takdirler toplayarak başarıyor. İstirahat zamanlarına ise gece gündüz demeyerek Bor'a koşuyor. Bor'da yeni bir hayat yaratmaya savaşıyordu. Bu savaş öyle bir savaş ki akıllara durgunluk ve geri kafalılara münkirlik verecek savlette...

Onun en büyük başarısı hemen bütün Bor halkının mîknatıs gibi etrafında toplanması sevgisiyle bütün gönülleri fethetmesidir. Samimiyeti, tevazuyu, centilmenliği ve her kalbe girmesini bilmesiyle herkese kendisini sevdirmiş ve saydırmıştır. Gençlik onu hakiki bir mürşit tanımış ve onun yolunda yürümeyi kutsal bir ödev saymıştır. Yarattığı bütünlük ve beraberlik sayesinde ki atıldığı bütün işleri başarmaya muvaffak olmuştur. Üzerlerinde ayrı ayrı durmaya değen bu işlere şimdilik burada kısa bir göz atalım:

1. Bor'da 5.000 ciltlik muazzam bir kütüphane kuruluyor, Ulukışla kazasında ve Ortaköy ile Kemerhisar bucağında ve hapishanede kitaplık şubeleri açılıyor.
2. Niğde'den getirtilen mütahassıs zevatla Bor münevverlerine haftada bir gün seri hâlinde konferanslar verdiriliyor.
3. Haftada bir gün millî saz ve millî oyunlar tertip edilerek millî âdet ve ananelerimiz yaşatılıyor ve halkın bedii ihtiyaçlarına cevap veriliyor.
4. Hapishanede okuma yazma kursları açılıyor, ahlakî hasbîhâller yapılıyor.
5. Köylülerin hükûmetle işlerini kolaylaştırmak için içtimai komite kuruluyor.
6. Civardaki kitabeler ve taşlar sair kıymetli asâr toplanarak "Arkeoloji Müzesi" ayrıca da "Etnografya Müzesi" kuruluyor.
7. Sıhhi Müze için mülajlar, levhalar getirtiliyor.
8. Çocuk bahçesi yaptırılıyor, salıncakları kaydıraklar, her nevi oyuncaklar yaptırılıyor ve etrafı ağaçlarla, tel örgülerle çevriliyor.
9. Spor sahası hazırlanıyor "Bozkurt Spor Kulübü" kuruluyor.
10. Bütün teçhizatıyla mükemmel bir bando takımı meydana getiriliyor.
11. Okullara trampet veriliyor ve çocuk müzeleri kuruluyor.

(Yeşil Bor, 23 Mayıs 1949)

2.2.3. Halil Nuri Bey ve Gençlik Hareketleri

(evvelki sayıdan devam)

Halil Nuri'nin orada gösterdiği faaliyetlerden bir kısmını evvelki sayıda yazmıştım. Pek kısa bir zamanda bu işleri daha birçok verimli çalışmalar takip etmiştir. Şöyle ki:

1. Almanya'dan atış silahları getirterek atış poligonu meydana getirmiş ve bir öğretmen arkadaş gençlere atış talimleri yaptırmıştır.

2. Ariyet gelinlik elbise ve müzeyyensi dolabı kurulmuş, fakir gelinlere ve sünnet çocuklarına bu dolaptan elbise vesaire verilmiştir.
3. Niğde'den ve Bor'dan doktor ve operatörler ve mütehasıs sünnetçiler getirilerek 200 fakir çocuk birden sünnet ettirilmiş, bunların yatacak yerleri ve giyecekleri tedarik edilmiş ve ayrıca onlara eğlenceler tertip edilmiştir.
4. Şehircilik mütehasısı Profesör Yanses Almanya'dan Bor'a kadar getirilerek Bor şehir planı üzerine çalıştırılmıştır.
5. Atatürk'ün büstü teksir ettirilerek köylere dağıtılmıştır.
6. Muallim Talat Gün'ün yazdığı Bor Gençler Marşı, bestelettirilmiştir. Gençlere ve eski talebelere öğretilmiştir.

Bu ve bunlara benzer çalışmalar, şüphesiz Cumhuriyet hükûmetinin dikkatle üzerinde durduğu ve halkevi programlarına aldığı işlerdir fakat unutmamalıdır ki bu işler yapıldığı zaman ne Bor'da ve ne de Niğde'de halkevi açılmıştı. Bor'da halkevinin açılış tarihi 1936 senesi olduğuna göre bu üç senelik teraküm inkılap tarihi için büyük bir merhaledir.

Halil Nuri Bey Atatürk Mektebinin en ateşli müritlerinden olup Ata'dan aldığı ilham ve ruhundan yakan vatan aşkı ile her gittiği ve her bulunduğu yerde büyük hizmetler görmüş, birçok eserler bırakmıştır ve hâlâ bıkmadan ve yılmadan çalışmaktadır. Bor'dan ayrıldıktan sonra gittiği Kayseri Zincirdere Gedikli Ortaokulu Müdürlüğüne Zincirdere köyünü modern bir köy hâline getirmiş, Dâhiliye Vekâleti örnek köy diye mühürler yapıştırmış ve Halil Nuri'ye takdir ve teşekkür mektupları yollamıştır. Dörtyol'da bulunduğu iki yıl içerisinde yayla yolu açtırmış ve halkı teşvik ederek bir de cami yaptırmıştır. Şimdi bulunduğu Maraş'ta açtığı müze ve kitaplığın haberlerini gazetelerden öğrendik. Her gittiği yerde bu gibi eserler bırakan Halil Nuri'nin ne yazık ki as yurdu olan Bor'da bu kadar didinme ve çalışmalarına rağmen kitaplıktan başka görünürde bir eseri kalmamıştır. Hepsi sinsi bir elin kurunu sule-i bir düşüncenin kurbanı olmuşlardır. Çocuk bahçesi bir sihirbaz mucizesiyle ortadan kaldırılmış, salıncaklar ve kaydıraklar sırta kadem basmışlar, Halkevine bağışladığı bando takımı ve atık silahları ambarlarda çürütülmüş, açılan kitaplık şubeleri kapatılmış ve kitaplar dağıtılmıştır. Kitaplığın satılığa çıkarılması da aynı düşünüşün bir eseridir.

Bu kıskançlığın en acı misaline Ahmet Kuddisi'nin kabir taşlarının parçalanmasıyla şahit olduk. Şöyle ki:

Halil Nuri Bey mezarı ayaklar altında kalmış, memleketin en büyük evladı ve on dokuzuncu asrın yegâne mutasavvıf şairi Şeyh Ahmet Kuddisi'nin kabrini bu acıklı durumdan kurtarmak istiyor. Mezarın bulunduğu yere mermerden bir sütun dikerek üzerine “Şair Ahmet Kuddisi burada yatıyor.” yazısını hak ettirerek bu büyük adamı nisyandan kurtarmayı düşünüyor, tahtadan yaptırdığı bir taslağı müsaade için belediyeye sunuyor. O zaman belediye başkanı istenilen müsadeyi vermediği gibi bir yandan Halil Nuri tekke açacak diye propaganda yapıyor ve bir gecede pek şeni bir facia işleniyor.

Kafayı adamakıllı ütülüyün jandarma komutanı yanına aldığı jandarma ve bakellerle Kuddisi'nin mezarına gidiyor. Başucunda dikili mermer kitabeyi yerinden söküp parçalıyorlar. Bununla da yetinmeyerek Sarı Saltık Türbesi'ne ve Hacı Mahmut Efendi Türbelerine giriyor ve ne kadar mermer kitabe varsa hepsini paramparça ediyorlar. Bu hadise matbuata aksediyor. Borlular ...⁵ ediyorlar fakat failler hiçbir ceza görmüyorlar.

Bor memleket tarihinin birkaç yaprağını genç arkadaşlarıma açıklamış ve bu günleri yaşamış olanlara da hatırlatmış bulunuyorum. Cidden güzide insanlar yetiştirmiş ve tarihi boyunca büyük hamleler yapmış olan Bor ne yazık ki bir taraftan tegallübün diğer taraftan rekabet ve kıskançlığın elinde layık olduğu terakkiye erişememiştir.

Gençliğin bu acı örneklerinden ders alarak daima uyanık olmasını ve hiçbir zaman geri hislere kapılmamasını temenni edelim.

(Yeşil Bor, 24 Haziran 1949)

2.2.4. Kore'ye Gidecek Kurmay Albay Asım Eren Borludur

Kore Savaşı'na iştirak edecek Türk Birliğine kumandan seçilen Kurmay Albay Asım Eren her ne kadar İstanbul'da doğmuşsa da aslan Bor'un Orta Mahallesi'nden ve Çenelioğlu ailesindedir. Bu aileden büyük adamlar yetişmiştir. Geçmişte Bor Şair ve Edipleri adlı seri yazımın birinci sayısında hayat ve şiirlerinden bahsettiğim Çenelizade Hafız Mehmet Şani Efendi Asım Bey'in dedeleridir. Onun oğlu Şerafettin

⁵ Silik durumda olduğundan kelime anlayışlamamıştır.

Efendi'de çok âlim ve fazıl bir zat imiş. Orta Mahalle'nin imamı olduğu nüfus kütüğünde de yazılmıştır. Asım Bey'in babaları Hacı Mahmut Rıza Efendi, Şerafettin Efendi'nin beş oğlundan birisidir. 1275'te doğmuş ve Bor'da muallimlik yapmıştır. Rıza Efendi İstanbul'da, Trablus'ta ve Yemen'de de muallimlik yapmış, en sonra İstanbul'a gelip yerleşmiştir. Nüfusta ölüm tarihi gıyaben 928 gösterilmiştir. Sayın Albayımıza selametle gidip gelmeler ve bütün dünyaya örnek başarılar dileriz.

(Yeşil Bor, 21 Temmuz 1950)

2.2.5. Yüce Şehidimiz Albay Nuri Pamir'in Hayatı ve Hatıraları

Canımdan fazla sevdiğim, hayal ve hatıralarını hiçbir zaman gözümde ve gönlümden uzaklaştıramadığım kıymetli kaynım Nuri Pamir'in şahadet haberini duyduğum zaman inanmadım, inanmadım ve hâlâ da inanmak istemiyorum.

O yiğitler yiğidi, arslan yapılı ve arslan yürekli, insan güzeli büyük ruhlu askerinin hain bir şarapnel parçası ile yok olup gitmesi, bu inanılacak şey değildi. O gerçek bir orduya bedeldi, onu ancak ordular yenebilir, dağlar devirebilirdi. Onun ordular devireceğini, vatan ve milleti için harikalar yaratarak birçok zaferler kazandıracığını haklı bir gurur ve itimatla beklerken, bir şarapnel parçasına kurban gitmesini havsalam almıyordu.

Acı haber kat'ileşince içime öyle bir ateş düştü ki hiçbir teselli bu ateşi söndürmeye kadir değil.

Bana dostlarım onun hayat ve hatıralarını yaz, bak bazı gazeteler Ürgüplü, Edirneli, şuralı, buralı diyorlar, bu yanlış düzelt diye rica ediyorlar.

Onu nasıl anlatabilirim? O öyle bir mükemmel âlemde ki hem ruhum, dimağım öyle perişan, öyle harap ki bunları bir araya toplayacak ne kuvvet ne de kutretim var. Fakat ne çare bunu yapmak benim vazifemdir.

Mübarek şehidin manevi huzurunda hürmetle eğilerek ve noksanlarımdan özür dileyerek bildiklerimi yazacağım:

Nuri Pamir Borludur. Babası da annesi de ve bütün ecdadı da Borludur. Cumhuriyet Mahallesi'nden Bekir Efendizade Bekir Sıtkı Efendi'nin oğludur, evleri Selçuk Mahallesi'nde Öğretmen Ali Girgin'in oturduğu evdir. Babası Bekir Efendi

Bursa ve Beyrut Askeri Rüştiyesi Arabi ve Farisi muallimliği yapmış ve tabur imamı olarak taknut olmuş ve 1938’de ölmüştür. Annesi Cemile Hanım ise 1935’de vefat etmiştir. Bir erkek ve bir de kız kardeşi vardır. İlk tahsilini Bor’da yapmış 318 doğumlu iken Askerî Mektebe girebilmesi için 317 olarak büyütölmüş ve Bursa Askeri Rüştiyesine verilmiştir. Orta tahsilini orada başarı ile Nuri Bey Kuleli Askerî Lisesi son sınıfında bir arkadaşı ile ve denizi yüzerek geçme suretiyle Millî Mücadele’ye geçmek için Anadolu’ya geçmişler, Ankara talimgâhında kısa bir kura devresi geçirdikten sonra cepheye sevk edilmişleridir.

İnönü Harplerinin çok sıkışık bilhassa subay zayıatının telafi edilmez bir durum arz ettiği sırada 1 Nisan 1937 cepheye varan 19-20 yaşlarındaki bu delikanlılar bölük komutanlığı ödevi ile hemen harbe soulmuşlardır. Kendisi bu hadiseyi şöyle anlatmıştı:

Cepheye varır varmaz bölüğe verildim. Tabur komutanı beni bölüğüne takdim etti, askerlerim hepside senelerce harp görmüş, muharebe meydanında yetişmiş oldukça yaşlı başlı arslan gibi adamlardı. Ben ise zarif ve naif, henüz bıyıkları çıkmamış bir delikanlı idim. Beni görünce gür kaşları altında gülümsediler ve bıyıklarını burarak birbirlerine bakiştılar. Sabahtan harbe girecektik, birkaç saat uyku kestirmek için yatmışım, bir aralık kulağıma şu muhavere çarptı:

“Başçavuşum şu çocuğa bak, yarın bizimle harbe girecek, ona bu işler şaka geliyor, korkarım birden ödü patlayacaktır.” diyor.

Öteki de :

“Henüz bıyıkları bitmemiş anasının sütü ağzından kokuyor.” diyordu.

Ben sözlerden çok üzölmüş ve içerelemiştım, ertesi gün harbe girdik. Ben hep bölüğün önünden gidiyor, büyük bir şevk ve gayretle emir ve kumanda veriyordum, o günler hep böyle geçti. Bir gün bu iki çavuş yanıma gelerek diz çöktüler ve ellerime sarıldılar. Kumandanım bizi affet, ilk geldiğiniz gün sizi pek çocuk görmüş, harpten korkacağınızı ve vazife yapamıyacağınız sanarak hakkınızda dedikodu yapmıştık, siz ise bizi gölgede bırakacak kadar yiğitlik ve kahramanlık gösterdiniz, mahcup ve müteessiriz bizi affediniz, diye özür dilediler.

Radyo sskerlik saatinde Kurmay Binbaşı Baha Vefa Karatay’ın saydığı gibi o, İstiklal Harbi’nin küçük büyük bütün savaşlarına iştirak etmiş hücum taburunda

bulduğundan yirmi yedi defa süngü muharebesi yapmıştı. Gösterdiği şecaat, cesaret ve kahramanlıklarından dolayı da Harp Liyakat Şecaat ve İstiklal madalyaları ile taltif edilmişti.

Kendisi harp hatıralarını ve bilhassa kendi başarılarını anlatmaktan hoşlanmaz, yaptığı fedakârlıkları vazife yapmış olarak telakki ederdi. Onun kahramanlık menkıbelerini silah arkadaşlarından dinlerdik.

Millî Mücadele’de yanında bulunan Borlu Süslülerden Durmuş Çavuş çok şeyler anlatırdı, Öğretmen Rasih Aras ve Öğretmen Mahmut Batı da ona arkadaşlık yapmış ve kendisini daima hürmetle anmışlardır, kendisi de bu iki hemşehrisini hiç unutmaz, Mahmut Batı’nın harpteki soğukkanlılığından takdirle bahsedirdi.

Harpte soğukkanlılığın ve idaresine sahip olmanın bir subay için en birinci meziyet olduğu şüphesizdir. Nuri Bey bu hususta daima örnek olmuş bir askerdi. Kendisinin de teyit ettiği şu menkıbeyi arkadaşları anlatmışlardı:

İstiklal Savaşı’nın çok çetin bir boğuşmasını yaptıkları sırada mühim bir boğazı iki makineli tüfekle muhafazaya memur edilir, fırka ölüm kalım savaşı yapmaktadır. Bu esnada Boğaz’dan çok kesif ve şiddetli bir süvari akını başlar, koyun sürüsüne saldıran aç kurtlar gibi düşman keskin kılıçlarını parlatarak kurşun meziline inkita yapıyor ve düşman pervasızca bölüğün üzerine saldırıyor, bölüğün tamamen biçilmesi ve fırkanın kuşatılması muhakkak iken metanetini kaybetmeyen Nuri Bey hemen tüfeğe koşuyor kurşunu muayene ve iğnenin kırıldığını görerek yedekteki kapağı alıp kapak değiştiriyor ve bizzat ateşe başlıyor, şiddetli bir yayılım ateşi düşman at ve cesetlerini siperlerin önüne yığıyor ve böylece büyük bir felaketin önü alınıyor.

Onda paraya, maddeye karşı hiçbir istek ve arzu yoktu; çok cömertti fukaraya sadaka verirken bir işine yarasın diye bozuk para vermezdi. Arkadaşlarından ödünç para isteyen olur da parası bulunursa bir daha almamayı şart koşarak verir kat’iyen geri almazdı. Sebebini de ödünç verirsem hem para hem arkadaş kaybolur, bunda ise yalnız para, derdi.

Kendisi İzmir’e ilk giren bahtiyarlardandı, varır varmaz garnizon kumandanı seçilmiş ve hercü merç içinde bulunan koca bedeninin asayışı ile ödevlendirilmişti. O esnada kalkmakta olan bir ecnebi vapuruna kayıkla kaçmak isteyen bir Yahudiyi

durdurmuş. Adam ona elindeki çantayı uzatarak bunun içinde elli bin lira var bunu al bana izin ver şu vapura bineyim, diye yalvarmıştı. O bu teklifi kabul etmemiş adamı neferlere teslim ederek kampa göndermişti. Harp sonu bora geldiğinde hepimiz biraz şaka biraz da ciddi “Ne olurdu bu parayı alsaydın, ganimet helal değil mi? diye sıkıştırınca “ağlayanın malı gülene hayretmez, ben İzmir’de talan yapsaydım israfa alı şacak, paralar suyu çekince bir maaşa kalacak o dayetmeyeceği için ahlakımı bozacak hırsızlık yapacaktım.” diye mukabelede bulunmuştu.

Şeyh Sait İsyani’nı bastırmak için yüzbaşı olarak şarka gönderilen Nuri Pamir üç seneden fazla büyük Ağrı Dağlarında asilerle çok çetin savaşlar yapmış; cesareti, mertliği ve ülüvvücenabı ile düşmaları bile teshir etmiş sonunda bizzat kendisini davet ederek teslim olmuşlardır. O teslime yalnız başına gitmekten çekinmemiş yuvalarından çıkan yüzlerce asinin silahlarını omuzlarına koydurarak önüne katmış ve karargâha getirmiştir. Bu aşırı cesarete, teftiş için geldiği bir sırada şahit olan Ordu Komutanı Salih Omurtak; bir taraftan tebrik diğer taraftan da çıkışarak “Ya seni vursalardı, bunlara güvenilir mi?” demiş. O da, onlar adamını tanır paşam diye mukabele etmişti.

Çalışkanlığı, doğruluğu ve cesareti kadar itikadı da çok kuvvetli bir askerdi. Vazifesinde bir saat bir dakika bile geri kalmaz ve kimseye, itimad ederek iş ısmarlamaz kendi işlerini bizzat kendi görmedikçe gönlü rahat etmezdi.

1940 senesinde binbaşı rütbesi ile Afganistan’a piyadecilik mütehassısı olarak giderken bir doktorumuzda ailesi ile beraber ona arkadaş olmuştu. Basra Körfezi’nden Kabil’e geçeceklerdi, doktorlar Hindistan’ın Bombay şehrine kalkmakta olan bir vapuru göstererek Hindistan yolu ile Kabil’e geçmelerini, hiç olmazsa Bombay’ı görmek fırsatını elde etmelerini, nihayet iki günlük yol uzaklığı olacağını söylemişler ve pek çok ısrar etmişlerdi.

Nuri Bey de onlara, “Hayır ben vazife yapmaya gidiyorum ve en kısa yoldan ve bir saat önce varıp işime başlayayım, bir gün bile tehhür benim için vazifeme sadakatsizliktir.” demiştir ve yalvarmalarına, yakarmalarına rağmen fikrinden dönmemişti. Çar naçar fakat darılarak Nuri Bey’le yollarına devam etmişler fakat daha yolda iken Hindistan’a hareket eden vapurun bir Alman deniz atlısı tarafından torpillendiğini ve içindekilerden hiç kimsenin kurtulamadığını öğrenen doktor ve

aileleri onun boynuna sarılmışlar “Sana hayatımızı borçluyuz, ölünceye kadar sana minnetkar kalacağız, senin doğruluğun, yüksek karakterin bizi muhakkak bir ölümden kurtardı.” diye teşekkürler etmişler.

Afganistan’da çok sevilmiş ve takdir edilmiş. Nazırlar ve bizzat Afgan Kralı tarafından bir çok madalyalarla taltif edilmiş ve müddetini uzatması için çok ısrar edilmiş ise de vatan hasreti dolayısıyla kabul etmeyerek vatana dönmüştür.

Bor’a her zaman gelmeyi ister, gelemediği için özür dilerdi. Buna rağmen memleketini unutmuş değildi, gerek yedek subay alay komutanlığında ve herkese Harp Okulu Alay Komutanlığı’nda iken Niğdeli ve Borlu talabeleri başına toplar, onlara bir istekleri ve bir şikâyetleri olup olmadığını sorar, beraberce fotoğraflar çektirirdi.

Kore’ye giderken; Ragıbcığım sana da memleketime karşıda mahcubum, hadisat hep beni yalancı çıkardı, inşallah dönüşte Bor’a gelecek ve aranızda bir ay kalacağım, tekrar tekrar söz vermişti.

Ne yazıktır ki, onu yalnız Bor değil bütün bir vatan bir daha göremeyecek, ebediyen hasreti ile yanacaktır.

Ağla gözüm ağla, kanlı yaşlar saç!
Sana ağıt düştü, onaysa miraç..

(Yeşil Bor, 16 Haziran 1952)

2.2.6. Pirizade Asım Bey ve Bor’a Dair Notlar -I

Pirizade Mehmet Naim Efendi’nin beş oğlundan en küçüğü olan Mustafa Asım Bey 1283’de doğmuş ve 1940’ta İstanbul’da ölmüştür. Emekliliği esnasında Bor’da bir müddet oturan Asım Bey, gerek ellerinde mevcut kayıtlardan ve gerekse görüldüğü ve duyulduğu hadiselerden istifade ederek Bor’a ait bazı notlar yazmıştır. Çok samimi temenniler, güzel fıkralar kendine has bir lisanla yazılmış olan notlardan fırsat buldukça hemşerilerimin istifadesine arz edeceğim. Günün en mühim konusu olması dolayısıyla Okçu suyu hakkındaki notları sunuyorum.

Okçu Suyu

Bor kazasında en pak su Bektaş suyudur. Bu da mutlak derecede saf olmadığından bazı memleket büyükleri lezzetli su içebilmek için Okçu'ya giderler. Orada kuzu yerler, tatlı su başında sohbetler yaparlardı. Hacı Mahmut Efendi talebelerine Okçu'dan su getirtirdi. Bazı eşrafta hususi adam göndererek su getirmeye başlamışlar, buna bakarak Hristiyanlar da hayvanlarla su taşımaya başlamışlardı.

Recep Ağa ve akranı Cıgızoğlu Hacı Osman Efendi bir Hıdır İlyas'ta Okçu'ya kuzu yemeğe giderler. Kuzu yenir, Kur'an okunur, namaz kılınır ve su yarenliği açılır. Cıgızoğlu bu suyun membasını görmek ister, hayvanla birkaç kişi gider. Köylüler en güzel membaları gösterirler. Hacı Osman Efendi düşünür ve kendi kendine bu suyu Bor'a götürebilsek der, dönüşte bu fikri arkadaşlarına açar. Tekrar keşfe giderler, Cıgız kararını verir ve hemen ustalar tedarikine başlar.

Ben de babamla Okçu'ya gitmiştim ve hatta Kaymakam Rasih Bey'i ladeste aldatmıştım. Fakat ben suyun ne suretle getirildiğini bilmiyorum elbette bunun tarihini oğulları yazarlar.

Ben Rüştüye Avam İlci idim. 1297-1298 tarihlerinde Mektepte beni sıtma tuttu. Divitimi soktum kitabımı koltuğuma aldım, mektepten döşeme tarikiyle çarşıya geliyordum, ciğerim zangırdıyordu. T üzerinde Gedik ali oğlu Sıddık ve arkasında Cıgızoğlu kızı Tayyibe vardı yanlarında bir uşak karşımdan geldiler, bunlarla Kahvelioğlu Mektebinde beraber okumuştuk. Hanemize geldim soyunarak buz gibi soğuk suya dokundum ve Ti, ti diye bağırmaya başladım. Babam gelerek beni içeri götürdü ve yatağa yatırdı. Validem yoktu meğer onlar heşirem ve hizmetli Ümmü Gülsüm abla hep beraber İlaldı'ya gitmişler. O gün Okçu suyu İlaldı'ya gidilip kurbanlar kesilmiş.

Dualar edilmiş, büyük bayram olmuş. Bizimkiler kır bağına çıkmışlar kapıdan seyretmişler. İzzet Ağa ve şairler de aynen naklettiler. Babam benim kırmızı yüzlü defterime al yazısı ile yazdı. Bu mecmuayı bir defa evimizde buldum;

Pirizade Hacı Naim Efendi'nin defterine yazdığı kâğıt aynen şudur:

Okçu suyunun Bor kazasına ceryan tarihi 1298 yevmi ahad ve isuevi yevmi Cuma II. Muharrem. Bor kazasında mütevattin olan filasıl Bekdikli Cıgızzade Hacı Osman Efendi'nin binnefis hayriyesidir, ekseriyet cihettedir. Beş mahal cereyan vuku bulmuştur.

(Yeşil Bor, 8 Şubat 1958)

2.2.7. Pirizade Asım Bey ve Bor'a Dair Notlar - II

Bektaş suyu, eski hamamı yaptıran Ali Ramazanoğlu'nun ustası Bektaş'ın ismiyle anılmaktadır. Bu su eski hamam için kasabaya getirilmiş ve Bektaş'ın nesli munkariz olmuştur.

Eski hamam ve yeni hamam mukataa zamanında Hristiyan sarraflara satılmıştır. Bunu Kahvecioğlu Ali Efendi söylemişti. Hamamların sarraflara satıldığına dair haberi kayıtlarda da gördüm.

Yeni hamamın Siyavuş tarafından yapıldığına dair de ayrıntılar vardır. Paşa Camii şerifinin nerdibanının eteğindeki kütüphanede siyavuşundur. Derununda 1750 kitap varmış, bu kitaplar Mısır'dan ve İstanbul'dan gelmiş sonradan kütüphane yıkılmış ve kitaplarda başka ellere geçmiştir. Bu kitapların üzerindeki mühürlere her zaman tanımak mümkündür ve bu mühürler tatbik edilirse kitaplar bulunur.

Paşa Camii'nin altındaki iki bedesten ve bir hayli dükkân Sokullu Mehmet Paşa'nındır. Niğde'deki bedesten ve dükkânlar da bu paşaya aittir. Sokullu'nun İstanbul'da Sultan Ahmet'te kadırgaya inerken mükemmel bir Kargır Camisi ve Medresesi vardır, etrafında mükemmel havlusu ve şadırvanı vardır, kabristanı da buradadır.

Paşa Camisi, Kale Camisi, eski hamam, yeni hamam ve yedi adet köprü'nün taşları hatta suların taksim taşları ve sahip nüfus iken bina yaptıran evlerin kapılarındaki taşlar hepsi hemerisardan gelmiştir, ispintırıktır.

Kemerhisar'ın eski mamuresinin enkazlarıdır.

Akkaya Değirmeni, Kayı, Pınarbaşı, Acıgöl, Kara Köprü, bunlar Türkler tarafından imar olunmuş yerlerdir.

Kayı, vaktiyle güzel bir şehirmiş, Kayı ile Bor arasındaki Manastır milattan sonrasdır, Kayı ve diğerleri milattan evveldir.

Tiyana şehri ise milattan binlerce sene evvel Türkler tarafından inşa edilmiştir. Türkler de T harfi makbül olduğundan güzellere, tatlı meyvelere bu harfle başlayan isimler verirlermiş. Tiyana da güzel bir kız ismi imiş. Hakikaten Tiyana ve civarındaki köylerin halkı hepsi güzeldir.

Tebdil havava ihtiyacı olanların Kergah, Dragua, Baragun gibi yerlere gitmelerini tavsiye ederim. Yalnız aşağı odalarda yatmamak ve ceviz ağacı altında uyumaları şarttır.

(Yeşil Bor, 8 Mart 1958)

2.2.8. Pirizade Asım Bey ve Bor'a Dair Notları - III

Kayı – Bu şehir bugün harap olmuş, fakat 150 sene evvel mevcut imiş ve Kayı'dan Tiyana'ya kadar döşeme varmış, müruru zamanla binalar ve mamürelere yok olmuş rüzgârların getirdiği toprak yığınları altında kalmıştır, şimdi yerinde ufak bir köy büyük bir mezaristan vardır, güzel bir otlakıyedir.

Narazan Sultan Murat Ulukışla'da otururken atlarını otlatmak için Narazana Bereke'ye gönderirmiş ve Nağra ile atları talim ettirirlermiş ve bu isim de oradan kalmıştır. Bu esnada bir de sadrazam vefat etmiş ve naaşı Niğde de Paşa Camisi'ne defin olunmuş. Galiba Bağdat'ta avdetinde Paşa Cami yapılmış (Bizim Paşa Camisi Sokullu Mehmet Paşa'nındır ve Bağdat Seferi ganimetiyle yapılmıştır).

Sultan Murad'ın Bağdat Seferi tarihine Ulukışla ve İncesu'daki hanlarla Tiyana – Kilisehisar - Tiyana şehri kadımı harabesinin ne kadar binlerce sene evvel mamur olduğu ve ne kadar nüfusa malik bulunduğu tetkikat neticesinde meydana çıkar. (Not: Bor Rumları kiliselerinde dert üzerine yazılı bir tarih olduğunu ve bu tarihte Kemerisar'ın 70 bin nüfusa malik olduğunun yazılı olduğunu söylerlermiş).

Kilisehisar'da bir mermer mabet olduğu veya mermer bir saray bulunduğu, mermer taşların oyuntularından, cesametinden ve tıraşlarından, şekillerinden anlaşılakta Dıragun, Baragun ve İftiyan isimleri nerden geldiği araştırılmalı ve buraların etraflıca tarihleri yazılmalıdır. Kemerhisar'ın ev duvarlarına konulmuş, kapı sevesi yapılmış veya binek taşı yapılmış taşları tetkik etmek burada büyük bir

medeniyetin yaşadığını ispat eder, bunlar tetkik edilmelidir. Nakışların, resimlerin, şekillerin fotoğrafları alınmalıdır.

Yunak mevkiindeki taşlar nazarı dikkati çeker. İftiyan ve ayagözündeki toprak yığınlarını araştırmak lazımdır. Bu köyün insanları da başkadır. Çok güzel ve yakışıklı insanları vardır, bu cihette tetkik edilmelidir. İlmî simacılar çene kemiklerinden, gözlerden, burun ve yanak kemiklerinden hangi millete veya hangi kavme mensup olduklarını bilirler.

1341 tarihinde Bor kasabasında idim. Bir zabitten iki at ile bir nefer aldım. Evvele Kilisehisar'da Ayagöze'deki bağa gittim. Üzüm yedim. İftiyan Tepelerinden Bor'a yakın olanın üzerine çıktım, atla etrafı seyrettim, çok geniştir. Sonra suyun menbana gittim, Kinise denilen bu mahalle evvelce kargır bir dam yapılmış, bu damı yıkılmışlar taşlarını mektebe çekmişler. Enkaz arasında sular akmaktadır. Orada birer cıgara içtik, doğruca İftiyan'ın arkasına tepelerin yanına geldim. Tepeye çıktım, oradan kale ile mezar arasından bir yoldan şehre geldim.

(Yeşil Bor, 15 Mart 1958)

2.3. Bor'da Bulunan Tarihî Yapıları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.3.1. Bor'da Sarı Saltık Türbesi

İlçemizin tarihî abideleri arasında üzerinde hassasiyetle durmamın ve varlığıyla övünmemiz lazım olan en mühim eser şüphesiz ki Sarı Saltık Türbesi'dir. Halkevi ile Kaymakamlık Konağı karşısında ve Niğde şosesi ile Aksaray şosesinin birleştiği yerde tek kubbeli ve üzeri oluklu kiremitlerle örtülü olan bu türbe birkaç defa tamir görmek suretiyle bugüne kadar mevcudiyetini muhafaza edebilmiştir.

Yalnız bu türbenin Sarı Saltık'ın makamı mı yoksa merkadi mi olduğu kesin olarak belli değildir. Elimize geçen tarihî eserler ve vesikalar bu düğümü çözememiştir. Biz bu konuda topladığımız malumatı kıymetli hemşerilerimizin ve çok sayın tarihçilerimizin önüne seriyor ve noksanlarının tamamlanmasını kendilerinden rica ediyoruz.

Asıl ismi Mehmet Buhari olup Sarı Saltık namıyla şöhet bulan bu büyük adam tahminen 590-680 H. yılları arasında yaşamıştır. Hayatı zamanla efsaneleşerek

Mehmet Buhari Türkistan'da Yesevi tarikatının kurucusu, büyük Türk mutasavvufu Hoca Ahmet Yesevi'nin müritlerindedir.

Ahmet Yesevi Türkistan'da olduğu gibi tarikatını Anadolu'da ve daha uzaklarda yaymak ve İslamiyeti genişletmek için silahlı mücahitler göndermiş ve Rum diyarına gelen Türkleri bu kuvvetlerle desteklemiştir.

İlk önce güzide halifesi Hacı Bektaş-ı Veli'yi 300 fukarasıyla Orhan Gazi'nin yardımına göndermiş, Bursa Savaşı'nda büyük hikmetler görmüşlerdir. Hacı Bektaş-ı Veli'yi takviye için gönderdiği 700 kişilik kuvvetin başında da mürit ve halifelerinden Sarı Saltık-Mehmet Buhari'yi koymuştur. Ahmet Yesevi bu mücahidi uğurlarken kendi belindeki tahta kılıncı Mehmet Buhari'nin beline kuşatmış ve ona duadan sonra şu yolda tembihatta bulunmuştur: Saltık Memedim... Bektaşım seni Rum'a göndersin. Leh diyarındaki delalet ayni olan Sarı Saltuk suretine girip el melnun bu tahta kılınçla, katleyle, Makedonya, Dobrice'da yedi krallık yerde nam ve sam sahibi ol demiş.

Hacı Bektaş Veli şeyhinin emrine uyararak onu Dobruca'ya gönderiyor. Hammer'in yazdığına göre Türklerin Rum ili kıtasına ilk geçişleri 1263-662 tarihindedir ve on iki bin Türkmen kuvvetinin başında Sarı Saltık Dede vardır. Bu kuvvet Karadeniz'in sahil-i garbisinde Dobrice Tataristanı denilen mahallelere gelip yerleştiklerini söyler. Yeni Osmanlı tarihinin 273. sayfasında Dobrice 662 tarihinde Sarı Saltık Gazi tarafından zapt edilmişti, der.

Evliya Çelebi'ye göre Sarı Saltık maiyetiyle Rumeli'ye geçmiş Dobrice ve civarını zapt etmiş, Kelgara Mağarası'nda bulunan ejderi katletmiş, 40 bin kâfir ve Dobrice halkını Müslüman etmiş ve Leh memleketlerine girerek Lepka kavmi Tatarlarının cümlesini İslam ile müşerref kılmıştır. Oradan Moskof diyarına dâhil olarak Heştektek Tatarları arasında da İslamiyeti yaymıştır. (Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Cilt 1, Sayfa 569.)

Sarı Saltık'ın nerede öldüğü ve kabrinin nerede olduğu katiyetle bilinmiyor. Bu kısım efsanevi bir menkıbedir. Evliya Çelebi'ye ve Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar adlı Köprülün'nün eserinde anlatıldığına göre Sarı Saltık Hacı Bektaş Veli'nin ölümünden sonra bir aralık Anadolu'ya geliyorsa da tekrar Dobrice'ye dönüyor ve orada vefat ediyor. Ölünce vasiyeti mücabince yedi tabut yaptırıyorlar,

muhtedî şehirlerden gelen mensup ve müritleri bu tabutlardan birini alıyor ve içinde Saltık Dede'yi görerek memleketlerine götürüyor ve namına türbeler yaptırılıyor. Evliya Çelebi bu türbe ve makamların birçoğunu bizzat ziyaret ettiğini söyler. Ona nazaran bu kabirlerin biri Diyar-ı Moskova'da, diğeri Leh diyarında Daniska İskelesi'nde, üçüncüsü Çeh memleketinde (Proniçe) Nevşehir'de, dördüncüsü Diyar-ı İsveç'te Bivançe Namşehir'de, beşincisi Edirne Gurbin'de Babaeski'de, altıncısı Buğdan'da Bozova kalası kurbindedir. Bayezit Veliara'ya bir türbe ile medrese ve mescit yaptırmıştır. Hâlâ o şehre Babadağı derler ve yedinci tabutu Debrice Kralı olup İslam ile müşerref olan Ali Muhtar almış ve Kelğara mağarasına defnetmiştir. Kelğara Sultan adıyla anılır ziyaretgâhtır.

(Yeşil Bor, 8 Temmuz 1949)

2.3.2. Bor'da Sarı Saltık Türbesi

(geçen sayının devamı)

Kamus-ı Âlâm'da Sarı Saltık'ın Hacı Bektaş Veli'nin hülefesinden olduğu mecfenin meçhul bulunduğu, Bektaşî dervişlerinin Kerfu ceziresinde ve Ohri Gölü kenarındaki bir manastırda bulunan Sent Naum'un mezarına Sarı Saltık Baba'nın kadit ve merkadi nazarıyla baktıklarını ve ziyaret ettiklerini söyler. Bu sat anasıl çoban ilkin Hacı Bektaş Veli'nin çilehanesine yaklaşmakla kerametini bırakarak müritleri zümresine vasıl olmuştur, der.

Borlu Hacı Mahmut Efendi'nin "Nasaylı-ı Amme" kitabında Sarı Saltık'tan şöyle bahseder:

Hacı Bektaş Veli Bor'a teşrifleri sırasında Sarı Saltık namında bir raiye tesadüf etmiş olduğu cihetle "Sarı Saltık seni Rum'a saldı." buyurmuşlardır. Ol dahi Bektaş Veli'nin duasını ve beline kuşattığı tahtadan kılıncı ve verdiği postu kabul ederek Rum'a gitmiş, giderken önüne arslan geçmiş. Meğer arslan o yolu çok vakittir zapt etmiş. Sarı Saltık o tahta kılınçla arslana vurunca iki şak etmiş. Bu haber her tarafa yayılmakla Rum ahali kendisine çok hürmet ve riayet etmişler. Ol taraftan geçip giderken yol deryaya tesadüf etmiş şeyhinin verdiği postu derya üzerine sererek oturmuş. Gemi gibi giderken etraftan seyretmişler ve bu kerameti gören Düveli Ecnebler kendisine mutabaat etmişlerdir. Dar ve tabut meselesini aynen anlatır ve sonunda bu takdiren Kasaba-i Bor'da olan Sarı Saltık kabri-i şerifi de değildir fakat makam-ı şerifleridir, Enbiya-ı Zışan gibi, der.

Kütüphanemizdeki mahkeme-i şeriyye sicillerinin 1076 hicri tarihli nüshasında ve 100. sayfasındaki Saltık köyünden bahsedilmektedir. Bu kayda nazaran Saltuk köyünde hududu Musa Bey’le ihdâs ettiği çiftliğin yukarı kurbinden Kürt köyünden Emet nam keryeye sâri olan harka Ereğli yoluna varınca su harkından garp tarafı Saltık sınırı ve arkın şark tarafı ayrılık sınırındır, diye yazılmaktadır. Köyün harabesi hâlâ bu ismi taşır. Köyün harabe taşlarından yapılan bugünkü Saltık ağılı, eski köyün harabeleri üzerindedir.

Bizim kanaatimizce Sarı Saltık, Şeyh Ahmet Yesevi tarafından Hacı Bektaş Veli’ye yardım için Anadolu’ya gönderildiğinde buralarda irşatla meşgul olan ve Kırşehir yakınında Karahöyük köyünde yer tutan Hacı Bektaş ile bu civarda bulunmuş, kendisi de bir müddet Bor’da ikamet etmiş ve bu esnada namına köy ve makam tesis edilmiştir. Hacı Bektaş Veli’nin ölümünden sonra Anadolu’ya dönen Sarı Saltık’ın tekrar Dobrice’ye gitmeyerek Bor’da oturması ve burada ölecek bu türbeye gömülmesi de düşünülebilir. Çünkü türbenin içinde ve sandukanın baş tarafındaki mermerde tamir dolayısıyla yazılan yazıda:

Bu kabrin sahibi nâmı oluptur, Sarı Saltık.

Ki zahirdir makamata karabe müşerref olmuştu.

Yapan Hacı Mehmet Bin İvaz idi. Halimdirzadeler nâmı hezârı görecek anı Hayalî dirdi tarihin

Makalat’ında azmidüp umardı avai Rahmâni

Bu tamirde olur tarih Şeba asarı Suphani

Kılar Kethudası sudeler Erbabı için Fatih 1148

Denilerek kabrin sahibinin Sarı Saltık olduğu yazılmaktadır. Türbe içindeki Selçuk tarzı iki mermer taşa gelince bunlardan birinin üzerinde adı “Ayete’l Kürsi” yazılmıştır. Baş tarafında tarihi seb’a sittin ve semaninfe (867)dir.

Diğer taşın üzerinde indeddine indallahil-Bi İslam ayet-i kerimesi yazılı olup baş tarafı tâbe seraham Garze-i Muharrem seb’a sittin ve seb’amir yazılmıştır.

Bu tarihler Saltık’ın yaşadığı ahmin edilen ve nihayet 680-670 H. yılını geçmeyen senelerden sonradır fakat sahiplerinin mensuplarından olması ve asil ve necip ırkımızın büyüklerinden bir veya ikisine ait olması lazım gelir.

Türbe son olarak 1255 tarihinde Miralay Şakir Bey tarafından tamir edilmiştir. Bugünkü durumu yürekler acısıdır, kasabanın en şerefli yerinde kurulmuş olan tarihimizin altın sahifelerini bir hüccet olarak gözlerimizde canlandıran bu abideyi bu

hâlde bırakmak büyük bir kabahattir. Bundan bir yıl evvel belediyemizin bu işi üzerine alacağını işiterek sevinmiştik fakat sonradan güya türbe tamir ettiriyorlar dedikodularından korkarak bu hayırlı işten vazgeçilmiş, ne vasi korku bu. Eğer biz şan ve şeref dolu ecdadımızın eserlerine, adlarına ve kabirlerine sahip çıkmazsak nasıl olur da onların evlatları olduğumuzu iddia edebiliriz.

Köprülüzade'nin iddia ettiği gibi bilhassa Garp tarileri arasında kahramanlığı nesilden nesile aktarmış olan Sarı Saltuk'ın hayatını etraflıca meydan çıkarmak ve kabrini tamir ve muhafaza etmek hepimize ve her Türk çocuğuna düşen en kutsi vazifedir.

(Yeşil Bor, 5 Ağustos 1949)

2.4.Bor'da Eski Eserler

2.4.1. Kale Camii

Kale Mahallesi'nde olduğundan en çok Kale Camii adı verilen bu camiye Şeyhilyas Camii de denildiği gibi Gözlü Sultan veya Gözlüzade Camii de denilmektedir. Kitabesi olmadığından hangi tarihte ve kimler tarafından yapıldığı kesin olarak belli değildir.

Şeyilyas (Gözlü Sultan)'ın ve sicillattaki bir kayda göre 1039 H. yılında hayatta imiş. Diğer taraftan Adana'daki Ramazan oğlu Ahvadinden Niyazi Bey'in iddiasına göre de bu camii, Ramazanoğullarından Piri Paşa yaptırmıştır. Ellerindeki vakfiyyede Piri Paşa, Bor'u yaylak ittihaz etmiş ve Dost Pınarı adıyla bir de su getirtmiş. Vakfiyenin birinin tarihi 962 diğerinin tarihi 946 H.dir.

Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde Ramazanoğlu evkafından olduğunu ve adının Gözlüzade Camii olduğunu söyler.

Camide el yazması büyük bir Kur'an-ı Kerim var. Baş sayfadaki yazıda bu Kur'an-ı Kerimin Piri Paşanın kardeşi Kubat Paşa tarafından vakfedildiği yazılıdır. Kitap 943 H. tarihinde Şeyh Mehmet Al Kürdi Al-Şafi tarafından yazılmıştır. Kubat paşa 922-966 tarihleri arasında yaşamış olup caminin inşa ve ikmal üzerine bu mukaddes ve kıymetli kitabı armağan etmiştir.

Bütün bu vesaike ve delillere göre caminin Ramazan oğlu Piri Paşanın adamlarından Gözlü Sultan veya oğlu Şeyhilyas tarafından 940-960 H.

(Yeşil Bor, 7 Temmuz 1952)

2.4.2. Sultan Alaaddin Camii

Bor'un en eski abidelerinden olan bu cami, Selçuk Mahallesi'nde olup çok harap bir hâdedir. İçinin döşemeleri sökülmüş, tavanı yer yer çökmüş, sıvaları dökülmüş, minberi kırılmıştır. Mahalleli tarafından yazlığı bazı tadilatla namazgâh yapılmıştır, ancak 50-60 cemaat almaktadır.

Cami çukur bir yerde kurulduğundan gösterişli değildir, fakat içerisi çok geniştir, 2831x1715 ebatında yirmi direkli üzeri hazenlerle örtülü ve müstatil şeklindedir.

Mihrabı üst tarafı ayet-i kerimelerle tezyin edilmiş, kenarları girift hendesi (arabesk) kabartmalarla süslenmiştir.

Minberi ceviz ağacından girift hendesi şekillerle gayet sanatkârane işlenmiştir. Gerek minberi ve gerekse mihrabı görenler, bu sanat eserlerinden dolayıda caminin muhafazasının millî ve dinî bir borç olduğunu söylemektedirler.

Caminin tahtadan bir mineresi vardı, zamanla eskimiş ve hiç kullanılmayacak bir hâle geldiğinden minaresizdir denilebilir.

Tarihî malumat camide üç tane kitabe olup birisi inşasına diğer ikisinde tamirine aittir.

Büyük kapı üzerindeki Arapça kitabeden anlaşıldığına göre bu cami Karamanoğullarından Alaaddin Halil Bey'in oğlu Mahmud ve Ali (Alaadin Ali) Bey zamanında El Hacı Hoca marifetiyle 813-1410 tarihinde yapılmıştır.

Alaaddin Halil Bey, Osmanlı hükümdarlarından Sultan Murad'ın kızı Nefise Hanım ile evlenmiş ve ondan Mehmet ve Alaaddin Ali isminde iki olmuştur. Mehmet ve Ali Beyler, babaları Alaadin Bey'in Yıldırım tarafından katlinden sonra Karaman ülkesine bazen müştereken ve bazen de müstekilen hâkim olmuşlar, bunlardan en çok Niğde'yi merkez yapan Alaaddin Ali bey zamanında Niğde'deki Ak Medrese ile Bor'daki Sultan Alaadin Camii'ni yaptırmıştır.

Tarihin en büyük cilveleridir ki, bir zaman gelmiş kendi ülkesine Sultan Alaaddin adını çekemeyen bir Osmanlı hükümdarı bir ferman göndererek bundan böyle bu caminin Alaaddin Ağa Camisi adıyla anılmasını istemiştir.

Uzun zaman bakımsız kalan cami 1250-1834 tarihlerinde ahali-i belde tarafından tamir edilmiştir. Camideki iki kitabe aynı tarihi taşımakta ve ikisinin de Şani isimli bir zat tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Bu zat Çenelizade Mehmet Şani Efendidir, hayat ve şiirleri hakkına Yeşil Bor'da bahsedilmiştir.

(Yeşil Bor, 28 Temmuz 1952)

2.4.3. Sarı Cami

Bor'un en eski camilerindendir. Hayatı altı asrı doldurmakta olan bu cami maalesef son ömrünü yaşamakta ve âdeta ölümle pençeleşmektedir. Saltık Mahallesi'nde, kesif bir halk topluluğu içinde ve dört yol ortasında müstesna bir mevkide bulunan bu mabet 800 H. 1398 miladi senesinde Hacı Mahmutoğlu Hacı Muhsin tarafından bina ettirilmiştir. Elimizde vakfiyesi olmadığı ve Niğde evkafında da bir vesika bulunmadığımız için Hacı Muhsin hakkında bir malumat edinemedik. İnşa tarihini bildiren kitabe caminin şimale bakan dış duvarında olup 058/070 M. ebatındadır ve şöyle yazılıdır:

Ve in-al Mescid Allah, Fea ted'u mahallah-ı ebaden Nebi ve ammire Nazihi. Al-mesacid, Al mübarek, Al- Hacı Muhsin Bin, Al HacıMahmut, Ahsen Allah-ı afiyetten, Fi ahiriha sene Semanimle.

Bu 800 Hicri senesinden 108 yıl sonra Hacı Ahmedzade Hacı Kasım tarafından caminin üçte birisi vasiyet edilmek suretiyle tamir ettirilmiş ve tamire ait kitabe caminin iç kapısının üzerine konmuştur. Mermer taş üzerine acemi bir yazı ile oyularak yazılan bu kitabe 037/077 M. ebatındadır ve üç satır hâlinde şöyle yazılır:

Hacı Ahmedzade Hacı Kasım sahib-i rah-i gine

Hakka salik olunca idüp terk-i fena

Sülüs malin hasbetenlillah vasiyet eyleyip

Böyle bir ziba makamı kıldı ihya al-meşa

Şakiri kim banisi bu caminin – tarihin

Hebbezapan-i latifi mabed-i ali hina

Noktalı harfler alınarak tarihî mücevher üzerine hesap edilmiştir. 908 H. 1502 Miladi tarihini göstermektedir.

Caminin minaresi ve dış duvarları yontma sarı taştan yapıştığından Sarı Cami adıyla anıldığı gibi, caminin üzerindeki tamir kitabesini görerek Hacı Hasım Camii adıyla da anılmakta asıl banisinin ismi söylenmektedir.

Minber ve mihrabı sanatlı değildir, taş direkler üzerine konmuş kemerlerle desteklenmiş ve üstü hezen ve toprakla örtülmüştür.

Toprak Ofisi tarafından yıllarca ambar olarak kullanılmış, şimdi metruk bir hâldedir. Namaz kılınmamaktadır.

(Yeşil Bor, 4 Ağustos 1952)

2.5. Geçmişte Bor'da Yaşamış Şairler, Yazarlar ve Sanatçıları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.5.1. Geçmişte Bor Şair ve Edipleri

Tabiatın özenerek kurduğu ve binbir nakışla süslediği güzel Bor'umuzun şirin bünyesiyle yoğurduğu ve yaşattığı evlatlarını da ruhen ince ve duygulu kılmış, bir çağda birçok kıymetli şair ve edipler yetiştirmiştir. Bu değerlerin ne yazık ki pek azının isim ve şöhreti muhitini aşabilmiş ve birçokları ise aşırı derecede alçakgönüllülük göstermek suretiyle çevrelerini dahi varlıklarından haberdar etmeyerek kendi saksılarında açıp solmuşlardır.

Kitaplığımızda adetleri günden güne artan el yazması risaleler, cönkler ve muhtelif kitapların boş yerlerinde bunlara ait pek çok şairlere, yazarlara tesadüf edilir. İnsanların bu kıymetleri gördükçe kıvanç duymaması ve bir hazine bulmuş gibi sevinmemesi elde değil. Fakat zaman onları o kadar derin bir çukura atmış ki şimdiden üzerlerini kaplayan hissiz perde nerdeyse granitleşerek ve bu adlar eserleriyle birlikte ebediyen yok olup gideceklerdir.

Geçmişte devirlerini bilgileri, duyguları ve renkli yazılarıyla bezemiş olan sayın büyüklerimizin hayat ve eserlerini bu acı akıbetten kurtarmak ve memleket tarihinin bir köşesini daha aydınlatmak hepimize düşen bir vazifedir.

Ben hissemeye düşen bu ödevi gücüm yettiği kadar yerine getirmek istiyorum. Bunun için de Yeşil Bor gazetesinin “Geçmişte Bor Şair ve Edipleri” başlığı altında bugüne kadar ad ve eserlerine rastladığım zevat hakkında bildiklerimi yazacağım. Hayat ve şiirlerinden bahsedeceğim şairler şunlardır: Galibî, A. Sümani, Esat Piri, Merasi (Ahmet Kuddusi), Mehmet Şanî, Recai, İbrahim Kudsi, Senturi Halil Efendi, Rasimî, Meknuni, Kemali, Muhtaci, Gizli Uryanî, Şamî, Ruyetî'dir.

Bunlara ve bunlardan başka Bor'da yetişen şair ve ediplerimizin hayat ve eserlerine ait herhangi bir bilgiye sahip olan hemşehrilerimizin davamızı daha esaslı yürütebilmemiz için bildiklerinden bizi haberdar etmelerini çok rica ederim, yapılacak bir yanlışlığı da düzeltmek lütfunda bulunacaklara şimdiden minnettarlığımızı bildiririm.

Bu yazımı Pirîzade Esat Bey'in bir şiiri ile süslüyorum:

Cihanı sevre gelenler, serap olup gidiyor,
Hava-yı gamla ömürler habap olup gidiyor,
Mesağ 1 şer'ile olmuş kıvam-ı mik i vucut.
Meyin mel'ufu olanlar harap olup gidiyor,
Görürse hüsn ü terbiye pederden etfâl,
Büyüdükçe o bir âlicenap olup gidiyor,
Cihanda namını koymuş belîğ asâri ile
Kabir de gerçi o şanlar turap olup gidiyor.
O mayın şevki ile bu nazireler Esat
Tezayut eyledikçe bir kitap olup gidiyor.

(Yeşil Bor, 17 Ekim 1949)

2.5.2. Mehmet Şanî

El yazması mecmualarda Mehmet Şanî Borî adı ile sık sık kaside ve gezelleriyle karşılaştığım zatın kim olduğu ve hangi tarihlerde yaşamış olduğunu çoktan beri araştırmakta ve aramıza giren kalın perdeyi aralamaya çalışmakta idim. Nihayet Pirîzade Mehmet Sait Efendi'ye ait olan bir mecmuada kendi zamanında yaşamış olan büyüklerin doğum ve ölümlerini kaydettiği şayan-ı dikkat bir sayfaya gözüm ilişti. Birçok tanınmış isimler arasında Çegelizade Hafız Mehmet Şânî Efendi'nin ölümü 1252 H. yazmaktaydı. Bu kayıt beni o kadar sevindirdi ki âdeta Şânî Efendi ile buluşmuş gibi oldum.

Yazılarından büyük mevki ve makamlarda bulunduğu ve zaman zaman gadre uğrayarak Bor'da menkuben oturduğu anlaşılan şairimizin ahfadından kimse olup olmadığını araştırdım ve Köprübaşı Mahallesi'nden Öğretmen Durmuş Çegeli ile belediye'deki Nail Çegeli'nin bu aileden olduğunu öğrendim. Fakat onları da dedeleri

hakkında benim kadar bilgisiz gördüm. Nüfus dairesinde eski kütükler üzerinde yaptığım araştırmada Çegeli ailesinin birçok kollara ayrıldığını ve onun için Mehmet Şânî'yi bulmanın mümkün olmayacağını anlayarak bu araştırmayı şimdilik burada bıraktım. Bu açıklamadan sonra bir tanıdık çıkarak bizleri daha ziyade aydınlatacaklarını ümit ederim.

Edebî Kişiliği:

Mehmet Şânî Efendi'nin divan edebiyatına bihakkın vakıf olduğunu bu edebiyatın bütün şekil ve nevilerini tam bir muvaffakiyetle kullanmasından anlıyoruz. O münacaat, naat, kaside ve gazellerden başka müstezat, terkip ve terci-i bent dahi yazmıştır.

Bir kısım yazılarını sayın okuyucularıma sunuyorum:

Murg-i dil dam-ı havadan olmadı azâde hey
Masiva endişesiyle ömrü verdim bade hey
Kılmadım asla cihanda Hakka layık bir ömür
Serseri sevdaya gezdim zır ile balada hey

Bevilheveslik nakş-i fâniden beni dür etmedi
Bir mükemmel himmeti kalbim pürnur etmedi
Bir nefes gaflet beni âlemde mesrur etmedi
Vadi-i hayrette kaldım irişin imdada hey

Bu mecaziden geçübün vasıl ı Hak olmadım
Sâlik-i meczup olup bir vecde hâli bulunmadım
Sırr ı mütuyu bilüp ölmezden evvel ölmedim
Nefs-i şeytan ile oldum sanki maderzade hey

Dil havaya yâr olup daim beni sûzan eder
Meyl-i dünya eyleyip zahir ile seyran eder
Dembedem bu nefsi bedhu gözlerim giryân eder
Anın için başlamışam ruz-ı şep feryade hey

Bahr-i zülmette garikim kıl meded ey Girdigâr
Ta bulam bir mürşid-i canım kılam ana Nisâr

Kılma Şânî benden mahşerde ya Rab Şermisâr
Kim Muhammet ümmetidir kalmasun arada hey.

Zahm-ı sinen başlasın açılmaya güller gibi
Murg i dil bed etti çün elhana bülbüller gibi
Geçti eyyam-ı zemistan, irdi çün fasl-ı bahar
Laleler dağ ı siyah öründü fülfüller gibi

Pir-i nevruzun benefşe meclisinde baş eğip
Laciverdî tacını puş etti sümbüller gibi
Haktan baş oynatıp tespîh eder kavm ı çimen
İrişür hu huları nûh tâka gulguller gibi
Nerkis-i şehlların süzdü karanfil mest olup
Kıpkızıl divana geldi surh u müller gibi
Yasemin asa çimende serviler reftar edüp
Titretir bâd-ı sâbâağsanı kaküller gibi
Nevcivanlar naz ile azmettiler bağ seyrine
Birbirin takip edüp güyâ nesiller gibi
Matrap ile saki-i gülçehre bir de bendeniz
Sebzezâr üzre safa kılmakta üç güller gibi
Şânîya bezm-i sühande esb-i tabın devrine
Heminan olmaz hezerân olsa düldüller gibi.

Düşüben gurbete hayfa yine bî sim ü zer oldum
Tükenüp elde olan hâsılı yed bî hüner oldum
Dökülüp meyve i dil bir şecer-i bî semer oldum
Zir pâlarda kalupceyş i belâya memmer oldum
Bükülüp kadd-i nihâlîm sanasın bir kemer oldum
Kadr i miyârı ve miskali bilinmez meder oldum
Ehl-i dillerden ırağ olduğuma pür keder oldum
Ne cihanda heves-i zen ve ne bir gerçek er oldum
Ne ibadet ne itaat ne gûnahtan geçer oldum
Ezelî mücrim idim hem dahi şimdi beter oldum
Ne muraat-ı meşayih ve ne tullaba ser oldum
Nazar-ı ehli himemden düşüben zir ü ber oldum

Küuc u uzlette iken mühlita-i pür fecir oldum
Dahıl-ı meclis-i zam, muğlita-i şûr-ı şer oldum
Cühelâ oldu enisim sakin-i bezm-i har oldum
Sanarım ben bu kabahatle makarr-ı sefer oldum
Nâr ı firkatle kebâp oldu ciger bî eser oldum
Bana ya Rab yetişir bunca belâ çün beşer oldum

Sana doğruca varan rahı bana eyle hidayet
Bana bu çille yetişmez mi, buna yok mu nihayet?

Beni lütfeyle zevi zülme muin eyleme ya Rab
Bana hem hem zümre-i mazlumu muhin eyleme ya Rab
Cahil-i marifet-i din-i mübin eyleme ya Rab
Heves i cah ile dünyaya gâbin eyleme ya Rab
Füsekalâr ile cühhâle karin eyleme ya Rab
Kerem it meclis i işrette neşin eyleme ya Rab
Der-i valide yıllarca meklin eyleme ya Rab
Bu vücudum şüpebât ile samin eyleme ya Rab
Dâr-ı gurbette zar i hain eyleme ya Rab
Küşe-i gamde işim ah u enin eyleme ya Rab
Gözümüz girye i hasretle nemiu eyleme ya Rab
Hak ı zillette koyup zir ü zehim eyleme ya Rab
Düşmanım dağdağa-i dilden emin eyleme ya Rab
Huyu bed, sohbeti bed, beni bedbîn eyleme ya Rab
Payımı meşy-i kabahatte metin eyleme ya Rab
Kabz-ı ruhumda beni firkat i din eyleme ya Rab
Dem-i mahşerde siyah ruyu cebin eyleme ya Rab
Kabrimi zülmet i cürmümle şebîn eyleme ya Rab

Sana layık amel-i paki bana eyle hidayet
Bana bu çille yetişmez mi, buna yok mu hidayet?

Zahidâ zühd ü riyâ faide vermez sana illa
Meğer âşık olasın sıtk ile mahbub u hüdarâ

Der-i mizan-ı şefatte ana kim ola hemtâ
Beni bir fari i azade kıl ey Hazreti Mevlâ
Kademim rabita-i dam-ı fena eyleme Rabb'a
Gülşen-i bağ-ı kanaatten ırak eyleme kat'a
Şeb-i firkatte nasip oldu bana girye belâya
Şule i ah u enimin idemez heft yemi iftâ
Nefs i şümun beni gark eyledi isyan serapâ
Var mı müznip bana dünyada şebih olmaya ayâ
Künc ü üzlette neşin olmuş iken ben tek-i tenhaü
Bilmeyip kadrimi hem şimdi kul oldum kula hayfa
Sarf-ı ezhan ve talep i say ı murat etmedim ammâ
Ne kılam hükm ü kaza böyle imiş halef ol, hâşâ
Gerçi her dürlü zünüp ettim olup Hadim-i Paşa
Leyk ya Rab sana şirk eylemedim itmezim asla
Lütfedip cümle taksirimi affeyle hüdâya

Sana câr eyle, cemalinle bana eyle riayet
Bana bu çille yetişmez mi, buna yok mu nihayet?

Sakın ey dil, sana bâki kala sanma bu cihanı
İstina-i zer idüp olmayasın gürre-i fânî
Dü cihanda bulayım dersen eğer emn ü emânı
Masiyadan çok elin terk idüben nam u nişanı
Bu hava dâmına say eyle ki pest itme laanı
Nefs-i şeytana uyup itme akik şüpheli Nânı
Fakrile fahredip it kene-i kanatte mekânı
Fukara zümresine ünfile tül itme zebânı
Mey idüp nasa enis itme ebnâ-yı zebânı
Aldanup zeynet-i dünyaya habip itme zamanı
Keşf-i hâl etme cihan halkına hem sırr-ı nihânı
Hazır-ı meclis-i hilmol giderüp gill i kümanı
Kizb-i ayb i küzaf efmede kef eyle dihanı
Zikri haktan heme zebanı
Hubb u Mevla ile tezyin ide gör kasr-ı cenanı

Fehr-i âlem yoluna eyle feda baş ile canı
Ravza i pakine hem eyle nisâr eşk-i revanı
Ki bu (Şani) kulunun oldu cürüm şöhreti şanı

Sana ya Rab ümidim, bana sen eyle inayet
Bana bu çille yetişmez mi, buna yok mu nihayet?

...

Müstezat

Ey şuh-u cefâpişe nedir bunca cefalar

Ağyare vefalar

Bezminde demâdem süre âlem, zürefalar

Hem zevk i sefalar

Sen her gece bir meclis-i âyare gidersin

Cünbüşler idersin

Nolsun bu kadar zümer-i ışşakı fedalar

Yansın mı kedalar

Sevda-yı cünûn ile beni kıldı perişan

Ol perçem-i rihan

Başımda eser şimdi benim bed i havalar

Hem rih-i sabâlar

Gönlüm sana meftun olalı hayli zamandır

Ahvâli iyandır

Derdinle ider Şam-ı seher zar ü nüvalar

Kıl ana dualar

Bu hâl işle (Şani) sana âşık mı değildir

Sadık mı değildir

Layık mı ana eylesin böyle cezalar

Cevrile ezalar.

Şani Efendi'nin halk şiirleri ağzıyla yazılmış koşmaları ve manileri varsa da onları fırsat buldukça neşretmek üzere bu konuya son veriyorum.

(Yeşil Bor, 24 Ekim 1943)

2.5.3. Kemalî

Bor'un Ulukışla köyündendir. 1860'ta doğmuş ve 1926'da ölmüştür. Asıl ismi Mustafa olup Kemalî lakabı ile şöhret bulmuştur. Okuyup yazması olmadığı hâlde coşkun ve kuvvetli bir halk şairidir. İrticalen şiir söyler ve şiirlerini başkasına yazdırırmış. Kemalî soycak şair olup babası Hasan da Muhtaci mahlasıyla çok güzel koşmalar düzmüştür. Fakat Kemalî için köylüleri erenlerin elinden aşk şarabı içtiğini ve bu hadiseden sonra coşkun bir hâl aldığını söylerler. Hayatı bütün yokluk içerisinde geçmiş, amelelik yapmak ve günlük rızkı ile geçinmek zorunda kalmıştır. Çökelek (yağsız peynir) hakkında yazdığı şu koşma neler çektiğini göstermesi bakımından çok acıdır.

Çökellik

Evvel bahar yeni katık çıkınca
Niçin bir hoş, bir hoş kokar çökellik?
Kızdırıp ekmeği sıkma sıkınca
Arasından akar çıkar çökellik.

Üfürdüm üfürdüm yanmayor ateş
Bunun sağlığında hiç pişer mi aş?
Eğer bunu günde yersen arkadaş
Senin temelini ...⁶ çökellik

Asla derman koymuyor canında
Belli durur damarında, kanında
Eğer su da bulunmazsa yanında
Seni cayır cayır yakar çökellik

Arasından biraz önce düzedir
Mevlam onu kendisinden yaradır
Ezrail gibi canı titretir
Omurhan kemiğin söker çökellik

⁶ Silik durumda bulunduğundan kelime anlayamamıştır.

Kemalî'dir bizim ilin sayısı
Yok mu sizde çökeliğin dayısı
Yakın şurda corvalığın kuyusu
Alır çıkar bizi döker çökellik

Ulukışla köyü Hasan Dağı'nın eteğindedir. Kemalî'nin bu yüce dağ hakkında yazdığı
şu güzel koşmayı okuyalım:

Hasan Dağı

Karlı, buzlu sularından içeyim
Var mı koyağında kar Hasan Dağı?
Kaldır dumanını gelip geçeyim
Sana bergüzarım var Hasan Dağı

Açılmış menevşen, kokar güllerin
Değmem kıvamında mor sümbüllerin
Haramiler bekler her bir yıllarım
Düşer mi bu sana ar Hasan Dağı?

Kati mağrur olma kendini dekle
Hallacı Mansur'a kaldın mı bekle
Koltuğunda gizle, koynunda sakla
Çıkarsa serine yâr Hasan Dağı

Âşıkı ağlatmak layık mı sana
Gelmişem payına gitmem bir yana
Ateşten kispetler giydirdin bana
Yanar derunumda nar Hasan Dağı

Büyümüşsün vatanında, ilinde
Hatar vardır yumruğunda yelinde
Aşup gidemedim kaldım belinde
Ulaş imdadıma çar Hasan Dağı

Kırk yaşından sonra harekeli yazıları okumasını öğrenen Kemalî, Muhammediye ve Ahmediyye gibi eserleri okuyarak bilgisini kuvvetlendirmiş ve Bor'da Şeyh Abdurrahman Efendi'den icazet alarak Kadirî tarikatine girmiştir. Daha önce erenlerin elinden aşk şarabını içmiş olan Kemalî bu defa şeyhinin himmeti, zikir ve simaların ruhunda yarattığı coşkunlukla büsbütün ilahi aşk ve vecde kapılarak çok kıymetli tasavvufî şiirler söylemiştir. İşte onlardan bir satranç:

Hak divânesi delinin, meskeni külhan didiler
Hâlbuki Hakk'a velinin madeni irfan didiler
Hak yoluna gitmediniz, buyruğunu tutmadınız
Hamd u sena itmediniz, böyle mi erkân didiler.
Kadir i gaffar i gani ne deyü halk itti seni

Serseri gezdim cihanı, ey deli uslan didiler
Kovala gitsin gammazı, malını satıp yimezi
Semtimize beynamazı, gelmesin aman didiler.

Kulluğa bel bağlayanın, çeşmi akıp çağlayanın
Allah için ağlayanın gözleri al kan didiler.

Ey hileci, ey hilebaz nefsinin lam eyle ikaz
Bu şarab ı aşka bir kez parmağımı ban dediler.

Böyle alış, böyle satış, bu nasıl gaflete yatış?
Pervaneleş far far tutuş aşk oduna yan dediler.

Binmek için aşkın atın, sanki bana aldı satın
Zemzenenin halkı bütün hükme tûraman didiler.

Viridi bana aşkı ilah, serime giydirdi külâh
Birini bin eyler o şah, kisesi mülkâm didiler.

Mağfiret eyler hatamız, var içimizde çetemiz
Buğdayı yiyen atamız, sebebi şeytan didiler.

Arkana giydin binişi, bu gidişin yok dönüşü
Güç ile indin inişi, yokuşa tırman didiler.

Dünyadan alan heyesin terk eder olmaz siva'sın
Galiba hicran davesin, çekti o savran didiler.

Aklımı başına dişir, vaktiken işini bişir
Kapuna geldi tenesir, göçmede kervan didiler.

Yâd güle bülbül mü konar, çarh-ı felek aksi döner
Kemalî kemter bî hüner, nerde idin sen didiler.

Zamanın ucunu bilmem, hayır kapuları kapanmış
Yok mu bir duacı bilmem, hayır kapuları kapanmış

Ehl-i fesat şer saçarlar, rıza-i haktan kaçarlar
Şen olup yiyip içerler, hayır kapuları kapanmış
Yollar diken, düz eden yok, Hakk'a boyun uzadan yok
Fukarayı gözeden yok, hayır kapıları kapanmış
Gemsiz, yularsız esterim kalmadı yüzüm, astarım
Asmaya yiğit isterim, hayır kapuları kapanmış
Mansurum dâra takıldı, pervanem nâra yakıldı
Bereket göğe çekildi, hayır kapuları kapanmış
Kudretten korkusu var, deler, takar burgusu var
Birkaç yerden sürgüsü var, hayır kapuları kapanmış
Âlimler okuyup yazman, cahiller kabrimi kazman
Sâiller boşuna gezmen, hayır kapuları kapanmış
Kemalî kendini dekle, Hakk'ın yollarını bekle
Rıza keşkülünü sakla, hayır kapuları kapanmış.

Sevdiğimden bir nefes gönlümü ayırmam
Dirler bana sesi kes, dilimi kayırmazam
Alman gözü alayı, istemez belâyı
Zikrederim Mevlâ'yı kimseye duyurmazam

Dost bağının yimişi, altun olur gümüşü
Tutulmadık yumuşu, nefsimi buyurmazam

Kapumu çakmak ile başına kakmak ile
Ben haram lokma ile karnımı doyurmazam
Dir Kemalî özün, duttum Hakk'ın sözünü
Masivanın gözünü, sabr ile sıyırmazam.

--

Ey kadir i hayy-i mücip, isyan ile geldim sana
Sensin kamu derde tabip, isyan ile geldim sana
Dünya! Seni gezmek neme, herkes yaraman bir ene
Ey sahib-i arş-ı sema, isyan ile geldim sana

İsyan benim, günah benim, yakma cahiminde benim
Affeyle gani sübhanım, isyan ile geldim sana

Sensin gani Mevlâ medet, ihsanına yoktur adet
Ey vahid-i hayy-ı samet, isyan ile geldim sana

Mükire gönül katmazam, didiğini işitmezem
Men senden ayrı gitmezem, isyan ile geldim sana

Bir meniden sesin beni, halk eyleyen gaffar gani
Koyup kime gidem seni, isyan ile geldim sana

Sevdim seni ism-i latif, bu vücudum oldu zaif
Ay Rahim i Rahman Rauf, isyan ile geldim sana

Bağçede gonca gülünüm, merd-i garip bülbülünüm
Kemalî kemter kulunum, isyan ile geldim sana

Çekmeli çengelini, boynuma taktı bu aşk
Adüsu engelimi hali bıraktı bu aşk.

Beadesini görmedi, engelip oturmadı
Coştı geçit vermedi, sil gibi aktı bu aşk.

Var ise bizde fikir, Allah'ı eyleye zikir
Emrine hadsiz şükür, ruhumu sıktı bu aşk.

Okudum ayet ile avn-i hidayet ile
Beni biğayet ile girdaba tıktı bu aşk.

Attı ad-ı sanımı, yıktı hanumanımı
Pervaneveş canımı, odlara yaktı bu aşk.

Cur'a-i câmı yutup, gayrısını unutup
Varlığımı mahvedip, bir yana çekti bu aşk.

Masivadan kurtulup, bir aralık yol bulup
Ruz u eleste gelip, kapımı çaldı bu aşk.

İntizarım Hızır'a, hazırım muntasıra
Vardığımda huzura, ayağa kalktı bu aşk.

Goncası bir gül gibi, feryadı bülbül gibi
Kemalî dir il gibi, seyrime baktı bu aşk.

(Yeşil Bor, 12 Kasım 1949)

2.5.4. İbrahim Kudsî

Kitaplığımızda Pirizadelere ait dolabın 175. numarasında kayıtlı el yazması bir kitap var, 411 sayfa tutan ve tasavvufa ait olan bu kıymetli kitabın adı Cünnet el-Fukara'dır. Müellifi ise eserin 7. sayfasında şu suretle yazılmıştır:

“Bu fakir-i pür taksir Esseyit el-Hac İbrahim Kudsî Binni Seyyit Hacı Ali el-Bori ve Mısrîmuvattanan vel- Borî mevludan”dır.

Bor'da doğduğunu ve Mısır'da ikamet ettiğini söyleyen ve eserini Türkçe olarak yazan bu zatın kim olduğunu araştırdım. Boron Dink Mahallesi'nden Kudsilerden Nail ve Ömer Ekeoğulların ecdadından olduğunu öğrendim, fakat hangi tarihte doğduğu ve hangi tarihte ve nerede öldüğü belli değil. Yalnız kitabın son sayfasında şu manzum hatime var:

Bihamdillah safa-yıvaktile bu name-i nâm
Bin iki yüz otuz sekiz rebiinde buldum itmâmı
Bu defter serbeser mihr-i muhabbet destanıdır
Gelir her kıssasından tâlibe matlub-u peymânı

Bu nâme cümle ezvaka erbab-ı saadettir
Bulur her katranın neş'esinden ehl-i dil kâmi
Bu bir cam-ı surur encam ve ruh u rahat efzâdır
Ki bir peymanesi makbul-u has eyler nice âmi
Bu bir rind-i cihandır kim açılmaz değme nâdane
Dilince söyleşir yeksan görür her puhta ı hâmi
Buna inkâr ile kılma nazar, efsanedir sanma
Bunun fehminde sarfit talipsen Subh ile Şâmı
Nazar kıl dide-i ibretle gel ey talib-i mâna
Nedir maksudu bil fevi olmadan bu fırsat eyyamı

diyor ve böylece kitabın 1288 H. yılında telif edildiğini söylüyor. Kitabın 57. sayfasında ise Sebil al-Reşat Nef al İbât adlı bir eseri daha olduğunu ve onun daha mafassal, her ihtiyaca cevap verdiğini haber veriyor.

Cünnet al Fukara (Fukaranın Kalkanı) anlamında olan bu eser tasavvuf ilmine ait olup, yanlış yollara giden tarikat erbabını irşat için kaleme alınmış; nokta ve noktanın esrarından başlayarak şeriat ve tarikatı incelemiş zahir ve batın ilimlerini, âşık ve maşuku, celal ve cemali tarif ve tasvir ederek hatt-ı müstekimi göstermiştir.

Çok tatlı bir ifade, sade bir nesirle yazılan kitap, Mesnevi'den ve Yunus'tan, Niyazî'den alınan manzum parçalarla kuvvetlendirilmiş ve birçok yerleri de kendi şiirleriyle tezyin edilmiştir. Sayfalar dolduran naat ve kasidelerini ve manzum nasayihini buraya almak mümkün olmadığından özür diler, fırsat ve imkân bulanların kitaplığa kadar gelerek bu kıymetli eseri görmelerini tavsiye ederim.

(Yeşil Bor, 12 Aralık 1949)

2.5.5. Ülfetî

Bor'un Çiftçi Mahallesi'nden Çadırıoğullarındandır. Asıl ismi İsmail olup Ülfetî mahlasını almıştır. Nüfus kaydına göre doğumu 1228 ve ölümü 1315'tir. Mavi gözlü ve buğday benizli olduğu da keydedilmiştir.

Çiftçilikle geçinen Ülfetî kuvvetli ve velüt bir saz şairdir. Halk şiirlerinin bütün şekil ve nevilerini muvaffakiyetle kullanmıştır.

Saadettin Nüzhet Halk Şairleri adlı kitabında Ülfetî'yi en başa almıştır. Niğde gazetesinde bu değerli şairimizden bahsedilmişse de Borlu olduğu açıklanmamıştır. Benim aşağıya aldığım örnekler eski cönklerden elde edilmiş olup hiçbir yerde intişar etmemiştir.

Şiirlerinden Örnekler

Didim, dilber ne durursun – Didi, niçin sorarsın sen
Didim, sen benim olursun – Didi, kendin yorarsın sen
Didim, dilber kişi zade – Didi meylim vermem yâde
Didim, doldursan bir bade – Didi, câmı kırarsın sen
Didim dilber ne bu tasa – Didi beni koyma yasa
Didim dilber ver bir buse – Didi vermem azarsın sen
Didim dilber ne utanı – Didi âşık kendin tanı
Didim bende kuruş kani – Didi bana yararsın sen
Ülfetî iriser murada – Dahi ne söz yâr arada
Didim meskenin nerede – Didi kande kararsın sen

Güzelleme

Riftarın güzel, güzeller şahı
Arzu çeker canım efendim seni
Gider akıl baştan bulunmaz kâhı
Görünce ey şah-ı levendim seni
Efendim dertlerin dermanı sensin
Âşıkların ah-u figanı sensin
Cümle güzellerin sultanı sensin
Kim sevmez ey zülfü kemendim seni
Ne hoş yaratmıştır seni Lemyezel
Soldurdun benzimi, eyledin gazel
Ağız güzel, gerdan güzel, sen güzel
Kusursuz sevdiğim beğendim seni
Ülfetî bendeni meftun eyleyen
Dü çeşmin yaşına ceyhun eyleyen
Düşürüp sahraya Mecnun eyleyen
Şimdi buldum Leylamenendim seni

(Yeşil Bor, 2 Ocak 1950)

2.5.6. Muhtaci

Bor'un Ortaköy bucağına bağı Ulukışla köyündendir. Kemalî'nin babasıdır. Asıl ismi Hadıp'tır, Muhtaci mahlasını kullanmıştır. Doğumu ve ölümü hakkında esaslı bir bilgi edinemedim. Fakat gerek köylülerin ezberinde ve gerekse cönklerde pek çok şiirine rastladım. Muhtaci bu şiirlerinde gurbetten ve kederden çokça bahseder, muasırı olan Ortaköylü Tahir Efendi'yi de taşlamaktan ve ona tokunmaktan hoşlanır. Şu koşmalar onundur:

Ben hâlimi arz eylerim Hüda'ya
Aşkın çillesine doldurdun beni
Bir karar vermedim şu ben kedâya
Çırpıp yârdan Yâra yıldırdın beni

Murat murat iremem murada
Acep murat kapıların nerede
Derdi gamı keder kalmış arada
Arayı arayı buldurdun beni
Aşkın kitabında okudum hece
Yüküm gam yüküdür uğramam baca
Ne gündüzüm gündüz ne gecem gece
Bahrin ummanına daldırdın beni

Çağırır Mutaci pîrim, pederim
Yüküm her daim elemimle kederim
Başıma geleni çekmek kaderim
Aşkın ateşine yandırdın beni.

Lezzetin bulmadım dünya fennin
Ecelin külâhın giyerim elbet
Kulu, kurbanıyız Mevla ganinin
Olmanı nimetten sayarız elbet
Bu kadar cefayı çeker mi her can
Yükümüz cevahir, lü'lü u mercan
Alırlar nasihat, dinlerler akran
Kalbinin pasını soyarız elbet

Hüda'dan umarız cennet yerimiz
Açığa çıkardık gizli sırrımız
Ustaların, ganilerin pirimiz
Biz de hatılarını sorarız elbet

Varıp boş yerlere nefes yollama
Deşip koykur yaralarım elleme
Âşık Muhtaci'yi gafil belleme
Zahnige bir hüccet koyarız elbet

Sokunduk da ayrılığın gülünü
Yârimin hayali gitmez gözümde
Ayrılık zor kimselere vermesin
Ayrılık çekenler yanar özünden

İstememiş bizim ilin sayısı
Eğlenip sılada kalmak iyisi
Ciğerimde yaşar Gayya kuyusu
Nat'ı cehennemdir dönmem sözümde

Gurbet ilde keder düştü payıma
Sert kullanır çıkamadım payıma
Bir mektup yollasam emmim, dayıma
Aldık intizarı ilin kızından.

2.5.7. Asumanî

Asumanî lakabıyla meşhur olan El-Haç Mehmet Asumanî Bor'un Selçuk Mahallesi'nden Komisyoncu Sadık Göksel'in büyük dedeleridir. Doğum tarihini öğrenmek mümkün olamamışsa da Pirizade El-Haç Mehmet Sait Efendi defterinde "kayınpedirim El-Haç Mehmet Asumanî'nin vefatı 1245" diye kaydetmiştir. Âlim ve fazıl bir zat olduğu, Kayseri müftülüğünü kabul etmeyerek Bor'a geldiği, evlat ve ahfatına da memur olmamaları için vasiyet ettiği söyleniyor. Selçuk Mahallesi'ndeki Asumanî Medresesi'ni bu zat tesis etmiştir.

Maraşî Şeyh Ahmet Kuddusî istila olan çok samimi muşaarelerinden yaş ve kemalce aynı mertebelerde olduğu, Osmanlıca münacaat ve gazellerinden başka Farsça yazılmış münacaatının da bulunması birkaç dilde vukufu bulunduğunu anlatıyor.

Süal'i Asumanî

Varayım mı acep bugün ben sana iftara
Ki cem olunca bülbül gelir elbette küftara

Cevap Maraşî

Dayanılmaz varayım mı deyu bu naz'ı rettara
Tecalay'ı cemalinle buyurun bize iftara

Mane'i muhlisin müşerref kıl kerem eyle

Benim efendiciğim

Gelmeyip eylesen ehâm varırım Hak'i pâye

Kendiceğim

MÜNACAAT

Atalar kıl sahih ola vücudum
Kabul eyle huzurunda sücudum
Meyan ettim sana ettim rükû
Kusurumla ola makbul kuudüm
Seni ettim çü takdis ile tespih
Kusurum çok afüv kıl etme takbih
Sicilimde sevabım hiç yoktur
Cibal asa günahım katı çoktur
Feraizde kusurum çok nevâfil
Ben andan olmuşum daim gavafil
Eğer ki sedredersin bana rahmet
Yok ukbada illaki ola zahmet
Kerimsin kapuna geldim, Kerem kıl
Defâtir içre günahım aman sil
Sinin'i şasta iriştim ilahı
Afuv tacından al giydir külâhı
Kulun bu Asumanî de yetimin

Kusur ile ki züvvari hitimin.
Saray-ı dil hara oldu, Kerima eyle gel tamir
Derunum Şem'a veş yandı, ne hüsn ile idem tabir
Ne vardır saffet'i kalbim, ne macunla gider derdim
Hevay'ı nefsi dert ettim, Habiba eyle sen tedbir
Ne anlar kimse hâlimden, ne fehmeyle meâlinden
Çu Allâmı guyübsün sen, sana layık durur tebsir
Kusurum var ibadette, esir oldum kabahatte
Enis olam selamette, yazıp ver affime tastir
Kapunda zar ile biryan ki sinem oldu çün büryan
Amelden olmuşum üryan, sana hâlim idem tefsir
Yetimi'i bi peder kaldım, günah deryasına daldım
Yedime bir berat aldım, Hüda etmiş durur temhir
Melâik Asumanî eylesin avn ü şefaât
Muhammed'in Ebubekir, Ömer, Osman, Ali Tensir.
İnanım desti kudrette ne mümkün olması zâil
Anı kaydeyledim ruz'u ezelde olmaz ol mâil
Atılsa tir'i takdirler kazayı lemyezâilden
Niçe reyi tedbirler ola mı hiç ona hâil
Sen oldun cümlelerin varı kamu nimetlerin sâiri
Şol esmanden biri bari, kamu âlem buna kâil

Ger itsem arz'ı hacatı, kabul eyler münacatı
Ezelden oldu adatı, tehi gitmez hema sâil
Kulundur Asumanî çün niyaz engiz du âlemde
Niyaz'ı bî şümarım var sen et cümlesine nâil

(Yeşil Bor, 30 Ocak 1950)

2.5.8. Pirizade Binbaşı Mehmet Es'at Bey

Mehmet Es'at Bey, Bor'un Selçuk Mahallesi'nden ve Pirizade ailesindedir. Bu aile öteden beri memlekette büyük ve kıymetli adamlar yetiştirmiştir. Dedeleri El-Haç Sait Efendi meşhur kadılarından imiş, basılı yazma eserleri olduğunu Bursalı Mehmet Tahir Bey Osmanlı Müellifleri kitabında kaydeder.

Babası Hacı Naim Efendi de Bor'da ve sair yerlerde kadılık yapmış âlim ve fazıl bir zat imiş. Beş erkek evlada sahip olan Hacı Naim Efendi dördünü Harbiye'de okutarak asker yapmıştır ki bunlar Binbaşı Es'at, Miralay Mes'ut, Binbaşı Sa'dettin, Miralay Sait Beylerdir. En küçükleri Mustafa Asım mülkiyelidir. En büyükleri olan Es'at Bey (1267/1851) tarihinde Bor'da doğmuş, 1288'de Harbiye Mektebi'ne girerek 1293'te ikinci mülazımlıkla mektebi bitirmiş ve Sakarya Bosna İdadisi Kavaid-i Osmaniye hocalığına, 1294 Haziran'ında ise İstanbul Mekteb-i Harbiye Kitabet hocalığına tayin edilmiş; 1295'te yüzbaşı, 1300'de kolağası olmuş, 1311'de terfian Düzce Redif Taburuna binbaşı olarak gönderilmiştir. 1312'de taburu ile Yunan Harbi'ne iştirak eden Es'at Bey bir kıt'a Yunan madalyası ile taltif edilmiş. 1314 Düzce'ye dönmüş, 1316'da Niğde Redif Binbaşılığına getirilmiştir. 1326 Nisan'ında kendi arzusuyla emekliye ayrılmıştır.

1335 tarihinde 68 yaşında iken İstanbul'da Sultanahmet'teki evinde vefat etmiş, Mevlana kapısı haricinde Merkezefendi Kabristanı'na gömülmüştür.

Eserleri ve Şahsiyeti

Es'at Bey çok velut bir şair olduğu kadar çok değerli bir yazıcıdır. 1309 tarihinde Mekteb-i Harbiye'de muallim iken yazdığı Mir'at-ı Mekteb-i Hayriye isimli 600 sayfalık eseri seraskerlikçe takdir edilerek dördüncü rütbeden mecidî nişanıyla taltif edilmiştir. 1310 senesinde yazdığı Mir'at-ı Mühendishane-i Berr-i Hümayun adlı 500 sayfalık eser de takdir ve taltifle karşılanmıştır. Es'at Bey bu iki eserinde Harbiye ve Mühendishane'nin kuruluş tarihinden kendi zamanına kadar olan bütün vukuatını ve bu kıymetli ocaklarda yetişen zevatın hayatlarını yazmak suretiyle tarihe büyük hizmetlerde bulunmuştur. Riyaziye kitaplarına ve kitabet mecmualarına yazdığı mukaddimeler yüksek vukuf ve bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Lisanı gayet sade ve akıcıdır, nesirlerinde zamanın tumturaklı ifadelerinden mümkün olduğu kadar kaçınmıştır. Her iki eser de kitaplığımızda mevcuttur. Bunlardan başka basılmış, kendi el yazısı ile büyük bir Divan'ı vardır. İçindeki 230 parça manzumede divan edebiyatının bütün şekil ve nevilerini büyük bir muvaffakiyetle kullanmıştır. Kaside ve gazelleri sâl i ceditleri, kitabe ve tarihleri, methiyeleri bilhassa kuvvetlidir.

Kendisi pek kalender meşrepmiş, gösterişi sevmez ve tekellüften hoşlanmazmış. Cemal aşığı olduğunu, güzel bir çehre ve güzel bir manzara karşısında aşka gelerek irticalen şiir söylediğini zamanında yetişenler anlatırlar.

Şiirlerinden Örnekler

Gazel

Bağa vardım kadd'i serv endamın andım ağladım
Goncaya baktım reh'i gülfamın andım ağladım
Laleler, güller, çimenler oldu biz dağ-ı derun
Yârsız bu gülşenin ahkâmın andım ağladım
Gerçi şâd oldumşu bademli havuzlu bahçede
Lik manen dide'i bâdâmın andım ağladım
Hasretim oldukça mümted rü'yet-i didarına
Bezm'i vuslatta geçen in'amın andım ağladım
Şimdi hicran dideyim Es'at muazzez ömrümün
Hab-ı gafletle geçen eyyamın andım ağladım
Şimdi devletlerde vardır iştiâh endişesi
Müstenit tahtında ammâ kâr-ü zar endişesi

Gazel

Geh olur bir mes'ele karp-ü cidâle vasıta
Geh verir bir hadise sulha karar endişesi
Her sefer-i diplomatu bî huzur etmektedir
Fikrini tervice bezl-ü iktidar endişesi
Eslihâ bulmak sür'atle kemâl-i intizam
Olmasun mu her kavimde ahz ü sar endişesi
Fikr-i askerperverimden bir numune bu gazel
Olduğundan hale Es'at intizar endişesi

Kıt'a

Aşka düştük, akli selbettik peşiman olmadık
Zâhiren pejmürdeyiz ma'nen perişan olmadık
Eyleriz hâle kanaat rızkımız kâfi bize
Çok şükür kim müptelâ-i mak ü sâ mân olmadık

Müfret

Ben gemimle her gece vuslua tefekkür eylerim
Vâh kim duzahtayım cennet tasavvur eylerim
Herkes hâlince kan ağlattı cevr-i rüzigâr
Dönmedi bir kimsenin devrince devr-i rüzigâr
Esat Bey'in hayat ve şiirlerinden söz açmışken Niğde Valisi Asaf Paşa hakkında yazdığı tarihî bir kasidesini aynen nakletmeyi uygun buldum, zira bu kaside Niğde tarihinin bir yaprağını da aydınlatacaktır. 1324'te Niğde Redif Binbaşılığı zamanında yazılmıştır.

Kaside

Ehl-i hirvet cümle gene-ü ihtiyarı Niğde'nin
Lâcerem elbette artar iktidarı Niğde'nin
Hüsn-i Alâh-u zekâvet, saffet-i ab-u hava
Olmada esbab-ı feyz-ü iştihârı Niğde'nin
Başka renk verdi memur olalı Asaf Paşa
Sa'y edüp imarına bâ avn-i Bâri Niğde'nin
Caddeler açtırdı muhkem, yaptı bîhad köprüler
Bildim kim çoktur atâletle zararı Niğde'nin
Kevkeb-i bahş şerif-i rehnümay-ı mesaadet
Pertev-i re'yi müniri şuledârı Niğde'nin
Askere matuf olunca hizmet-i diniyesi
Oldu mesrur zabitaan-ı serhezarı Niğde'nin
Ab-u tab-u feyz-i imarınla ey ebr-ü Kerem
Tazelendi her yeri her bir civarı Niğde'nin
Cami-i mektep gibi haylı müberratı cesim
Buldu sayınle vücut, arttı imarı Niğde'nin
Himmetin diyar-ı kabristanı çekse çok mudur
Çünkü tâzime sezadır her mezarı Niğde'nin
Nur-ı adlinle münevver geceler tâ suphadek
Olmasa caiz sokaklarda fenârı Niğde'nin
Gelmedi mislin bu dava kaydile sabit olur
Yoklanırsa defter-i köhne tomarı Niğde'nin
Şanına tâzim edüp severler zâtını

İttifakan bunca eşref-u kibârı Niğde'nin
Cuyibar-ı lütfünü ilan için her bağçede
Serviler altında câri cuyibari Niğde'nin
Bir gazel tarh eyleyim bari bu dilgûşa bağda
Koy ki cüzdanda bulunsun yadigârı Niğde'nin
Nağme-i cennet midir bu nevbahârı Niğde'nin
Ya nedir bu müşkibar-ı Lâlezar-ı Niğde'nin
Öyle feyza feyze maliksin ki ey ruh-ı revan
Oldu gülşen bastığın hâk-ü gubarı Niğde'nin
Her gören Mecnun olur eyler perestiş hişüne
Sen misin Leyla bakışlı şivekârı Niğde'nin
Zülfünü şem eyleyen bakmaz şemim-i Nafiye
Arızın mı cennet-i anbar nisarı Niğde'nin
Şimdi sensin şehir içinde server-i hüsn-ü cemal
Hep senin şevkinladır zevk-u mesarı Niğde'nin
Zülf-ü hüsnünden kitabettir garibin garibin Es'ad'a
Mah-ı hicrinle geçen leyl-ü nihârı Niğde'nin
Dâverâ vasfınla nazmım öyle rengin oldu kim,
Gıpta eyler her edib-i dilfikârı Niğde'nin
Valilikle mesned-i menşurunu görmek diler
Ruz u şep her muhlis-i takva şiarı Niğde'nin
Asafâ memur olup asarınız Bâ lütfi Hak
Haşrederek olsun cihanda bergüzarı Niğde'nin
Hazret-i şah cihanda ömrünü müzded edüp
Saklasun ikbalini Hallak-i Bâri Niğde'nin.

(Yeşil Bor, 28 Ağustos 1950)

2.5.9. Ahmet Kuddusî

On dokuzuncu asrın yegâne mutasavvıf şairi olan Şeyh Ahmet Kuddusî, zahiri ve batın ilimlerle aşına amil ve mürşit bir zattı. Şöhreti bütün Anadolu'yu ve Osmanlı ülkesini sarmış, ilahi ve naatları Yunus gibi hafızalara nakşolmuştur.

Kuddusî, Maraş'tan gelerek Bor'da yerleşen Şeyh İbrahim'in oğludur. 1183 H. tarihinde Bor'da doğmuş ve 1264 H. yılında vefat etmiştir. İlk feyzini zamanının

tanınmış bir âlimi olan babası İbrahim'den almış ve 18 yaşında iken babasını gayip etmekle uzun ve yorucu bir seyahate çıkmıştır. Kayseri'de bir müddet ders okuduktan sonra İstanbul, Erzincan, Şam, Mısır, Mekke, Medine ve sair yerleri ziyaret etmiş ve bazen hicra yerlerde inzivaya çekilmiş aşk-ı ilahi ile coşup taşmıştır. Kuddusî'nin hayatını şiirlerinden öğrenmek kabildir. O, bütün hadisatı açık kalplilik ve samimiyetle bize anlatır. Zamanında zenperestlikle itham edilen Kuddusî, çok kadın almasının bu gibi dedikodulara sebep olduğunu şu şiirleriyle açıklamaktadır:

Divane gönlüm çün havalandı
Düştü kavga-yı hubb-u zamane

Beş on nisayı ettim tezevvüç
Bu yüzden geldim pek çok lisane

Nasden kaçarken eyledim hulted
Nefs-i emmare buldu bahane

Doğdu anlardan biadet evlat
Verdiler sıklet ruha, cihane

Cem eyledim hem üç dört ayali

Etti isticap halk-ı zamane

Kuddusî babasının niçin Bor'a gelerek yerleştiğini Bor hakkında yazdığı bir methiyesinde anlatmaktadır:

Tesmiye kaldı erenler Bor iken Nur adını

Etti çok zira Huda Uşşakını, Ubbadını

Ekseri halkı mesâkin ve avâciz ise de

Gönderir Rezzak-ı Âlem cümlesinin zatını

Kadiri saliklerinden oluben uyandılar

Hep severler kendini, ceylanını, bağdadını

Çoğu çulha rençberi çok ağniyası borçlu hep

Kesmesin Mevla o kavmin avnini, imdadını

Bid'atı az, zeyneti az, saire nisbet ile

Nasihın pendin tutarlar, mürşidin irşadını

Afvi galip, keremi galip, kin, adâvet tutmayıp

Birbirinin temenni eylemez berbadını

Çün peder merhum ederdi anı tercih Maraş'a
Görülen kurrasını, huffazını, zühhadını
Görmedim hiç böyle bir kavim ki zekâtın verirler
Hak teala eylemiş çok anların hüssadını
Köyleri çok imiş evvel cümlesi olmuş harâp
Eylemiş berbat haramiler kamu bünyadını
Sahibi yoktur havadan gayri iş bu beldenin
Kahr ü ihlâl eylesin Mevla anın hüssadını
İçlerine bir garip gelse unuttur beldesin
Gezdirip seyrettirirler bahçe-yi abadını
Eyledi medhini Türkmence Kuddusî anın
Metheder her kim görse bağ-ı me'va badını.

19. asrın tasavvufî halk edebiyatında büyük bir mevki tutması lazım gelen Kuddusî hakkında şimdiye kadar ciddi bir tetkik yapılmaması ne kadar acı ve hazindir. Edebiyat tarihimize meşgul olanlar her nasılsa bu büyük halk şair ve feylezofunu gereği gibi tetkik etmemişlerdir. Kuddusî, Yunus Emre gibi kendini büyük aşka vakfederek lirik tahassürlerini sade bir lisanla yazmış nadir şairlerimizdendir. Onun şahsiyetinin en bariz köşesi taassupla mücadele etmek, bu uğurda her türlü zorluklara, mahrumiyetlere göğüs germesi teşkil eder. Divanında kör taassubu hicveden pek güzel parçalar vardır, bunlardan bazısını buraya alıyorum:

Sofî sana bu tarz ile insan mı disinler
Bu gaflet ile bende-i yezdan mı dişinler
Zöhtünde riya eyler isen müşrik olursun
Ey münkir Hak küfrüne iman mı dişinler
Olsaydı eğer marifetin Hakkı bilirdin
İnsan mı disinler sana hayvan mı disinler

Ey kendini âlim sanıcı münkir-i cahil
Vallahi galattır bu senin biliş ü sânın

Eyvah ki garip oldu henüz dün-i Muammed
Çün kaldı elinde bu misüllü ülemanın
Kendisi de dünyevi arzu ve ihtirasattan yakasını

Kurtarabilmek için çok gayretler sarf etmiş.

Sabreyle gönül derdine derman gelir elbet

Ta bezm-i elesten beru ben aşk ile zârım

Bunca elemi çektiğim etmez mi kifayet

gibi şikâyet ve gayretlerden sonra hedefine vasıf olmuş, dünya nimetleri, sefil ihtiraslar ve adi temayüller yerlerini temiz ve coşkun bir aşk ve vecde terk etmişlerdir.

İçtik muhabbet şerbetin

Bulduk gönülde lezzetin

İki cihanda devletin

Bulup Süleyman olmuşuz

Çünkü deryaveş gönül iklimine doldu bu aşk

Koymadı asla karar, sabrımı aldı bu aşk

Zülf-ü yâr ile beni muhkem bağlayıp

Şişe-i namusumu ahar yere çaldı bu aşk

Eserleri:

Kuddusî'nin matbu divanından başka basılmış ve basılmamış birçok eseri olduğu anlaşılmaktadır. Bizim öğrenebildiklerimiz:

1. Matbu Divanı
2. Külliyyatı
3. Matbu Vasiyetnamesi
4. Medeyih Risalesi
5. Kasidetü'l-İstifaiyesi
6. Mektupları
7. Cönklerde Divanı'na geçmeyen şiirleri

Matbu Divanı 1323 tarihinde İstanbul'da basılmıştır, 218 sayfadır. Aruz ve hece vezinleriyle yazılmış, her nevi şiirleri harf sırasıyla tertip ve neşredilmiştir. Türkçeden başka Arapça ile yazılmış istiğfariyeleri son sayfeleri tezyin etmektedir.

Külliyyatı Kuddusî'nin külliyyatı Konya Müzesi Kütüphanesinin 2459-12 numarasında kayıtlıdır. 1274 H. tarihinde Mehmet B. Davut adında biri tarafından talik yazı ile yazılmıştır. 17x24 ebatında meşin ciltli ve 501 sayfadan ibarettir. Külliyyatta şu eserler vardır:

- a) Divan: Matbu Divan'da olmayan şiirleri burada toplanmıştır.

- b) Pendname: 20 sayfa kadar olup ahlaki esasları hikâye, menkıbe ve nesayih suretiyle telkine çalışmıştır.
- c) Vasiyetname: Külliyyattaki sayfa tutan bu vasiyetname arzusu üzerine ölümünden sonra basılmıştır. Kitaplıkta mevcuttur.

“Ey evlatlarım ve ehlim ve akraba ve esdika ve ihvanım size vasiyet ederim ki” diye başlar ve “kefenimi Niğde bezinden sarın, cesedime ya kefenime yazı yazmayasız, tâzimin hilâfinadır ve kabirde Kur’an’ı çok okuyup cemaati tenfir etmeyin Rabbim benden razı olursa üç ihlas-ı şerif kifayet eder. Benim için ağlamayasız, sela verdimen!” gibi çok mütevazı vasiyet ve çok kıymetli nasayihde bulunmuştur.

- d) Nasayih-i Ahmed Kuddusî: Uzakta bulunan oğullarına yazdığı uzunca bir mektuptur. Bunda: “Benim Oğullarım, sizin ceddiniz kâmil ve mükemmel idi hadaset’i sinimde tevhid-i telkin eyledi.” diye başlayarak nasihat etmektedir.
- e) Hazinetü’l-Esrar ve Ganimetü’l-Ebrar: 138 sayfa tutan bu eser, Arapça olarak yazılmıştır. Tasavvufi fikirleri ihtiva eder.
- f) Medayih Risalesi: Zamanın hükümdarına yazılmış altı manzume ile mensur bir methiyeden ibaret olup 23 sayfadır.
- g) Kasidetü’l-İstifaiyesi: Arapça olarak yazılmış olan bu eser, Afyon Ziraat Müdürü Fahri Bilgen’in kitaplığında el yazması olarak bulunduğunu kendi mektuplarından öğrenmiş isem de kopya ettirmek mümkün olmamıştır.
- h) Mektupları: Kuddusî’nin akraba ve dostlarına yazdığı birçok mektubu vardır. Bunların aslı veya suretleri müteaddit ellerde bulunmaktadır. Bir mektubunun sureti de kitaplığımızdadır. Kuddusî mektuplarında daima güzel nasihatlerle etrafını irşat etmeye çalışmıştır.

Kadirî tarikatı erenlerinden büyük mürşit Şeyh Hazret-i Kuddusi’nin eserleri gibi birçok keramet ve menâkıbı tevatüren dillerde dolaşmakta, hatıraları hürmet ve muhabbetle anılmaktadır. Bu zatın hayat ve eserlerine ait etraflı ve mükemmel bir biyografi hazırlamak ve yayımlamak bütün münevverlerimiz için büyük bir borç ve kutsi bir vazifedir.

(Yeşil Bor, 18 Eylül 1950)

2.6. Meşhur Olmuş Borlu Hattatlar

2.6.1. Yakup Hindi Bin Yusuf

Müştekimzade Süleyman Sadettin Efendi'nin Tuhfe-i Hattatin adlı meşhur eserinde üç Borlu hattattan bahsedilmektedir ki bunlardan biri Yakup Hindi Bin Yusuf'tur.

Niğde sancağının Bor kazasından olan Yakup Hindi çok âlim ve fazıl bir zat olup Hüsnü Hattı, Üstadı Ustadan Hafız Osman Efendi şakırdanından Borlu Yahya Efendi'den tahsil görmüş Mışkî Celf de icazet alarak tebrik olunmuştur. Ehliyet-i Saray tarafından takdir edilerek Enderun-u Humayum kitabeti vazifesine tayin edilmiş, sonradan bu vazifeden çıkarılmış ise de şehit Ali Paşa Saderetinde tekrar kitaben vazifesine alınmış ve ayrıca Gilmant hazinesine muallim tayin edilmiştir.

Hindi lakabını heyetine bakarak Üçüncü Nultan Ahmet takmış ve kendisi de bu lakabı kullanmak mecburiyetinde kalmıştır. Birçok ilimlerde üstat olduğu gibi cirit atmakta pek mahir imiş. Edirne de vaki kuleyi cirit ile aşırarak meşhur pehlivanlar arasına girmiştir.

Hadikai hassa da kitabet vazifesine de tayin edilen Yakup Hindi (1196-1732) senesinde ve iki bayram arasında vefat etmiştir. Ebced hesabına Hıdır Yakup tarih düşürülmüştür. Üsküdar da Harmanlık da kaldırılmıştır. Hattatlıkta o kadar kemal ermiştir ki Yakup Efendi hakikaten hattatlığın mucidi bir demişleridir. Ebu Eyyubi Ensari de Yazılı Medrese kapısı dâhilinde bir "hu" resmeylemiş ki ve fayinin "vav"ından üstün olduğunu erbabı her zaman tasdik etmişlerdir.

Bu zatın Bor'dan hangi aileden olduğunu bilmiyoruz. Bu yazıyı okuyan hemşehrilerimizin kendisine veya yazısına dair bildikleri varsa açıklamalarını hem kendileri hem de memleket tarihi rica ederim.

(Yeşil Bor, 7 Ekim 1958)

2.7. Güncel Durumları Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.7.1. Kısmet Olmayan İftar (Hikâye)

Düğünleri olalı ay bile olmamıştı. Saçının simi ve ellerinin kınasıyla Sahire gelin geldiği günden beri ayakta hizmet görüyor, her buyruğu bütün isteğiyle

başarmaya çalışıyordu. Damat düğünden on gün sonra uzunca bir yolculuğa çıkmıştı. Kayınpeder oğlunu mal getirmek bahanesiyle evden uzaklaştırmıştı, maksat ticaretten ziyade eski bir geleneğe uymaktı. Bu suretle güveyi imsake alıştıracak, kadına ve nefsi hevesata mağlup olmaktan korunacaktı. Hane halkı oldukça kalabalıktı; kayınpeder, kayıvalide, dört ini ve düğün vesilesiyle uzak ilden gelerek kocası ve üç çocuğu ile misafirliği devam eden görümce...

Bunların hepsi bir sofrada toplanırlar ve bir kaptan yemek yerlerdi. Sini başına dizilen bu kalabalık birbirinin kucağına oturur gibi bin zahmetle yemek yer, herkes aç kalmamak için büyük bir el çabukluğu yapmaya çalışır, sofrada yemek âdeta kapışılırdı.

Ramazan gireli bir hafta olmuştu. Sahire bu topluluğun içinde karnını doyuramıyor, ekseriya aç kalıyordu. Bir kere yüzü bürülü idi, yüz açmak ve büyüklerle konuşmak âdet değildi. Bir söz söyleyeceği zaman işmar yapar, anlatamazsa bir çocuğun kulağına eğilerek fısıldar ona tercümanlık yaptırırdı. Sonra da erkeklerin soluna gelen tarafa oturur, yazmasının bir ucunu alnına kadar indirdikten sonra bir ucunu da sol eliyle burun hizasına kadar yüksek tutarak yüzünü göstermemeye dikkat eder ve ancak bir eli ile yemek yiyebilirdi.

Yemek bitinceye kadar yerinde kalsa neyse fakat buna imkân var mı idi hiç?.. Sofra halkı su ister Sahire kalkar, yemeğin tuzu biberi noksan kalkar, velhasıl kalkar kalkar otururdu. Hem su içilinceye kadar ayakta beklemek ve su kabını alıp yere koymak çok dikkati çeken bir vazife idi. Hele iftar yemeği ona bir türlü kısmet olmuyordu. Kayınpeder, ramazan başından beri mübarek günün şerefine her gün çarşıdan pazar ekmeği pide, bazen tahinli ekmek getiriyor, iftar sofrası toptan evvel küçük tabaklara konmuş köfteler, dolmalar, reçel vesair ile donatılıyordu. Kayınvalide tomitisli piyası çok sevdiğinden hergün Sahire'ye piyas çektiriyordu. Piyas çekmek ne kadar zor biş idi. Çünkü soğan elde sigara kâğıdı gibi ince doğranacak ve güzelce yıkanacaktı. Soğanın kokusu gözlerinden yağmur gibi yaşlar akıtır, gözleri kan çanağına dönerdi. Fakat nasıl şikâyet etsin, onların yüzüne bile bakmaktan çekinirdi. Ne olur o kadar zahmetle hazırladığı bu sofraya oturabilse idi, işte buna bir türlü muvaffak olamıyordu. Tam top atılacağı zaman namazdan evvel iftarı atıştırmak için toplanıp bekleyen hane halkı top atılır atılmaz ortadaki şeyleri bir lahzada silip süpürüyor ve mütemadiyen de Sahire'ye iş buyuruyorlardı. Oruçtan çıkan kayınpeder,

kayınvalide ve hele görümcenin işleri bitmiyordu ki hiç... Sahire su ver, bana da tuz getir, ocakta yemek kaldı getiriver gibi hizmetlerle o, vaktinde sofraya yetişemiyordu.

Bir gün artık azmetmişti, muhakkak sofraya oturacak ve iftardan yiyecekti. Bunun için o gün büyük bir gayret sarf etmiş, büyük sürahiyi su ile doldurmuş ve su bardağını yanına koymuştu. Tuzluğu, biberi siniye sıkıştırmış; mevcut yemekleri bir tepsiye yemekleri bir tepsiye yerleştirerek kalkmadan alabileceği bir yere getirmişti. Herkes gibi o da sofraya oturarak topun atılmasını bekliyor ve yaptığı kurnazlığın ve becerikliliğin neşesiyle için için gülüyordu. Bunu daha evvel niçin düşünememiş ve niçin kayınvalide veya ev halkı bu kolaylıklara akıl erdiremişlerdi. O işte ufak bir düşünce ile bu zorlukları yenivermişti. İçinde büyük bir sevinç ve gurur vardı, bu hamaratlığını kocasına anlatacak, kim bilir onun ne kadar takdir ve sevgisini kazanacaktı.

Kayınpeder saatini kuruyor, çocukları sükûta davet ediyor, topun nerede ise atılacağını söylüyordu. İşte nihayet top da atılmıştı, büyük bir iştahla eller sofraya varmıştı ki sert sert kapı çalındı, herkes ani bir durgunluğa uğramış ve gözler kapıya çevrilmişti. Sahire hemen yerinden fırlayarak kapıya koştu. Acaba gelen kocası mı idi? Oh ne saadet! Kapı gibi kalbi de tokmaklanıyordu. Büyük bir heyecanla kapıyı açtı fakat birdenbire donuvermişti. Gelen o değil inisi yani kayınpederin kardeşi idi. Herkes ayağa kalkmış, misafiri hemen sofraya yerleştirmişlerdi, bir taraftan hoş beş yapıyor ve durmadan da atıştırtıyorlardı.

Sahire neye uğradığını bilmeyerek olduğu yerde mihlanmış gibi duruyor, gözleri dalgın dalgın sofraya bakıyordu. Kayınpeder “Seccadeyi ser Sahire.” demese bilmem ne kadar daha bu hâlde kalacaktı. Bu ihtarla irkildiği ve kendine geldiği zaman ne görsün, sofraya temizlenmiş ve yine Sahire’ye iftar yemeği kısmet olmamıştı.

(Yeşil Bor, 21 Ağustos 1950)

2.7.2. Köy Davası

Bizim Köy adlı kitabın yazarı Mahmut Makal pek samimi ve açık bir ifade ile ve objektif sadakati ile köyünü ve civar köylerin hakiki durumunu bütün vatandaşlara ve hatta bütün cihana duyurdu. Çizdiği açık tablo sanki görülmemiş ve işitilmemiş bir olaymış gibi matbuatta velveleli akisler yarattı. Bu derece düşük ve kurun-u vustaî

hayatın içinde oluşumuz gerçeği havsalalara sığmamış olmalı ki yazarı hakkında şüphelere düşmekten kendimizi alamadık. Mahmut Makal'ın bir propagandaya alet olup olmadığını bilmiyorum fakat yazdıkları ve önümüze koydukları levhalar o kadar bizim köylere uyuyor ki bunlara eklenecek şeyler bulunsa bile haksız bir kanaat diye içinden çıkaracak tek bir nokta yoktur. Hâl böyleyken bu kitabın yaptığı tepki bir kısım günlük gazete ve dergilerin sermayesi olmaktan, yüreğe inmeyen câli ve geçici acıma ve üzüme hareketlerinden ileri gidemedi. Yoksa nüfusumuzun %80'ini teşkil eden bu muazzam kitlenin dile gelen feryadı, siyasi ihtirasların gulgulesi içinden boğulup gitmeyecek, o günden bu güne şehirden köye bir münevver akım olacak; kalbi vatandaş aşkıyla çarpan birçok doktor, mühendis, veteriner ve ziraatçilerimiz bütün fiyakalı makam ve memurlarımız bu mühim vatanın ardından koşacak, dertlerine derman olmaya çalışacaklardı. Esefle söyleyelim, bencil bir ruhun nefsanî arzuların esiri olan biz münevverlerde zerre kadar bir kıpırdama olmadığı gibi alakalı makamlarda da henzi bir hareket görülmedi.

(Yeşil Bor, 23 Ekim 1950)

2.7.3. Köy Davası II

Genel kalkınmamız dayanak noktası olduğunda ağız birliği ettiğimiz köy davası işinde artık vakit öldürmeye, ince eleyip sık dokumaya gelmez. Hemen işbaşı yapmak ve bu yola seferber olmak lazımdır. Elli haneli modern bir köyün kurulması için 2-3 milyon gibi bir paraya ihtiyaç olduğunu hesap edenler varsın proje ve planlarıyla uğraşadursunlar. Biz mevcut kaynaklarımızdan, bağlı duran enerji ve elemanlarımızdan faydalanmaya çalışalım. Parasız bir iş yapılır mı, diyorlar. Sorarım size biz İstiklal Savaşı'nı para ile mi kazandık? Sayısız inkılaplarımız hep para ile mi yapıldı? Atatürk ve arkadaşlarının büyük bir iman ve azimle giriştikleri o mukaddes cihada başlangıçta içeriden ve dışarıdan az mı dil uzatanlar, taş atanlar, dudak bükenler oldu? O mücahitlerin adı önce birer hayalperest, birer maceraperest değil miydi?

Beyaz zambaklar memleketi kahramanının yarattığı mamur köyler bize örnek olamazlar mı? Köylerimizin bu hâlde olmasından hükümetimiz kadar münevverlerimiz de mesul ve onlar kadar suçludur. Binbir bataklıklar memleketi olan Finlandiya'yı medeniyetin en üst seviyesine ulaştıran başta Snelman olmak üzere birkaç muallim, doktor ve memurdan ibaretti. Onlar diyorlardı ki:

Milletin cehaleti, kabalığı, sarhoşluğu, hastalıkları, sefaleti hep münevverlerin kabahatidir. Münevver olmak; modaya uygun elbise ve şapka giymek, kolalı gömlek taşımak değildir. Münevver zümre milletin dimağı mesabesindedir. Millet sizi iyi bir tahsil gördükten sonra iyi bir maaşa nail olasınız ve akşamları kahvehanelere iskambil ve domino masasının başına geçip eğlenesiniz diye okutmamıştır. Böyle yapan hakiki münevver değildir, onlar münevverlerin küflenmişidir. Okumuşların hepsi millî zekâyı inkişaf ettirmek, millî vicdanı uyandırmak, millî iradeyi takviye etmekle mükelleftir. Köylülere, işçilere ve kasaba halkının aşağı tabakasına nasıl daha iyi yaşayabileceklerini öğretiniz.

Bu kitabı elbette binlerce münevverimiz okumuş ve bu hakikate vakıf olmuşlardır. Niçin bizde birer Snelman ortaya çıkmıyor ya da Ata'nın cihanı hayretlerde bırakan mücahedesinden kuvvet ve cesaret almıyoruz? Emanet kuru lafla muhafaza edilemez, öyleyse arkadaşlar hep beraber işbaşına marş marş!..

(Yeşil Bor, 30 Ekim 1950)

2.7.4. Gıybet-Çekiştirme

Aile ahengini bozan, cemiyet birliğini felce uğratan büyük afetlerden biri ve belki de en büyüğü gıybet yani şunu bunu çekiştirmedir. Gıybet etmeyi dünyadaki bütün topluluklar fena karşılamışlardır. Bütün dinler ise en büyük günahlardan saymışlardır. Peygamberimiz, Efendimiz gıybet etmenin insan eti yemek olduğunu ve zina yapmaktan daha büyük bir suç teşkil ettiğini beyan buyurarak katiyen men etmişlerdir. Herhangi tanıdığımız veya tanımadığımız bir şahsın kendimizce kusurlu saydığımız bir hareketini kahvede, gazinoda şuna buna yaymak herhâlde iyi bir maksat taşımaz. Bunu yapanların fitne yaratmaktan ve bozgunculuk çıkartmaktan başka bir niyetleri de yoktur. İnsan çekiştirme maalesef son zamanlarda o kadar revaçtadır ki evvelce iki ahbabın bir araya gelmesi, hâl hatır sormasına vesile teşkil ettiği hâlde şimdi ilk karşılaşmanın sorusu ne var ne yok oluyor. Daima kulağımız kirişte dişimize takacak ve dilimize dolayacak bir konu aramaktayız. Dikkat ettiniz mi bilmem en çok sürümü olan dergi veya gazete en çok dedikodu yapanlardır. Gözleimiz ilmî, edebî, ahlaki mevzular karşısında kararlı sönerken dedikoduları görünce ziyaya kavuşmuş gibi parıldıyor. Dinlerin ve cemiyet kanunlarının kapı dışarı ettikleri bu çok fena ve çirkin huya sahip çıkmanın millî vahdetimizi bozacağından, birbirimize karşı güvenimizi sarsacağından cidden endişe duymalıyız. Şuna emin

olalım ki bu düşük hâlimizden en evvel istifade edecek olan düşmanlarımızdır. Cephe taaruzunda bir şey kazanamayan komünizm şimdi aramıza girerek doğru sözlülük, civanmertlik, ahde vefa ve birbirlerine bağlılık gibi yüksek ahlak ve karakterlerimizi yok etmeye çalışıyor. Uyanık ve dikkatli olalım!

(Yeşil Bor, 20 Kasım 1950)

2.7.5. Kahvehanelerimiz

Kahvehanelerimiz Hükûmet Meydanı'nı çevreleyen bütün dükkân ve mağazaları işgal ettiği gibi kenar sokaklarımızı da istila etti. Bu kadarla kalsa yine iyi bilmem dikkat ettiniz mi, çarşı içerisinde nerede büyük bir mağaza varsa veya yapılıyorsa hemen kahvehane oluyor. Şöyle üstünkörü bir sayayım dedim, küçük büyük adedi yirmi beşi geçti. Aman ya Rabbi! 11 bin nüfuslu fakir bir kasabada bu ne büyük rakam artışı! Nüfusun yarısını kadınlara yarısını da çocuklara ayırdığımızda 250 kişiye bir kahve isabet ediyor. Bu 250 kişinin hepsinin ve her gün kahveye gidip gitmediklerini bilmem yalnız sayısının eksilmediğini bilakis arttığını gördükçe bunların karın doyurucu birer müessese olduğu anlaşılıyor. Kazanç için icap ederse yılanın deliğine el sokulur derler, bu doğrudur ve bu hakikat dolayısıyladır ki müteşebbisleri kınamak aklımızdan geçmez. Fakat kahvelere gösterilen bu rağbetten başımızı ellerimizin arasına koyup derin derin düşünmemiz ve kendi kendimizi kınamamız gerekmez mi?

Hepimiz bağ bahçe sahibiyiz; çok verimsiz bir arazimiz, çok gaddar bir iklimimiz var. Kış yaz didinip bin çareye başvurarak tabiatın esirgediklerini zorla onun elinden almaya savaşmazsak elimiz böğrümüzde kalıyor. Zararımız bu kadar mı? Bir taraftan da alın teri ile kesemize koyabildiğimiz üç beş kuruluşumuza kumar masalarında harcıyor, evimizi gazsız ve tuzsuz bırakıyoruz. Çocuklarımız bizden fena huylar öğreniyorlar. Bu yoldan bizi kim çevirecek, yuvarlanmakta olduğumuz uçurumdan bizi kim kurtaracak? Temenniler, açıklamalar bu derde deva olamaz; biraz zecrî tedbirler lazım. İdare cihazımız, belediye ve bütün gençlik müştereken hareket etmeli ve bazı kararlar almalıdır. Bir istirahat mahalli olmayacak boş ve karanlık yerlere derme çatma mobilyalarla pis ve bakımsız mahallere ruhsat verilmemeli, kumara asla müsaade etmemelidir. Bunun için gerek zabıta ve gerekse doktor ve sıhhat memurları dikkatle buraları kontrol etmelidir. Kahve ve çay fiyatlarının memleketimiz hayat seviyesine uymayacak derecede fahiş fiyatla satılması da

kahvehanelerin çoğalmasına fırsat ve zemin hazırladığından belediyemizce bu fiyatların uygun bir hadde indirilmesi lazımdır. Gençliğin her suretle kendini kumar ibdilasına kaptırmaması, muhitine iyi örnek olması, neşir ve konferanslarla uyandırıcı rol oynaması akla gelen ilk çare ve tedbirlerdir.

(Yeşil Bor, 25 Aralık 1950)

2.7.6. Mübarek Ramazana Girerken

Ramazan orucu, Peygamberimizin Mekke'den Medine'ye hicretlerinin ikinci senesinde bir rahmet-i ilahi olarak ehli İslam'a farz olduğuna göre, haliyle sevinç duyduğumuz bu mübarek ay 1369. oruç ayımızdır.

Sevgili Peygamberimiz bir hadisi şerifinde:

“Ramazan, ayların ulusudur; bereket ve rahmet ayıdır; bu ayda Allah'ın rahmet deryaları taşar; cennet kapıları açılır; cehennem kapıları kapanır; şeytanlar bağlanır; kötülük kuvvetleri azalır; hatalar silinir; dualar kabul olunur; kim ki Ramazan'a saygı gösterir, ramazan orucunu tam bir iman ile mükafatını yalnız Allah'tan bekleyerek tutar ve korunması gereken şeylerden korunursa geçmiş günahları mağfiret olunur; Ramazan orucu gelecek senenin Ramazan'ına kadar işlenecek küçük günahlara da kefarettir.” buyurmuşlardır.

Büyük Tanrımızın bu aya benim ayımdır demesi, dünya saadet ve hidayet nurları saçan Kur'an'ın bu ayda nazil olması, Peygamberimizin tecelli-i ilahiyeye bu ayda mazhar olması, Kadir Gecesi denilen ve bin aydan daha hayırlı olduğu müjdelenen gecenin bu ay içinde bulunması gibi müminlerce pek muazzez ve mukaddes bilinen bir ayın gelmesi bütün kalplerde umumi bir sevinç ve bahtiyarlık yaratmaktadır.

İrademizi terbiye, vücudumuzu takviye eden ve bizleri yüceler yücesine yaklaştıran, maddi manevi faydaları sağlamakla bitmeyecek bu kutlu ay hakkındaki sözleri salahiyetli ağızlara bırakarak üzerimize düşen bazı vecibelerden bahsedelim: Yukarda maalini yazdığım hadis-i şerifte Ramazan'a saygı göstermekte emir ve tavsiye edilmektedir. Ramazan'a nasıl saygı göstermeliyiz?

Dedelerimiz bir atasözünde ibadet de gizli, kabahatte gizli demişlerdir. İbadetin gizli olması riya karıştığından, kabahatin gizli olması da fena örnek vermemek içindir. Din hürriyeti, duygu ve düşünüş hürriyeti gibi hürriyetlere sahibiz diye çocuklarımıza ve cahillerimize pek umumi yerlerde alenen sigara ve içki içmek, kumar oynamak gibi fena misaller vermek herhalde bağlı bulunduğumuz yüce dinimizin vecibeleriyle kabili telif değildir. Evet dinimizde cebir ve zor yoktur elverir ki günahımızı etrafımıza bulaştırmamaya ve çoğaltmamaya dikkat edelim. Kendi kendimize bu temenni yapıırken hissi iman ve islamın coşup taşıdığı bu anda manevi çok büyük kazançlar sağlanabilir, bu da muhterem din adamlarımızın programlı hareketleri ve günün ihtiyaçları göz önne almak suretiyle hazırlayacakları dinî, ahlaki, ilmî hutbeler ve vaizlerle mümkündür, bilhassa uzun mukaddimelerden kaçınmalı, hayattan canlı misaller vererek, cemaati sıkmadan ve yormadan mevzua bağlamalı ve hepsinin istifadesine fırsat vermelidir. Peygamberimiz saadetle, kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz, müjdeleyiz, nefret ettirmeyiniz, buyurmuşlardır. Hatiplerimizin bu kutsi sözü daima düstur edinmelerini temenni ederiz.

Burada sırası gelmişken şunu da hatırlatmak yerinde olur. Çayırılı Camii, Meteris Cami gibi cemaati çok camilerimizde aylardan beri cuma namazı kılınmamakta bu yüzden diğer camilerimizde fazla izdiham olmaktadır. Bu hususatin düzeltilmesini alakadardan rica eder, bütün din kardeşlerimin mübarek Ramazanlarını kutlarım.

(Yeşil Bor, 26 Mayıs 1952)

2.7.8. Yüz Dükkâni Yakıp Yıkan Büyük Yangın

Okçu köyünde orman yangını, Kayardı'nda harman yangını gibi ihanetin veya ihmalin hazin eserleri günün konusu olup dururken, Pirizade Mehmet Sait Bey'in defterinde gördüğüm bundan yetmiş altı sene evvel yüz dükkâni birden bir anda yok ediveren yangını hatırladım ve memleket tarihinin acı sayfalarından birini teşkil edecek olan bu malumatı sayın hemşehrilerime nakletmeyi bir borç bilirim.

Hadiseyi Mehmet Sait Bey'in defterinden okuyalım:

1292 senesi Receb-i Şerif'in 29. Salı gecesini saat sekiz raddelerinde Bor kazasında Suk-i Sultanide orta direk dibinde vaki Hacı Veli Efendi zadelerin müstecir bulunan

köylü oğlu Rakın'ın ekmekçi dükkânından fırın ocağı çamur ile kapalı olarak ateş zuhuriyle Karaköprü başına yakın iki taraflı altı dükkân kalarak ve Paşa Camii şerif ve Bedesten kapucu civarlarında on dükkân kalarak ve üzüm pazarı ve kuyumcular içinden beş dükkân kalarak ve dört taraftan 25-30 dükkân yıkılarak yangının uğru kestirilip altmış adet dükkân yıkılanlarla beraber eşyaları boşaltıp kırk adet dükkân eşyalar ile beraber tamamen yanıp ve tahliye olunanlardan otuz kadarı dahi yanıp ceman yetmiş dükkân ihrah olup otuz kadarı dahi yıkılarak yüz adet dükkân yanıp yakıldığı iş bu mahalle kaydolunmuştur. Sene 1292 yevmi Salı saat 12 ve dükkânlar içinde iki yük miktarı kuruş yanmış olup iki yük dükkân ebniyesi ziyan vuku bulduğu tahşiye olunmuştur.

2.7.9. Dinimizin Esasları

İslam dini güzel ahlak istemekte, ilmi ve marifeti teşvik etmekte terakki ve kemalata yol açmakta, intizam, emniyeti, adaleti, müsavata, kardeşliği, hürriyeti tesis etmekte, istibdat, keyfi idareyi, insanlar arasındaki farkı kaldırmakta, cehli, zulmü yok etmekte, hirafat ve batıl itikadları reddetmekte, ticaret ve sanayiye lüzumlu görmekte, icad ve ibda suretiyle terakkiyi emretmekte, tembellik ile dilenmeye katiyen müsaade etmemektedir.

Birçok ayet-i kerime ve hadis-i şerif ile isbat edeceğimiz bu sözler İslamiyetin sadece bir ahiret dini olmayıp bir hayat ve yaşama dini olduğunu, onun insanlara şu dünya nimetlerinden nasıl faydalanmaları lazım geldiğini, birbirleri ile nasıl geçineceklerini ve birbirlerine ne yolda faydalı olabileceklerini öğretmektedir.

İslamiyette ahlak en başta gelen bir haslettir. Çünkü bir hadis-i şerifte Allah'ın her kulu güzeldir, buyrulmuştur. Peygamberimize din nedir? diye sual etmişler, güzel ahlaktır buyurmuş, tekrar sormuşlar yine güzel ahlaktır demişler, üçüncü defa sorduklarında yine güzel ahlak diye buyurmuşlardır.

Müslümanlığı sadece abdest alıp namaz kılmak ve bir de saç sakal birkmak sananlar çok geri bir zihniyetin esiridirler.

Allah'a karşı tazim ibadet içten gelmedikçe, nefsi ıslah edip içi ve dışı bir yapmadıkça bir işe yaramaz. Suretle Müslümanlık münafıklıktır. Evvela nefsimizi terbiye etmek, ahlakımızı düzeltmek sonra da başkalarına faydalı olmak, içtimaii veya ferdi hukuka riayetkâr olmak için sevdiğini başkası için de sevmek, kendi için

istediğini başkası için de istemek, her işte adalet ve hakkaniyet üzere bulunmak, bir kulu veya bir canlıyı incitmemek dinin esas ve ümdelerindedir.

İslamiyet daima çalışmayı ve terakkiyi emretmiştir. Zaman nasıl terakkiye ve tekâmüle koşuyorsa, Müslümanların da bu terakkiye ayak uydurmaları lazımdır. Ulu Peygamberimiz: İki gününü müsavi kılanın bir günü zayıdır, buyurmuştur. Yani her gün bir adım daha ilerle, terakki et. Sonra, Cenab-ı Hak gayretli kullarını sever. Bu hadis kulları rekabetle çalışmaya teşvik etmektedir.

Çalışmayı, gayreti emreden dinimiz bakınız ilme nasıl ehemmiyet veriyor: İlim Çin'de bile olsa aramaya gidiniz, zira ilim öğrenmek her Müslüman'a farzdır. O zaman Çin, çok uzak bir küfür diyarı olduğu hâlde ilim öğrenmek için bu kadar müşkülâtı emreden sevgili Peygamberimiz şimdi pek kolay gidip gelinebilen Avrupa ve Amerika'ya gidip sanat ve marifet öğrenmeyi küfür sayan, bu yoldaki inkılaplarımızı yıkmaya çalışan mürtecilere acaba ne derlerdi.

İlimden maksadın din ilmi olduğunu sanan geri kafalı, geri zihniyetli insanlardır. Zira Peygamberimiz gibi din mucidi ve Kur'an gibi din mesnedi yanlarında dururken Çin'e din öğrenilmeye niye gidilsin? Tabiidir ki Çin'e sanat ve fen öğrenmeye gidilecektir.

İlmi Çin'de bile olsa aramaya gidiniz denilmesi, her asırda ilimde nerede bir terakki, nerede bir yenilik varsa oraya gidiniz, onları öğreniniz demektir. Bir hadis-i şerifte de; Evvela beden ilmi sonra din ilmi, buyurulmuştur. Diğer bir hadiste de; Sadakanın en hayırlısı bir Müslümanın ilim öğrenip diğer bir Müslüman kardeşine öğretmesidir ve ya öğretici ol ya ilim sevenlerden ol ya dinleyici ol ya ilim sevenlerden ol beşinci bir şey olursan hiç olursun, hadis-i şerifi ile cahilliğin bir hiçlikten başka bir şey olmayacağını işaret etmişlerdir.

Tahsil, ilim ile geçen bir saat ibadet ile kaimen geçirilen bir geceden ve tahsiliyle geçirilen bir gün oruç tutmaktan hayırlıdır, demişler ve ilmin fazileti ibadetin faziletinden bana daha ziyade sevgilidir ve dinin hayrı sizi şerden vikaye etmesidir diye ilme çok büyük değer vermişlerdir.

Bu hadis-i şerif meallerini okuyanlar İslam dininin bir hayat bir medeniyet bir tekâmül dini olduğunu, irticai katiyen kabul etmediğini pek ala öğrenirler. Hem ne

hacet işte ecdadımız; onlar sağlam dinleri, sağlam ahlakları, çalışmaları, ilme ve medeniyete bağlılıkları sayesinde dünyaya hükmetmişler, bütün beşeriyata hayırlı ve faydalı olmuşlardır. Bugünkü Birleşmiş Milletler fikri ve gayesi de beşeriyetin salameti, rahatı, terakkisi değil midir?

1372 sene evvel doğan bu ezeli nurucehelin taassubun veya kötü emellerin zehri ile karartmayalım, ona kalbimizi temiz bir ayna yapalım.

(Yeşil Bor, Mart 1953)

2.7.10. Halkın Dili Hakkın Dili

Peygamberimiz en büyük sadaka su getirmek, su vermek buyurmuşlar. Bu Hakk'ın dilidir. Susuzluktan ciğeri yanmışa bir bardak su verirsiniz, adam suyu içer, ciğerlerinin ateşi sönmüş, serinlemiştir. Geniş bir nefes alır:

Ya Rabbi çok şükür der, sonra suyu verene:

-Ya geçmişlerinin canına değsin, Allah su gibi devlet versin. Su gibi aziz olasın. Şayet suyunu bir çeşmeden içmişse:

-Bu suyu buraya getirenin ebi ecdadı nur içinde yatsın, sorgu sual görmesin, cennet makamı olsun, diye içten dileklerde bulunur.

İşte bunlar da halkın dilidir.

Çok defa bir bardak suyun kazandırdığı mükâfatı büyük külfetlerle yapılan iyilikler kazanamaz.

Halkın dili ile Hakk'ın dilini birleştirerek dünya ve ahirette aziz olmak isteyenler asırlar boyu büyük emekler, gayretler sarf ederek emellerine nail olmuşlar, ihtiramla herkesin gönlünde yaşamışlar ve yaşamaktadırlar. İşte Cıgızzade Hacı Osman Efendi, o emsalsiz baldan tatlı suyu içtikçe daima minnet ve şükran duyurur. Allah senden razı olsun, nur içinde yat sözünü bütün kalbimizle söylüyoruz.

İslam tarihinde bu yolda ebedi nam kazananların başında Harun Reşid'in karısı Zübeyde Hanım gelir. Bu mübarek kadın kendi ismi ile anılan Ayn-ı Zübeyde'yi Mekke'ye üç günlük mesafeden vadiler ve çöller arasına kuyular kazdırmak suretiyle o mübarek beldeye akıtmış adını ebediyete mal etmiştir.

Zamanla bu suyun yolları harap olmuş ve susuz kalan Hacılar bir kırba suyu bir altın liraya almak mecburiyetinde kalmışlar bu yüzden de orada insan barınamaz bir hâle gelmiş iken Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan kendi parasıyla yeniden getirircesine tamir ve ihya etmiştir. Bu diyarlar elimizden gidinceye kadar bu suyun tamirine çalışılmış büyük paralar harcanmıştır.

Fatih İstanbul'u zapt ettiği zaman kırk çeşmeden başka su yokmuş ve bu çeşmelerde yağmur sellerine yollar yaparak sarnıçlara doldurulur ve çeşmelere taksim edilmiş. Fatih derhal 200 çeşme yaptırmış, Sultan Beyazıt 70 çeşme ve Kanuni ise 700 çeşme inşa ettirmiş ve bu çeşmelere su getirmiş. Bunlara bakarak birçok vezir ve hayır sevenlerde İstanbul'u baştan başa tatlı sulu ve sanat eseri çeşmelerle donatmışlardır.

(Yeşil Bor, 1 Şubat 1958)

2.7.11. Genel Ahlak Eğitimi

Geçen yazımızda bir kısım çocuklarımızın uygunsuz hareketlerini şiddetle tenkit etmiş ve canı yanmışlığın acısıyla onlara ilenç bile etmişim.

Tahmin ettiğim gibi bazı okuyucuların bu cepheden hücumu yadırgadılar. Öğretmen, arkadaşlar ise okul çocuklarına atılan taştan alındılar.

Hâlbuki ben, sadece millî bünyemizi tehdit etmekte olan bir kuru teşrih masasına koymuş ve onu amansızca neşterlemişim. Evet, cerihaya bakmaya her yürek tahammül edemez ve yüzler ister istemez buruşur. Evet, cerihaya bakmaya her yürek tahammül edemez ve yüzler ister istemez buruşur. Fakat yara da bu ameliyattan geçmeden tedavi edilemez.

Çocuklarımızda görülen terbiye noksanlığının hakiki sebeplerini umumi ahlakımızda aramak doğru olur. Çocuk ailenin aynasıdır, demişlerdir. Öğretmenin okul içi ve tek taraflı terbiyesi su üzerine yazı yazmaya benzer, birçok yerinden delinmiş bir kabın yalnız bir deliğini kapatmakla içerisinde herhangi bir mayı bulundurmamak mümkün olmayacağı gibi aile terbiyesi sokak terbiyesi ile desteklenmeyen okul terbiyesi de neticeyi veremez. Atalarımız terbiyenin beşikten başladığını, çubuk iken çit eden, omca iken küt eder sözleriyle ifade etmişlerdir. Ana, baba kavgalarının, dost ve akraba geçimsizliğinin, ulu orta sövüp saymaların, şunu

bunu çekiştirmelerin, haram ve helal tanımamanın masum ve bakir çocuk ruhu üzerinde bırakacağı fena izleri sonradan yok etmek çok müşküldür. Konu, komşularımız, eş ve dostlarımızla olan münasebetlerimizle dine ve devlete karşı ödevlerimizde bütün alışverişlerimizde gösterdiğimiz samimiyetsizliği ve hileyi gören ve sezen çocuklarımızdan hayatlarında dürüst olmalarını istemek haksızlık olur.

Bu umumi ahlak düşüklüğünün önüne de ancak genel ahlak eğitimi ile geçebiliriz. Medeni milletler bu hakikati daha evvel idrak ederek bu yolda büyük gayretler sarf etmişler ve etmektedirler. Bilhassa Şimal İskandinav milletleri: Danimarkalılar, Finler, İsveç, Norveç, dünyaya örnek olmuşlardır.

Şimalin büyük ahlak mürebbiyesi Danimarkalı (Grundvıg), geçen asrın başında Halk Terbiyesi Hareketi'nin başına geçmiş, açtığı mektepler kurduğu müesseselerle milletini ahlakın zirvesine ulaşmıştır. Finlandiya da halk terbiyesi teşkilatını kuran (Sofia Hagman) adlı bir kadındır. Finliler, Danimarka Halk Terbiyesi Teşkilatını kendi bünyelerine göre değiştirmişler ve pek kısa bir zamanda dünyayı kendilerine hayran bırakmışlardır.

Bizim dinimiz bir ahlak ve fazilet dini olduğunu göre onun ezeli ve ebedi nurundan layıkıyla istifade edebilmeli, terbiyecilerimizin çizeceğı program dâhilinde işe dört elle sarılarak bütün neşir vasıtalarından, radyolarından, umumi yerlerde verilecek konferanslardan, camilerimizde vaaz ve nasihatlerden faydalanmalıyız. Danimarka ve Finlandiya da olduğu gibi terbiye müesseseleri ve okulları açmak devletçe, milletçe, bu işi omuzlamak ister.

Milletlerin, hükümetlerin yükselmesi, genişlemesi, şan ve şerefle yaşaması ancak fertlerinin yüksek ahlakı ve sağlam karakteriyle mümkündür.

Çok şanlı ve şerefli bir maziye, milletlere örnek olmuş yüksek ahlaka malik olan Türk milleti ecdadından mevrus meziyetlerini kaybetmemek için harplerin, cehaletlerin, fena propagandaların, dinî lakaydinin bünyesinde kökleştirmeye çalıştığı parazitleri söküp atması ve kökünden kazınması lazımdır.

(Yeşil Bor, 22 Mart 1958)

2.7.12. Dine Doğru II

Çocuklukta din terbiyesi alamayanlar, ölünceye kadar şahsiyetsiz kalmaya, iradesiz ve seciyesiz yaşamaya mahkûmdurlar. Rivayete göre Ahmet Vefik Paşa'ya medeni esaretinin istinatgâhını sormuşlar: Allah'a tevekkülüm diye cevap vermiş filhakika, Allah'a tevekkül eder bir lahzı mümitten mahrum kalamaz. Bir dakika bedbin olamaz. Hiçbir düşmandan korkmaz, hiçbir kadere mağlup olamaz. Daima huzur, meserret ve saadet içinde yaşar. Bir filozof diyor ki: Ağacın kıymeti yemişinden anlaşılır. O hâlde bu kadar tatlı yemişler veren böyle bir ağaca lakayt kalmak büyük bir gaflet değil midir?Mamafih şimdiye kadar yalnız ferdi şahsiyeti yaratan kısmını tetkik ettik. Dinin rolü yalnız fertlere şahsiyet vermekten ibaret değildir. Cemiyetlere şahsiyet veren de yine dindir. Fakat evliya namını verdiğimiz din mürşitleri yalnız fertlere şahsiyet verebilirler, cemiyetlere şahsiyet vermek onların işi değildir. Evliyalar, ahlak kahramanlarının fevkinde olduğu gibi, evliyaların fevkinde de Peygamber unvanı verilen vahye mazhar ilahi mebuslar vardır. Evliyalar müstakil olmayıp her biri peygamberlerden birine tabidir. Dinin en büyük pişdarları olan peygamberler, hem cemiyetlere hem de fertlere kati şahsiyetler veren semavi bir kitapla, kutsi bir sünnetle dinî bir teşkilatla beraber gelirler. Yukarıdaki menkıbeye göre Şih Nakşibend ölmüş ruhları dirilttiğini söylüyor ki bugünkü ruhiyat tecrübeleriyle sabit olmuş bir hakikattir. Fakat Sultan-ı Enbiya olan Peygamberimiz, badiye Araplarını amik bir cahiliyetten en yüksek bir hars ve medeniyete yükselttiği gibi zuhurundan yüz sene geçmeden neşrettiği din, dört yüz milyonluk büyük bir insanîyetin içtimai ve ferdi nazım ve mürebbisi oldu.

Fahri kâinatın bu kadar içtimai ve ferdi ruhların az zamanda Cahiliyet Dönemi'nden hikmet ve mülkiyet seviyesine yükseltmesi en büyük bir mucizedir. Şah Nakşibend gibi muhterem evliyanın ölmüş ruhları dirilmesi, bu büyük mucizeye nispetle ancak keramet derecesinde kalır.

Peygamberlerin vücuda getirdiği teşkilata ümmet namı verilir. Hazreti İsa bir Hristiyan ümmeti vücuda getirdiği gibi, Hazreti Muhammed de bir İslam ümmeti vücuda getirmiştir. Ümmet, millî cemiyetlerden daha geniş dinî bir camiadır. Dinî camianın bazen millî cemiyetten daha kuvvetli olduğunu aşağıdaki vakıalar ispat eder. Milliyetleri bir olan zümreler ümmetleri ayrı ise, siyasi cemiyet halinde yaşamıyorlar. Arnavutluk'ta Hristiyan ve Müslüman Arnavutlar bir millet hâline girmedikleri gibi

Suriye'deki Müslüman ve Hristiyan Araplardan bir mahiyeti alamadılar. Yugoslavya'daki Sırp, Katolik Hırvatlar ve Müslüman Boşnaklar aynı lisan ve harsa malik aynı milliyete mensup oldukları hâlde bir millet gibi beraber yaşamaya alışamıyorlar.

Bilakis aynı ümmetten oldukları hâlde, milliyetleri ayrı olan zümreler, müşterek bir devlet hayatı yaşayabiliyorlar.

Büyük Britanya Adalarında Katolik olan İrlandalılar, Protestan İngilizlere karşı bu kadar kanlar dökerek İstiklal Mücahedesi'ne atıldıkları hâlde, de Protestan olan İskoçyalılarla Galilerin isyan bayrağına sarılmaması, ümmet rabitasının kuvvetini gösterir. Belçika'da her ikisi de Katolik olan Valon kavmiyle Flaman kavmi sakindir.

(Yeşil Bor, 29 Mart 1958)

2.8. Kütüphane ve Kütüphaneciliği Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.8.1. Kütüphane Davamız

Kitap ilmin temeli ise şüphesiz ki kütüphanelerde onun mücevherle örülmüş ezeli ve ebedi yuvasıdır. O bilgi denizinde yol gösteren bir meşale olmuş ve yolcularını daima nura ve selamete kavuşturmuştur.

Kütüphanenin tarihi çok eskidir. Milattan önce 1500-3000 senelerinde Çin'de ve Mısır'da kitap evleri kurulmuş ve bu tarihlerde bir Mısır kitaplığının kapısının üzerinde (Ruhun şifa evi) adı konulmuştur. Boğazköy ve nıppar da yapılan kazılarda Milattan Önce 1500-2000 tarihlerine ait kitap koleksiyonlarına tesadüf edilmiştir. Şimdi ise medeniyetin şahikasına milletler birkaç milyonluk kütüphaneleriyle övünmektedir.

Amerika'dan hususi suretle davet edilen Kütüphane Uzmanı Dr. Thompson kütüphanelere ayrılacak tahsisatın Millî Müdafaa'ya ayrılan tahsisattan fazla olması gerektiğini ileri sürmüştür.

Türkiye kütüphaneciliği son yıllarda Sayın Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker'in öncülüğü ile büyük bir inkişaf göstermekte, her yıl birçok il ve ilçelerimizde kitaplıklar açılmakta ve kütüphaneler yeni tasnif ve tertipleri ile daha

verimli olmaktadır. Ankara'daki Millî Kütüphane ve İstanbul'daki büyük kütüphaneler teknik vasıtalarla edilmiş. Fotokopi ve mikro foto ile nadide yazmaların fotoğrafları alınarak teksir edilmekte ve bu filmler role hâlinde kutularla muhafaza edilerek asılları her türlü tahripten kurtarılmakta ve hem de her yere gönderilmek, herkesin istifadesine imkân sağlamaktadır.

Bizim kütüphanemize gelince; kıymetli hemşerimizin Halil Nuri Yurdakul'un büyük fedakârlıkla kurarak Maarife bağışladığı bu eser gerek müessesenin devamlı alakası ve gerek vekâletini durmadan yeni eserlerle takviyesi ile her sene çoğalmakta paha biçilmez bir durum olmaktadır.

Birçok vilayetimizde dahi eşine rastlanmayan bu hazine 25 binden fazla mevcudu ile şimdiki binasına sığmamakta, salonlarda kitapla dolduğundan okuyucu yeri ihtiyaca kâfi gelmemektedir. Bilhassa tatil günleri bütün ödevlerini kütüphanemizde yapan ortaokullar bu darlığın acılarını ziyadesi ile tatmaktadır.

Gerçi bu binanın tamamı memlekette pek çok eser ve iyi bir ad bırakmış olan Belediye Reisi Merhum Sadık Bey tarafından kütüphane olarak Karaköprü Camii arsası üzerine ve belediye malzemesi ile yaptırmış ise de inşası esnasında hususi muhasebesinden 500 lira gibi cüzi bir yardım sağlamış olması ve merhumun işletmeye muvaffak olmadan vefatı üzerine hususi muhasebesi tarafından da işletilmesi üzerine de binanın tapusunu bu daire alarak kendi malı yapmıştır.

Tapusu alındıktan sonra Meclis-i Umumi tarafından kaç defa satılığa çıkarılan bina memleketin sağduyusu ve büyüklerimizin kıymetli müdahaleleri ile satıştan alıkonulmuştu. Tamir ve eksikleri ikmaline tahsisat ayırabilmek için binanın intifa hakkının maarife devredilmesine senelerce uğraşıldığı halde çok şayanı şükrandır ki bu sene kıymetli Valimiz Hilmi İnanış'ın delalet ve himmeti ile üst kısmın intifa hakkı maarif vekâletine devredilmiştir. Fakat bina yapıldığından beri tamir görmemiş ve dış sıvaları da hiç yapılmamış olduğundan on bin liradan fazla para ile ancak kullanılabilecek hâle gelecektir. Binanın çamur harçla yapılmış olması, alt kısımlarıyla etrafının meşgul bulunması dolayısıyla daima yangın tehlikesi ihtimali kepleri ürpermekte ve esasen de ihtiyaca cevap veremememi yeni ve modern bir kütüphane binası lüzumunu şiddetle hissettirmektedir.

Bu hakikati bu sene 8-10 bin lira tamir masrafı vermeyi vaat buyuran Sayın Umum Müdürümüz Aziz Berker'e anlattığımda ileri sürdüğüm iddiaları haklı bulmuşlar ve Bor Belediyesi şehrin merkezî bir yerinde bir kütüphane arsası ayırdığı takdirde yeni bir bina yaptırmaya söz vermişlerdi. Keyfiyeti aylarca evvel bir yazı ile Belediye Reis'ine arz etmiş ve kıymetli, münevver başkanımız Haydar Özalp'tan şifa sözde almış olsam da bugüne kadar belediyemiz meclisince bir karara varılmaması bu davayı birde umumi efkâra açmayı uygun buldum.

Kışlasını, ortaokulunu ve hatta ilkokullarını kendi gayreti ile yaptıran ve yaptırmakta bulunan hamiyetli ve maarif sever uyanık Belediyemizin bu mübrem ihtiyacı da seve seve karşılayacaklarına kuvvetle inanıyor ve güveniyoruz.

(Yeşil Bor, 18 Ocak 1958)

2.8.2. Okumaz Olsun Böyle Çocuklar

Biliyorum pek çokları beni kınayacak, darılacaklar da bana. Doğrusu ben de utandım bu ilençten, elim varmıyor bu şekilde yazmaya, fakat vicdanım, iz'anım ve imanım yaz daha da acısını yaz diyor bana.

Beni kınayanlar zahmet etsinler de eski Halkevi şimdi 29 Ekim İlkokuluna kadar gitsinler. Gitsinler de cadde üzerine yer yer konmuş kunk okulların hâlini bir görsünler.

Yağmur ve kar sularının duvarlara zarar vermemeleri için konulmuş ve bir taraftan da konulmakta olan çiçeği burnundaki su olukları baştan başa bir tanesi bile sağlam kalmayacak şekilde kırılmış, parça parça edilmiştir.

Oysaki bunlar, Kıymetli Valimiz Hilmi İnanç'ın Bor Maarifine kazandırdığı Halkevi binasının senelerce kırık, dökük, harap, göze bir çalı dikenini gibi batan duvarlarına konmuşlardı.

Bunları kim kırdı biliyor musunuz?

Bunları, o mukaddes çatının altında okuyarak yetişen o, güzel duvarların çevrelediği bahçede oynayıp gelişen talebelerimiz.

Yarın, sevgili yurdumuzu, aziz istiklalimizi, şerefimiz, namusumuzu, bütün varlığımızı ellerine teslim edeceğimiz Çocuklarımız! Eh! Bir çocuk olmuş bu kadar

şey için ne piyeyi deve yapıyorsun, demeyiniz. Başınızı kaldırınız da bir de telgraf direklerine bakınız, fincan namına ne kalmıştır? Bir de şehir içi ve şehir dışı kilometre taşlarına bakınız, hiç birisinin numarası hatta taşı kalmamıştır. Ah! Birde geliniz de kütüphanede o, nazenin kitaplara bakınız. Bir de benden sorunuz memleket ilim ve irfanını yükseltecek o kıymetli emanetlerin başına gelenleri. Kendisinin, arkadaşının, kardeşinin, belki de ilerde çocuklarının istifade edeceği milletimizin öz malı olan o kitaplara yaptıkları hakareti bir sorunuz benden.

Ciltli, ciltless kitapların yapraklarını koparılmıyor, kıymetli levhalar, resimler mi kesilmiyor, arasından formüllerini bazen de kitaplar mı aşırılmıyor. Sayfalar arasına iğrenç yazılar mı yazılmıyor. İşte bunları yapanlar, adam olsunlar diye mektepler yapıp, emekler verip yetiştirdiğimiz mektepli çocuklarımızdır.

Bu kadar korkunç faciayı, bu kadar seri cinayeti işlemekten korkmayan, elleri titremeyen, utanmayan, kalbi, vicdanı sızlamayan çocuklar okumaz olsunlar demekte haksız mıyım?

Hükümetimizin en başta tuttuğu maarif programını takdir ve şükranla karşılarım ve bilhassa kasabımızda tahsilsiz çocuk kalmasın diye hiçbir maddi ve manevi gayretten geri durmayan okul yaptırma derneğimizi ve fedakâr hemşerilerimizi candan alkışlar, minnetlerimi sunarım fakat bence yapılacak ilk iş ahlak eğitimidir, Aile ahlakı, halk ahlakı, muaşeret ahlakı, okul ahlakı, ticaret ahlakı üzerinde durmamız, durmak değil seferberlik ilan etmemiz lazımdır.

Memleketin her suretle terakki ve taalisı, istiklalimizin bekası, dahası her şeyimiz ahlakımızın yükselmesine bağlıdır. Ahlaksız milletler yaşayamaz, er geç zeval bulur, demişler. Önümüzde açılmakta olan korkunç uçurumu görelim ve oraya yuvarlanmaktan korunalım.

(Yeşil Bor, 1 Mart 1958)

2.8.3. Kütüphaneler ve Kütüphanemiz

Yakın zamanlara kadar kütüphaneler bir şehir için müze değerinden ileri geçemez ona antika bir eşya gözüyle bakılır, vücut ile övünülür fakat yokluğu ile asla kederlenilmezdi.

Kütüphanelerimizin maarif hayatındaki yeri ve değeri yeni yeni anlaşılmaya başlanmış ve başarısı da o nispette artmıştır.

Bugün bütün medeni milletler kitaplıklarının çokluğu ve kitap miktarının fazlalığı ile övünürler. Onlarca kitaplıklara sarf edilen para millî müdafaaya harcanan paradan fazla olmalıdır.

Bizde kütüphanecilik şu on, on beş sene içinde büyük terakkiler kaydetmiştir. Memleketin her köşesinde yeni yeni kitaplıklar açılmakta ve mevcutlar her bakımdan takviye edilmektedir.

Artık kütüphanecilik memleketimizde de bir ihtisas mevzuu telakki ediliyor. Ankara da açılan kütüphanecilik enstitüsü b sene ilk mezununu vermiştir.

Umumi kütüphanelerin yanı başında şimdi her vilayet ve kasabada çocuk kitapları kurulmaya başlanmış, seyyar kitaplıklar köylere kadar kolunu uzatmağa çalışıyor ve bilhassa iade edilmek üzere evlere kitap verme sevgisi kitaplıklara alakayı arttırıyor.

Bizim kitaplığımıza gelince vatansever değerli hemşerimiz Halil Nuri Yurdakul'un bundan yirmi sekiz yıl evvel beş bin cilt kitapla açıp memleket maarifine armağan ettiği bu müessese gerek hükûmetin gerekse müessesesinin ve hemşerilerimizin münevverlerin yardımı ile büyük bir varlık hâline gelmiş ve birçok vilayetlerin mahrum bulunduğu nurlu bir meş'ale haline gelmiştir.

Kitaplığımızda 1954'ten beri ödünç kitap verme servisi hizmettedir. İsteyen okuyup iade etmek üzere kitap alabiliyor. Bilhassa uzun kış gecelerini değerlendirmek için hemşehrilerimi bu servisten faydalanmaya davet ediyorum.

Liseli, ortaokullu ve enstitülü gençlerimiz yeni tedris usulü karşısında ellerinde ve evlerinde yardımcı kitapları olmadığından bütün ödevlerini kitaplıkta hazırlamaktadırlar. Kız ve erkek öğrencilerle her gün dolup taşan kitaplığımız bir bakıma okul özelliği taşımakta ve bununlada övünmekteyiz.

Bu memleketin çocuğu kütüphaneci olmam dolayısıyla şunu üzülerək söylemeliyim ki bu büyük hazine bina yönünden pek gayri müsait ve teklikli durumdadır.

Gerçi bina bu sene on bin lira sarfile biraz tamir edilmiş ve cilalanmıştır. Fakat bu hazineyi saklayacak ve gün geçtikçe artan okuyucu alacak vasıfta değildir.

- 1-Bina çamur harça yapıldığında kuvvetli bir sarsıntıda yıkılabilir.
- 2-Altı ve etrafı meskûn olduğundan her zaman yangın tehlikesi vardır.
- 3-Çamur harçla yapılmış kavak kirişleri ile takviye edilmiş bu binada otuz bin kitap vardır ve bunun ağırlığını da hesaba katılmak gerekir.
- 4-Bina bu ağırlığı taşıyabilse dahi yeni elde edilebilecek kitapları koymak için bir tek dolaplık yer yoktur.
- 5-Okuyucu salona kâfi gelmemektedir.

Bu altı maddede sıraladığım sebep ve mahzurlar göz önüne alınacak olursa bu millî hazineye ebedi bir varlık kazandırmanın tek yolu bu memlekete layık olduğu bir kitaplık yapmaktır.

Kışlasını, orta ve ilkokullarını kendisi yaptırarak memleketin kültür hayatına gereği kadar önem veren hamiyetli hemşerilerimizin bu mevzuuda alakasız kalmayacaklarından eminim.

İyi niyetli ve hamiyetli halkımıza ön ayak olan müteşebbis hemşerilerimizden bu davayada el koymalarını rica ve temenni ederim.

(Yeşil Bor, 6 Şubat 1960)

2.8.4. Kütüphanemize Gelen Yeni Kitaplar

Kütüphanemiz her konuda eşsiz bir zenginliğe sahiptir. Hani bir deyim var kuşun sütü bulunur diye... Gerçek kuşun sütü bulunmasa da her ilme her sanata gerekli çok geniş ve sıhhatli bilgiyi bulmak ve onun sütünden, şekerinden, her türlü veriminden faydalanmak mümkündür.

Liseli, ortaokullu hatta ilkokullu öğrenciler bu tadına doyum olmaz bin bir çeşit gıdanın lezzetini almışlar, okuldan çıkar çıkmaz evlerine uğramadan doğruca kütüphanenin yolunu tutuyorlar. Odalar, salonlar dolup taşıyor sanki bir arı kovanı gibi giren çıkan belirsiz, ödevini yapan çocuk; neşe, sevinç içinde aile ocağına dönüyor. Kütüphanenin açık olmadığı günler çocuklar için matem günüdür.

Gelelim büyüklere, esefle söyleyeyim ki bu çeşitli nimetten istifadeyi hemen hemen hiç bilmiyorlar.

Çoğu ziraatçı, meyveci, sebzeçi olan hemşerilerimiz mesleklerine yarayacak konuları kütüphaneden aramak, bulmak, öğrenmek yerine bazı ölçümlara inanmakla vakit kaybediyorlar.

Hâlbuki onların muhtaç oldukları bilgiler, bin bir tecrübe ile ilmin süzgecinden geçmiş, şaşmaz müspet bir hâle gelmiştir ki, bir ölçümün yalan yanlış bilgisi ile hiçbir zaman kıyas edilemez.

İlmin ışığı altında daha verimli daha kestirme hedefimize varmak için mesela aşçılık, fenni, bağcılık, teknik arıcılık, asri sebzeçilik gibi bin bir çeşit yazılmış kitaplardan istifade edebiliriz.

Şu yakınlarda Ziraat Vekâleti tarafından üç mühim eser daha bu hazineye katılmıştır ki bunları sayın hemşehrilerime duyurmaktan kendimi alamadım.

Bunlardan biri, Yüksek Ziraat Mühendisi Hüsnu Aksoylar'ın yazdığı Ev Konserveciliği'dir. 256 sayfa tutan bu mühim eserin bazı konuları şunlardır;

Bölüm 1: Gıdalarımız ve gıda kaynaklarımız

- a- İyi yaşayabilmek ve sıhhatli olabilmek için hangi gıdaları yemeliyiz?
- b- Yenen ve içilen gıdaların vücudumuzdaki vazifeleri
- c- İyi beslenmek için her gün neler yemeliyiz?
- d- Çeşitli gıdaların terkipleri
- e- Ailenin haftalık gıda ihtiyacı
- f- Memleketimizde beslenme durumu

Bölüm 2- Gıdaların bozulma sebepleri, muhafaza usulleri ve gıdaların konserve edilerek muhafazası

Bölüm 3- Gıdalara şeker ilave ederek ve pişirerek muhafazası

Bölüm 4- Gıdaların dondurularak muhafazası

Bölüm 5- Gıdaların kurutularak muhafazası

Bölüm 6- Tuzlayarak ve ekşiliğini artırarak gıdaların muhafazası

Bütün bölümler en ince teferruatına kadar işlenmiş usulleri tatbik şekilleri gerek resim ve gerekse formüllerle şerh ve izah edilmiştir. Her evi ve her aileyi ilgilendiren bu kıymetli eserden istifadelerini bütün hemşerilerime tavsiye ederim.

Diğer iki eser hakkında gelecek sayıda bilgi sunulacaktır.

(Yeşil Bor, 19 Mart 1960)

2.8.5. Kütüphanemize Gelen Yeni Kitaplar II

Ziraat Vekâleti tarafından kütüphanemize gönderilen kitapların ikincisi Hayvancılık'tır.

Prof. Dr. Orhan Düzgüneş tarafından yazılmış, Ankara Gürsoy Basımevinde 1960 yılında basılmıştır. 318 sayfadır.

Hayvancılığımızın gelişmesi ve verimli bir hâle gelebilmesi için hazırlanan bu çok mühim eserde muharrir diyor ki:

“Her istihsal faaliyeti gibi hayvancılıkta karlı olduğu takdirde yapılabilir. Bedenen kuvvetli, fikren üstün ve fiilen başarılı nesiller yetiştirmede hayvanlardan çıkarılan gıdalardan çok büyük rolü olduğuna göre bunları fazla miktarda istihsal etmek aynı zamanda milî bir vazifedir, Atalarımız bütün dünyayı hâkim oldukları devirlerde gıdalarının çoğu et, süt, yumurta gibi hayvan mahsulleri teşkil ediyordu. Şimdi ise ileri dünya milletlerine nazaran çok az hayvan mahsulleri olmamasıdır. Hâlbuki ne kadar fazla hayvan mahsulleri iştihsal edersek bunlara Pazar hazırır.”

Derisinden, etinden, yününden, gübresinden ve daha birçok şeylerinden faydalandığımız hayvanların verimli bir şekilde yetiştirilebilmesi için muharrir konuyu ayrı ayrı incelemiş ve konulara ayırmıştır. Bunları şöyle hülâsa edebiliriz:

Bölüm – 1 Ziraat işletmesinde hayvancılığa verilecek önem

Bölüm -2 Tabiat, İşletme ve İktisat şartlarına uyma

Bölüm – 3 Hayvancılıkta iktisadilik

Bölüm– 4 Hayvanlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar

Bölüm-5 Yüksek verim kabiliyetli hayvanlar yetiştirmek

Bölüm-8 Yetiştirme İşleri

Bölüm-9 Yemlemenin Esasları, Gıda maddeleri, Yemler Rasyon Hazırlama

Bölüm-10 Sığırcılık yapma şekilleri, Süt sığırcılığı, Et sığırcılığı, Kombine sığırcılık.

Bölüm-11 Süt verimi kontrolleri

Bölüm-12 Sütü azaltan, çoğaltan amiller ve alınacak tedbirler

Bölüm-13 Üretme, döl alma

Bölüm-14 Buzağı büyütme

Bölüm-15 Ergin sığırların bakım ve yemlenmeleri

Bölüm-16 Sığır ahırları

Bölüm-17 Et sığırcılığına başlama, semirtilecek hayvanlar yetiştirmek

Bölüm-18 Damızlık et sığırı yetiştiriciliği

Bölüm-24 Manda yetiştirmek

Bölüm-25 Süt keçisi yetiştirmek, bakım ve yemlenmesi

Bölüm-27 Koyuncululuğun esasları ve koyun ırkları

Bölüm-29 Koyunculukta üretim işleri

Bölüm-30 Koyunların bakımı ve yemlenmesi, kuzuların bakımı, kuzu besisi, toklu besisi, yaşlı koyun besisi.

Bütün bu bölümler çok geniş ve etraflı olarak açıklanmış, resim ve misallerle teyit edilmiştir. Sert bir kışta sürüsünün hemen dörtte üçünü kaybeden koyuncularımız için bilhassa tavsiyeye değer.

(Yeşil Bor, 26 Mart 1960)

2.8.6. Kütüphanemize Gelen Kitaplar III

Gözleriniz aydın Sayın Dabak Esnafı!

Bütün müşküllerimize cevap verecek bilmediklerinizi hakkıyla öğretecek, sanatınızı daha verimli, daha kazançlı bir hâle getirecek çok kıymetli bir kitaba kavuştunuz.

Bu kitabın adı Tatbiki Dericilik'tir. Aziz Alpaut tarafından yazılmış, Ankara İstiklal Matbaası'nda 1957 yılında basılmıştır. 457 sayfa olup, ciltlidir ve fiyatı otuz liradır.

Muharrir ön sözünde diyor ki:

Yazılış tarzında gösterdiği gibi bu kitap dericilik sahasında kendi kendine bilgi edinmek isteyen her şahsa böyle bir imkânı vermek maksadıyla yazılmıştır.

Uzun yıllar dabakhane veya deri fabrikalarında çalışan çırak dahi çok vakit dericilik sanatına ait sırları öğrenme imkânını bulamaz, böylece de bilgisini artıramaz.

Dericilik sanatına hevesle sarılan, fakat yukarda işaret edilen sebeplerden dolayı engelleri yenemeyen şahıslar için bu kitabın iyi bir arkadaş olacağını ve memleketimizdeki dericilik işlerinin gerek ilmî gerekse tatbiki sahalarında çalışanların ender olması ve şimdiye kadar muayyen bir zümreyi tatmin edecek eserin verilmemesi bakımından husule gelen boşluğu az çok doldurabileceğini umarım ve giriş yerinde ise:

Dericiliğin ilk hedefi, çeşitli hayvanlardan elde edilen ham deriyi deri haline getirmektir. Yani, ham deriyi; ayakkabı, giyecek, eldiven, cüzdan, çanta, bavul vesaire benzer işlerde kullanılacak hâle getirmektir.

Deri imalatının esas maddesini ham deri teşkil ettiği gibi maliyet fiyatının da aşağı-yukarı 1,65-80'i ham deriye isabet eder. Bundan dolayı deri imalatında ham deri nevilerini ve vasıflarını esaslı olarak bilmek şarttır.

Prof. Dr. Kazım Köylü ise kitap hakkında şunları söylemektedir.

(Yeşil Bor, 23 Nisan 1960)

2.9. Bor'un Tarihî ve Coğrafi Konumunu Konu Alan Araştırma ve İnceleme Yazıları

2.9.1. Osmanlı Devri'nde Bor

2.9.1.1. Bor Barut Fabrikası

Kitaplığımızdaki Bor Mahkemesi Şeriyesine ait sicillattan anlaşıldığına göre 16-18. Asırlarda Bor oldukça geniş terakkiye mazhar olmuş, ilmen ve iktisaden mühim bir mevki tutmuşur.

Nizam-ı Cedid Teşkilatına kadar Karaman Defterdarlığına bağlı olarak idare edilen Bor'da, bilhassa debağat, demircilik, keçencilik ve dokumacılık çok ileri gitmiş, kendi çevresinden başka birçok vilayetlere geniş ölçüde dokunmuş ve işlenmiş mal ihraç etmiştir.

Bor'daki Barut Fabrikası ise, büyük bir teşkilat hâlinde asırlarca devletin en mühim bir ihtiyacına cevap vermiştir. Akşehir, Koçhisar Develi, Kayseri, Şarkışla, Cırlavık, Kemerhisar, Köhercilehanelerinden getirilen on binlerce kantar köherçile Bor Barut Fabrikalarında perdahlı ve perdahsız barut haline getirilir ve İstanbul'a develerle sevk edilirmiş. Kayıtlara göre Bor Barut Fabrikalarında her yıl 110000 kilo siyah barut imal edildiği anlaşılıyor.

Barutun ne şekilde İstanbul'a nakledildiğine ait bir fikir vermek üzere 1084 H. 1673 M. tarihli Bor Mahkemesi Şeriyesinin kararını aynen yazıyorum:

Songur nam karyerden Deli İsa ve Halil ve Ali b. Musa ve Karapınar sakinelerinden Hacı Veli ve Abdülcelil ve Yusuf vesair mekkari tarifesi mehafili kazada bilfiil

Karaman Defterdarı Abdülkerim Efendi muvacehesinde her biri bas'ı meram edip, Kasabai Borda vaki Barut Siyah Fabrikalarında tabh ve ıslah olunup Asitanel Saadet tarafına nakil lazım gelen Barut siyahtan 91080 kıyye 117000 kilo barut siyahı 506 adet develerimize 1012 sandık içine 5060 meşinkise ile ve 506 zarf kesesi ve 1012 sargı urganı vesair alet ve mühimmatı zikrolunan 91080 kıyye perdalı barut siyahı develerimize tahmil eyleyip mahalline isal ve teslime her birimiz deruhte eylediğimizden sonra saliffizzikir 506 adet devenin kirasını kavlimiz üzre Defterdarı mumaillejh yedinden bitemam her birimiz ahz ve kabzeleydik zimmetinde bir akça bir habbemiz kalmadı dediklerinde makrunu mekrumun vechi muharrer üzre olan ikrarların Defterdar mumaillejh dahi bilmuvacehe nuhbettastik mavekaa bittalep ketb olundu Sene Erbaa ve semanın ve elf.. Şuhudü hal (Dink Zabiti Ali Ağa, Hüseyin Bey, Üstat Hasan, Ali Kalcı, Mulla Yusuf ve gayrihim.).

(Yeşil Bor, 7 Nisan 1952)

2.9.1.2. Coğrafi Durum

Bundan evvelki yazımda 16-18. yüzyıllarda Bor'da ilmen ve iktisaden büyük gelişmeler olduğunu yazmıştım. Bu inkişafları Celali eşkıyalığı adı veilen ve uzun yıllar Orta Anadolu'ya kasıp kavuran isyan ve itişaşlar baltalamış bilhassa Bor ve civarı pek büyük zararlara uğramıştı.

Elimizdeki kayıtlara nazaran bundan iki asır evvel Bor'un etrafı birçok nahiye ve köylerle çevrilmiş olup kalabalık bir nüfusu beslemekte imiş.

150-200 sene evvel bugünkü köylerden başka şu köy ve nahiyelerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Büğdüz nahiyesi, Manastır nahiyesi, Keser nahiyesi, Akın nahiyesi, Ali Beyli karyesi, Pınarbaşı karyesi, Görde karyesi, İsmit karyesi, Sivri Kisle karyesi, Kızıl Mescit köyü, Karşı Keçe köyü, Bulgarcık köyü, Kisle köyü, İsa köyü, Kadı köyü, Kınık köyü, Ayagözme köyü, Yazı köyü.

Bu köy ve nahiyelerin çoğu Celali eşkıyalığı da dağılmış ve harap olmuş, 1290 ve 293 büyük kıtlıklarında da bir kısım halk başka yerlere hicret etmişlerdir.

Bu kadar felaketlere rağmen bundan 60-70 sene evvelki durumun bu günden daha yüksek olduğunu Konya vilayeti salnameleri bize haber vermektedir.

1308 (1887) tarihli salnemedede Bor kazası merkezinde otuz altışar odalı yedi adet medrese olup 682 talebesi olduğu, ayrıca 12 Sıbyan Mektebi bir de Rüşdiye Mektebi bulunduğu yazılıdır.

1306 (1890) tarihli salnameye göre 750 dükkân, 27 değirmen, 5 bezirhane, 10 misafirhane, 25 cami ve 72 mescide sahiptir.

1323 (1907) tarihli salnemedede ise kasabada 3000 halı tezgâhı olduğu, çok güzel halı ve seccade dokunarak harice satıldığı kaydedilmektedir.

Ayrıca 700 dükkân, 30 mağaza, 8 han, 12 fırın, 4 hamam, 50 dabakhane, 8 kiremit ocağı, 3 kütüphanesi olduğu, 12 kahvehanesi, 1 bedesteni, 2 hafafhanesi, 1 salakhanesi, 50 Bektaş Çeşmesi, 6 Okçu suyu çeşmesi bulunduğu yazılmaktadır. Bu rakamları bugünkü durumumuzla karşılaştırdığımızda gerek sanat ve gerekse maarif sahalarında ne kadar geri kaldığımız kolayca anlaşılır.

Rüştiye Mektebinin orta mektep derecesinde olduğunu kabul etsek, o zamana göre yüksek tahsil addedilen ve içinde 682 talebesi bulunan yedi mektebe malik olmanın ehemmiyeti çok büyüktür. 3000 halı tezgâhına mukabit acaba bugün 300 tezgâh sayabilir miyiz? Elli dabakhaneye karşı kaç dabak dükkânımız kalmıştır? Evvelce çarşıdan ekmek alıp yemek âdet olmadığı halde 10 ekmek fırını ve 8 adet hanın bulunması buranın mühim bir ticaret merkezi olduğunu açıkça anlatır. Hele üç kiremit ocağının bulunması kalkınma için gelecek heyetten bir kiremit fabrikası kurulması isteğini uyandırmaz mı?

3000 halı tezgâhına kavuşmanın çarelerini aramak ise iktisadi inkişafımız halletmek yolunda mühim bir adım olacaktır.

Amacımız eskiyi hasretle anmak değil, onu fersahlarla geçerek muassır medeniyet seviyesine ulaşmak olduğuna göre devlet ve milletçe pek büyük ve mesulliyetli bir yük altında bulunuyoruz demektir. Allah yardımcımız olsun.

(Yeşil Bor, 21 Nisan 1952)

2.9.1.3. Üzden'in Her Sene 1000 Amele ile Ayaklanması

Atalarımız sulardan azami istifade yolunu bulmuşlar, bu paha biçilmez hazineyi istedikleri gibi tasarrufta büyük maharet göstermişler.

Biz onların açtıkları kanallara ve cetvellere en ufak bir yardımcı katamamış, asırlarca kendi hallerine terk etmemiz yüzünden menbaların gözleri kapanmış; kanallar, cetveller dolmuş; teraziler bozulmuş ve daha acısı arklar kenarına yerleştirdikleri muntazam taşlar da sökülüp götürülmek suretiyle yok edilmiştir.

Toprağın kanı ve canı demek olan sularımız tabiatın eline bıraktığımız gün beklediğimiz faydayı sağlamıyacağı aşikârdır.

Ecdadımız suları kendi emirleri altına aldıktan sonra da onu bir daha elden çıkarmamak için çok dikkatli olmuşlar, durmadan gözleri temizlemiş, yolları ayıklamış, bentleri tamir etmişlerdir.

İşte kasabamızı yeşillğe gark eden her varlığımız kendisine borçlu olduğumuz Özden Çayı'na karşı onların gösterdikleri ihtimamla bizim bakım ve alakamızı bir mukayese edelim:

Elimizde 1084 H. tarihli bir mahkemeyi şeriye ilanı var, bu ilana göre Özden dediğimiz hamam çayı manbaından itibaren 30 mil mesafeye kadar her sene devlet tarafından ayıklatılır, bir nevi kazanç vergisi demek olan resmi bennak ve resmi çaba ile ödetilmiştir. Bu iş için her yıl 1000 amele kullanılır, her ameleye 15 akça vermek suretiyle 15000 akça bugünün parasıyla 4000 lira sarfedilmiştir.

İlanın ehemmiyetine binaen bazı kısımlarını buraya alıyorum: Bilfiil Karaman Defterdarı olan Abdulkerim Efendi Meclisi Şeride kasabai Bor Mahallesi'nde Elhaç Mehmet sükkanından Elhaç Abdülfettah ve Ahmet Çelebi ve Hasan, Hacı Muhsin Mahallesi'nden Elhaç Ramazan ve çini İbrahim ve Sarı Aliden Mahmut b. Halil ve sair memleket ahalisi takririkelam edip Humam Hanı demek ile Maruf Han kurbundan tahminen 30 mil miktarı bark ile kasabai Bor'da mebvi barut siyah dinkleri çarhına cari olan suyun harkı her sene işlenmeye muhtaç olmaya ocaklık malından 15000 akca ücretle kasabai Bor ahalisi işlemek üzere başmuhasebe defterinde mastur ve mukayyet kasabai Bor ahalisinin resmi bennak ve çabalarından dahi ancak 15 bin akçe hâsıl olup resmi bennak ve çabaları mablağı mezbur on beş bin akçe ücretlerine takas edip tarafayna her veçhile eshel ve enfa olmakla zikrolunan resimler halka hizmetleri mukabelesinden tayin olunan 15 bin akça ücretlerine takas olunup mezhur veçhi meşruh üzerine kabul eylediler. Sual olunup cevaplar tahrir olunması matlubumdur dedikte nuhhessual mezhurunlar cevaplarında filhakika defterdarı mumaileyh veçhi meşruh üzere harkı mezkur hizmetimiz mukabilinde tayin olunan

onbeşakça ücretimize üzerimize edası lazım olan resmi bennak ve çapalarımız takası edip badelyevm her sen harkı mezkürü işlemeye taahhüt eyledik dediklerine mavakaa ketep olunup yedi talibe vazolundu. Sene Erbaa ve Semanin ve Elf.

(Yeşil Bor, 28 Nisan 1952)

2.9.1.4. Bir Asker Toplama Fermanı ve Ulemanın İştiraki

Tarihî kayıtlara göre bir harp zuhurunda memleketin dört köşesine padişah tarafından fermanlar memleket ileri gelenleri ve kadılar huzurunda bütün ahaliye karşı müftüler tarafından okunur, cihada gitmeleri için tergip ve teşvikte bulunmuş.

Gaza dinen de farz olduğundan bu dinî ve millî vecibeyi yerine getirmek için evvela memleket büyükleri, hocaları, şeyhleri, müftü ve kadıları dahi kendi istekleri ile harbe hazırlanırlar, toplayabildikleri askerlerle Ordu-yu Humayuna iştirak ederlermiş.

Nasayihi Amme sahibi Borlu Hacı Mahmut Efendi de Sultan Mecid zamanında yüzlerce talebesiyle Moskof Cengi'ne iştirak etmiş, dualar yapmış, Sırrı Paşa ve Serasker Abdülkerim Paşa'ya manevi muzaheretlerde bulunarak muvaffakiyetlerine yardım etmiştir.

Bu vakadan daha evvel 1244 H. tarihinde yine Ruslarla başlayan bir muharebeye o zamanki Bor Müftüsü Ahmet Arif Efendi dahi iştirak istemiş ise de müftülük makamı boş kalmasın diye bu hareket hoş görülmemiş, bunun üzerine kardeşi kıymetli müderrislerimizden Hacı İbrahim Reşit Efendi topladığı adamlarıyla muharebeye iştirak etmek üzere İstanbul'a hareket etmiştir.

Bu hadiseyi o tarihlerde Bor Kayı Kadısı bulunan Pirizade Mehmet Sait Efendi'ye ait Mahkemeyi şeriye ilamından okuyalım:

Fermanı şahanem odur ki cümlelerin bildiği veçhile Moskoflunun öteden beri millet-i İslam hakkında suikast ve ihaneti dergar olduğundan kefaret düzehkârına tarif memeliki İslamiyeye tahaccümünde hamdan sünbe hamd günbe gün makhur ve münhezim olmakta iseler de, düşmesi dinden gereği gibi ahzi intikam ancak her taraftan asker-i İslam'ın tecammü ve cihad beş vakit namaz misüllü farzı ayın olduğu tahakkuk etmekle cümleten harp ve darba muktedir olan ehli iyman bir saat akdem

Ordu-yu Humayu'nun canibine sevk ve olunmak babında akdemce şerefbahşayı sudur olan ferman-ı celil Bor kazası mahkemesine şerefvurud, ben de badet tescil cümle muvacehesinde feth ve kıraat olunup cümle ahali kulları sem'an taa merasimin badel eda ber menteki fermanı celilişsan herkes faraziy gaza ve cihadı ilan ve kazai mzburda sakinen ulema ve Süleha ve Maşayihin Cevami ve mescitlerde herkesi kaza ve cihada terqip ve halen kazamızda mezunu bil Üfta olan Esseyid Ahmed Arif Efendi dahi cümleyi gaza ve cihada terqip ve teşvik ve kendileri dahi elyem kazamızda hizmetli celile-i fetvayı şerifte olmak mülabessile ulemadan ve berveçhi hasbi müderrisinden biraderi Esseyid Elhac İbrahim Reşid dafleri vus'i mertebe yanında adamlarıyla ordu-yu hümayun nusratmakrunda duavatı Hayriye hizmeti celilisine meşgul olmak arzusile Der Aliye canibine azim olduğunu darbarı şevket karara arz ve ilam et, buyuruldu iltimas etmeleri ile vaki hal hasbeten lillah bil iltimas etmeleri ile vaki hal hasbeten lillah bil iltimaz seriri saltanayı seniye arz ve ilham olundu. Baki ferman hazreti men lehül emrindir. Fi evasiti şehri rebiülahir sene Erbaa ve erbain ve mieteyn ve elf (1244 H.).

(Yeşil Bor, 2 Haziran 1952)

2.10. Ayanlık Ve Eşraflık Ne İdi?

2.10.1. Numanzade Molla Ağa'ya Verilen Ayanlık Buyrultusu

Ayan, göz manasında olan ayn'ın cemidir. Halkın gözü anlamında kullanılarak iki mansıba âlem olmuştur.

Birisi, devlet tarafından seçilen ve azledilmeyen meclis üyesine bu ad verilmiş, diğeri ise halk tarafından seçilmiş hükûmete karşı halk menfaatini korumayı üzerine alanlara (ayan) ismi verilmiştir.

Ayanlar, bu memleketin zengin, hatırı sayılır ve sözü dinlenir eşrafı arasında intihap olunmuş. Kanuni Sultan Süleyman zamanında ihdas edilen bu mevki yakın tarihlere kadar devam etmiş, birçok zamanlar halk menfaatini korumaya hizmet etmişlerse de zaman zaman vazifelerini kötüye kullanarak kendi başlarına hareket etmişler, halka yoktan vergiler ve salmalar yükleyerek keselerini doldurmaya çalışmışlar ve bu yüzden ayanlık birkaç defa kaldırılmış ve birçok kayıtlar ve şartlarla tekrar ihdas edilmiştir.

Osman Engin, Mecelle-i Umur-u Belediye adlı eserinde şöyle der:

“Kanuni Sultan Süleyman zamanından itibaren vilayette (ayan) namiyle halk arasında bir mümtaz sınıf vücuda gelmişti. Kuyud-u kadime ve kütüb-ü atika da, o, tarihlerden sonra ayan ve eşraf kelimelerine tesadüf edilmemekte ve hemen her kazada bunların hesap ve nesebini tutmak için bir de nakib’ül-eşraf bulundurulmakta idi. Divanı-ı hümayun kuyudatında görüldüğü üzere devletçe vilayete yazılan ferman ve hükümlerin bir aynı da şehirlerin ayanına gönderilir yahut taşradaki ayan dahi valiler ve sancak beyleri gibi padişahın hitabına mazhar olur. Bunlara bazen ayan, bazen de şehir kethüdası unvanı verilirdi. Ayanlık ve şehir kethüdalığı unvanı verilirdi. Ayanlık ve şehir kethüdalığı imtiyazatı 10. asrı hicriden Mahmud Sani zamanına kadar tedricen terakki ederek devletin başına mühim galileler açacak derecede mevki ve nüfuz sahibi olmuşlardır.

Bidayette bunların vazifeleri vergi tahsilatında ahaliyle hükümet arasında bir vasıta olmaktan ibaretti binaanaleyh devlet vergilerini ve memlekt masrafını tevzi, tahsil ve defterleri tertip ve tahrir eylemek için valilerle hâkimler ayan ve şehir kethüdası ile münasebette bulunmaya mecbur idiler. Şehir kethüdaları da bu işleri memleketin ileri gelenleri ile görüşerek tesviye ederlerdi ki bu suretle ahalinin vekili ve hâkimlerle ahali arasında vasıta demek olurdu.”

Ayanlığı bu suretle inceledikten sonra kitaplığımızdaki Bor mahkeme-i şeriyesine ait sicillatta gördüğüm 1213-1798 tarihli bir ayanlık buyrultusuna okuyucularıma sunuyorum:

Karaman Valisi devletlü Mehmet Paşa Efendimizin Nomanzade Molla Ağa’ya ayanlık buyrultunun suretidir.

Şeriat şiar Bor Kadısı Faziletli Efendi Zeyyidi Fazlıhu ve Mezun Bilüfta ve Nakib-ül-Eşraf ve Bircümle Ulema ve Süleha Efendiler zeyyid il mühim ve mefahir ül-emasil ve’l akran Yeniçeri serdar vucu-u ahali ve zabitan ve sair iş erleri inha olunur. Bor kasabası dâhilinde ihtilal vaki olup umur-u fukarayı ve ibad-ı müslimini idareye mutemmit ve mücerreb ül etvar ayan nasbolunması elzem olmaya kargüzar umuru ibad-ı rüyete kadir ve fakr-ı zuafaya himaye ve siyanete mıktedir kuvvet ül-emesil v’el akran Noman Efendizade esseyid Hüseyin Ağa zeyyid kadrehu mezkure ayan nasb ve tayin olduğu cümleliz malumu olunca cümleliz mumaillehi muhtar

bilip umur-u fakri uhdesine ihale ve ru'yet eylediğine tarafı ahardan dahi ve taarruz olunmaya ve sen ki ayan nasbolunan mumaileyhsin her bir umurunu ahkâm-ı şer'a ve kanunu minife tatbik eyliyerek umur-u fukarayı ve umur-u vilayeti rüyet eyleyip mucip buyurultu amel eylemek babında divan-ı ferman ısrar olundu, vusulünde veçhi meşruh üzere amel ve hareket ve hilafından hazer ve mücanibet eyliyesiz. Sene 1213 H.

(Yeşil Bor, 11 Kasım 1952)

2.11. Celali İsyanları ve Bor

Celali ne demektir? Saraya karşı Anadolu'nun kıyımı, bu millî hareketin yabancılar tarafından kötüye kullanılması, yer yer isyanlar, devletle asiler arasındaki amansız mücadele, Anadolu'nun baştan başa yakıp yıkılması, can, mal ve mesken emniyetinden mahrum edilen halkın yurt ve yuvalarını bırakarak kalabalık yerlere hicreti, Bor etrafındaki birçok köy ve kasabanın dağılması, Bor'da ve Kemerhisar'da yapılan kaleler, kale içindeki evlerin müdafilerden tarafından taksimi ve bunlara ait Mahme-i Şer'îye ilamları.

Celalilik nedir?

Yavuz Sultan Selim zamanında Tokat'ın Turhal kazasında Mehdilik iddiasıyla Celal isminde bir şahıs titremiş ve başına topladığı mühim bir kalabalıkla devletin başına hatrı sayılır aileler çıkarmıştı. O zaman bu isyan Yavuz tarafından kanlı bir şekilde bastırılmış, bundan sonra Anadolu'da çıkan bütün isyanlara Celali İsyanı adı verilmiştir.

Celali İsyanları (1004- H. 1595)

Celal İsyanları (1004 H. – 1595) tarihinden sonra başlar. Buna da sebep devlet idaresinin yabancı ırktan olan Hırvat, Boşnak, Abaza, Çerkez, Arbavut, Kürt ve dönmelerin ellerine geçmesi ile tamamen bozulması, İstanbul'un çılginca eğlenceleri, sarayın israfı, halka yükletilen ağır ve çeşitli vergiler, salmalar, avariz paraları, eyalet paşalarının, valilerin soygunculuğu, memleketin asıl sahipleri olan Anadolu halkında haklı endişeler doğurmuş ve saraya karşı itimatsızlık uyandırmıştı.

Devşirmelerden meydana getirilen Yeniçeriler ise devlette otorite namına bir şey bırakmıyor, sarayı ellerinde bir oyuncak gibi oynatıyorlardı. Yerli askerlerden teşekkül eden Sipahiler, Yeniçerilerin bu fenalıklarına kızıyor onlara diş biliyordu. Sultan Osman'ın katli hadisesi bu için için kaynaşmayı birden bire körükledi, yer yer isyanlar itişaşlar başladı. Anadolu'nun her yerinde türeyen asilere zabitleriyle bölük bölük Sekban, Saruca, Levendlerden mürekkep askerler de katılıyor, dağlara çıkıyordu.

Asilerin elebaşların Kara Yazıcı, Deli Hasan, Kalenderoğlu, Kara Sait, Sekban Tavail, Yusuf Paşa, Deli Derviş, Beyzade, Arnavut Hüseyin, Kumkaplı Ahmet Bey, Kedüsli Ali, Konya'da Tavail Mustafa, Silifke'de Muslu Çavuş, Adana'da Çimşit, Canbolat Oğlu, Yağmur ve daha birçok şahıslardan ibaretti. Bunlar gayeden uzaklaşarak her yerde türlü şakavetler yapıyor, kasabaları ve köyleri basıyor, yolları kesiyor hiçbir yerde huzur ve rahat bırakmıyorlardı. Bu fırsattan yine yabancılar faydalanmak istediler. Abaza Mehmet Paşa gibi kölelikten yetişme, memleket ve millet düşmanı bu kuvvetin başına geçerek devleti büsbütün batırmak istedi. Hükûmet harici ve dâhili düşmanlara karşı çok müşkül durumlara düştü, tamamen yıkılmak tehlikeleri geçirdi. Anadolu halkı perişan oldu, gerek eşkıyaların şakaveti, gerekse devlet kuvvetlerinin tenkil hareketleri esnasında kasabalar, köyler değildi. Can, mal ve mesken emniyeti göremeyen zavallı halk yurt ve yuvalarını bozarak göçebe oldular, ocaklar söndü, mamureler harabeye çevrildi.

Kuyucu Murat Paşa'nın çok kanlı ve amansız tedip hareketleriyle isyan bastırılarak devlet muhakkak bir ölümden kurtarıldı.

İşte bu kargaşalık esnasında Bor ve civarı merkezden daha uzak olduğu için daha fazla zarar gördü, zulme ve kadre uğradı.

(Yeşil Bor, 22 Aralık 1952)

2.12. Celali İsyamları ve Bor II

Aşağıdaki ilan suretinden anlaşıldığına göre eşkıyalar Bor ve civarını gart ve yağma ile kalmamışlar türlü şenaat ve rezaletlerden sonra da bazı erkek ve kadınları alıp götürmüşlerdir.

Faziletli Bor Kadısı ilan olur ki kasabamızdan ve kasaba ve kurradan Sühte eşkiyası zuhur edip fesat ve şenaatleri hududu aşmakla ve bazı Sekban ve Levendlerin bazı kimseler şakiyi mezbura muin olup nice Müslümanların er ve avradların çekip alıp zulüm ve taddinin nihayeti olmadığı bana bildirilmekle mezbur şakileri yerli yerinde teftiş ve araştırarak ele geçirip haklarından gelmem için mektup yazıp ağalarımızdan Mehmet Ağa'yı nasb ve tayin edip gönderdik. Gerekir ki şakii mezburları ele getirip kayıp olanları buldurup şeriat huzurunda ve davacıları yanında hak üzere mahkeme yapıp hak sahiplerinin haklarını onlardan alıp ehli fesat ve muhtacı arz olanları muhkem hapsedip mübaşir vasıtasıyla ve sureti sicilleri ile bana gönderseniz ki, Sair eşkiya ve ehli kadime olduğu gibi şer'e muhalif iş yapıp bu makule eşkiyayı himaye ve siyanetten hazer üzere olasız, şöyle bilesiz, alameti şerifime itimad kılasız. Rebiül evvel 1027 (1617).

Şu ilandan ise halkın eşkiya zülmünden neler çektiğini, çok yakın akrabalarını bile koruyamadıkları, mahşer günü gibi herkesin dağıldıklarını ve birbirinden haberleri olmadıklarını gösterir. Bundan bu tarihlerde müthiş bir kıtlığın vuku bulunduğunu öğreniyoruz.

Oldur ki, Bor kasabasında Süleyman kızı Hanımşah mahkeme huzurunda Kinisehisar karyesinden Hacı Hızır ve Emrullah B. Hacı Hüseyin muvacesinde söze başlayıp dedi ki bundan evvel kahit senesinde Mezburan Hacı Hızır ve Emrullah Emmiyiz diye küçük kardeşim Mehmedi Kinisehisar karyesinde cebren alıp ben Lüle Kalesi'ne gittiğimde onu da yanıma getirmek için eniştem Rıdvan Eyin kızı ve Kasım nam kimse ile istedim ise de vermemişler. Şimdi ise hayat ve mematı meçhuldür, şer'ile kardeşimi bunlardan isterim demiş, mesele Hacı Hızır ve Emrullah'tan soruldukta haşa biz cebren alıkoymadık kendi rızasıyla kaldı, Bor'a eşkiya gelmekte karye ahalisi firar edip karyemiz dahi Bor'a geldikte merhum Mehmed'i öldü diye başkasından işittik, diye cevap verdiler.

Cebren alıkoyduklarına dair Hanımşahtan inanılır şahit istendi, şahit gösteremem yemin etsinler dedi, yemin teklif edilince her ikiside Mehmet akil ve baliğ idi kendi rızasıyla kaldı ve biz cebren alıkoymadık bizim bir suçumuz yoktur diye yemini billah eyleyip mucebince kaydolundu. Safer ayı sonu, sene H. 1033 (1623).

Eşkîyanın tecavüz taaddisinden kendilerini koruyabilmek için küçük köy ve kasaba halkı yurt ve yavrularını bırakarak müdafaası mümkün halkı kalabalık yerlere sığınmışlar, oradaki halkla işbirliği yaparak buldukları yerin etrafına sur ve kaleler yapmışlar, bu işbirliğinden dolayı da oturdukları yerlerin mülkiyetine iştirak etmişler bu haklarında mahkemecede tasdik edilmiştir. Aşağıdaki ilan bize bu hakikatı öğretmeye kâfi değildir.

Bor kazasında tabi Kinisehisar karyesinde Mustafa B. Abdülhalim ve Mehmet B. Ahmet Meclisi şer' de yine aynı köyden Abdüllatif adındaki adamın muvacehesinde demiştir ki bundan evvel köy ve biladinıza uzun müddet Celali eşkıyası müstevli oldukça her diyar ve her karyeyi korumak ve muhafaza etmek için kale bina olunmak babında emri şerif olduğundan Kinisehisar halkı biz dahi bu emre uyarak rızalarımızla kale bina ettiğimizden kale haricinde ve dâhilinde olan malları cümlemiz arasında müşterek olup hariçte olan evlerin taşını ve kerestesini kale mühimmatına harç ve sarfedip ve kale dâhilinde olan evleri aramızda taksim etmek üzere kararlaştırmıştık. Şimdi kale tamirinden sonra evvelki karar üzerine herkese hisseleri tayin olunmak lazım gelindikçe bir tarafı Seferib. Abdüllatif ve üç tarafı yol ile mahdud kadı evleri demekle maruf müşterek evlerimizi iş bu mezbur Sefe ile kendinin iş bu mezbur kale masrafına sarf olunan evleri karşılığında verip temlik ettik bundan sonra mülkler kadimdir, istediği gibi mutasarrıf olsun demeleri ile Mehmed'in ve Mustafa'nın bu ikrarları mezbur sefer tarafından tasdik ve kabul ve iki tarafın iş bu takrirleri mahkemece de muteber görülmele mucebince amel edilmek üzere kayd ve tahrir olundu. Muharrem ayı sonu sene: 1619 M.

(Yeşil Bor, 2 Mart 1953)

2.13. Celali İisyanları ve Bor III

Halkın bu şekilde yurt ve yuvalarını terk ederek başka yerlerde kalmaları ve arazilerini işletememleri timar ve zeamet sahiplerinin de gelirlerini baltalamış padişaha müracaat ederek halkın eski yurt ve yuvalarına dönmelerini istemişler bu şikâyet üzerine aşağıdaki emir ve ferman bütün kadılıklara gönderilmiştir.

Karaman eyaletinde bulunan kadılar hümayuna varınca malumumuz olun ki, eyaletinizde bulunan zeamet ve timar sahipleri bu defa Asitane-i Saadetime arzuhâl sunup diyorlar ki; bundan evvel Celali zulmünden firar edip kadim yerlerini terkeden tebaa ve ahaliye geri yerlerine dönerek eski yurtlarını şenlendirip ziraat ve ticaret

yapmaları için emri şerifim sadir olmuştu, bu emre rağmen ekserileri evlerine gitmeyip kadim yurtlarını terk edip bu yüzden biz zeamet ve timar sahipleri gelirlerimiz azalmakta külli ziyana uğruyoruz diye şikâyet ediyorlar.

Celali zamanından beri başka yerlerde oturan tebaa ve ahaliyi kadim yurtlarına dönmeleri için sipahilerimizden Abdüssamed'imübaşir tayin eyledim ve buyurdum ki oraya vardığında mübaşir marifetiyle kazanız dâhilinde bulunan tebaa ve ahaliye sıkı tenbih ve dellallarla ilan edesiniz ki eski yerlerine göçsünler ve bu suretle timar sahiplerinin gelirlerine hanel getirmesinler. Eğer bu tembihten sonra da inat eder yerlerine gitmezlerse o gibilerin mübaşir vasıtasıyla defterlerini yapıp asitanema arz eyleseniz, emrime imtisal etmediklerinden getirterek haklarında lazım geleni yaptırırım. Şöyle bilesiz alameti şerifime itimat kılasız. Şevval ayı sonu. Sene: 1031 (1621 M.)

Eşkıyalığın yıllarca devamı, tenkil kuvvetlerinin tazyik ve iz'açları iki ateş arasında zavallı halkın durmadan can ve mal kaybına sebep olduğu gibi kasaba, köy ve nahiyelerin harap ve yok olmalarını intaç etmiş, diğer taraftan da devletin varidatına da müthiş darbeler indirmiştir. Bilhassa o zaman askeri teşkilatı olan ve arazi gelirlerinin yüzde onunu kılıç hakkı olarak alan ve muharebe zamanı maiyeti ile harbe iştirak eden zeamet ve timar sahiplerine çok zarar vermişti. 1029 tarihli ilanda okuduğumuz gibi onların müracaatı ile padişah fermanlar yazarak ve adamlar göndererek dağılan halkın yurt ve yuvalarına dönerek eskisi gibi ziraat ve ticaret yapmalarını emretmiş ise de tarihlerden öğrendiğimize ve sicillatın kayıtlarına nazaran isyan ve şekavetin arkası alınamamış, bir yanda sönerken diğer yanda patlak vermiştir.

İsyanın tevali edip gitmesinin sebeplerinden birisi de ruhan daima demokrat doğmuş ve demokrat yaşamış olan Türk unsurunun Osmanlı idaresini beğenmemelerinde ve bilhassa Kanuni'den sonra Türk törelerine kıymet vermemelerinde aramak doğru olur.

Yıldırım'a kadar eski anane ve tüzüklere bağlı olan Osmanoğulları yavaş yavaş bozulmaya başlamışlar, milletin rey ve kararlarına kıymet vermeyerek kendi rey ve fikirleri ile hareket eder olmuşlardır.

Hele onuncu padişah'tan sonra halk ve asker arasında görünmez olmuşlar, Allah'ın gölgesi sıfatıyla saraylarda yaşamaya şahsi zevk ve eğlenceleri için büyük bir israfa ve sefahate başlamışlardı.

İşte bu sebeplerden dolayı ki Anadolu'da isyan hareketleri II. Beyazid zamanında başlamış, ilk defa isyan bayrağını Teke sancağının Elmalı köyünden Şeyhoğlu veya Şahkulu, Osmanlılarca Şeytankulu denilen Karabıykoğlu açmış bana erenlerden işaret olunmuştur, bundan sonra devlet ve saltanat bizimdir demiştir (1511 M.).

Yavuz Sultan Selim zamanında Nur Ali Çorum havalisinde isyan ederek 20 bin kişilik kuvvet toplamış ve Sinan Paşa ordusunu perişan ederek Tokat ve Amasya cihetlerine hâkim olmuştu.

İsmi bütün isyanlara âlem olan Celal da Tokat da başkaldırmış, Şehsivaroğlu Ali Bey tarafından tedip edilmişti (1519 M.).

Kanuni Süleyman zamanında İçel taraflarında Süğlümkoca ağır vergilere dayanamamış isyan etmiş, yine bu sıralarda Varaylı Zinnun Tokat ve Amasya taraflarından kırk bin kişilik bir kuvvetle Amasya ve Konya'yı almaya kalkmıştı. Adana'da Donuzoğlu, Tarsus'ta Yenicebey, Türkmen aşiretlerini ayaklandırmıştı (1525 M.)

(Yeşil Bor, 23 Mart 1953)

2.14. Bor İsmi Üzerine Araştırmalar

Kamusu Lüğatı Türkî'de Bor – Ecsamı basiteden bir maden,

Divanü Lüğatı't-Türk'te – Şarap (Bor bulmadın sirke bulma) yani şarap olmadan sirke olma. (Suci – içilecek şey.)

Büyük Türk Lüğatı'nda – şarap.

Türk Dili Derlemesi'nde – Kireçli, killi arazi. Ekilmemiş yer, verimsiz toprak anlamlarına geldiği hâlde, iki büyük ve kuvvetli şahadetle Bor'un (su) ve (sulak yer) demek olduğunu öğreniyoruz.

Rahmetli büyük Ata, hayatında Bor'a teşrif etmemişler fakat Ceyhan'dan geçerlerken istasyonda bulunanlara nereli olduklarını sormuşlar, herkes memleketini söylerken Borlu bir çocukta, Borluyum deyince Ata maiyetindekilere dönerek “Bor ne

anlama gelir?” diye sormuşlar. Kimisi şarap, kimisi çorak yer, bir kısmı da bir madendir demişler. Ata, hayır hayır bilemediniz diyerek 8-10 yaşındaki çocuğa hitaben:

–Söyle çocuğum Bor ne demektir? Demiş.

Çocuk da:

–Bor sulu ve sulak yerdir, deyince

Ata:

- Aferin çocuğum sen bunlardan daha iyi bildin. Evet, Bor: Buhar, Bardak köklerinden gelme (su) manasındadır. Türkler sulak yerlere bu adı vermişlerdir diye nur içinde yatsınlar bu konuda bizleri nurlandırmışlardır.

Türk Dil Kurumu da 6 Şubat 1938 tarihli Ulus gazetesinde Atatürk’ün bu iddialarını ilmi bir etütle ispat etmişlerdir.

İkinci Türk Tarih Kongresi’nde Macar Âlimi Prof. Dr. L. Rasanyi: Orta Çağ’da Erdil’de Türklüğün izleri mevzulu konuşmasında Bor kelimesinden söz açarak Bor su anlamındadır hatta XIII. asra ait bir kaynakta bulunan Bor-su şehri isimlerine Türklüğün yaşadığı diğer sahalarda da rastlanmaktadır. Her ne kadar bu isim Slav kökünden olduğunu sananlar varsa da benim Brossa isminin Türkçeden geldiğine dair kanaatim bugün eskisinden kuvvetlidir. Kül rengi manasına gelen bora sözü birçok Türk lehçesinde bulunur, demektir.

Bundan başka Sümercedeki Bar kelimesi su ile alakadar olduğu gibi, Sümerceden Arapçaya geçen Biip, Kuyu kelimesi ve bizdeki; Bor, Bursa, Burdur, Borlu, Uluborlu, Keçiborlu, Bornuva adlı yerler hep suyu çok olan şehirlerdir.

Erai Sabrı’nın Büyük Atlası’nda üç yerde Bor gösterilmiştir. Birisi bizim Bor, ikincisi Afrika’da Bor, üçüncüsü ise asıl mühim olanı uzak şarkta Mançurya ile Dış Moğolistan arasında Oğuz lisanı konuşan Bor’dur.

Bizim Bor’un Oğuz oymaklarıyla beraber Anadolu’ya göç eden bu Borlular tarafından kurulması da düşünülebilir. Uzak şarkta bu mıntıkada oturan (Buryat) oymağı da bu düşüncelerimiz kuvvetlendirir.

Amasya tarihine göre (464-1071) yılında şarktan gelerek Amasya da (Danişmend Devletini) kuran Ahmet Tuğay’a karşı Amasya’yı istirdat için Bizanslıların gönderdiği kuvvetlerin başbuğuluğunu yapan peçenek Türklerinden

(Boris) muhasara esnasında içerdeki düşmanlarının Türk olduklarını anlayınca Türklüğünü düşünerek Ahmet Tugay tarafına geçmiş ve İslamı da kabul ederek Abdullah Bori ismini almıştır.

Bundan 30-35 sene evvel Bor'da yaşayan Rumlar: Bor'un (Boris) isimli bir Rum tarafından kurulduğunu iddia ederlerdi.

Küçük Asya tarihinde (Şarl Teksiye) tarafından hazırlanan haritalarda Büyük İskender ve halefleri, idaresi ve hatta 640-610 tarihli Herakliyos zaman haritalarda Bor ismine rastlanmıyor ancak Tiyan mı vardır. Onun için Bor'un 8-9 asır evvel Türkler Anadolu'ya yerleştikleri esnada kurulduğu tahmin edilmektedir. Fakat tarihi belli değildir. Kütüphanedeki Mahkeme Şeriye sicillerinin en eski tarihli 929-1522 tarihli siciliyatta, Bor'un kaza olduğu günkü mahalle ve köylerin O zamanda kurulduğu görülmektedir.

(Yeşil Bor, 31 Mayıs 1958)

2.15. XV. Asırda Bor

Bor ismi üzerinde araştırmalar yaparken kütüphanemizdeki Mahkeme-i Şeriye sicillerine göre Bor'un birçok mahalle ve köylerinin 1525 tarihlerinde kurulmuş olduğu görülmektedir, demiştim. Bu yazımı ispat için o tarihlerde işleri mahkemeye düşmüş köy ve mahallelerin adlarını yazıyorum. İsa köyü, Karyei Ali Bey, Elmalı karyesi, Gebere nahiyesi, Bereke karyesi, Bulgarçık karyesi, İftiyan karyesi, Kayı karyesi, Karaca viran, Sazala karyesi, Buğdüz karyesi, Tikelu karyesi, Gazi karyesi, Kızalca karyesi, Karşı Gece nahiyesi, Salmanlı karyesi, Akın karyesi. Bu köy ve nahiyelerden şimdi çoğu yaşamakta yalnız mevki ve semt ismi olarak bilinmektedir. Evvelce Celali Eşkîyalığı başlıklı bir seri yazımda da belirttiğim gibi bu köy ve nahiyeler birkaç asır devam eden eşkıyalık ve zorbalıklar zamanında yakılıp, yıkılmış ve halkının çoğu civar kasaba ve şehirlere sığınmışlardır.

929 H. Ve 1522 Miladi tarihinde kurulmuş olarak görülen mahalleler de şunlardır: Balhasan Mahallesi, Hacı Kemal Mahallesi, Ak Kız Mahallesi, Serioğlu Mahallesi, Cuma Mahallesi, Usta Mahallesi, Hacı İsmail Mahallesi, Hacı Muhsin Mahallesi, Uğurlu Mahallesi, Hacı Mehmet Mahallesi. Bu mahallelerin de çoğunun ismi değişmiş veya kaybolmuştur. 1525-1528 seneleri arasına mahkemece işleri görülmek tecil edilen bu köy ve mahalle isimlerinden başka birçok mahalle ve köy

isimleri de olacağı şüphesizdir. Bu tarihlerden sonra gelen defterler de incelendikten sonra bulduklarımı sayın hemşerilerime bildirmeyi borç bilirim.

(Yeşil Bor, 21 Haziran 1958)

2.16. Kara Günler

2.16.1. Millî Mücadele Günlerinden Hatıralar

Dünyada her şey zıttı ile bilinir derler ki çok doğrudur. Mesela; çirkin olmazsa güzeli, acı olmazsa tatlıyı ve kötü olmazsa iyiyi bilemiyeceğimiz gibi felaketli, kara günler de olmazsa güllük gülistanlık günlerimizin kıymetini hakkıyla ölçüp biçemez ve onun tam zevkine eremeyiz.

Bir millî bayram gününde, bir askerin geçit resminde, bir bayrağın daireye çekilişinde vatanın felaketli günlerini görenlerin duydukları sevinç, heyecan ve kıvançla daima iyi günlerde doğmuş büyümüş bahtiyarların duyacağı hisler arasında çok derin farklar vardır. Birincisinde bu yüksek duygular bütün benliği sarmış, göz doymuş, gönül yücelmiş, ruh huzur ve saadetin zirvesine erişmiş iken, diğesinde olayın görünüşüne göre eğlenip memnun oluş vardır.

Bir şeyin hakiki zevkine erebilmek için muhakkak aksini tatmak mı lazımdır. Egemenliğin ve özgürlüğün tam tadını alabilmek için harp ve esareti Tanrım hiçbir millete ve hele daima hür doğmuş ve hür yaşamış asıl milletime asla göstermesin.

Yalnız şu var ki o günleri göstermiş olanlara ve yeni yetişenlere daima bir ibret dersi vermek lazımdır. Bu da o kara günlerin acı hatıralarını canlandıracak konferanslar, müsamereler tertip etmek, radyoda matbuatla saatler, köşeler ayırmak ve bu suretle bir an için olsun babalarının ve dedelerinin çektikleri ızdırapları yaşatarak içinde yaşadıkları mutlu günlerin değerini bildirmek ve hakiki zevkine ulaştırmak icap eder.

İşte ben, bu “Kara Günler” köşesinde hayat baharımı çiçeklerini solduran, gençlik çağımın havasını zehirleyen, vatan, millet, memleket dertlerinin çok hazin hatıralarını gelişigüzel, parça parça okuyucularıma sunacak ve bu suretle vicdani ödevimi yerine getirmiş olacağım.

Şu ciheti ehemmiyetle belirtmek isterim ki halen içimizde ve hayatta bu kara günleri yaşamış ve bizzat uzun harp yıllarında cepheden cepheye koşmuş sayısız kahramanlık göstermiş ve nihayetsiz mahrumiyetler görmüş hemşerilerimiz vardır. Eğer onlar hatıralarını gerek yazı ile gerekse anlatmak suretiyle bize yardımcı olurlarsa, Bor tarihinin kıymetli bir köşesinde aydınlatmış olacaklarından kendilerine karşı minnetimiz bir kat daha artmış olacaktır.

(Yeşil Bor, 11 Ocak 1962)

2.16.2. Hükûmet Meydanı'nda At Oynatan Ermeni Genci

Çocukluğunuzda koşup oynarken bilmem sizin de ayağınıza kalın ve sivri çalı dikenini saplandı mı? Veya bir tarafınıza bir şey, bir kama, bir süngü battı mı? Eğer batmadı ise pek bilemezseniz. Ben çocukluğumda bu acıları çok gördüm. Ciğerime işleyen o çalı dikenlerini gözlerimden yaş gele gele çekip çıkardığım çok oldu.

Fakat sevgili okuyucularım, şuna inanın ki bir Ermeni gencinin bir Arap atı üzerinde elinde gümüş kırbaçla Hükûmet Meydanı'mızda at oynatma acısını ne bir diken acısında ve ne de diğer acılarda gördüm. Bu nasıl oldu size anlatayım.

Çok feci mağlubiyetle biten Balkan Harbi'nin (1912-1913) hemen arkasından Birinci Dünya Harbi başlamıştı (1914).

Türk orduları Asya ve Avrupa'da ve birbirinden binlerce kilometre uzaklıklardaki cephelerde yaya, yalпыrdak, aç ve sefil tam dört sene mezbuhane bir gayretle çok üstün kuvvetlere karşı arslanlar gibi çarpıştı, didindi, uğraştı. Fakat ne yazık ki bütün bu hasametler, bu gayretler, bu fedakârlıklar boşa gitti, galipken mağlup olduk (1914-1918).

Koca bir imparatorluk baştan aşağıya düşman çizmeleri altında çiğnendi. Bahtsız milyonlarca Türk evladı bu uğurda can verdi, bir kısmı esir ve bir çoğu da sakat ve alil kaldılar.

İmparatorluğuna en büyük ve en verimli yerlerini kaybetmemiz yetmiyormuş gibi, zalim düşmanlarımız Ana yurdumuzu da elimizden almaya kalktılar. Trakya, İstanbul ve Ege havasisi, cenup vilayetlerimiz birer birer muhtelif devletler tarafından işgal edildi. Mersin ve Adana da yerleşen Fransızlar Pozantı'yı geçip Çiftehan'a kadar ilerlediler. Hükûmetin merkezle irtibatı kalmamış bir iki çapıtlı jandarmadan başka bir kuvvete sahip olmayan mahalli idareler asayiş teminden aciz kalmışlardı. Hırsızlık,

şakavet o kadar artmıştı ki; bir kasabadan bir kasabaya, bir köyden bir köye gidip, gelmek imkânsız hâle gelmişti. Niğde yolunda ve hatta Bor bağlarında adam soyuluyor, evler basılıyor, haraçlar alınıyordu.

O zamanlar içimizde Ermeniler ve Rumlar da vardı. Ermeniler harbin başında bütün yurttan çıkarılarak başka devlet er topraklarına sürülmüşlerdi çünkü bunlar asırlar boyunca ekmeğini yedikleri devlete ihanet etmiş, ihtilaller, isyanlar hazırlayarak bizi arkadan vurmaya çalışmışlardı. Fakat Rumlar henüz mübadele edilmemişlerdi.

Mağlubiyetimizi fırsat bilen Ermenilerin çoğu istila ordularına gönüllü yazılmışlar, intikam hırsıyla kudurmuş bir hâlde düşman kuvvetleri ile girdikleri memleketimizde eşraf ve hanedanın ırzına, malına, canına taarruz ediyorlar, hatır ve hayale gelmedik facialar yaratıyorlardı.

Her yerde bir tedhiş havası esiyor, şehirlerarasında oradan oraya göçler ve sığınmalar oluyor, canını, malını, ırz ve namusunu korumak için zavallı ihtiyar, beli bükülmüş babalar, dul analar, gelinler, kızlar ne yapacaklarını ne edeceklerini bilemiyorlardı.

İşte bu esnada, istila ordularının yaklaşmasından bilistifade sürülen Bor Ermenilerinden bir kısmı pervasızca Bor'a dönmüşler, mülklerine sahip olmuşlar, şuna buna kafa tutmaya ve bazı memleket büyüklerine tehdit mektupları göndermeye başlamışlar ve hatta liste tanzim ederek şunu asacak, şunu keseceğiz demeye başlamışlardı.

Bahadır isminde bir Ermeni zengininin oğlu Agup ise üzerinde avcı biçimi bir elbise başında çerkez kalpağı, ayağında sarı çizme ve elinde gümüş bir kırbaçla beyaz bir Arap atına biner çarşı içinden geçerek hükûmet meydanında gelir, meydanda atını mahmuzlar, şaha kaldırır, sıçratır, enva, türlü küstahlıklar yapardı. Dükkânlarından çıkan Rumlar da onu alkışlar ve bizlere manalı, manalı bakarak gülüşürlerdi.

Ben henüz 14-15 yaşında idim vatan ve millet hislerinin yüceldiği masum gönlümde bu olaylar öyle acılar yaratıyor, beni öyle mahzun ve perişan ediyordu ki, aradan 40 seneden fazla zaman geçtiği halde bu yara tazeliğini muhafaza etmekte ve o günkü acıyı duymaktayım.

2.16.3. Karanlıkta Patlayan Mavzer

- Teslim olun deyyuslar!
- Kıpırdamayın alçaklar!
- Bağlayın şu pezevenkleri!

Zifiri karanlıkta ve pek yakınımızda gök gürültüsünü andıran bir silah patlamış, etrafa şimşek gibi ziya saçmıştı. Beyaz çarşaf lar örtünen beş altı kişi arabaların etrafını sarmış ve yolun tam ortasına zeballa gibi dikilmiş birisi mütemadiyen bağırıyor.

- Bağlayın şunları.
- Soyun şunları, diyordu.

Bor bağları içinde Yanikköprü mevkiindeydik. Azılı bir çeteye yakalanmış tık. Ereğli'den geliyorduk. Bor'a tren gelmemiş olduğundan bize en yakın istasyon ve aynı zamanda bir ticaret şehri olan Ereğli ile muamele yapılyordu. Fakat araba ile 12-15 saat olan bu şehrin yolu eşkıyalar ile dolu idi.

(Gök Gözler, Canavar Ömerler, Kara Mustafalar, Kralın Yusuf ve Nohut'un Hilmiler, Deve Haliller, Guburlar, Deli Duranlar, Karabacaklar...)

Bunlar yanlarında kendileri gibi beş on eşkıya ile bütün yolları belleri tutmuşlar her tarafı kasıp kavuruyorlardı.

Ereğli yolunda Tahtaköprü mevkiini geçmek sıratı geçmekten zordu. Her gün kafileler çevriliyor, çırılçıplak edene kadar yolcular soyuluyor, en ufak itiraz hatta surat asma dahi şiddetli cezalarla karşılanıyor, silahla müdafaa ölümle neticeleniyordu. Bizden bir hafta evvel vazife ile Ereğli'ye gitmekte olan genç bir yol mühendisi karşı geldi diye kurşunlarla delik deşik edilmiş hele o zaman pek nadir yetişen bir meslek adamımız genç yaşta kara toprağı kucaklamıştı. Şimdi olduğu gibi o tarihlerde motorlu vasıtalar olmadığından bütün nakliyat arabalarla yapılyordu. Onun için hâli vakti yerinde olanların evlerinde bir iki at bulunurdu. Bizim de iki arabamız vardı. Babam Ereğli'de patatesin para ettiğini haber almış, yakın ahbaplarından Selamoğlu Ramiz Efendi ve Zekeriya'nın Sadık Ustaları da teşvik etmiş, beni de arabacımız Tüfekçi Elvan ve Kör Alaaddin'in yanına katarak onlarla birlikte Ereğli'ye göndermişti. Giderken kafilemiz oldukça büyümüş on-on iki arabalı

olmuştu. Herhâlde yüklerimizin kendilerine yarayışlı bir şey olmadığını duymuş olacaklar ki çekine çekine geçtiğimiz o belalı geçitlerden, yollardan önümüze kimse çıkmamış, hadisesiz Ereğli'ye varmıştık.

Şurasını açıklamak mecburiyetindeyim ki maalesef dağda ve bayırdaki eşkıyaların şehirler içinde elleri vardı. Yani birçok hatırı sayılan kişiler bunlara yataklık yapıyor onlardan hisse alarak yakalanmamalarını ve yakalandıkları zaman kurtulmalarına yardım ediyorlardı. Ereğli'de patateslerimizi Gıgızzade Mahmut Bey'e kilosunu kırk kuruştan ki o zaman için yüksek paradır sattık. Ertesi günü, sabah erkenden boş arabaları arabacılarla Bor'a gönderdik. Bizde mal teslim etmek ve para almak için biraz geciktik. Ve kuşluğa doğru, Sadık Usta kendi arabasıyla önde, ben de Ramiz Efendi'nin arabasıyla arkada yola düşmüştük.

1919 senesi Kasım ayları içinde idi. Yarı yolda şiddetli bir yağmura tutulmuş fakat arabaları boş olduğu için atları son süratle koşturuyor bir an evvel Bor'a gelmek istiyorduk. Büyük korku ve heyecan içinde Ereğli Ovasını geçmiş Bor bağlarına gelmiştir. Yağmur hızını kaybetmekle beraber yine devam ediyordu vakitte epeyce ilerlemişti gece yarısına yaklaşmıştı. Her taraf kesif bir karanlığa bürünmüş göz gözü görmüyordu. Dizginler çoktan bırakmışmış, atlar hiç şaşmayan sağduyuları ile ve acıkmış olacaklar ki tırısla yollarına devam ediyorlar, biz^de başımıza patates çuvallarını çekmiş ve birbirimize sokulmuş dingil ve tekerlek şingirtileri ile atların çamurlar sıçratan ayak seslerini dinliyor bir an evvel evlerimize varmanın özlemi ile sabırsızlanıyorduk. İşte bu esnada yanımızda bir silahla adam peydah oldu. Bu nedir demeye kalmadan şiddetli bir silah sesi ve arkasından:

-Teslim olun alçaklar!

-Kıpırdamayın deyuşlar!

-Bağlayın şunları, diye gür ve zalim bir sesin haykırışını duyduk. Sadık Usta arabasını durutmuş ayağa kalkmış mütemadiyen yalvarıyordu.

-Yahu Mehmet Efendi kardeşim gözünü seveyim, bizi bırak, biz yabancı değiliz, ben Zekeriya'nın Sadık, arkadaki arabada Selamoğlu Ramiz Efendi Ereğli'ye kira götürdük. Rica ederim bizi bırakın.

Mehmet Efendi'nin dediği meşhur çete reisi Karabacağın Mehmet ise, durmadan bağılıyor:

-Hadi teslim olun, çabuk soyunun, diyordu.

Biz Ramiz Efendi ile ne yapacağımızı şaşırдық. Ramiz Efendi karanlıkta elime bir cüzdan tutuşturmuş, yiğen şunu bir tarafına sakla 500 lira var, diyordu. Hâlbuki bendeki para ondan fazla idi. Sonra ben saklasam nereye saklayacaktım. Her ikisini çuvalların altına sokuyorum. Sanki bulamıyacaklar. Tabii bunlar hep şaşkınlık... Biz bu işle uğraşırken Sadık Usta'nın eşkıyaların ismini birer birer sayarak yapmayın Mehmet Ağa, Mustafa Ağa, filan ağa falan ağa demeye devam etmesi, eşkıyaları tereddüte düşürmüş olacak ki bizden biraz uzakta köprünün üstünde toplandılar. Kafa kafaya verip müzakereye başladılar. Biz karanlıkta hayal meyal onların toplantılarını görüyor, ne olacak diye düşünüyorduk. Öyle bir tehlike karşısında idik ki terazinin bir gözünde ölümümüz, bir gözünde de halasımız vardı. Zira tanınmış olduklarından artık bizi soyamazlardı. Soymak için ya hepimizi öldürecek veya bizi serbest bırakacaklardı. Yarım saat bize ecel terleri döktüren haydutların nihayet akliselimleri galebe çalmış olacak ki birden ayağa kalktılar. Haydi, size müsaade ediyoruz geçin dediler.

Oh! Dünyaya yeniden gelmişe dönmüş sevinçle ve süratle önlerinden geçmiştik ki, arkamızdan Mustafa koşarak geldi. Ve bizden sigara ile tütün istedi, ondan sonra da arkadan gelecek yolcu var mı diye sordu. Biz ise arkada kimse olmadığını söyleyince:

- Eyvah bu geceyi boşu boşunamı harcadık diye hayıflanarak uzaklaştı.

Meğer bunlar Ereğli yolunun bekçileri imişler. Bunlardan yakamızı kurtardıktan sonra, Öğretmen Talat Gün'ün bağının önünde atları sulamak üzere arabaları dereye sürünce karşı kavakların arasında dört beş silahlı oturmış sigara içtiğini gördük. Sadık Efendi yine önde başladı söylenmeye:

-Ramiz Efendi atlar su içti mi? Arabayı döndüreyim mi? Ramiz Efendi de vaziyet kavramış oda Sadık Usta atlar sularını içtiler. Ben arkadan döneyim, sen ardımdan gel, dimeye. Onlar hiç istiflerini bozmadılar. Bizde arabaları sudan çıkararak, evimizin yolunu tuttuk. Ve bizi bu badireden kurtaran Allah'a binlerce şükrettik.

2.16.4. Paşa Camii'nin Muhafaza Altına Alınması

Kara günlere ait, hükûmet önünde at oynatan Ermeni genci, yazımı okuyan Demirci Hüdayi Altınbaş: Bahadır'un oğlu Agup ile arkadaşı Tazıcı Vesil'in yaptıkları bu gibi küstahlıkları tasdik ederek o acı günlere ait kendisinin de birçok şeyleri

bildiğini söylemiş ve bizzat şahidi olduğu şu elim hatıraları üzümlere anlatmış ve demiştir ki:

Fransızların Ulukışla'ya yaklaşmaları üzerine sürüldükleri yerlerden birer ikişer Bor'a dönen Ermeniler Rumlarla birleşerek sağı solu tehdide başladılar. Ben Paşa Camii'nin arkasında bulunan bir dükkânda çalışırdım. Orada Rumlardan Halepli oğlunun evi vardı, birçok azgın ve şımarık Rum ve Ermeniler bu evde toplanıyordu. Evi bir silah deposu hâline getirmişler. Evin Paşa Camii altına kadar uzanan kelerine makineli tüfek yerleştirdikleri de söyleniyordu. Hele bir gün bu evden namaz vaktinde Paşa Camii'ne kurşun attılar ve arkasında da "Eşşek Türkler size göstereceğiz, vaktiniz yaklaştı, bugün yarın ananızı ağlatacağız." gibi küfürler ve tehditler savurmuşlardı. Bu yüzden halk camiye namaz kılmaya gelmekten çekinir olmuştu.

Herkes bir korku ve heyecan içinde idi, istila ordularının Bor hududuna yaklaştığı bu sırada içimizdeki azınlıkların takındıkları bu hasmane hareket karşısında ne yapacaktı. Memleket ileri gelenleri ile hükümet adamları bir araya gelerek çareler aramaya başladılar. Azınlıkların gözünü korkutmak ve taşkınlıklarına nihayet vermek için şöyle bir hileye başvurdular: Eli silah tutan vatandaşlar gelsinler. Kasım Han'ından hepsine silah vereceğiz diye dellallar çağırtdılar. Hâlbuki hükümetin elinde şuradan buradan toplanmış 10-15 mavzer varmış, bu silahlarla teslih ettikleri 10-15 kişilik kuvvetin başına bir kumandan vererek bunları ikişer sıraya koydular ve evvela çarşıya ve sonrada bütün Hristiyan mahallelerini ve oradan da maşitatan geçirilerek Bor'un etrafını dolaştılar, Hükûmete getirdiler. Hükûmetten arkasında bulunan Kasım Han'ına ufak gizli bir kapı açmışlar. Bu kapıdan bu silahları Kasım Han'ına taşıdılar ve orada bekleyen kimselere vererek yeni bir kuvvet meydana getirdiler, bu kuvvetin başına da ayrı bir kumandan vererek onları da aynı şekilde Bor'un etrafında dolaştırarak hükûmete getirdiler, yine silahları teslim aldılar, yine gizlice hana taşıdılar. Böylece 3-5 posta tanzim edildi ve sanki ayrı kuvvetler gibi gösterildi. Rumlar ve Ermeniler mütemadiyen değişen bu kuvvetleri görünce halkın hepsi silahlandı diye endişeye başladılar ve o şımarıklıkları bir dereceye kadar bu suretle önlenebildi.

Evet, kardeşlerim! Millî Mücadele'nin ilk yıllarında çektiğimiz ıztırapların bir cephesini aydınlatan şu hatıralar ne kadar acı ve üzümlere değil mi? Daha bunlar

yaşadığımız uzun aylar ve yıllardan birer sayfa, birer yapraktır. Bu acıklı kitabın sayfalarını çevirdikçe daha neler göreceğiz.

(Yeşil Bor, 6 Şubat 1962)

2.17. Mektup Türünde Yazılmış Yazılar ve Ragıp Önen'in Hayat Hikâyesi

2.17.1. Mektuplardan Parçalar

Tekirdağ'da Yüzbaşı Fuat Bey'e,

Sizi hatırladıkça hörmet ve nezahatle muattar bir ruh arasında kalırım. Kalbim inbisat ve inşirah duyar. Müfekkerem mesut bir âlemin yâd-ı ihtiramı arasında müstağrak uyuşur.

Mektubunuz şu hal-i mesudiyeti yaşatmakla beraber onun daire-i ihtişamına bir kat daha ebediyet ve layemutiyet bahşetti. Her an kurduğunuz kürsi-i samimiyete meveddet ve insaniyet nurları serpeceğinden emindim.

Fuat Bey, şaibesiz insaniyete ve hörmete aşığım. Dünyada saadet olarak tanıdığım ne servet ne mevki ve ne de visaldir. Bir menfaat mukabili olmayan hörmet ve muhabbete nail olmaktır.

Kendimi düşündüğüm zamanlar, yaptığım fenalıklar hatırıma gelir, hicabımdan başkalarını düşündüğüm zamanlar gördüğüm iyilikler hatırıma gelir, sururumdan boğulurum. (Filis Toma) oğullarımız eserinde, “Kalp servetten müsmir ve mahir en yüksek cihaza galiptir.” diyor.

Demek ki teveccühü kalbiyeye mazhariyet bütün huzuzat-ı maddiyeye faikiyettir.

Saadet maddileşmemiş kalbi ve ruhi aşkların, samimiyetlerin ve insaniyetlerin üzerinde civildeşir. İhtirasta boğulmuş güzelliklerde saadet bulunamaz...

-UMUM MÜDÜRÜ OSMAN ÜLKÜMEN'E-

Sevgili Osmancığım,

Bilmem ne oldu, aylar işaretsiz, bayramlar basiretsiz geçiyor. Allah aşkına söyle bana hatıra dizisinden adımız mı düştü, gönül rafından muhabbet taşımız mı

yubarlandı, vefa kadehimize bir ok mu rastladı? Allah’a çok şükür bizdeki emanetlere siham-ı kaza uğrayamadı. Zaten bin bir itina ile besleyip büyüttüğüm sevgi çiçeklerini kendi ellerimle yoldan Allah korusun. Doğrusu candan sevdiklerin de ihmeline dayanamıyorum:

Nasibimmiş diyordum her adımda sürçüp sakatlanmak.

Tahammülsüz imiş billah, hüsrarla nisyana katlanmak.

Bu isyana da gönlüm razı olmuyor mücella bir ayna gibi olan kalbinizin perdeleneneğine katiyen inanmıyorum. İçinde bulunduğunuz meşâğiliğin ve üzüntülerin sebebiyet verdiği şüphem yok.

(Umum Müdürümüz Sayın Aziz Bereket)

Dervişlik o kadar hoş fakat o kadar da güç ki:

(Derviş bağı taş gerek, gözü sulu yaş gerek)

(Koyundan yavaş gerek, sen derviş olamazsın) der.

Evet, bu aciz il kapısında bir erbain çıkardı. Sıfat-ı gururun en dikenli peçesi olan “minnet”i çekti yüzüne. İzzet-i nefsi bir post gibi serdi yollara ve bütün varlıklardan soyunup bir zirve-i hiçine çıkacaktı sanki fakat işte daha ilk merhalede ayakları sendeledi. Gözünde fer dizlerinde derman kalmadı. Dost yukarıdan yine haber salmış: “Ona yollar kapalı, bir erbain daha çıkarsın.” diye.

Gözü dolu yaş olmak, koyundan yavaş olmak da yetmedi makdudu bulmaya. Eyyüb’ün sabır nidasına bürünmek, teslim teslim olmak gerek fakat nerede o erlik? Bu mutluluğun yüz binde birisi nail olamıyor. Çaresi, bir kâmilin elinden yapışmada...

-Ben de derviş meşrebim, dememiş mi idi. Hem onda Tanrı’nın şefkat ve merhamet sıfatı tecelli etmiş.

Tut işte o keremkârın elinden... Ufuklar mı kapalı, yollar mı karanlık, o serçe öyledir. Hele o sahip isteyegörsün nice kerem kapıları ardına kadar açılır da göz açıp yumuncaya kadar seni geçirir berzaktan... Hem ne mani kaldı ki sen bütün varlığını vermedin mi bu yola çıkacağın zaman? Yoksa yolluk tedariki mi seni yoldan alıyordu? Bırak onu da, sana yolluk ne lazım!

İsa’da urucunda atmadı mı bütün varlıklarını? Şimdiye kadar tek azıkla yaşadın, düşmedi başkası kursağına. O sana yeter de artar da...

Lütfunuza Talip Galip

-Talat'a askerde iken-

Sevgili Kardeşim Talat,

Sabah saat dokuz. Kitaplıkta pencerenin önündeyim. Hani seyir ede ede doyamadığımız ve bin bir iç duygularını dile getirdiğimiz pencerenin camlarını açtım. Hafif bir serinlikle birlikte ılık bir bahar kokusu yayıldı içeriye ve her defasında beni tanı ve tanıtır diye haykıran Kale Camii'nin sevimli yüzü, haşmetli duruşu çıktı karşıma... Etrafa bakıyorum yeni yeşeren yamaçlar, filizlenmeye başlayan nazlı servi ağaçları, aceleci olmadığından çiçeklerini gözümüze serebilen erik ve vişneler. Bu güzelliğin kelebekleri olan bir çekirge bolluğu ile havayı dolduran kırlangıçlar ve onların titiz ve keskin sedaları, eteklerine kadar bol karlarıyla mavilikler içinde bu görkemi çevreleyen Toroslar... Oh diyorum ve bütün bu sihirli varlığı içime, ruhuma sindirmek istiyorum, kollarımı geriyorum, ciğerlerimi şişirmeye çalışıyorum, sık sık soluyorum. Çarpıntı var içimde, düğüm düğüm içerim. İsyani ediyorum bu hissiz ve duygusuz gönlüme artık...

Seni düşünüyorum bu anda Talat... Doymayan ve duymayan bu ruhuma bir aşına arıyorum.

Gönül sazımı çalacak bir el, donmuş hissimi çözecek bir dil istiyorum. Bu güzel, füsunlu manzara, bu şakrak, şen cıvıltılar, bu pembe ve baygın hava, bu renkli gün nafile... Bunlar benim garipliğimi gideremiyor içimden, daha ziyade öksüzlük ve gariplik veriyor bunlar bana...

Talat seni her zaman anıyorum, seni her zaman düşünüyorum. Fakat sen de o kadar uzak bir yıldız oldun ki bana, ümidim kesiliyor...

-Konya Müze Müdürü Zeki Bey'e-

Sayın Üstadım,

Sizi aramızdan geyb edeli ne kadar günler geçti. Her geçen gün o talihsizliğe yuvarlanan bir kar topu gibi katıldıkça karşımıza haftalar ve aylardan mürekkep tepeler, dağlar sıralanıyor.

Bu uzayan ve katmerlenen zaman içinde sizi katiyen unutmuş değilim. Şimdiye kadar hatrınızı soramadım ve bir kartla olsun yeni ödevinizi kutlulayamadım. Bunu benim bağlılığımın kifayetsizliğine hükmetmeyin.

Devrin devreliği tâliimin ters dönmesidir ki sevdik ve saydıklarımı dış görünüşle zaman zaman unutmuş gösteriyor.

Hayatın üzerine çöken kâbusun haşyeti altında silkinmeyerek bocalayıp duruyorum.

İşte sayın üstat, size sarsılmaz bir sevgi ile bağlı olan münzevinin halini hoş görün, kusurunu af örtüsüne bürüyün...

Nasılsınız? Umarım ki küşe-i vahdete ve riyaz-ı sükûta gömülüp Hava-yı Sultan-ı Ulemayı teneffüs ederek nefiseler meydana getiriyorsunuz. Size tilmiz olmayı ne kadar isterdim.

İsterdim ki üzerimdeki melamet hırkasını çıkartıp sükût ve sükûnla bir acı gayeye hizmet edeyim. İsterdim ki Halik'im bana ruhumda meknuz bir kabiliyet vermişse onu meydana koyayım, Yaradan'ın ve yardılışın sırrına ereyim.

-Gelmesi İstenmeyen Hasretliye-

Ey ıstıraplı günlerden kurtulmuş ve hayatta yeni doğmuş olan yolcu, nereye geliyorsun?

Karanlık gecelerden sonra söken ve etrafı nurlarla parıldayan hayatın neşesini içmeye mi?

Çoktan beri görmediğim parlak güneşin ılık ve okşayışı ziyalarıyla yıkanmak mı istiyorsun? Öldürücü bir hastalığın verdiği bitaplık ve isteksizlikten sonra kavuştuğun sıhhatin tatlı arzularını mı duyurmaya geliyorsun?

Senelerce onlardan ebediyen uzaklaşmak korkusu ve azabıyla yanan kalbini şimdi hayattan endişesiz, sevgili yavrularını bağrına basmayı, senelerce alil ve mariz bir çehre ile karşılamaya mecbur olduğun kocam mı diri ve dinç bir ruh ve vücutla karşılamak ve ona nasipsiz günlerinin nasiplerini vermeye mi, ne için ve neye geliyorsun?

Evet, bunlar ve bu gibi binlerce belli belirsiz mesut iştiyaklarla yurduna, yuvana dönüyorsun değil mi? Heyhat, zavallı kadın! Heyhat, heyhat zavallı anne! Heyhat, zavallı ve bedbaht sevgili!

Bin iştiyakla özlediğin ve kavuştuğun yuvanda beslediğin ümitlerin ve taşıdığın emellerin hiçbirisi kalmadı, mahmur bıraktığın yurt yıkıldı. Cennetlere değişmediğin evin şimdi cehennem hayatı yaşıyor. Zalim bir kasırğa o sağlam, mesut binayı temelinden sarstı. Şimdi içinde kalanlar her an bir zelzele haşyeti karşısında çırpınıp duruyorlar. Tatlı nağmeleri birer çığlık ve hıçkırık kapladı...

Ah zavallı yolcu, ne yazık göz bebeklerini ışılatan o tatlı tebessüm pek çabuk sönecek!.. Güzel çehreni çerçeveleyen ve herkese bir seyyale hâlinde dağılan tükenmez neşen birden kaybolacak. Mütebessim dudaklarından dökülen civcivli ve ahenktar sesin hemen feryada çevrilecek... Ah, o şuh ve dalga dalga yükselen kahkahaların çığığa mükalip olacak!..

Evet, o kıyılmaz vücudu ve melek simayı ölümün zehri kaplayacak, bilmem ne hâle gireceksin. İşte ben o hâli düşündükçe şimdiden deli oluyorum. Bütün asabım felce uğramış gibi titriyor. Damarlarım kuruyor gibi, aklım ve idrakim duruyor. Her an çıldırmaktan korkuyorum. Ah, aman ya Rabbi; bize acı, sen bize sabır ve tahammül ver, sen bize metanet ver, sen bir mucize yarat ya Rabbi! Bütün bu vakıalar sendendir. Bilmediğimiz sebep ve hikmetlere bağlı olan ve zahir hali bizi cayır cayır yakan bu takdirinle bize sabır ve sükûn ver. Allah'ım sen bizim akıl ve fikrimizi, din ve imanımızı koru, başka felaketlerden muhafaza et. (Âmin)

Bu yazı Azize'nin İstanbul'da ümitsiz bir ameliyattan mucize kabilinden kurulup döneceği bir zamanda on sekiz yaşındaki kızımız Nimet'in yanlış bir ilaçla zehirlenip ölmesi üzerine annesinin döneceği zaman kan kusarak yazılmıştı.

(Şiir Demeti, 09.09.1945)

2.17.2. Kısaca Hayat Hikâyem

Niğde'nin Bor ilçesi Armutlu Mahallesi'nde 1903 yılı bir ocak tarihinde doğmuşum. İlkokulu altı sınıflı Bor İlkokulunda okudum. Orta tahsilimi de Niğde'de Sultanîde (lise) yaptım. Otuz yaşına kadar babamın ticarî işleriyle uğraştım. Babamın anî ölümü üzerine işlerimiz bozulmuş ve iflasa sürüklenmiştik. Bunun üzerine iki yıl kadar öğretmen vekilliği yaptım. 1933'te Halil Nuri Yudakul'un açıp Maarif Vekâletine devrettiği Halil Nuri Bey Kütüphanesine ilk memur olarak tayin edildim. Otuz yıl bu kütüphanede tek bir memur olarak çalıştım. 1963'te Ankara İl Halk

Kütüphanesi eski eserler bölümüne tayinim yapıldı. Yedi sene de bu kütüphanede görev yaparak emekli oldum. Emekli olunca bütün Anadolu'muzu zevkle ve hayranlıkla dolaştım.

Üç defa Hicaz'a gitmek şerefine mazhar oldum. Şimdi oğlum Sabit Önen'in yanında oturuyor, Allah'ıma dua ediyorum.

(Şiir Demeti, 17.02.1981, Ankara)

2.17.3. Bir Örnek Adam Kaybettik

Diyerek daha o zamandan gençliği uyanık bulunmaya davet etmiştir.

Esasen O Namık Kemaller, Mehmet Eminler, Mehmet Akifler gibi bütün şiiirlerinde memleket ve millet dertlerini dile getirmiş türkü ve Atatürk'ü sevmiş ve yüceltmiş ve Atatürk ülkülerini yaymaya çalışmıştır.

Ne mutlu Türküm diyene şiirinde

Tarihlik çağından beridir

Ülkümüzün tan yeridir

Türkün ışık seheridir

“Ne mutlu Türküm diyene!”

Vatan, millet ve ülküsü yolunda arslanlar gibi kükreyen bu varlık kendini tanıtırken öyle alçak gönüllü öyle benliksiz olur ki:

Göncel,

Geç bu kuruntudan kendine gel

Kendimde gerçeğin kendine değdim

İçim İçerikmiş dışım som gümüş

Dış yüzüm iç yüzümün örtüsüymüş

Zemzemle yıkanmış bir kılıf gibi

Ve Ben şu ikiz benliğin sahibi

İl için iyiyim kendime ilim

Meleğim desem değilim şeytanım desem değilim

Lakin iç benliğim belirdi kimdir

Neydüğü belirsiz bir kişiyimdir

Der hatta 1 Şubat 1929 tarihinde **Ben Neyim** başlıklı yine kendini yeren şu şiirinde:

Kervan geçer gider üstüme konmaz

Ünüm var uğursuz bir haneyim ben

Turnam uçar gider göğsüme konmaz

Baykuşlar tüneyen viraneyim ben
Hicriydim hiç oldum yoktur eserim
Dik bir uçurumdur şimdilik yerim
Başka şeyler için bigâneyim ben... diye yazmıştı. Ben de kendisine şu cevabı vermiştim:

-Hicri Bey'e-

Sen nesin üstadım söyleyim sana
Kendine böhtanlar düzmedesin sen
Hürriyet sunarsın her susayana
Fazilet denilen efsanesin sen
Divane değilsin irfan dilisin
İlim nur dağının sonsuz selisin
Büyüktür düşüncen uludur hissin
İnsanlık yolunda son gayesin sen
Savaşın sakindir fakat sürekli
Savletin Kemal'den hiç değil farklı
Cehii ve tagallüptür düşmanın şekli
Hühasa Nabi'den kinayesin sen
Eserin kalptedir elde değildir
Namın şanın ancak dilde değildir
Yerin uçurumda belde değildir
Gönlümde yer tutan bir danesin sen
Onun ahlakı karakteri gibi imanıda kuvvetli idi gerçi farzları yerine getirmekte ihmali görülürse de kalbinde ve ruhunda muazzam bir iman nehrinin coştuğuna İbrahim Kuddusi ithaf ettiği (Höykür küreğim) başlıklı şu şiiri şahittir.
Tanrı en büyük doğu
Odur hep var eden yoğu
O dur birleştiren çoğu
Allah Uludur Allah Hu..
Gerçek Hayat Ölümdeymiş
Öz ateşin külündeymiş
Tanrı benim gönlümdeymiş
Benim öz benliğim imiş o.

Höykür yüreğim Allah'ım Hu.

O gerçek hayata kavuştu bizler öksüz kaldık kendisine ulu Tanrı'dan bol bol rahmet ve mağfiret, kederlilerine sabır ve selamet.

(Yeşil Bor, 28 Haziran 1962)

SONUÇ

Anadolu'da kütüphaneciliğin gelişmesi, yerleşip oturması hayli zaman almıştır. Bu konuda öncü olan isimlerden birisi de okumanın önemini fazlasıyla kavramış olan Ragıp Önen'dir. Çalışma; giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Öncelikli olarak Ragıp Önen'in hayatına yer verilmiştir. Ragıp Önen'in hayatı hakkında detaylı bir bilgiye ulaşamadığından ancak yazdığı otobiyografilerden yola çıkılmıştır.

Ragıp Önen'in yazdığı şiirlere baktığımızda baskın olarak halk edebiyatı geleneğini tercih ettiğini görmekteyiz. Bunun yanında bazı şiirlerinde divan edebiyatı geleneğinden yararlandığı da görülmektedir. Halk edebiyatı geleneğinden; koşma, türkü, semai, ağıt gibi nazım şekillerinden yararlandığı görülmektedir. Bunun yanında koşmanın türlerinden olan güzellemelelere de ağırlıklı olarak yer vermiştir. Divan edebiyatından ise gazel, kaside, şarkı gibi nazım şekillerini kullanmıştır. Konuları arasında; toplum, aşk, sevgi, doğa, Allah sevgisi, insanlığa öğüt, tarih, Bor, Akçay ve şairin yakın çevresi gibi konular görülmektedir. Bunların yanından hiciv-mizah tarzında yazdığı eserleri, manzum mektup ve hatıratları bulunmaktadır.

Araştırma ve inceleme yazıları içerik olarak incelendiğinde ise öncelikli konunun Bor olduğu görülmektedir. Yazılar Yeşil Bor gazetesinin bulunabilen sayılarından alınmıştır. Yapılan çalışmalardan elde edilen bulgulara göre Ragıp Önen Bor'un gelişimi için çok fazla çaba göstermiştir. Bu doğrultuda araştırma ve inceleme yazılarında Bor'da gelişen toplumsal ve siyasi olaylar, Bor'daki gençlik hareketleri, Bor'un ileri gelenleri, tarihi, coğrafyası, kültürü, Bor'da bulunan gençlerin sorunları gibi toplumsal konulara yer vermiştir. Bunun yanında "Geçmişte Bor Şair ve Edipleri" adıyla seri olarak yazdığı yazıları dikkate değerdir. Bu yazılarda Mehmet Şanî, Kemalî, İbrahim Kudsî, Ülfetî, Muhtacî, Asumanî, Pirizade Binbaşı Mehmet Es'at Bey, Ahmet Kuddusi gibi sanatçıları incelemiştir. Bu bakımdan sanatçıların varlığını unutturmaması, halka sunması Ragıp Önen'in halka faydalı olma ülküsünü bir kez daha ispat etmektedir. Yazılarında bu konuların dışında; dinî bilgiler, kütüphanecilik, eğitim, millî tarih gibi sosyal ve tarihî konuları da tercih ettiğini görmekteyiz.

Bu çalışma ile Ragıp Önen tanıtılmaya ve eserleri bir araya toplanmaya çalışılmıştır. Bu konu üzerine yapılacak diğer tüm çalışmalara kaynak teşkil etmesi temennisiyle çalışma sonlandırılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Aslan, N. (2012). Bir Hatıra Defteri ve Borlu Ragıp Önen Üzerine. Akpınar Dergisi, Niğde.
2. Atlı, H. E. (Temmuz 1999). Geçmişten Günümüze Bor. (1. basım). İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
3. Bor Gençlik Derneği. (1949-1962). Yeşil Bor. Niğde.
4. Tuğrul, F. (1957). Niğde'nin Sesi. Niğde.
5. Önen, R. Defter-i Güldeste. (Basılmamış hatıra defteri).
6. Önen, R. Şiir Demeti. (Basılmamış şiir defteri).
7. Özmel, İ. (2009). Niğdeli Şair ve Yazarlar (İlaveli 2. Baskı 3 cilt bir arada). Niğde.

EKLER

Ek 1

— KÜTÜPHANE MEMURLARI —

— RAGIP ÖNEN —

— İLK MEMUR —

BOR'un Armutlu mahallesinden Patuk ağullarından Mustafa Önenin oğludur. 1319-1903'de Bor'da doğmuştur. İlk tahsilini 6 dershanelik, Bor'da stüdyo, mektebinde yapmış, 1918'de Şişli'de Sultanisine Kaydolunarak dört sene Şişli'de okumuş. San Sıfıfta İkinci sınıfa terf etmiştir.

1931 yılına kadar babası ile beraber ticaretle meşgul olmuş, 1931'de babasının ani ölümü ile büyük zararlara uğradığından 1933 Sene-i Hicriyyesinde Kütüphane Memurluğuna tayin edilerek memuriyet hayatına atılmıştır.

RAĞIP ÖNEN'i KAYBETTİK

Bizim neslimiz Rağıp Önen ağabeyimizi iyi tanır. Talebeliğimizde Halil Nuri Bey Kütüphanesinde memur olarak çalışıyordu. Sık sık kitap alıp okuduğumuz verilen vazifeleri yaptığımız sıcak bir yuva idi kütüphane.

Rağıp Önen mevcut kitapları bizzat tasnif etmiş, envanterini kartlarını hazırlamış, onları kendi çocukları kadar iyi tanıyan sanki işi ile evli nadir yetişen kültürlü Osmanlıcaya bihakkın vakıf, çok okuyan, yazan araştırmacı şairliği de olan bir insandı. Bir çok el yazması eserleri kütüphaneye kazandırmıştır. Bu arada çok meşhur olan Saltukname isimli eseri bulup ortaya çıkarmış: bu eser Bor nüshası olarak literatüre geçmiştir.

Yeşil Bor Gazetesinin eski nüshalarında pek çok makalesi yayınlanmıştır. Mevzuları daha çok mahallî olup Bor tarihine aittir. Çok kıymetli eski şeri mahkeme sicil defterlerinden seçtiği bölümler büyük bir yer tutar. Şair Kemali Baba'nın hayat hikayesi ve şiirlerini derlediği bir çalışmayı bana vermişti. Okuduktan sonra fotokopisini çekip almıştım. Bundan başka Güldeste adı altında çok beğendiği şiirleri ve kendine ait bazı şiirleri topladığı diğer bir dosya göstermiş, müsadesiyle onun da fotokopisini yaptırıp kütüphaneme koymuştum. Ancak o kadar arzu ettiğim halde kendisinde olan 1949-1950'li yıllara ait Yeşil Bor Gazetesi koleksiyonunu alamadım. Gönül isterdi ki diğer kıymetli evrakla, kitapları ile birlikte bu koleksiyonu oğlu Sabit Önen Bey Halil Nuri Bey kütüphanesine bağışlasın.

Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesi 1933 yılında kurulmuş o günden itibaren 1963 yılına kadar kesintisiz vazife yapmış olan Rağıp Önen 1963 yılında Ankara Halk Kütüphanesi eski eserler bölümüne tayin edilmiş, orada yedi yıl çalıştıktan sonra emekli olmuştur. Hanımını kaybettiği için iki evlilik yapmış ve Akçay'a yerleşmişti. 6 Mart 1966 tarihinde Akçay'da hayata veda etmiş olduğunu teessürle öğrenmiş bulunuyoruz. Merhuma Allah'dan rahmet ailesine ve yakınlarına başsağlığı diliyorum.

H. Emin ATLI

Hayat - Kısaça Hayat Hikayem - Ankara

Niğdenin Bor ilçesi Armutlu Mahallesi

- 1903 yılı bir Ocak tarihinde doğmuşum.

ilk Okulu altı sınıflı Bor İlkoku-

lundu okudum. Orta tahsilini de Niğde de Sultani (Lise) de yaptım.

Otuz yaşına kadar Babamın ticari işleriyle uğraştım. Babamın Anı ölümü üzerine işlerimiz bozulmuş ve iflasa sürüklenmiştik.

Bunun üzerine iki yıl kadar öğretmen Vekilliği yaptım. 1933 de Halil Nuri Yurdakulun açıp Maarif vekaletine devrettiği Halil Nuri Bey kütüphanesine ilk memur olarak tayin edildim. Otuz yıl bu kütüphanede tek bir memur olarak çalıştım.

1963 de Ankara İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümüne tayinim yapıldı.

Yedi sene de bu Kütüphanede görev yaparak Emekli oldum. Emekli olunca bütün Anadolumu zevkle ve hayranlıkla dolaştım.

Üç defada Hicaza gitmek şerefine mazhar oldum. Şimdi Oğlum Sabit Önenin yanında oturuyor, Allahıma dua ediyorum.

Ankara: 17 Şubat 1981

EK 4

- Defter-i Gildeste

Acıklama

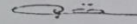
Ben Berku Ragıp Emen 1933 Senesinde Borla Kurulan Halil İleri yerdeki Kütüphane için ilim insanı olarak atanmışım. O tarihlerden itibaren bir kâğıda defteri tutmaya başladım. Bu defterime el yazısı ile yazılmış kitapların ve Câmi'lerin içeriden beğendiğim kıymetli sayfaları, Hatıraları ve Şâhîhleri yazmaya başladım. Bu kayıtlarım 1963 yılında Ankara Halk Kütüphane sine makine kâğıda yazılmaya geçti. Orada benî eski eserler kısmına girtiler. Eski Eserlerde bulduğum altı yedi sene içinde yine yazma kâğıtlar ve Câmi'lerle bulduğum kıymetli bilgileri Defterime kayıt ettim. Emekli olduğum sonra boş kaldığım zamanlarda bu defteri açar, istediğim kadar meşgul olurum.

Yazım sekseni aşmıştı; olduğum bundan sonra bu kıymetli Defterim ve içerdiği çaya bitirmiş bu bilgiler ne olacaktı. Eski yazıları bilenler o kadar azalmıştı ki, akrabalarım da, bir bilen yoktu.

Bu bilgileri nişanına tertî etmek doğru olmayacaktı.

Onun için bunları yeni yazıya geçirirdim ve ismini de "Gildeste" koydum. Bırakıp ilim âlemine sunmak istedim amma buna maddî gücüm yetmedi. Şayet ilim ve hayır sahibi bir zat bu kâğıdı bir nimet bilir bastırmasa kâğıtında bulunur sa ana karşı şükran ve minnetim sonsuz olacaktır...

28. 5. 1991

Bor'u Abidelerini ,Milli Kahramanlarımızdan büyük hayran sahibi Halil Nuri Yurdaku'nun kütüphanesini gördüm. Yurt içinde uzun seyahatler yaptım.Çok kütüphaneler gördüm fakat Bor'un kütüphanesini bir çok bakımlardan hepsinin üstünde buldum;Bu etrafına güneş ışınları saçan ana bir kütüphane olmuştur.Hüzmelerini 40 köye atmıştır.Yakında her yerden irfan ışıklarına parlayacaktır.

Tarihimizde bir şahsın bu kadar bol kütüphane kurduğunu görülmemiştir. Kütüphane memuru sayın Emin Koç beyin bana gösterdiği şerh siciller tektir ve eşsizdirler.Bor'un tarihi bunların içindedirler.

Bor yandun müstesna ve mesut bir köşesi olacaktır.Notlarına aşağıya ayrıca ekliyeceğim.

Allah banisine uzun ömürler,saadetler ve böyle nice hizmetler nasip etsün.

30.9.1969

Muharrir ve Müellif
İbrahim Hakkı KOHYALI

Harem Iskele Sokak
Karlık Ap.84/4
Uskudar
Selimiye

Ek 7

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Safiye İrem Usanır

Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara 1991

Medeni Hâli : Bekar

İletişim Bilgileri : iremusanirr@gmail.com

05544095600 (GSM)

EĞİTİM

2005-2009 Etimesgut Lisesi

2009-2013 Niğde Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

2014-2019 Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2016- Açı Eğitim Kurumları - Öğretmen

